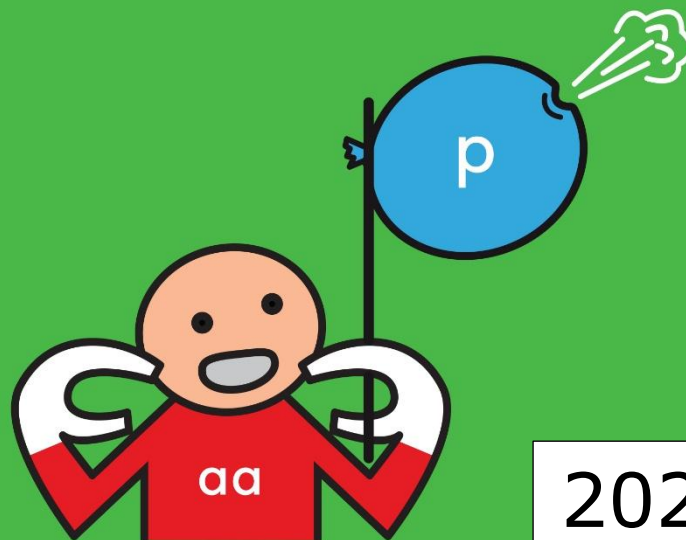
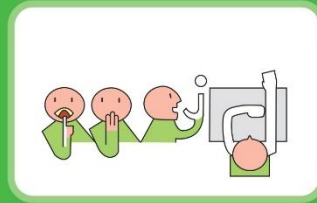


Lezen moet je dóén



2025

aa p oo m ee t ui l j s uu r

Lezen wat je kunt A

Trijntje de Wit

Dit is de PDF uitgave van de revisie 2025. Voor de gedrukte versie: Zie lezenmoetjedoen.nl
Lees op pagina 5 welke verbeteringen er in deze revisie zijn aangebracht.

Wij hopen dat veel leerlingen de weg naar het leren lezen zullen vinden met dit materiaal.

Namens het team **Lezen moet je dóén**
Trijntje de Wit en Hans Driezen

Lezen moet je dóén

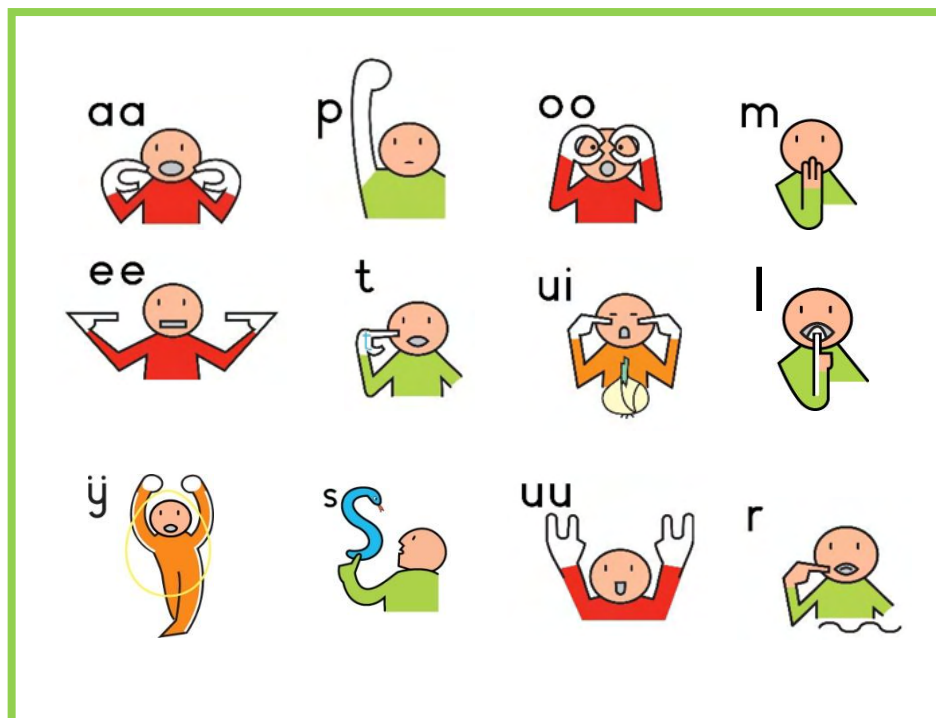
De eerste 12 letters

map:

Lezen wat je kunt A

versie 2025

Trijntje de Wit



Lezen Wat Je Kunt is de concrete uitwerking van de methodiek Lezen moet je dóén.

Tekst en idee Trijntje de Wit - Gosker
Tekeningen René Nauta, Antonia Gosker, Daan Gijsman e.a.
Grafische ondersteuning Harry Gijsman
Picto ontwerp Tony Boiso, Marlies de Wit, Harry Gijsman, Nathan Gosker e.a.

Oorspronkelijke uitgave: SLO, Stichting Leerplanontwikkeling Enschede, 1987 en 1994
Daarna herzien en uitgegeven door LMJD in 2004 en 2016

Uitgave 2025

Uitgever: LMJD, Lezen moet je doen, Zwolle

ISBN/EAN 978-90-83240-56-5



Lineke van Oostrum
opleider
jufinbeeld.nl



Renier Vermaak
programmeur
Pictoschrijver



Cobi Visser
coördinator
pictoboekenclub



Hans Driezen
verkoper
LMJD



Trijntje de Wit
bedenker
ontwikkelaar

En vele andere tekenaars, leesbegeleiders, adviseurs en meelezers. Dank aan allen!

Websiteverwijzingen

Verkoop lezenmoetjedoen.nl
Scholing jufinbeeld.nl
Picto pictoschrijver.nl
 pictoboekenclub.nl
Extra kijkenenkiezen.nl
 leeshetzelf.nl

Laat het ons weten als in deze uitgave afbeeldingen of teksten staan met gebruiksrecht van derden. Wij zullen dan adequaat reageren.

Het materiaal uit deze map mag enkel voor gebruik binnen de eigen instelling worden vermenigvuldigd.

Voorwoord

Wat ik hoor, vergeet ik
Wat ik zie, onthoud ik
Wat ik doe, begrijp ik

Confucius

Lezen moet je dóén is een methode die werkt vanuit het concreet ervaren van de klanken en letters van ons alfabet. De methodiek kreeg vorm in de jaren negentig met en voor een groep jongeren met een verstandelijke beperking in de leeftijd van 13-17 jaar. Zij hadden toen nog niet eerder leesles gehad, wat een groot voordeel was voor de ontwikkeling deze specifieke methodiek.

De kern en het succes is gebaseerd op het uitgangspunt van enkelvoudig leren. Dat wil zeggen dat het accent ligt op het aanleren van één vaardigheid tegelijk. Alle handelingen en leerprocessen die te maken hebben met het leren schrijven worden daarom achterwege gelaten. Deze deelvaardigheden blijven dan over: beeldbegrip (pictolezen), leesrichting, vormherkenning en klanksynthese.

Dat betekent dat er veel wordt geoefend met auditieve- en klanksynthese en niet met auditieve analyse. Auditieve analyse is immers alleen nodig wanneer je gaat schrijven.

Auditieve synthese is een belangrijke basisoefening waarbij de leerkracht de klanken van een woord noemt waarna de leerling het woord zegt en begrijpt.

Klanksynthese is de daarop volgende stap: de leerkracht maakt de klankgebaren van een woord, waarna de leerling zelf de klanken noemt en daarna koppelt tot een betekenisvol woord.

Als dit goed gaat en de leerling kent de letters, dat volgt de visuele synthese: de leerling ziet de letters, noemt de daarbij behorende klanken en koppelt deze tot het woord. De leerling kan lezen!

Die scheiding van vaardigheden betekent ook dat een aantal deelvaardigheden die vaak in het onderwijs als voorbereidende oefenvaardigheden bij het taalonderwijs worden aangeboden nu bewust worden weggelaten. Zoals het benoemen van de laatste of de middelste letter van een woord. Dat zijn oefeningen die leerlingen onnodig in verwarring brengen, met alle nare gevolgen van 'omkeringen' tot gevolg.

Lezen moet je dóén houdt het simpel en is om die reden de meest basale leesmethodiek van de Nederlandse taal. De methodiek volgt de ontwikkeling van het SCHRIFT en begint daarom met pictolezen vanuit het Picto Semi Schrift, een ondertiteld beeldschrift waarbij leesrichting en tekstbegrip centraal staan. Stap voor stap nemen de letters het stokje van het beeldschrift over.

Uiteindelijk kan de leerling letterschrift lezen! Een gevolg van deze werkwijze heeft geleid tot het ontwikkelen van gereedschap voor leerkrachten om zelf pictoteksten te kunnen schrijven voor hun leerlingen op weg naar het lezen van letterschrift. Zo ontstond de Pictoschrijver.

Letters bestaan uit vormen. Ze zijn soms best ingewikkeld. Daarom is voor onze doelgroep het Vormenboek samengesteld. Hierin worden tien grondvormen aangeleerd vanuit het zelf bewegen en daarna het navoelen van de vorm. Het is een basis die in het regulier onderwijs verondersteld wordt bekend te zijn. Mijn ervaring binnen het onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen heeft mij ertoe gezet Het Vormenboek te schrijven als didactisch hulpmiddel voor leerkrachten die dit voorafgaand aan het leren van de letters kunnen gebruiken.

Trijntje de Wit, 2025

Neem 5 minuten de tijd om te horen hoe de mensheid het SCHRIFT ontdekte en wat we daarvan nog terugzien bij het 'schrijfje spelen' van onze kleuters. Zij volgen spelenderwijs de natuurlijke stappen. Daar word je toch blij van?



scan of klik

Kopieer en gebruik de lessen in deze map naar behoefte. Het is echter niet toegestaan dit materiaal af te staan aan derden of te gebruiken voor commerciële doeleinden.

Inhoud

Hoofdstuk		pagina
Vooraf	De methodiek	6
1	Letter aa	17
2	Letter p	33
3	Letter oo	49
4	Letter m	59
5	Letter ee	71
6	Letter t	85
7	Letter ui	97
8	Letter l	109
9	Letter ij	125
10	Letter s	139
11	Letter uu	163
12	Letter r	171
Extra info	Materiaal informatie	195
Bijlagen	12 bijlagen	200
Nawoord	Hoe nu verder	213

Nieuw in deze revisie:

- Twee extra letters (op verzoek van veel gebruikers zijn de uu en de r toegevoegd).
- De auditieve synthese oefeningen staan nu bij elke letter.
- Naast de leesteksten ook veel extra werkbladen.
- Meer gemoderniseerde afbeeldingen.

Wat blijft:

- de strak gestructureerde opbouw van de leerstof in zeer kleine stappen.
- het systeem van de gedifferentieerde leerstof aanbidding, waarbij iedere leerling in eigen tempo door kan gaan en toch de groepsbeleving behouden blijft. Zie de kleuren op pagina 9.
- Veel verschillende tekenstijlen om te voorkomen dat de leerling het begrip koppelt aan één type afbeelding i.p.v. aan het begrip.

De methodiek

Het uitgangspunt van Lezen moet je dóén

Lezen moet je dóén gaat uit van een strikte scheiding tussen het lees- en het schrijfonderwijs. Deze basale keuze maakt het mogelijk dat er succesvol leesonderwijs gegeven kan worden aan leerlingen van wie gedacht werd dat zij niet zouden kunnen leren lezen. Het leesproces dat overblijft als het schrijven wordt weggelaten kan worden onderscheiden in verschillende deelvaardigheden die elk apart worden geoefend.

Deelvaardigheden *Lezen moet je dóén*:

1. De klank-gebaar koppeling
2. Klanksynthese en begrip
3. De schriftbewustwording en de leesrichting: pictolezen
4. De basisvormen van de letters
5. Het leren lezen van letterschrift

1.1 Klank-gebaarkoppeling

Het ontwikkelen van het klankbewustzijn vormt de basis van *Lezen moet je dóén*. Het is de eerste deelvaardigheid waaraan wordt gewerkt. Door spelenderwijs aan elke klank een gebaar te koppelen, worden de leerlingen klankbewust. Ze leren klanken van elkaar te onderscheiden en die correct uit te spreken.

1.2 Klanksynthese en begrip

Het leren koppelen van klanken tot een betekenisvol woord is niet eenvoudig. Bij klanksynthese gaat het er om, dat leerlingen de klanken *k + oe* kunnen samenvoegen tot *koe* en dat zij dan ook dit woord begrijpen. Klanksynthese oefeningen blijven boeiend omdat het steeds om het oplossen van 'raadseltjes' gaat en dat is altijd leuk. Bij elke nieuwe letter staan aanwijzingen om de klanksynthese te oefenen.

Het synthese proces kent verschillende fases op weg naar het flitsend lezen:

Auditieve synthese

Bij de *auditieve synthese* gaat het er om dat de leerling luistert naar de klanken die de docent uitspreekt. De leerling moet de klanken die hij hoort koppelen tot een betekenisvol woord.

Klanksynthese

Bij *klanksynthese* gaat het erom dat de leerling de klanken die hij *zelf* zegt kan koppelen tot een betekenisvol woord. Er is dus een extra stap te gaan voor de leerling. Nu *zegt* de docent niet meer de klanken, maar maakt enkel nog de gebaren. De leerling verklankt die gebaren nu zelf en rijgt de klanken aaneen.

Spellend lezen

In de volgende fase laat de docent de letters van een woordkaart één voor één zien. De leerling zegt de klanken en rijgt die aaneen tot een woord. We noemen dit *spellend lezen*.

Visuele synthese

Bij de *visuele synthese* toont de docent het hele woord. De leerling spelt en leest het woord. Dat gaat geleidelijk aan steeds sneller, totdat de leerling flitsend leest.

Flitsend lezen

Flitsend lezen kan worden geoefend met het Power Point Product *DigiFlits*. Een zinvol onderdeel van de methode. Zie www.lezenmoetjeden.nl.



Aandachtspunten bij de klanksynthese:

De verklanking van de letters binnen een woord moet in het hoofd van de beginnende lezer plaatsvinden en dus moet de docent de klanken aanreiken zoals je die als letter *ziet*.

Dus bij *beer* geen *b-i-r*, maar *b-ee-r* en bij *boor* geen *b-o-r*, maar *b-oo-r*.

Dat geldt ook voor woorden als *bed* en *bad* die op *-d* eindigen, voor de *stomme e* in woorden als *je* en *buiten*, en voor woorden met *-nk* en *-ng*. De *ng* wordt bewust niet als zelfstandige lettercombinatie aangeboden, want er zijn ook woorden als *ingang* en *zingeving*. Bovendien, als de *ng* als klank wordt aangeboden roept men een probleem op bij het leren schrijven van woorden als *bank* (*bangk*). Men kan dit probleem voorkomen door de *ng* en de *nk* niet als lettercombinatie met een eigen klank aan te leren. Als het principe van de klanksynthese - de letters worden gezegd zoals je ze ziet en de verklanking gebeurt in het hoofd van de lezer - consequent wordt toegepast, geeft dat de leerling houvast omdat het een eenduidige en logische werkwijze is.

De laatste klank wordt vaak het beste onthouden. Geef als ondersteuning na het aanbieden van de laatste klank nog even het gebaar van de *eerste* letter/klank. Dat helpt de leerling om goed op gang te komen. Zie ook bijlage 1.

1.3 Schriftbewustwording en leesrichting

Onze voorouders ontdekten HET SCHRIJF vanuit het beeldschrift. Wij volgen met het pictolezen dezelfde weg.

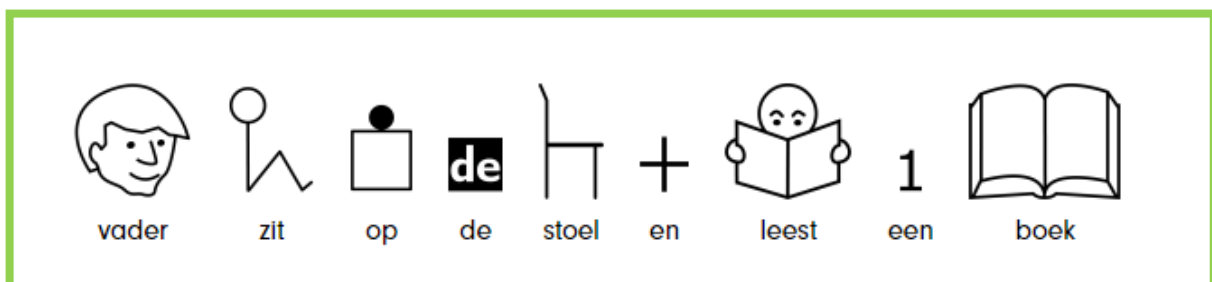
Met *Pictolezen* wordt zowel de leesrichting als het begrip lezen op een vanzelfsprekende wijze geoefend.

Met het pictoleesboek *Zeggen wat je ziet* (er is ook een Vlaamse versie) worden de volgende doelen nagestreefd:

1. Het leren hanteren van de juiste leesrichting.
2. Het bevorderen van een leeshouding, waarbij de leerling vanaf het begin begrijpt wat hij leest.

Nuttige neveneffecten voor de spraakontwikkeling zijn:

1. Het leren gebruiken van de juiste werkwoordvervoeging: Ik loop, hij loopt
2. Het leren spreken in steeds langer wordende zinnen
3. Het leren hanteren van voorzetsels
4. Het leren gebruiken van lidwoorden



1.4 Vormbewustwording en leesrichting

De letters van het alfabet zijn terug te voeren tot tien basisvormen. Met *Het Vormenboek* worden deze basisvormen stap voor stap aangeleerd vanaf het concreet ervaren van de vorm (een rondje lopen of een kuil graven) tot het herkennen van de abstracte vorm in het platte vlak. Leerlingen, die de basisvormen kunnen herkennen en benoemen, kunnen deze kennis toepassen bij het analyseren van de letters.

De basisvormen van de letters

De tien basisvormen zijn de elementen waaruit de letters van ons alfabet zijn opgebouwd. Het kunnen benoemen van de vormen waaruit de letters bestaan is voor veel leerlingen een noodzakelijke tussenstap op weg naar het kunnen oproepen van het klankgebaar en de letter. Het werkt zo:



Vanuit *Het Vormenboek* hebben de leerlingen kennis gemaakt met de basisvormen waarmee de letters zijn opgebouwd. Zij kunnen deze vormen daarna herkennen en benoemen.

Zij hebben echter nog niet zelf met de vormen gemanipuleerd. Dat mag nu wel, al is het niet een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen leren lezen. Het kunnen herkennen en benoemen is in principe voldoende.

Het volstaat dus als de docent de vormen in de juiste volgorde op de letter schuift en zo heel concreet laat zien uit welke vormen de letter is opgebouwd.

Om tegemoet te komen aan de behoefte van sommige leerlingen om zelf actief bezig te zijn, is er het vormendoosje. Je kunt de vormen ook zelf 2x uitknippen en in een doosje doen. Zie de bijlage met alle vormen.

Met de vormen kan de leerling zelf elke letter naleggen. Deze werkwijze staat bij ieder hoofdstuk apart aangegeven, want elke letter heeft zijn eigen vormvolgorde, bijvoorbeeld bij de p: *eerst de lange stok en dan het rondje bovenaan*.



De bijbehorende liedjes zijn te vinden op de website lezenmoetjeden.nl, pagina downloads. De pictoteksten van deze liedjes staan in de voorbeeldverhalenmap van de Pictoschrijver.

2.1 Lezen van letterschrift met de mappen Lezen moet je dóén

In elk deel wordt een nieuwe groep letters aangeboden, waarmee de leerlingen steeds meer en steeds langere woorden kunnen lezen.

Met de letters die bekend zijn wordt steeds op diverse niveaus een leesopdracht aangeboden.

De combinatie picto-letterschrift biedt veel mogelijkheden om de leesdrempel laag te houden, waardoor de leerlingen niet ontmoedigd raken bij de aanblik van een tekst.

Elke volgende stap in het leesproces kan dankzij het werken met picto's zo klein worden gemaakt dat de leerling nauwelijks zal merken dat de nieuwe leesstof moeilijker is dan de vorige. Zo blijft lezen leuk. En het maken van vorderingen blijft eindeloos mogelijk.

1 **de** baby slaapt s...t
de baby slaapt

2 **de** aap eet ijs
de

3 **de** poes loopt mee naar huis
de poes loopt naar huis

4 ik loop naar **de** muis
ik loop naar de muis

Opbouw van pictoschrift naar steeds meer letterschrift

1: picto plus losse letters 2: picto plus km woorden 3: picto plus mk woorden 4: picto plus mkm woorden

Differentiatie Je kunt alle mappen op eigen niveau laten doorwerken.

losse letters	groen
tweklankwoorden	rood
drieklankwoorden	geel/oranje
vierklankwoorden	blauw/blauw
alle woorden/schrijffletters	paars

Het idee is dit: De hele groep leert tegelijkertijd een nieuwe letter.

Daarna kan elke leerling daarmee oefenen op zijn eigen niveau.

Vervolgens is er weer dat leuke klassikale moment van samen een nieuwe letter leren.

2.2 Alle onderdelen van Lezen moet je dóén

Lezen moet je dóén		
Pictolezen Zeggen wat je ziet	Vormherkenning Het Vormenboek	Klanksynthese Klankenboekje, LWJK A t/m D
doel: De ontwikkeling van het schriftbewustzijn, het aanleren van de leesrichting, het leren spreken in korte concrete zinnen.	doel: De ontwikkeling van het vormbewustzijn, gericht op het analyserend visueel waarnemen van tweedimensionale vormen.	doel: De ontwikkeling van het klankbewustzijn en het leren koppelen van klanken tot een betekenisvol woord.
inhoud: <ul style="list-style-type: none"> • begrijpen en benoemen van picto's • leesrichting als attitude • zinnen lezen en begrijpen • pictoverhalen lezen 	inhoud: <ul style="list-style-type: none"> • de tien basisvormen van de letters • elke basisvorm wordt via de weg van het trapsgewijs leren (beleven, herkennen en verwoorden) aangeleerd 	inhoud: <ul style="list-style-type: none"> • klankgebaarkoppeling • klankonderscheiding • articulatie • klanksynthese en begrip
doel: De doorgaande lijn vanuit het pictolezen naar het leren lezen en begrijpen van letterschrift.		
inhoud: <ul style="list-style-type: none"> - De letter-klank koppeling - Het toevoegen van de letterkennis aan het picto-lezen - De overgang van klanksynthese naar visuele synthese - Stap voor stap leren lezen, vanaf tweeklankwoorden tot aan volledig letterschrift lezen. 		
Lettervolgorde: LWJK A: aa - p - oo - m - ee - t - ui - l - ij - s - uu - r		

2.3 Toelichting op de lettervolgorde

Bij de verdeling van de letters over de mappen speelden de volgende overwegingen een rol:

- In deel A zijn 12 letters gekozen waarmee veel twee- en drieklankwoorden te maken zijn.
- Letters die wat betreft vorm en/of klank op elkaar lijken, worden zoveel mogelijk in verschillende mappen ondergebracht: de *p* in de 1ste, de *b* in de 2e, en de *d* in de 3^e map.
- De korte klanken worden pas aangeboden nadat er eerst een langere combinatie van het teken is aangeleerd. Dus: eerst de *aa* en de *au* en dan pas de *a*, eerst de *oo* en de *oe* en dan de *o*. De korte klanken komen dus als laatste aan bod. Deze volgorde voorkomt omkeringproblemen.

3.1 Opbouw van de lessen

In principe is elk hoofdstuk op een gelijksoortige wijze samengesteld:

- Titelpagina
- Een of twee pagina's met aanwijzingen voor de docent
- Constructiekaart waarop de vormen gelegd kunnen worden
- Letterkaart
- Synthese oefeningen, leesteksten en werkbladen, oplopend in moeilijkheidsgraad
- Als extra is er een schijfoefening toegevoegd.

Handig: De aanwijzingen en opdrachten staan onderaan elke werkpagina.

3.2 Groepsleesboek en individueel leesboek

Het *groepsleesboek* kan de docent samen met de groep vormgeven. Het groepsleesboek begint met lege ringband. Tip: Begin met een groepsfoto van de leerlingen die de leeslessen gaan volgen.

Onderaan de werkbladen wordt soms aangegeven dat de pagina geschikt is om toe te voegen. Zo ontstaat *een groeiend groepsleesboek*. Het groepsleesboek ligt op een vaste plaats in het lokaal. Leerlingen kunnen dan op eigen gelegenheid nog eens gaan lezen in hun eigen groepsleesboek.

Tip: Maak met de werkbladen, de leesteksten en stripverhalen van ieder hoofdstuk een eigen individueel leesboek voor elke leerling. Thuis kan de leerling dan 'uit eigen werk' voorlezen.

3.3 Opbouw in moeilijkheidsgraad

De opbouw in moeilijkheidsgraad is nooit helemaal exact te volgen, want taal leeft en ook de tekstbeleving is een belangrijk criterium om de motivatie bij het leren lezen hoog te houden.

Onderaan de werkpagina's voor de leerlingen staat vaak cursief het niveau globaal aangegeven, bijvoorbeeld: *m - k*, wat betekent dat het leesniveau op deze pagina voornamelijk bestaat uit tweeklankwoorden die beginnen met een medeklinker. Dikwijls staat er in een tekst één woord van een moeilijker leesniveau. Dit is om alvast te wennen aan de volgende stap in de leerstof.

Picto's in combinatie met	voorbeelden	
losse letters	m	ui
k - m woorden	aap	ijs
m - k woorden	koe	mee
m - k - m woorden met de zelfde medeklinker	pijp	koek
m - k - m woorden	kaas	muis
andere lettertypen herkennen	aa (met afdakje)	ij (los)
k - m - m woorden	oost	eelt
m - m - k woorden	trui	slee
m - k - m - m woorden	puist	lijst
m - m - k - m woorden	sloop	sput
samengestelde woorden: twee maal m -k- m	kaassaus	buikpijn
meer medeklinkers achteraan	eerst	laatst
meer medeklinkers vooraan	streep	stroop
woorden op -i	aai	mooi
woorden op -nk en -ng	bank	tong
woorden op -uw	ruw	leeuw
woorden met de 'stomme e'	ze	buiten
woorden met het achtervoegsel -je en -ig	tasje	zonnig
woorden met twee lettergrepen (nog niet a-, e-, o-, u-)	buiten	binnen
eenlettergrepige woorden op -a, -o, -u	spa	zo
hoofdletters herkennen	A	H
woorden op -d	bed	rood
achtervoegsels: -lijk, -heid	heerlijk	schoonheid
woorden met drie lettergrepen	koektrommel	stofzuiger
voorvoegsels als be-, en ge-	beleefd	gelijk
woorden met een open lettergreep	water	regen
overige moeilijk te lezen woorden	computer	jam

4.1 Algemene aanwijzingen en tips

Selectie

Maak steeds een gerichte keuze uit het materiaal. Niet alle teksten zijn voor alle leeftijden even geschikt. Sommige teksten en werkbladen zijn leuk voor kinderen, maar niet voor volwassenen. Vaak staat er dan *Extra* bij de aanwijzingen voor de docent. Sla deze teksten gerust over.

Digibord

Vanaf het digibord kunnen de leesteksten klassikaal gelezen worden. Samen hardop lezen is een goede manier om grip op een tekst te krijgen. De leerlingen kunnen elkaar helpen en stimuleren.

Groepsleesboek

Met de leesteksten die op groepsniveau zijn aangeboden kan een groepsleesboek worden aangelegd. Dit 'groeiboek' verdient een plaats in de leeshoek, zodat leerlingen er nog eens in kunnen terugbladeren.

Individuele leesmap

Laat iedere leerling een eigen leesmap aanleggen, gevuld met de eigen favoriete leesteksten en werkbladen. Na verloop van tijd kan dit boek dan mee naar huis worden genomen.

Aanvullend materiaal

Aanvullende materialen, zoals de vormen, de letter- en gebarenkaartjes, leeswijzers en ander materiaal waarmee bingo- en memorie spelen kunnen zelf worden gemaakt volgens de aanwijzingen die worden gegeven. Diverse van deze materialen zijn via de website verkrijgbaar. Zoals de gebaren letterkaarten, vormletterkaarten en schrijflatterkaarten op A4 formaat. Maar ook doosjes met gebarenkaartjes, vormensets en leesdomino's, alsmede diverse digimaterialen om de synthese te oefenen. Allemaal te vinden op lezenmoetjedoen.nl.

Nieuwe leesteksten

Nieuwe leesteksten kunnen zelf worden gemaakt met behulp van de Pictoschrijver. Hiermee kan op elk leesniveau een tekst worden gemaakt die past bij de belevingswereld van de leerling. Zie www.pictoschrijver.nl.

Teruggrijpen

Bij sommige oefeningen is het aan te raden even terug te grijpen naar *Het Klankenboekje*, naar *Zeggen wat je ziet* (pictolezen) of naar *Het Vormenboek*. Dit geldt met name voor docenten die niet zelf met deze boeken hebben gewerkt en kennis willen nemen van de didactische opbouw bij het leren pictolezen en bij het aanleren van de letters.

Differentiatie en vervolg

De opbouw van de lesstof maakt een gedifferentieerd gebruik mogelijk. Alle leerlingen doen mee met de introductie van de letter. Daarna wordt er bekeken in hoeverre iedere leerling de leesteksten en werkopdrachten kan volgen. Wie niet verder kan stopt en gaat voorgaande opdrachten herhalen totdat de hele groep weer een nieuwe letter gaat leren. Zo blijft de groep enigszins bij elkaar. Dit komt de gezamenlijke beleving, het samenwerken en het elkaar helpen ten goede. Het is ook niet nodig dat de leerling alle opdrachten heeft gedaan voordat hij met de volgende map begint. Differentiatie kan ook nodig zijn op belevingsniveau. Niet alle oefeningen zijn geschikt voor volwassenen. Sla deze leesteksten gerust over, maar zorg er wel voor dat alle deelstappen aan bod komen.

Uiteindelijk kunnen leerlingen die alle mappen hebben doorgewerkt in principe **zelfstandig lezen**.

Daarna is het een kwestie van oefenen, oefenen, oefenen. Liefst met leesstof waarin de leerling is geïnteresseerd. De leesbeleving en het plezier in lezen is het belangrijkste. Men kan nu gebruik gaan maken van leesstof uit andere leesmethodes en eenvoudige boeken gaan lezen.

Individuele ondersteuning en onderlinge samenwerking

Naast de groepslessen wordt individuele hulp gegeven. Richt de aandacht hierbij ook op het leren samenwerken. Laat de leerlingen gebruik maken van elkaars mogelijkheden: de een kan goed letters verklanken, maar heeft moeite met de klanksynthese, de ander is hier juist sterk in maar heeft weer moeite met de visuele waarneming en het verklanken van de letters of met het bijwijzen. Pas daarnaast teksten aan de mogelijkheden van de leerlingen aan.

Tips:

- Vervang voor een leerling die moeite heeft met het lezen van letterschrift het letterwoord door een picto. Dat kan gemakkelijk met behulp van de pictoschrijver.
- Maak een tekst moeilijker door tekst toe te voegen of een picto te vervangen door een letterwoord. Ook dit kan met de pictoschrijver.
- Regelmatig wordt ter ondersteuning een letterwoord dat in de tekst veel voorkomt in de titel als picto weergegeven. Wijs de leerling hierop.
- Laat een leerling voor wie een bepaalde leestekst te moeilijk blijkt, luisterend meebelevend en de tekst bijvoorbeeld naspelen. Ook van het *toeschouwer* zijn bij leeslessen die te moeilijk (b)lijken, kan een leerling veel opsteken.

Over schrijven: overschrijven.

Een steeds terugkerende vraag bij *Lezen moet je dóén* is: Wanneer beginnen we met schrijven? Vooropgesteld: Het succes van *Lezen moet je dóén* is vooral te danken aan het feit dat het leren schrijven geheel is losgekoppeld van het leren lezen.

De auditieve analyse van woorden wordt bewust achterwege tijdens het leren lezen. En dit hoeft zelfs bij de schrijflessen niet meteen aan de orde te komen, mits men begint met overschrijven en/of natypen van tekst. Als leerling zelf uit het hoofd woorden of teksten wil gaan schrijven is het goed dit proces niet meteen te verstoren met auditieve analyse oefeningen. Woorden verkeerd opschrijven is in het begin niet erg. Heel voorzichtig kan men dan bij verkeerd geschreven woorden wijzen op de mogelijkheid van auditieve synthese met vragen als: "Welke klank hoor je het eerst? En welke klank komt daarna?"

Bij het aanbieden van de letters wordt steeds aandacht besteed aan het navoelen van de lettervormen in de juiste volgorde. Hierop kan men teruggrijpen als de letters worden geoefend bij het overschrijven. Elk letterhoofdstuk eindigt met een railsletterpagina om de letter te leren schrijven. Hierbij wordt blokschrift aangeboden. Dit staat niet alleen het dichtst staat bij de gedrukte letters, maar 'losse letters' kunnen schrijven is ook handig is bij het invullen van formulieren.

Na het kopiërend schrijven (overschrijven of natypen) komt het schrijven zonder voorbeeld. Ik ben er voorstander van om de leerlingen hierin vrij te laten. Laat ze hun eigen teksten schrijven en corrigeer alleen als er misverstand kan ontstaan bij het herlezen. Zo groeit de motivatie om door te gaan met het schrijven van eigen teksten en blijft de oorspronkelijkheid van de schrijver puur.

Geen aandacht dus voor spelling? Inderdaad weinig aandacht voor de juiste spelling en wel om twee redenen:

- 1- De beleving van leerplezier staat bij 'onze' doelgroep voorop en dat bereik door vrij te laten schrijven en dit speels te corrigeren.
- 2- Foutloos leren schrijven heeft een eigen didactiek. Daar zijn diverse methodes voor ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld Pi-Spello.

Open of gesloten curriculum

Gebruik de aangegeven lettervolgorde als op schoolniveau met de methode wordt gewerkt. De leerlingen volgen daarbij hun eigen leerproces, die wordt aangegeven via de kleurenlijn: groen voor letterniveau, rood voor tweeklankniveau, enzovoort. De methode bevat inherent dus een aantal mogelijkheden om een geheel aangepast programma te realiseren in een meer open curriculum. Zo kan er rekening worden gehouden met de diversiteit binnen de school.

Een open kijk op toetsen

Het afnemen van een vorderingentoets kan nodig zijn om leerlingen te kunnen inschalen in een bepaald leesniveau, bijvoorbeeld om ze in gedifferentieerde leesgroepen kunnen plaatsen.

De gebruikers van *Lezen moet je dóén* zijn doorgaans leerlingen die vanwege hun eigenaardigheid op een andere manier leren dan gebruikelijk. Een eenduidige toetsmethodiek zal het werkelijke beeld al snel vertekenen omdat vrijwel alle gebruikers van *Lezen moet je dóén* een eigen, vaak verrassende leerweg volgen.

In mijn groep was een leerling die het maken van gebaren en het leren van letters maar een vreemde aangelegenheid vond. Zodra de leesles begon liep hij de kring uit. Hij liep dan wat in de gang op en neer en keek vanachter het glas af en toe naar wat wij deden. Op een dag ontdekten we dat hij begon te

lezen. Dan bleef hij staan bij een woord dat op het bord stond en dan hoorde je hem het woord zeggen. Toen iemand een briefje op zijn tafel legde met: "ijs?", begon hij te glunderen. Vanaf dat moment hebben we hem elke dag met een kleine schriftelijke opdrachtzin uitgedaagd. Niemand kan vertellen hoe hij zich het lezen heeft eigen gemaakt. We weten alleen dat hij op zijn eigen manier de leeslessen volgde. Als hij niet in deze leesklas had gezeten, had hij waarschijnlijk niet leren lezen. We hebben hem nooit een toets afgenomen.

Sommige leerlingen raken geblokkeerd zodra ze een toets moeten doen. Ze hebben hun dag niet of ze hebben juist een superdag waardoor de scores niet reëel zijn. Degene die de toets afneemt is niet altijd dezelfde persoon als degene die dagelijks met de leerling leest, waardoor de scores worden beïnvloed. Wie wel dagelijks met de leerlingen werkt heeft, mits er goed geobserveerd wordt, geen toets nodig om het niveau te kunnen bepalen. Bovendien weet de leerling zelf wel of hij alleen rode werkbladen maakt of ook gele, of zelfs blauwe.

Daar komt nog bij dat lezen vooral met *leesbeleving* te maken heeft. Tekst die aanspreekt en in een context staat wordt gemakkelijker gelezen dan losse woorden of zinnen zonder verband. Met een vooraf vastgestelde toetsmethodiek wordt de leesbeleving uitgeschakeld.

Van leerlingen met dyslexie is bekend dat ze soms wel de tekst begrijpen, maar niet in staat zijn om hardop te lezen. Het kan dus heel goed gebeuren dat een leerling bij een test keer op keer uitvalt, terwijl hij in de dagelijkse praktijk de leesteksten en woorden die hij nodig heeft of die hij nuttig, leuk of interessant vindt, wèl leest.

Er zijn dus veel nevenfactoren die 'harde toetsresultaten' kunnen beïnvloeden. Daarom een pleidooi voor een flexibele toetsmethodiek en het advies nauwlettend te observeren tijdens de les om op die manier te achterhalen hoe het leesproces zich bij de leerling ontwikkelt.

Tip: *Affiches, reclamefolders, kookboeken, strips en de TVgids kunnen uitstekend toetsmateriaal zijn wanneer we vanuit de leesbeleving willen onderzoeken wat de leerling al kan lezen.*

Het toetsen van de concrete basisvaardigheden die nodig zijn om tot lezen te kunnen komen, zoals de *klankgebaar-koppeling*, de *vormen* en de *letterkennis*, kunnen wel gewoon getoetst worden omdat het technische vaardigheden zijn. Bij het *pictolezen* en de klanksynthese wordt dit al wat weer wat moeilijker.

4.2 Registratie van de vorderingen van het totale leesproces

Door het registreren van de vorderingen houdt de docent grip op het totale leer proces. Het is goed om regelmatig terug te kunnen kijken op de prestaties uit het verleden. Het motiveert door te gaan als zichtbaar kan worden gemaakt op welke gebieden er vorderingen zijn gemaakt. Hoe summier soms ook.

Voor de leerlingen die veel tijd nodig hebben zich de kennis en vaardigheden eigen te maken, bevelen we aan per half jaar de vorderingen vast te stellen, waarbij de onderdelen die de leerling op dat moment beheerst worden 'afgevinkt' met de datum, bijv.: 06/10/2025. Zoals hierboven beschreven kan dat zowel d.m.v. observeren als d.m.v. vastgestelde of open toetsen.

Een algemene registratielijst hiervoor is als bijlage toegevoegd. Zie bijlage 4.

Als er geen zichtbare vorderingen zijn gemaakt die gescoord kunnen worden op de bijgevoegde lijsten, maak dan een analyse van het onderdeel waar gericht aan is gewerkt. Probeer zo te achterhalen waar het knelpunt zit en pas de leerstappen daarop aan. Als letterschrift lezen niet lukt met woorden, steek dan in op letterherkenning. Als letterherkenning niet lukt, steek dan in op pictolezen en bouw dat uit naar signaal-lezen, d.w.z. het oefenen van woordbeelden die de leerling in het dagelijks leven tegenkomt, zoals WC, UITGANG en PAUZE.

Tips bij toetsing vorderingen in de klank-gebaarkoppeling

Voor leerlingen die de aangeboden letters kunnen herkennen en benoemen is niet meer nodig om de klank-gebaarkoppeling te toetsen. Dit onderdeel is alleen van toepassing voor leerlingen die wel steeds meedoen met de introductie van een nieuwe letter en die daarbij ook het gebaar aanleren, maar voor wie het leren benoemen van de letters toch nog een stap te ver is. De oorzaak kan dan liggen in de visuele waarneming. Herhaal in dit geval de oefeningen uit *Het Vormenboek*.

Het toetsen van de klank-gebaarkoppeling gaat zo: De docent maakt het gebaar en de leerling zegt de klank. Doet de leerling dit goed, dan kan dit per klank worden afgevinkt.

Let op: Andersom hoeft het niet, want bij het leren lezen is het niet nodig dat de leerling bij het horen van de klank het gebaar maakt. Dat is een vaardigheid die nodig is om te leren *schrijven*.

Toets na en half jaar opnieuw om te zien of de kennis op peil is gebleven en of er nieuwe klankgebaren zijn bijgekomen.

Tips bij toetsing vorderingen van vormenkennis

Je kunt de vormenkennis toetsen met behulp van de vormenkaart, bijlage 5.

- 1- Noem een vorm, bijvoorbeeld lange stok, en vraag de leerling deze aan te wijzen
- 2- Wijs een vorm aan en laat de leerling de vorm benoemen of omschrijven.

Tips bij toetsing vorderingen letterkennis

Voor het kunnen leren lezen is het kunnen *herkennen* van de letters nog belangrijker dan het kunnen *benoemen*. Dit is een prettig gegeven voor niet sprekende leerlingen. Ook zij kunnen (soms) leren lezen, terwijl zij de klanken niet kunnen zeggen.

Als toetsmateriaal kan men losse letterkaartjes gebruiken en die één voor één aan de leerling voorleggen. Leerlingen die niet kunnen spreken, mogen het gebaar maken. Zij kunnen ook aangeven dat ze de letter herkennen door het bijbehorende gebarenplaatje aan te wijzen op de gebarenposter. Je kunt hiervoor eigen letterkaartjes gebruiken of de letterkaartjes uit de bijlage waarbij de letters in een huis staan. Er is bewust voor deze weergave gekozen om te voorkomen dat de leerling de letter vanuit een andere positie gaat bekijken. Vooral als de letter op tafel ligt is dit het geval. Als een letter in een huis staat, is er nooit verwarring over wat de bovenkant en onderkant is.

Tips bij toetsing vorderingen bij de auditieve en klank-synthese

Dit onderdeel bestaat uit:

de auditieve synthese

De leerling kan de klanken die de docent zegt koppelen tot een betekenisvol woord.

de klanksynthese

De leerling kan de gebaren die de docent maakt omzetten in klanken en die klanken koppelen tot een betekenisvol woord.

De vorderingen bij de auditieve en klanksynthese zijn moeilijk objectief te toetsen omdat de context hierbij een belangrijke plaats inneemt. Het koppelen van de klanken *g-ee-/* is namelijk veel moeilijker als het een losse oefening is dan wanneer het deel uitmaakt van een verhaal over iets geels zoals bijvoorbeeld de zon.

Probeert men alleen objectief te toetsen op grond van losstaande woorden, dan zullen leerlingen die vooral participierend lezen (dus die veel gebruik maken van de context en de leesbeleving), steeds opnieuw uitvallen. Bovendien zijn sommige langere woorden gemakkelijker te koppelen dan sommige andere kortere woorden.

En dan zijn er ook nog leerlingen die ieder nieuw woord opnieuw moeten leren koppelen omdat ze in hun hoofd blijkbaar maar moeilijk synthesepatronen kunnen vasthouden.

De synthesesdoosjes

Voor leerlingen bij wie het syntheseproces traag verloopt wordt aangeraden om een eigen synthese doosje samen te stellen waarin alleen plaatjes zitten van woorden die de leerling kan koppelen als de docent de klanken zegt. Een dergelijk doosje werkt voor de leerling motiverend omdat hij het doosje letterlijk steeds voller ziet worden. De plaatjes hiervoor kunnen geknipt worden uit de synthese oefenpagina's. Vervolgens kan men een klanksynthesedoosje aanleggen. Hierin worden de plaatjes overgeheveld van de woorden die de leerling nu ook kan koppelen als de docent de *gebaren maakt* en de leerling vervolgens *zelf* de klanken zegt en koppelt tot en betekenisvol woord.

Op het toetsmoment kan de docent op grond van de inhoud van deze synthesesdoosjes een inschatting maken welke vorderingen de leerling heeft gemaakt in het syntheseproces.

Men zal dit onderdeel van het registratieformulier dus enigszins intuïtief moeten invullen met enkele zinnen toelichten hoever het staat met het syntheseproces van deze leerling.

Tips bij de synthese analyse

Als het syntheseproces lijkt te stikken of maar niet op gang wil komen, maak dan een synthese analyse. Waaraan zou het kunnen liggen dat de synthese niet op gang komt?

Is er een probleem met het gehoor of met de articulatie?

Is het een volgordeprobleem en kan de leerling de eerste klank niet onthouden als er daarna nog twee of drie andere klanken komen?

Is er een emotionele blokkade?

Kan de leerling wel de klanken koppelen, maar zit het probleem bij de betekenistoekenning?

Wees er tenslotte ook op bedacht dat de leerling misschien vooral visueel is ingesteld en dat hij zelfs de hele klanksynthese niet nodig heeft en dat hij gemakkelijker kan leren lezen door het onthouden van hele en gedeeltelijke woordbeelden, dan door te leren lezen via de weg van de klanksynthese.

Tips bij toetsing van het letterschrift lezen

De leerling kan letterschrift lezen, al of niet in combinatie met pictoschrift.

Het toetsresultaat hangt natuurlijk ook af van het aantal letters dat bekend is. Een leerling die werkt uit *deel 1* kan soms al op vierklankniveau lezen, terwijl een leerling die bezig is met *deel 3* nog op het tweeklankniveau leest.

Ga daarom bij het toetsen uit van de teksten die de leerling op dat moment normaliter leest en bekijk daarna op de vorderingenlijst wat er afgevinkt kan worden.

Als alle letters behandeld zijn kan men overstappen op de gebruikelijke toetsen en/of gebruik maken van de open toetsmethodiek en met behulp van reclamefolders, tijdschriften, stripverhalen, krantenkoppen en andere leesteksten onderzoeken hoever het staat met het leesproces.

Registratie binnen het eigen LeerlingVolgSysteem

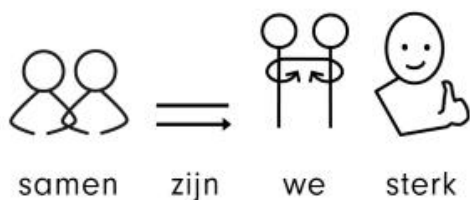
Het is soms ook wenselijk de registratie bij te houden via het eigen digitale LVS. In dat geval zullen de items gerelateerd worden aan de methodes die de school gebruikt. Diverse materialen die hierbij behulpzaam kunnen zijn staan als gratis download op de website lezenmoetjedoen.nl.

Wil je als school hiermee aan de slag? Neem dan contact op met onze scholingsdeskundige.

Zij is bereid om vanuit haar ervaring mee te denken. Zie jufinbeeld.nl.

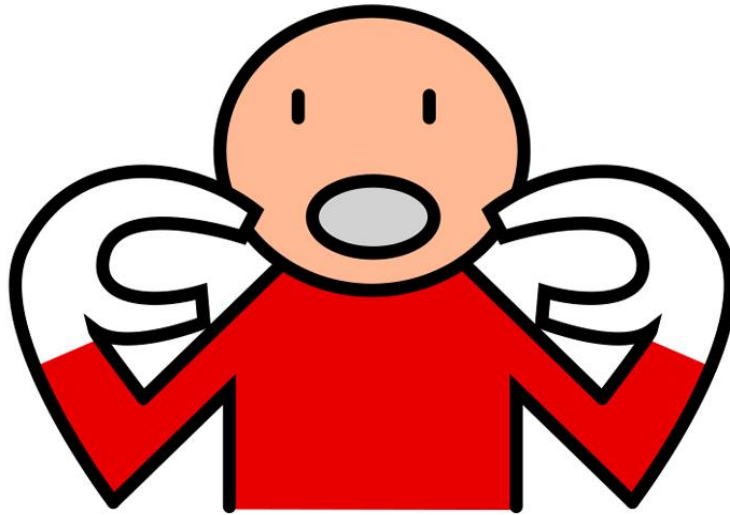
Extra materiaal

Op de downloadpagina van lezenmoetjedoen.nl wordt regelmatig nieuw gratis downloadmateriaal geplaatst. Vaak materiaal dat leerkrachten zelf hebben gemaakt en daarna hebben aangeboden voor verspreiding. Bijvoorbeeld strookwoorden en letterdiploma's bij Lezen moet je dóén.



Hoofdstuk 1

aa



Trijtje maakt het klankgebaar aa



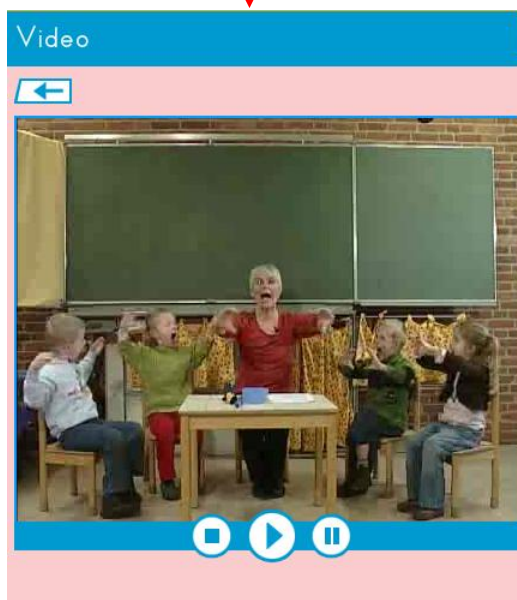
scan of klik

Voor je aan de slag gaat:

Bekijk de klankgebarenvideo die je vindt op de website van *Lezen moet je doen*.

Hierop worden alle klankgebaren voorgedaan door Trijntje de Wit.

Bij een aantal letters is ook een filmpje te zien hoe het klankgebaar aan beginnende lezertjes wordt uitgelegd



Trijntje oefent de vier lange klanken met enkele kleuters. Een oude opname, maar een goed voorbeeld.



scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een lange klank.
Zeggen: De mond is ver open; de tong ligt ontspannen op de mondbodem.
Zien: Een rondje met een korte stok en nog een rondje met een korte stok.
Doen: De handen worden net zo ver geopend als de mond en naast de mond geplaatst. Terwijl langgerekt **aa** wordt gezegd, worden de handen in een vloeiende beweging naar voren gebogen.

Introductie van de letter

- Het is feest vandaag. We gaan de eerste letter leren!
Hang het instructieblad van *Aafje Aria* in het lokaal of projecteer de tekening op het digibord.
Vertel het verhaal van *Aafje Aria* of lees het voor (zie volgende docentenpagina).
Oefen het gebaar bij het zingen van het lied van Aafje.
Oefen het gebaar ook voor de spiegel, zodat de leerlingen zien hoe ver hun mond open kan.

Schrijf de letter **aa** in de tekstballon. Verwoord daarbij precies wat je schrijft:
"Een rondje met een korte stok en nog een rondje met een korte stok."

Groepsleesboek

- Introduceer het groepsleesboek: een lege ringmap, waarin de behandelde leesteksten kunnen worden bewaard. Leg deze map in de leeshoek, zodat de leerlingen hierin kunnen teruglezen wat ze hebben geleerd. Zie methodiek 3.2, pagina 11.
- Voeg de afbeelding met Aafje Aria en de ingevulde letter **aa** als eerste pagina toe aan het groepsleesboek.

Constructiekaart

- . Geef de constructiekaart en de vormen (rondjes en korte stokken) uit het vormendoosje*).
- . Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen.
- . Verwoord wat je doet: *"Een rondje met een korte stok en nog een rondje met een korte stok."*
- . Maak weer het gebaar en zeg: **aa**.

Tip: Er is een set gelamineerde vormkaarten verkrijgbaar via lezenmoetjedoen.nl

Tip: Als de vormen nog niet bekend zijn leer deze dan aan met behulp van Het Vormenboek.

Letterkaart

- Geef de leerlingen de letterkaart en laat daarop de vormen neerleggen.
- Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.
- Maak het gebaar en zeg: **aa**.
- . Hang de letterkaart op in het lokaal.

Tip: Geef de leerling(en) een leeg klankgebarendoosje en vul deze nu met de eerste letter.
Zo komt er straks steeds een nieuwe letter bij in het eigen letterdoosje**).

Auditieve synthese, leesteksten en werkbladen

- Volg de instructie die onderaan deze pagina's te vinden zijn..
- We beginnen de auditieve synthese oefeningen met woorden waarin de letter **aa** voorkomt als voorbereiding op het lezen van woorden. Zie methodiek 1.2 op pagina 6 en bijlage 1.

Leesteksten en stripverhaal

Raadpleeg de suggesties in de bijlagen 2 en 3.

Werkbladen

De aanwijzingen staan steeds onderaan het werkblad.

*) Het vormendoosje is verkrijgbaar via lezenmoetjedoen.nl. Je kunt de vormen ook zelf van karton maken.

**) Het klankgebarendoosje is verkrijgbaar via lezenmoetjedoen.nl.

Introductietips**Vooraf:**

Leg de vormen waarmee je de letter **aa** kunt maken klaar en toon de afbeelding van Aafje Aria (bijvoorbeeld op het digibord). Leg de vormletterkaart **aa** klaar voor het 2^e deel van deze les.

Vertel het verhaal van Aafje Aria, of lees het voor:

"Stil eens..., wat hoor ik daar? Hoor ik daar iemand zingen?" "aa... aa...".

"Wie zingt daar zo mooi? Hoor, daar is het weer": "aa... aa...".

Dat moet Aafje zijn, Aafje Aria. Die kan zo mooi zingen!

Ze oefent met een echte microfoon!

Kijk, haar daar staan voor de spiegel en achter de microfoon.

Ze oefent ze elke dag: Ze kijkt naar zichzelf en ze luistert naar zichzelf.

En ze zingt maar en zingt maar: "aa... aa...".

Ze wil zangeres worden. Ze oefent elke dag wel een uur.

Ze wil later zingen voor de televisie. En daarom oefent ze zo veel: "aa... aa...".

Ze heeft ook een trucje bedacht om de klank van de aa mooier te laten klinken.

Dat heeft ze op zangles geleerd. Als je je beide handen naast je mond een beetje rondbuigt en je maakt een lange beweging naar voren, dan klinkt de aa nog veel mooier en langer.

Probeer het maar eens.... En ja, je kunt horen dat dit beter klinkt.

Je mond gaat verder open en het geluid klinkt lekker lang: **aa**

De zangjuf had er zelfs een letter bij laten zien!

Ze zei: "Dan kun je de klank beter onthouden."

Ze laat de letter zien en vertelt erbij: Kijk deze letter bestaat uit vormen.

Ze pakt een rondje en een korte stok en nog een rondje en een korte stok.

Ze legt de vormen op de letter. Het past precies: een rondje en een korte stok en nog een rondje en een korte stok.

Het maakt Aafje blij. Ze voelt met haar hand aan de letter en zegt zachtjes: "**aa**."

En dan begint Aafje langzaam en zachtjes te zingen: "**aa... aa...aa**"

Doe jij mee met Aafje?



Letterintroductie

. Zie aanwijzingen op de docentpagina's 2 en 3

LMJD **aa** 4 Docentpagina 4, afbeelding voor het digibord



aaf



zingt

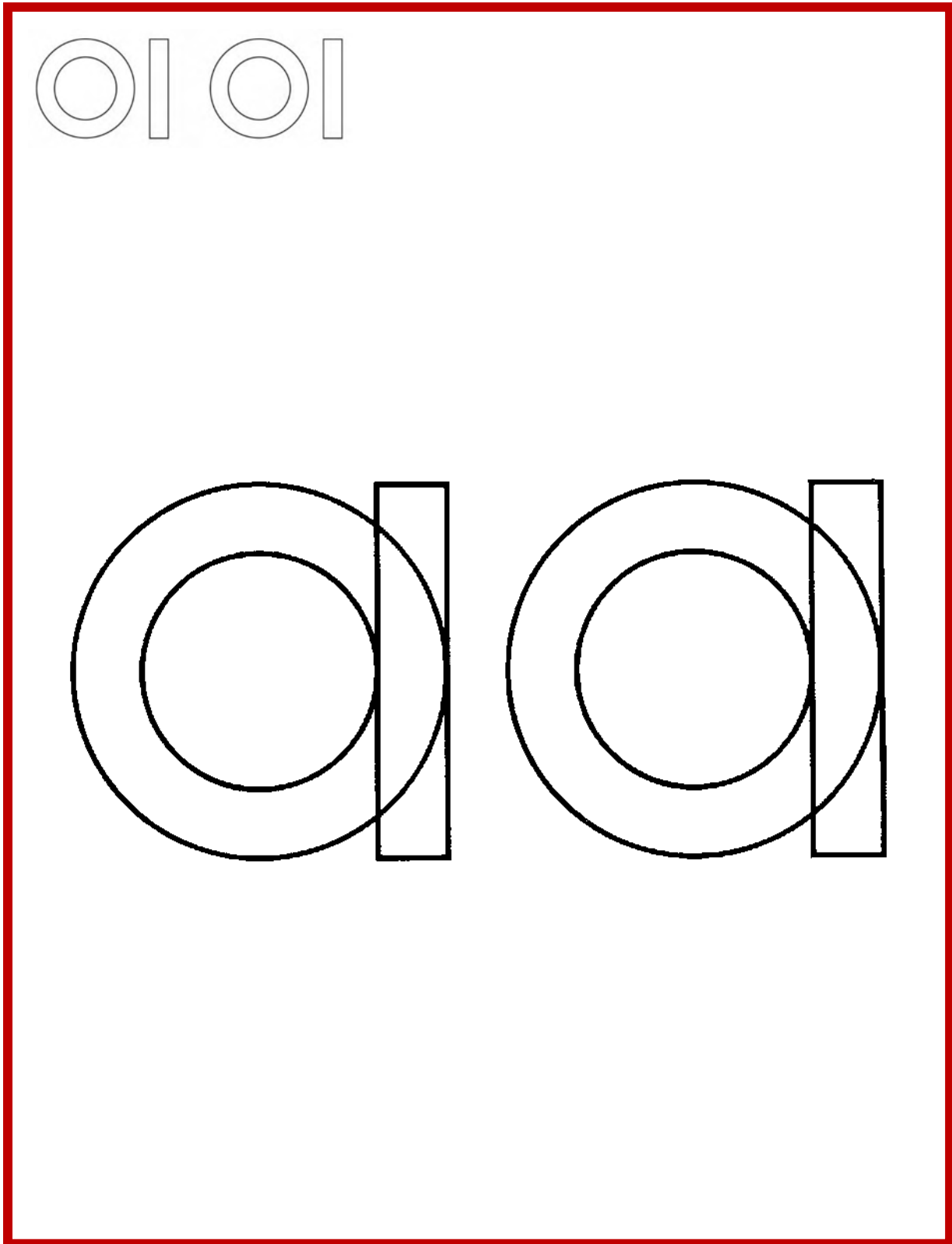


aa

aa aa

Letterherkenning
. Voor het groepsleesboek

LMJD **aa** 5 Introductieblad



Letterverkenning

- . Kies de vormen uit het vormendoosje: rondje, korte stok en nog een rondje en een korte stok
- . Leg de vormen op de letter en zeg: een rondje met een korte stok en nog een rondje met een korte stok.
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **aa**.

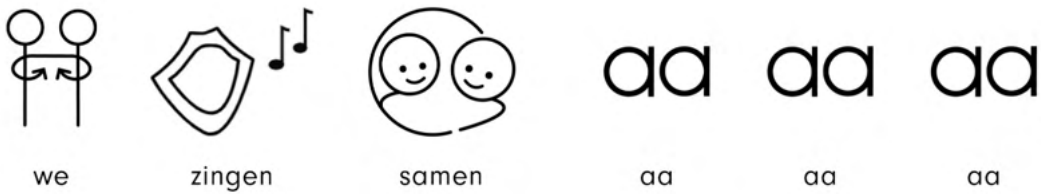
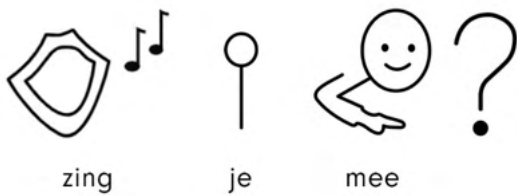
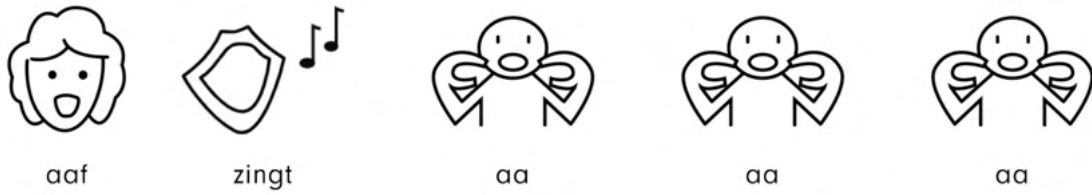
LMJD **aa** 6 Constructiekaart voor de leerling

aa



LMJD **aa** 7 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen in de juiste volgorde op de letter.

aa



aa aa aa

Pictolezen in combinatie met het 1-letterwoord aa

- . Bekijk de pagina globaal. Waar gaat het over, denk je? Wat herken je al? Zijn alle picto's bekend?
- . Lees de tekst zin voor zin samen hardop, met bijwijzen.
- . Lees nogmaals zin voor zin hardop en laat de leerlingen de tekst uitbeelden. Maak er een feestje van!
- . Besteed aandacht aan tekstbegrip met de vraag: Waarom klappen we?

LMJD **aa** 8 Leestekst

aa



aaf



heeft



keelpijn



aaf



gaat



naar

de

de



dokter



de



dokter



zegt



aa



aaf



zegt



aa



de



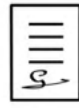
dokter



schrijft

een

een



recept



aaf



krijgt

het

het



recept



dag



dokter

,



dag



aaf

Picto in combinatie met een 1-letterwoord.

. Lees zin voor zin samen hardop, met bijwijzen.

. Stel vragen over de inhoud: Waarom vraagt de dokter aan aaf om aa te zeggen? Wat is een recept?

LMJD **aa** 9 Leestekst, geschikt voor het groepsleesboek

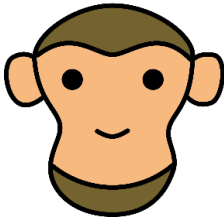

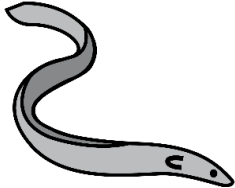

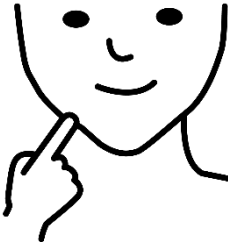
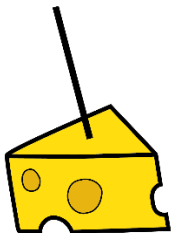

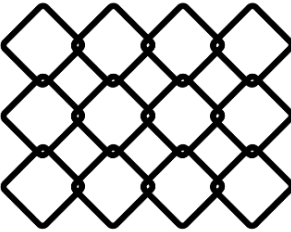
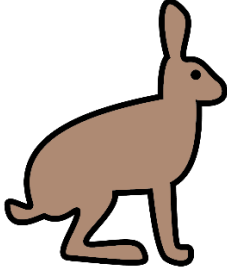
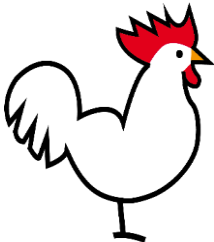
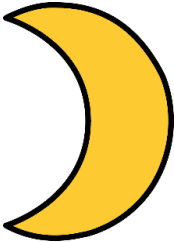
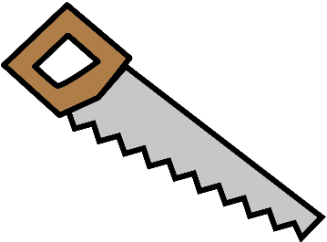
aa



Stripverhaal met een 1-letterwoord

- . Lees de aanwijzingen over het aanbieden van een stripverhaal, bijlage 3.
- . Bespreek plaatje voor plaatje. Houd de leesrichting aan.
- . Stel vragen over de inhoud: Waarom heeft aaf een das om? Wat gaat aaf met het recept doen?

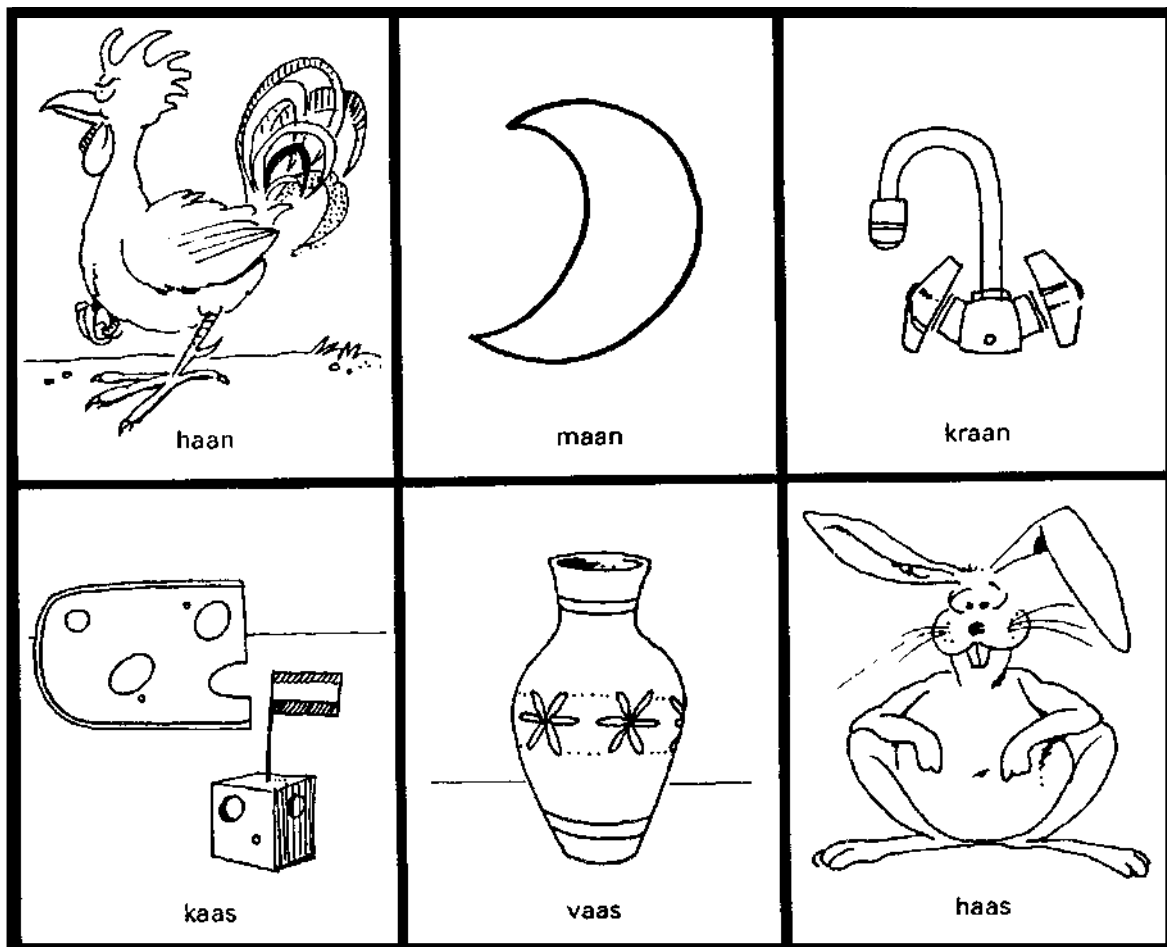
LwjKA **aa** 10 Stripverhaal

 <p>aap</p>	 <p>aas</p>	 <p>aal</p>
 <p>aar</p>	 <p>kaak</p>	 <p>kaas</p>
 <p>vaas</p>	 <p>gaas</p>	 <p>haas</p>
 <p>haan</p>	 <p>maan</p>	 <p>zaag</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de letter aa voorkomt

- . Benoem de plaatjes van links naar rechts, zodat de woorden bekend zijn.
- . Noem de klanken en laat het woord aanwijzen en zeggen. Zie methodiek 1.2 op pag. 6 en zie bijlage 1.
- . Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak de h-aa-s, enz.

LMJD **aa** 11 Auditieve synthese



aa

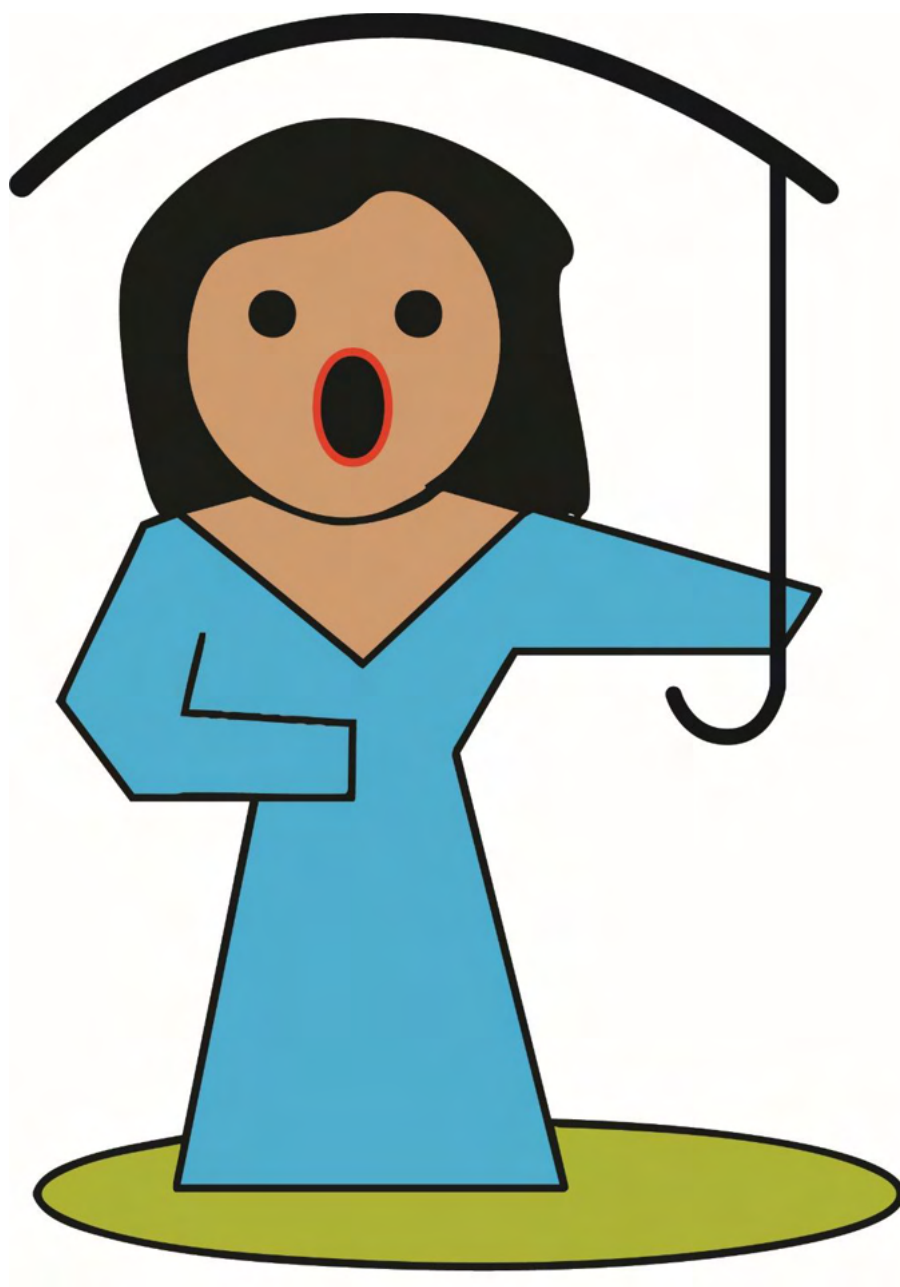
Auditieve synthese

- . Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting zodat de betekenis van de plaatjes eenduidig is.
- . Geef van één van de plaatjes de klanken aan. Bewaar het woord k-r-aa-n voor het laatst!
- . Jij zegt de klanken. De leerling zegt het woord en wijst het juiste plaatje aan.

Extra auditieve synthese oefening.

- . Wijs maar aan:
 - Waar is het r-aa-m?
 - Waar is jouw h-aa-r?
 - Waar zit jouw k-aa-k?
 - Waar zit jou m-aa-g?
 - Ben jij k-aa-l?
 - Heb jij een k-r-aa-g?

Opmerking: Er is bewust gekozen voor diversiteit in de weergave van de afbeeldingen (zie vorige pagina) zodat leerlingen de koppeling maken met de afbeelding, maar met het begrip.



aa aa aa aa aa aa

Extra: Wennen aan andere lettertypes

. Soms heeft de letter aa een afdakje boven het hoofd. Waarom? Dat is niet uit te leggen, dus zeggen we dat de aa soms wel en soms niet met een soort parapluutje wordt afgedrukt.

LMJD **aa** 13 Andere lettertypes

aa



aa	oo	aa
oo	aa	oo
aa	ee	aa

Extra: Letterherkenning (niet noodzakelijk, vooral geschikt voor oudere leerlingen)

- . Letterherkenning van de aa in verschillende uitvoeringen tussen de oo en de ee.
- . Bespreek de verschillende tussen de diverse aa's. Soms heeft de aa een afdakje.
- . De ee en oo worden nu alleen benoemd als: *andere letters dan de aa*.
- . Versier de vakjes waar een aa of aa in staat. Zet deze letters in het zonnetje!
- . Duurzame tip: Doe dit werkblad in een plastic hoes en laat de oefening doen met afwasbare stiften.



aa



aa

aa aa aa

aa aa aa aa aa

Extra

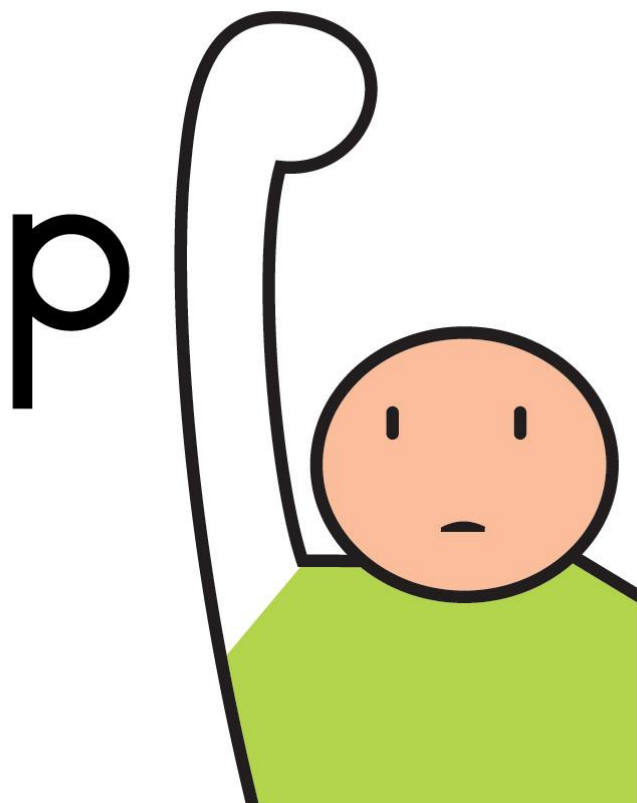
*Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Begin op de klok van 2 uur met het schrijven van het rondje en maak daarna de korte stok.*



LMJD **aa** 15 Schrijfblad

aa

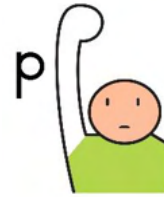
Hoofdstuk 2



Trijtje maakt het klankgebaar p

scan of klik

p



Typering van de klank

- Horen: Een korte, stemloze, ploffende klank.
 Zeggen: De mond is eerst dicht en de wangen zijn vol met lucht.
 Dan ontsnapt de lucht plotseling tussen de lippen door.
 (zeg geen pu of pee, maar zeg alleen het plofje van de p).
 Zien: Een lange stok met een rondje bovenaan.
 Doen: De arm omhoog gestoken (lange stok) met een vuist (het rondje en de bolle wangen).
 Dan wordt de vuist plots geopend, terwijl *p* wordt gezegd

Introductie van de letter

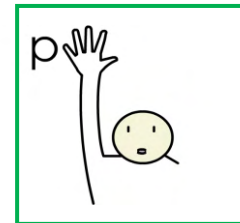
Je hebt nodig: een ballon en een stok (een buisje of breinaald met een lengte van ongeveer 30 cm).

Blaas de ballon op en knoop deze aan de stok.

Vertel de leerlingen dat deze ballon **p** zegt als je hem lek prikt.

Zeg niet pu of pee of pats, maar alleen p.

Steek de stok met de ballon in de lucht en als de leerlingen er niet bang voor zijn kun je hem ook daadwerkelijk lek prikken. Maar dat hoeft niet. Je kunt het ook alleen vertellen. Maak gebruik van de fantasie: Je arm is de lange stok en je vuist de ballon. Blaas je vuist strak op. Steek je arm in de lucht en zeg krachtig **p** als je vuist zich opent.



De ballonnenprikker

Schrijf de letter p in de tekening met de ballon en zeg:

"Een lange stok met een rondje bovenaan: p."

Voeg de tekening van de ballonnenprikker toe aan het groepsleesboek.

Constructiekaart: Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen.

Verwoord daarbij hardop wat je doet: *"Een lange stok met een rondje bovenaan."*

Maak het gebaar en zeg: **p**.

Letterkaart: Geef de leerlingen de letterkaart en laat daarop de vormen neerleggen.

Of laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.

Maak het gebaar en zeg: **p**.

Hang de letterkaart op in het lokaal en/of voeg deze toe aan het groepsleesboek.

Auditieve synthese

Doe regelmatig auditieve synthese oefeningen. Dit helpt enorm om straks spellend te gaan leren lezen.

Suggestie: Leg een aantal eenlettergrepige voorwerpen op tafel en vraag het voorwerp aan te wijzen: b-oe-k, p-e-n, g-u-m, d-oe-k, k-o-m, k-o-p, d-oo-s, v-aa-s, t-ou-w, t-a-s enz.

Leesteksten

Raadpleeg de suggesties op bijlage 2.

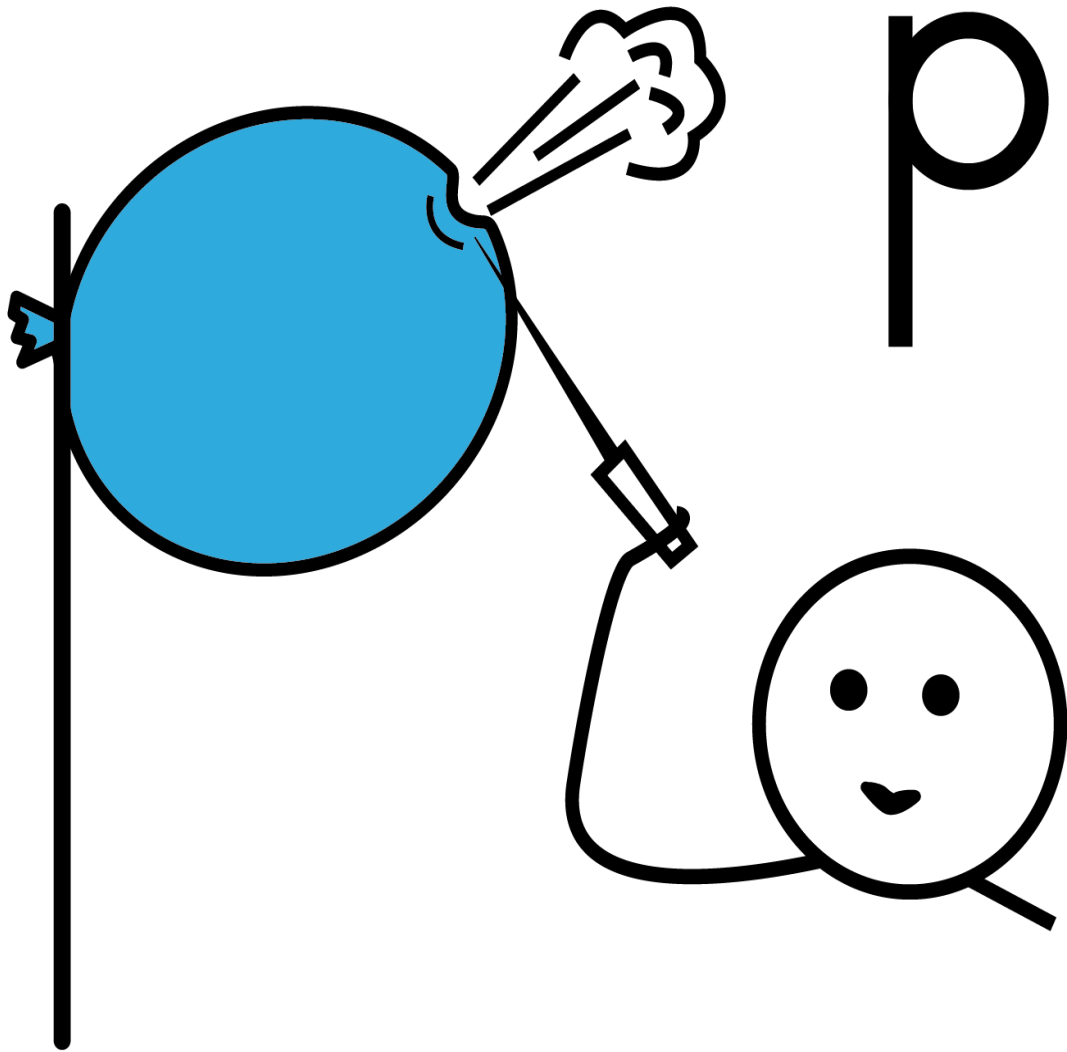
Stripverhaal

Raadpleeg de suggesties op bijlage 3.

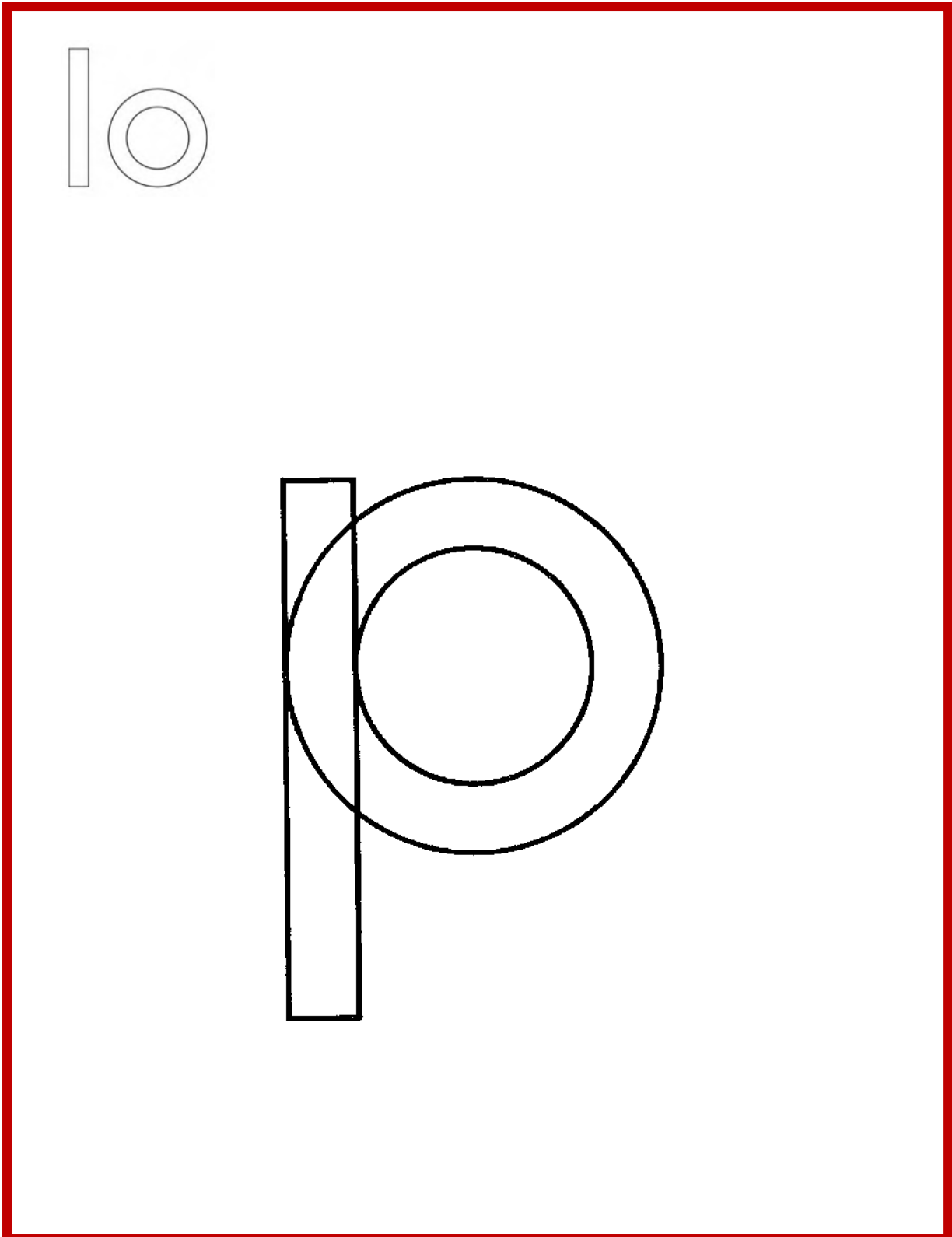
Werkbladen

De aanwijzingen staan steeds onderaan het werkblad.

p



p

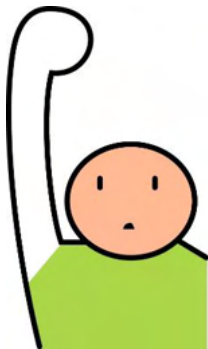


Letterverkenning

- . Leg de vormen uit het vormendoosje op de letter en zeg:: een lange stok met een rondje bovenaan.
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **p**.

LMJD **p** 3 Constructiekaart voor de leerling

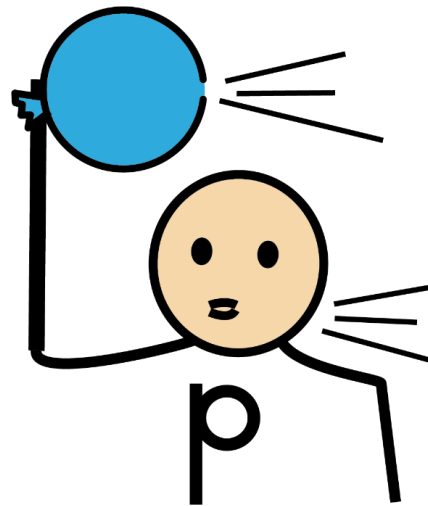
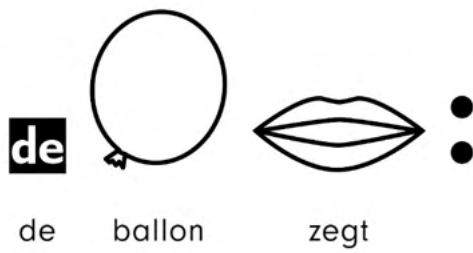
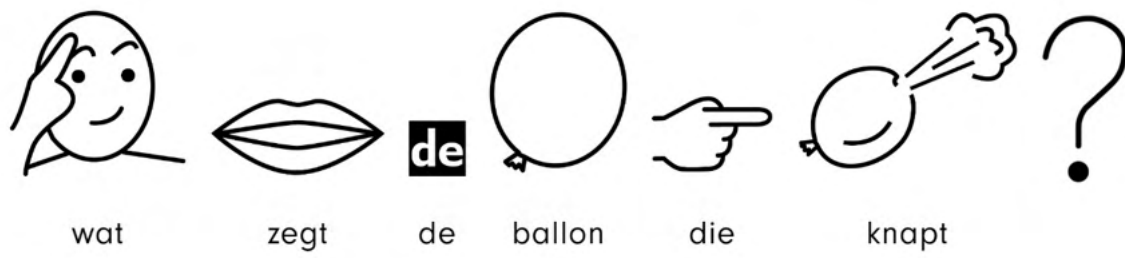
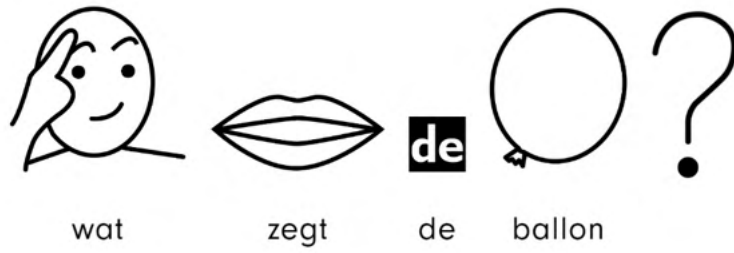
p



Juf Barbara geeft les over de p

scan of klik

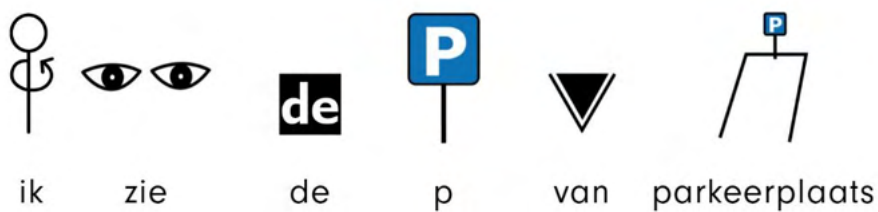
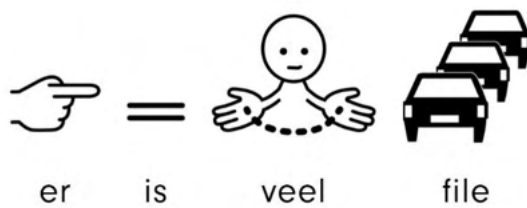
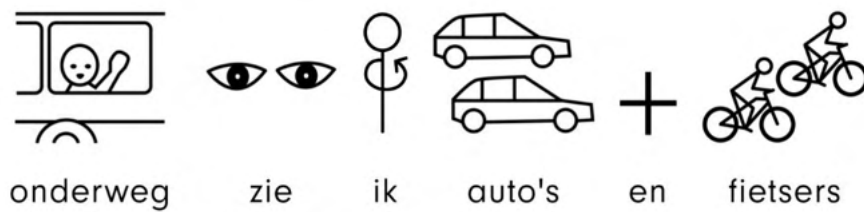
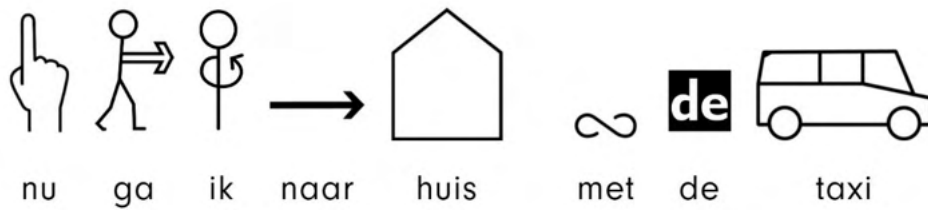
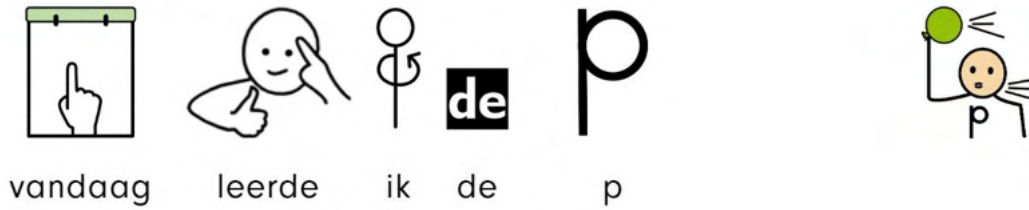
LMJD **p** 4 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen in de juiste volgorde op de letter.



p

Pictotekst in combinatie met de letter p


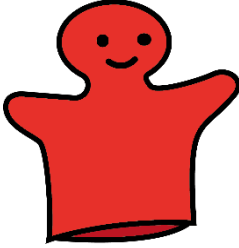
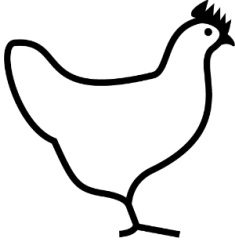
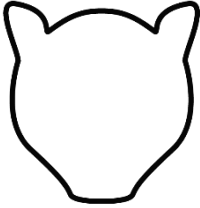
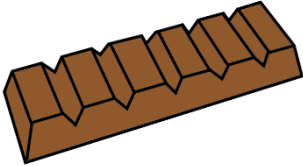
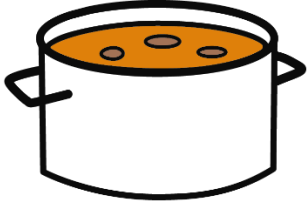
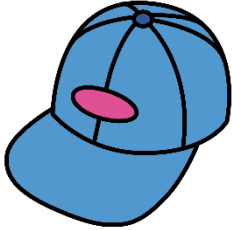
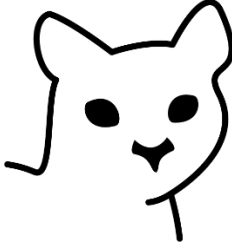
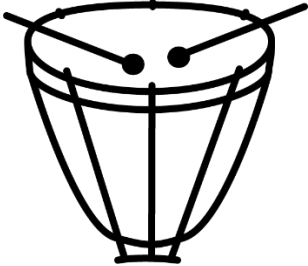

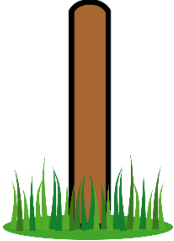
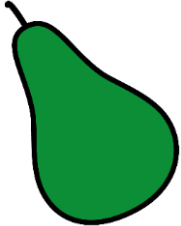
LMJD p 5 Leestekst voor het groepsleesboek



Extra Pictotekst in combinatie met de letter p (alleen gebruiken als de inhoud relevant is)

- . Zin voor zin nauwkeurig lezen met bijwijzen.
- . Praat over de eigen ervaring die de leerling heeft met taxiritten.

LMJD **p** 6 Leestekst

 <p>aap</p>	 <p>pop</p>	 <p>kip</p>
 <p>kop</p>	 <p>reep</p>	 <p>soep</p>
 <p>pet</p>	 <p>poes</p>	 <p>pauk</p>
 <p>poot</p>	 <p>paal</p>	 <p>peer</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de *p* voorkomt, zeg *p* en niet *pù* of *pé*

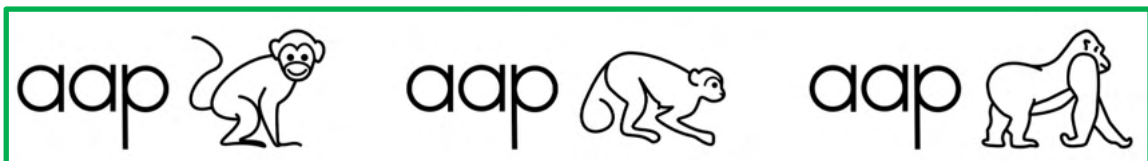
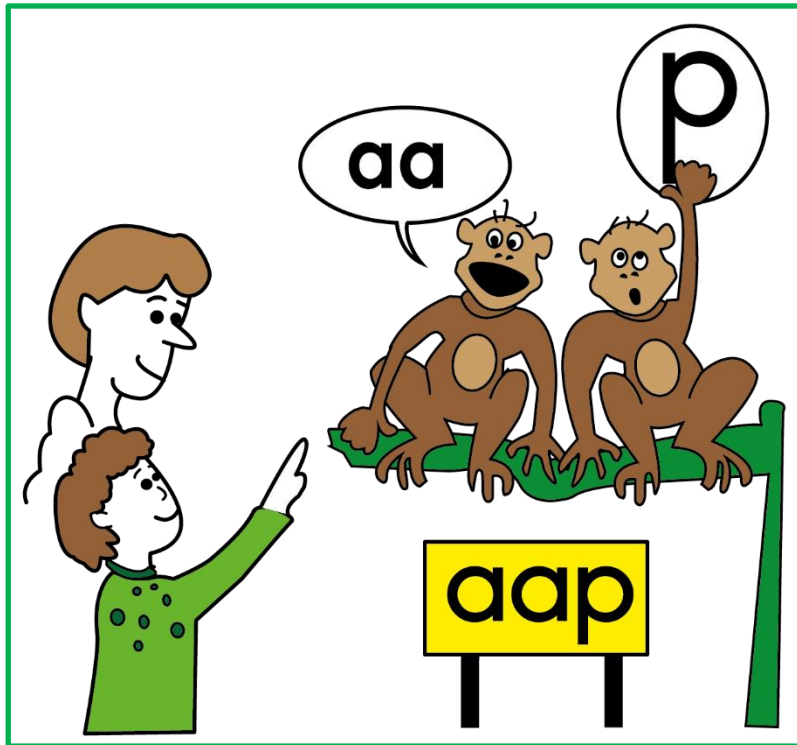
. Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.

. Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'. Zie Methodiek 2.1, pagina 6 en bijlage 1.

. Help door bij het zeggen van de **p** ook het klankgebaar te maken.

. Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak het kaartje met de k-i-p, enz.

LMJD **p** 7 Auditieve synthese



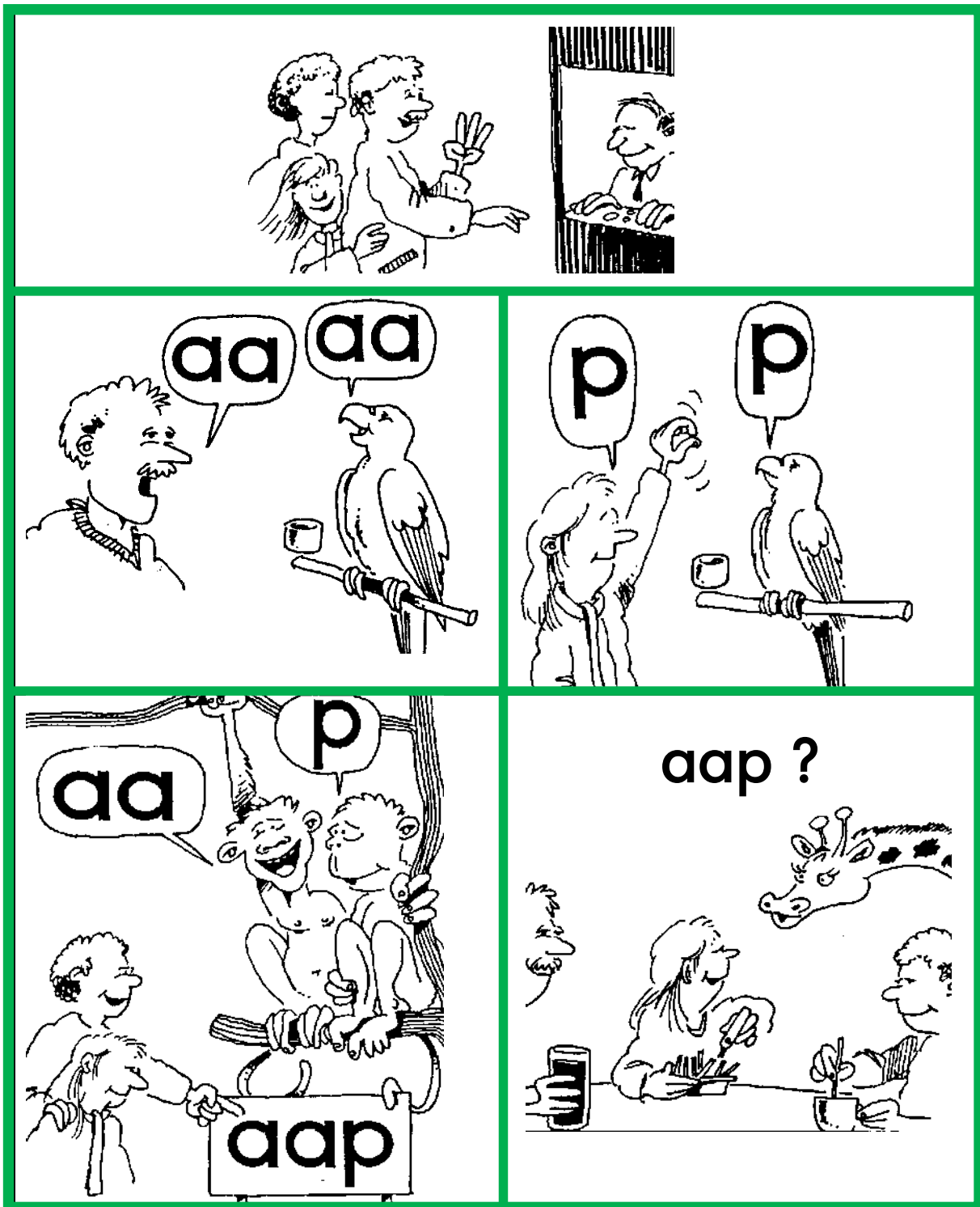
*Pictotekst in combinatie met een 2-letterwoord
. Lees het woord aap terwijl je de gebaren erbij maakt..
. Voeg deze pagina toe aan het groespleesboek*

LMJD **p** 8 Leestekst



Strip met 1-letterwoorden en een 2-letterwoord Een variant is voor jongere leerlingen. Zie ook de volgende pagina.
. Begin met een gesprekje over de dierentuin.
. Bespreek tekening voor tekening en lees de tekst. Bedenk zelf namen voor de personages.
. Tip: Schenk bij het laatste plaatje aandacht aan het vraagteken. Kent de leerling de functie van het vraagteken?

LMJD **p** 9a Stripverhaal



Strip met 1-letterwoorden en een 2-letterwoord. Variant voor de wat oudere leerlingen.

- . Begin met een gesprekje over de dierentuin.
- . Bespreek tekening voor tekening en lees de tekst. Bedenk zelf namen voor de personages.
- . Tip: Schenk bij het laatste plaatje aandacht aan het vraagteken. Bespreek de functie ervan.
- . Kleur het stripverhaal zelf in.

LMJD p 9b Stripverhaal





aap



en



de

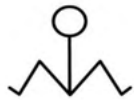


banaan



p

aap



zit



op



de



kruk

aap



ziet



de



boom

aap



ziet



de



banaan

aap



klimt



in



de



boom

aap



eet



de



banaan

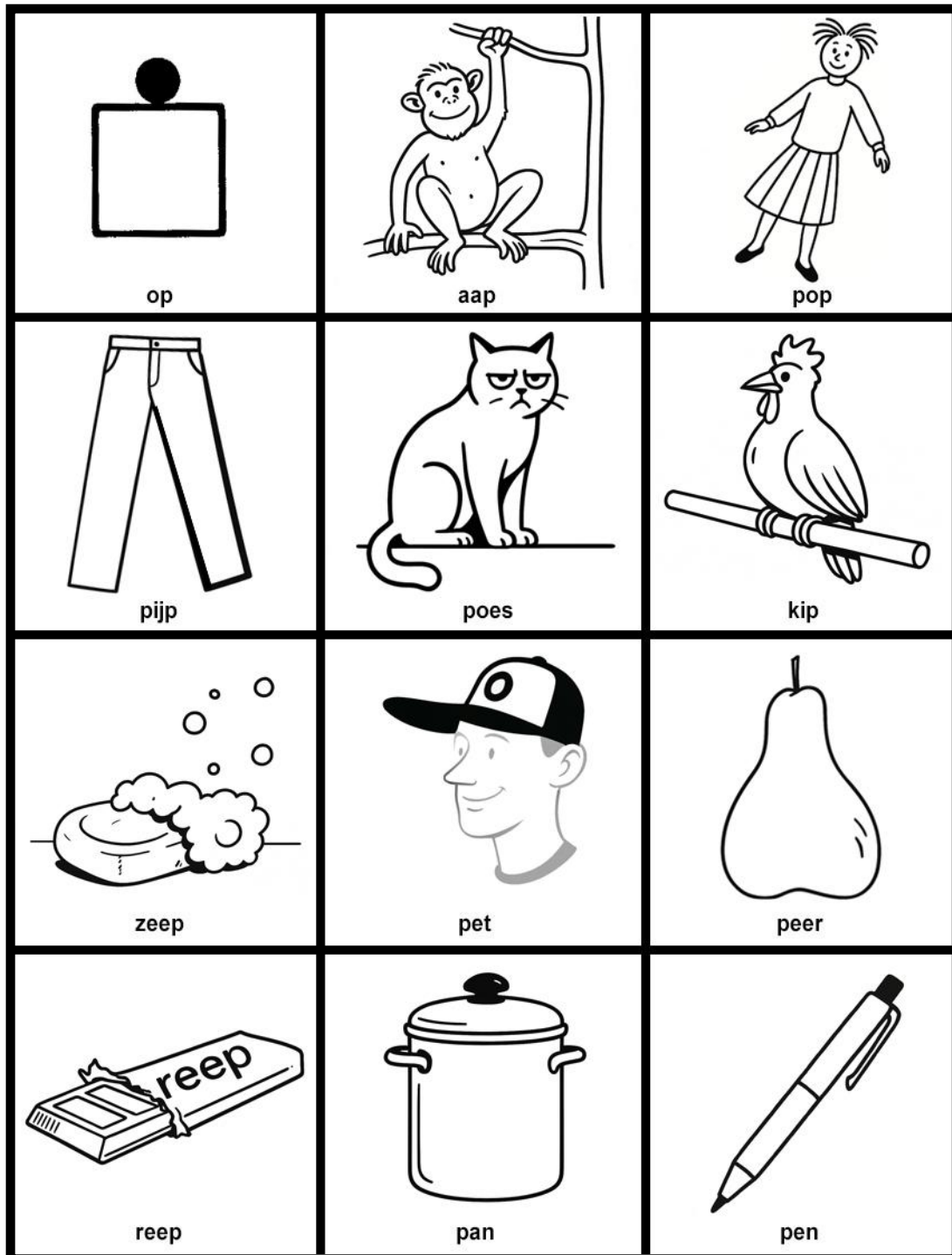
Picto in combinatie met een 2-letterwoord: k-m

. Lezen met bijwijzen.

. Stel vragen over de tekst: Wat doet de aap? Waar zit hij op?

. Voeg de tekst toe aan het groepsleesboek.

LMJD p 10 Leestekst

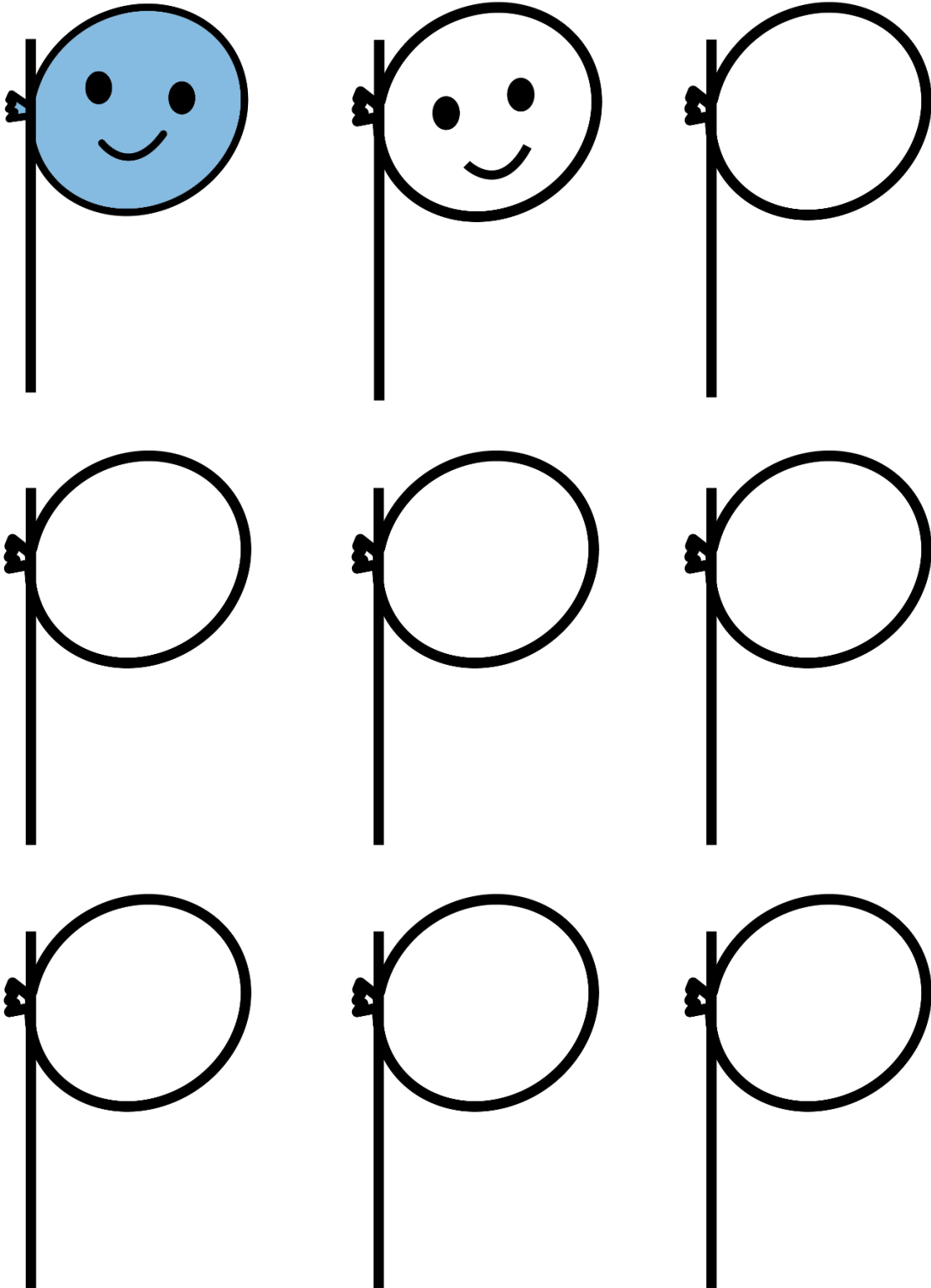


p

Auditieve synthese met woorden met een *p*.

- Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis duidelijk is.
- Geef van één van de plaatjes de klanken aan. LET OP bij *peer*: zeg geen *i* maar: *p-ée-r*.
- De leerling moet zelf de verklanking maken (dat gaat vanzelf, want het kan niet anders).
- De leerling zegt het woord en wijst het juiste plaatje aan.
- Help door na het aangeven van de klanken nog even de eerste klank in herinnering te brengen door die klank geluidloos te herhalen met mimiek of door het maken van het gebaar, bijvoorbeeld: *r-ee-p*, en dan het *r*-gebaar (of alleen de *r*-mimiek met een heel zacht *r*-geluidje).

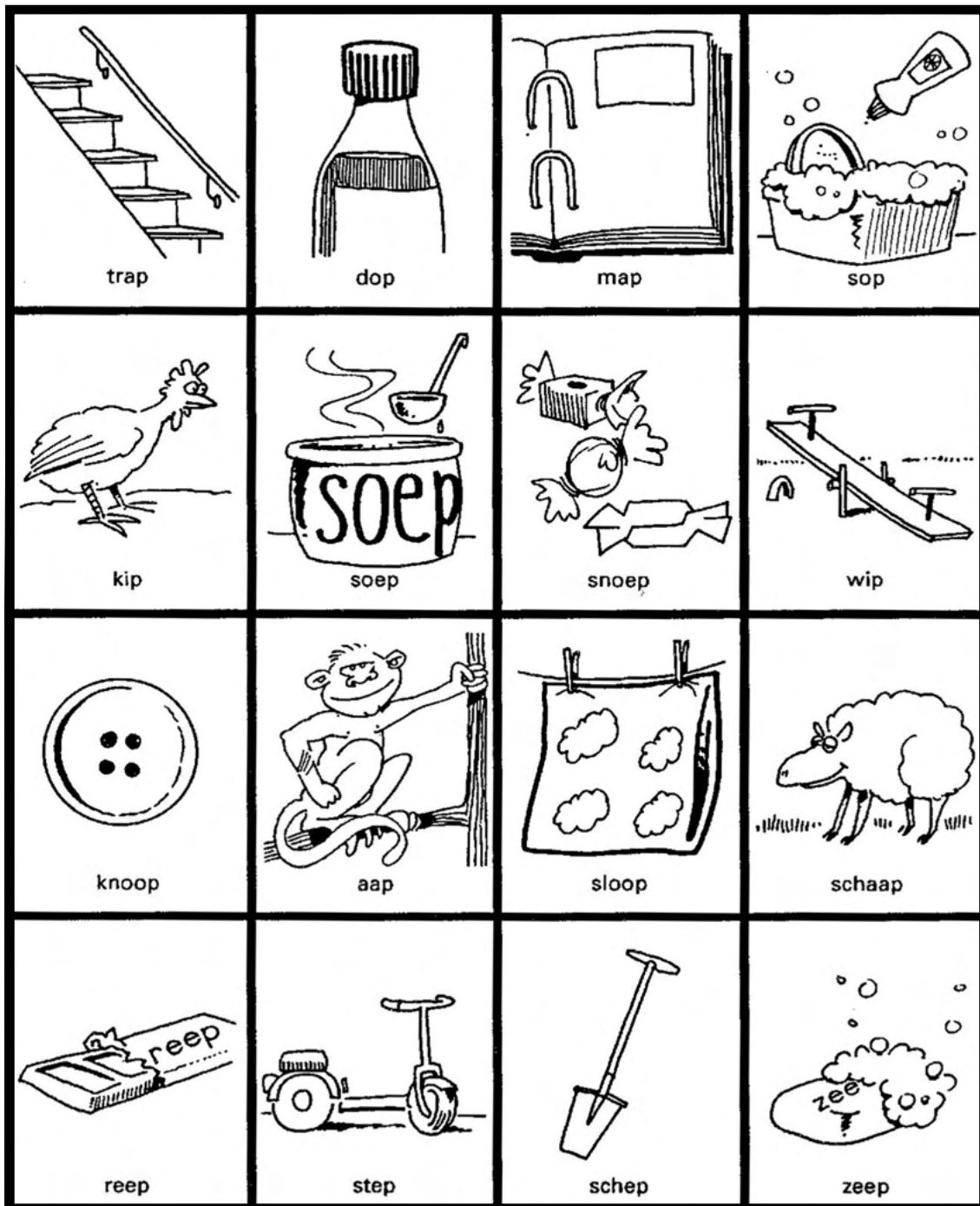
LMJD **p** 11 Auditieve synthese



Extra: Kleur de ballonnen en teken er een gezichtje in.

LMJD p 12 Werkblad





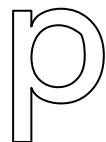
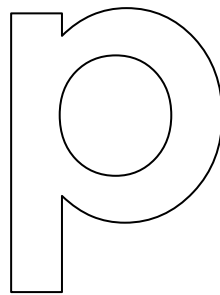
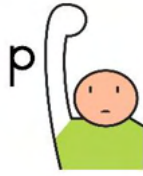
p

Auditieve synthese met woorden met een p, zie ook bijlage 1.

Een variatie oefening:

- . Geef iedere leerling twee fiches.
- . Vertel op welk plaatje de leerling het eerste fiche moet leggen, bijvoorbeeld: snoep.
- . Noem de klanken van het daarbij bijbehorende rijmwoord: s-oe-p
- . De leerling moet nu zoeken naar het juiste plaatje en daar zijn fiche opleggen.
- . Controleer en ga verder met een ander tweetal rijmwoorden: schaap en a-a-p, trap en m-a-p, zeep en r-ee-p, wip en k-i-p, dop en s-o-p, schep en s-t-e-p, knoop en s-l-oo-p.

LMJD **p** 13 Auditieve synthese oefening, extra



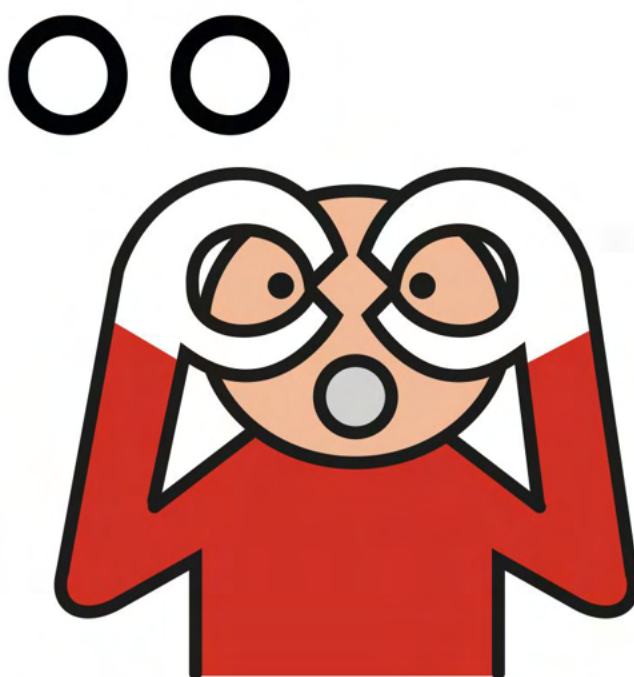
Schrijven: Niet nodig voor het leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.

- . Begin bovenaan de lange stok, ga helemaal naar beneden en maak dan het rondje.
- . Kies een kleur, bijvoorbeeld blauw.

LMJD **p** 14 Schrijfblad



Hoofdstuk 3



Trijtje maakt het klankgebaar oo



scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een lange klank.
Zeggen: De lippen zijn rond.
Zien: Een rondje en nog een rondje.
Doen: Met de handen worden twee rondjes voor de ogen gemaakt. De beide handen worden vanaf de ogen zo ver mogelijk naar voren bewogen.

Introductie van de letter

Aanleren gebaar

Vandaag is de letter **oo** aan de beurt. Het is een makkelijke letter, met een makkelijk gebaar. Als je twee rondjes op het papier ziet, maak dan met je handen ook twee rondjes en zet die voor je ogen. Maak je lippen ook zo rond mogelijk en zeg heel lang **oo**, terwijl je je handen ver naar voren beweegt. Dat is het gebaar van de **oo**. Oefen het gebaar ook voor de spiegel, zodat je kunt zien hoe rond je mond kan zijn.

Introductie van de letter

Schrijf de letter **oo** op het (digi)bord en bedenk met de leerlingen momenten waarop je **oo** zegt. Bijvoorbeeld bij een zonsopgang of bij zonsopkomst, als je iets ziet wat heel mooi is, of wanneer iemand iets stouts doet... enzovoort. Meer is niet nodig bij deze makkelijke letter.

Constructiekaart

Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen.
Verwoord daarbij hardop wat je doet: *"Een rondje en nog een rondje."*
Maak het gebaar en zeg: **oo**.

Letterkaart

Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.
Maak het gebaar en zeg: **oo**.
Hang de letterkaart op in het lokaal en/of voeg deze toe aan het groepsleesboek.

Auditieve synthese oefening

Projecteer de pagina met de plaatjes op het digibord of leg de pagina in de kring. Er zijn meerdere mogelijkheden om de leerlingen uit te dagen het juiste plaatje aan te wijzen als jij als leerkracht de klanken uitspreekt die bij een van deze plaatjes hoort: het juiste plaatje aanwijzen, een fiche erop leggen, uitbeelden, een geluid erbij maken en natuurlijk: het woord uitspreken! Het is goed deze oefening en aantal dagen achtereen te herhalen, want is voor veel leerlingen lastig aan te leren.
Let op: zeg bij oor en boor een duidelijke **oo**, want de verklanking moet in het hoofd plaatsvinden!

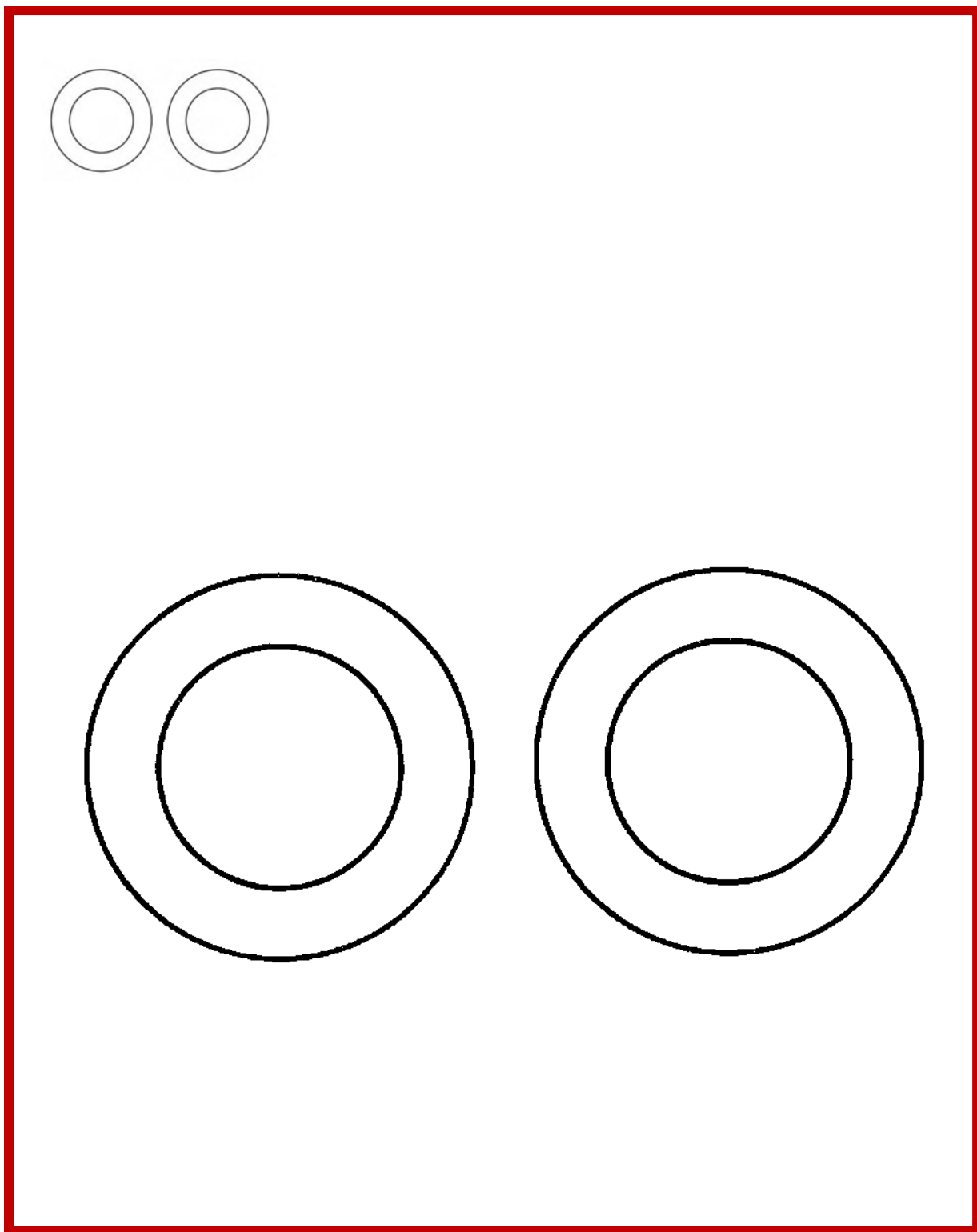
Auditieve synthese, extra

Doe regelmatig auditieve synthese oefeningen. Dit helpt enorm om straks spellend te gaan leren lezen.
Suggestie: Doe een synthese oefening met woorden die je aan kunt wijzen en vraag: Waar is je oo-g, n-eu-s, k-i-n, h-a-a-r, b-ee-n, t-ee-n, d-ui-m, k-ee-l, n-e-k, oo-r (zeg een duidelijk oo, want de verklanking onder invloed van de r moet in het hoofd gebeuren!).
Kijk maar hoe ver je kunt gaan.

Leesteksten

Raadpleeg de suggesties, zie bijlage 2.

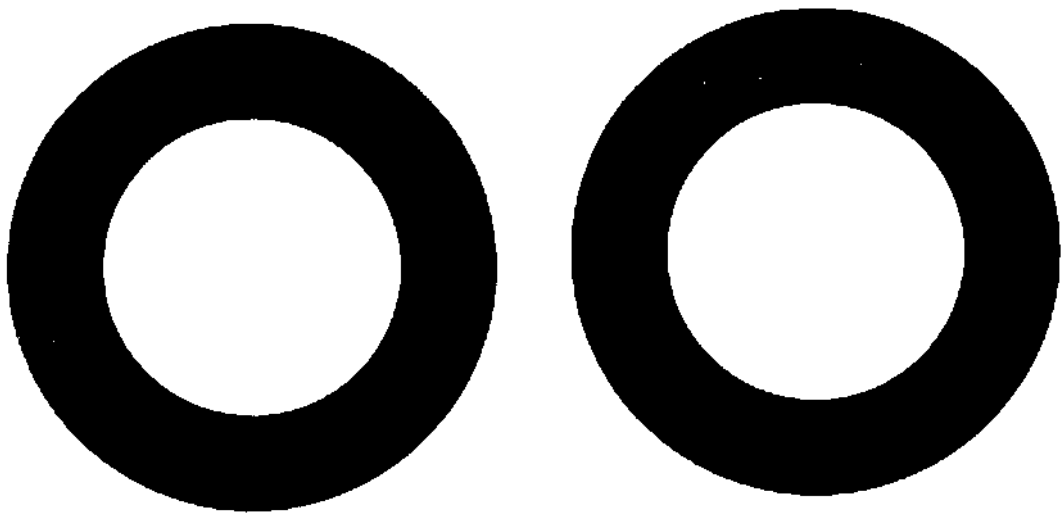
Tip: Via de pictoboekenclub is het boek Spinnensoep verkrijgbaar.
Dit boek bevat, afgezien van de letter oo, alleen picto's.



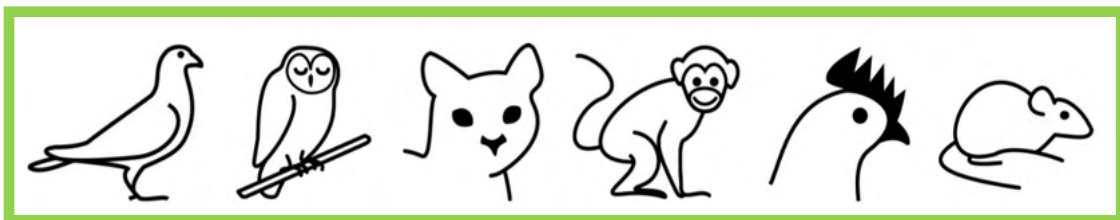
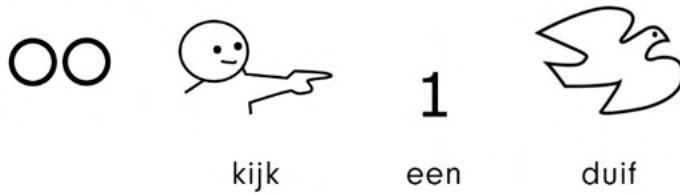
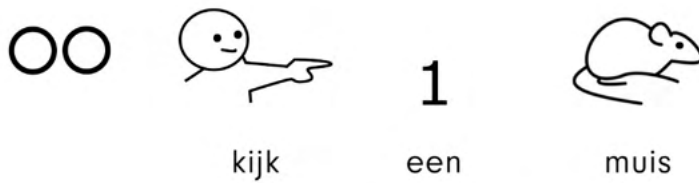
Constructiekaart

- . Je hebt deze vormen nodig: een rondje en nog een rondje, dus 2 rondjes.
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg oo.

LMJD oo 2 Constructiekaart

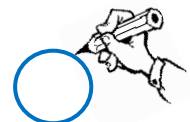


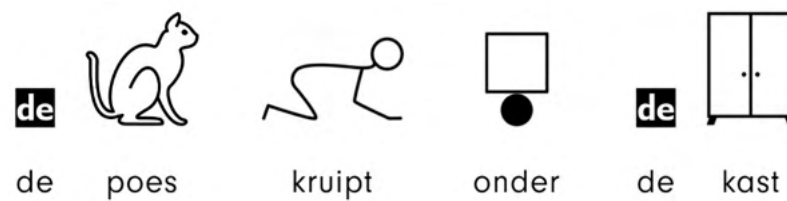
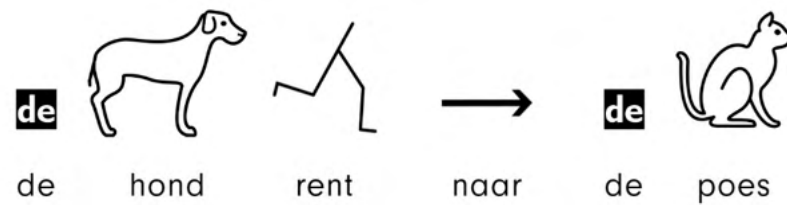
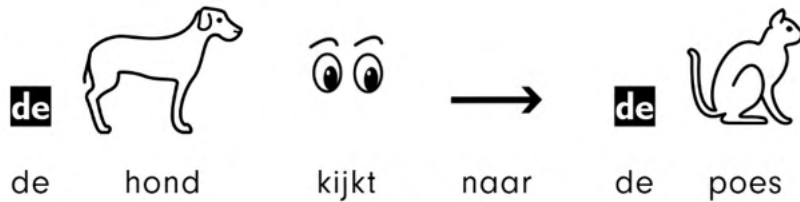
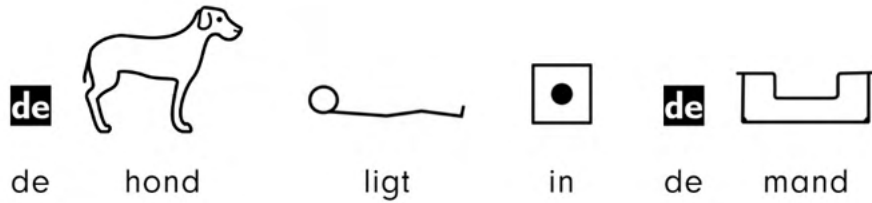
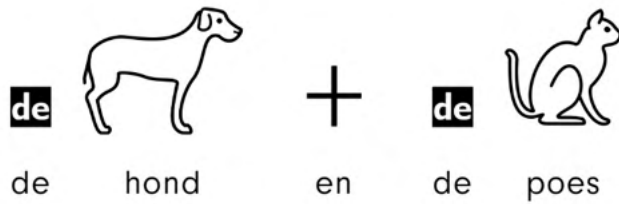
LMJD OO 3 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen op de letter.



Picto in combinatie met een 1-letterwoord

- . Regel voor regel lezen met bijwijzen. Maak bij elk dier ook het geluid dat daarbij hoort
- . Doe een klanksynthese oefening met de woorden in de onderbalk: d-ui-f, k-i-p, enz.
- . Zet in de onderbalk een kring om elk dier waarover je leest. Welk dier blijft over?
- . Duurzame tip: Doe dit werkblad in een plastic hoes en laat de oefening doen met afwasbare stiften.

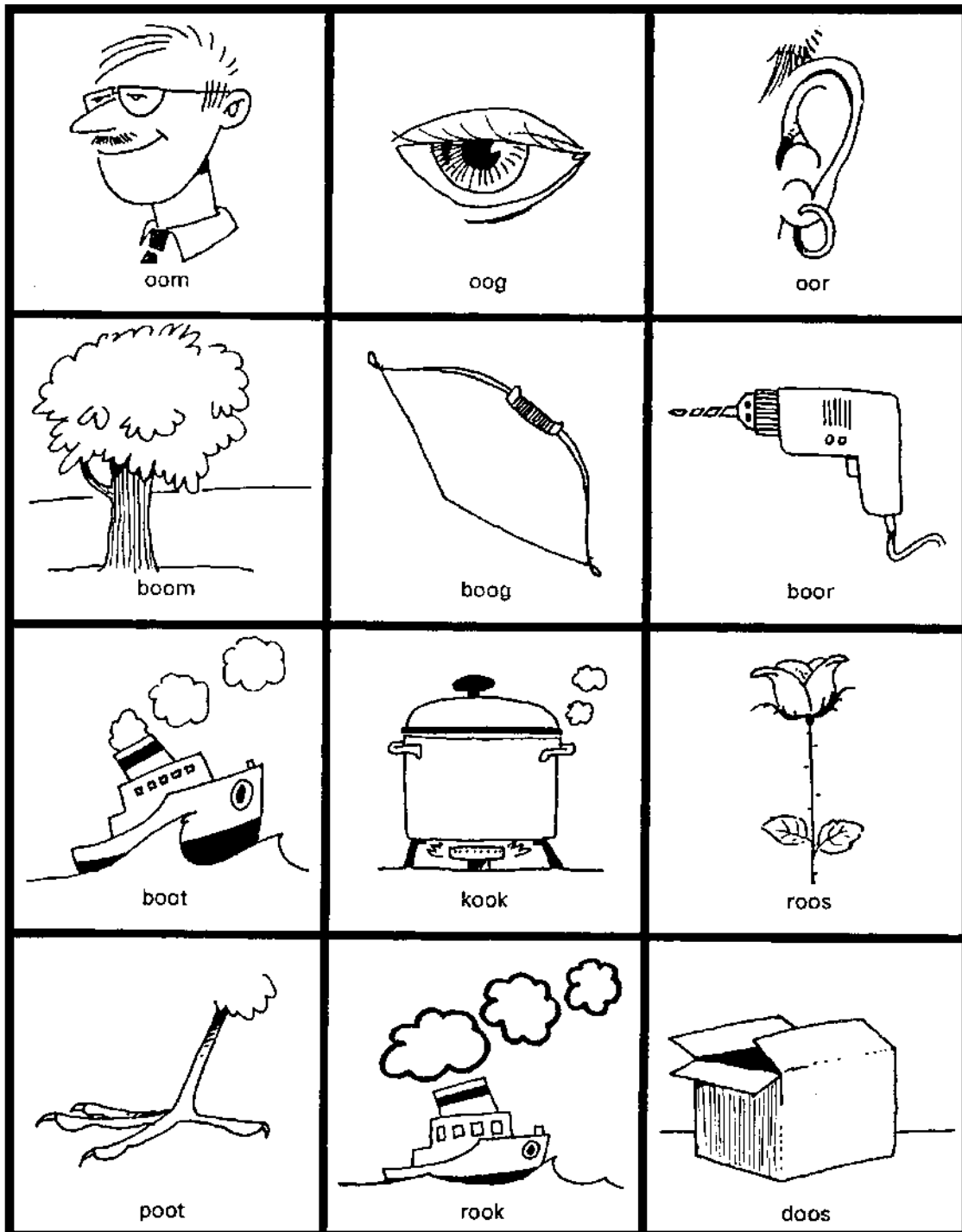




Picto in combinatie met een 1-letterwoord

- . Bekijk de pagina globaal. Over welke dieren gaat het verhaal?
- . Laat vertellen over eigen huisdieren. Wie heeft een hond of een poes?
- . Lees het verhaal regel voor regel met veel intonatie.
- . Hoe denk je dat het verder gaat met de poes? En de hond?

LMJD 00 5 Leestekst



Auditieve synthese met woorden waarin een oo voorkomt

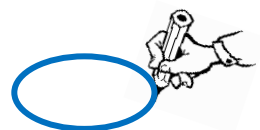
- . Benoem de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis van de plaatjes duidelijk is.
- . Noem de klanken van een woord en laat het plaatje aanwijzen.
- . Spreek bij oor en boor de klinker als een duidelijke oo uit.
- . Dus: Zeg wat je ziet, want dit is een voorbereidende lees oefening (de klankverandering komt door de r).
- . Doe een rijmoefening: rook en k-oo-k, doos en r-oo-s, boot en p-oo-t, oog en b-oo-g, oor en b-oor-, oom en b-oo-m.



oo	<u>aa</u>	oo	aa	oo
ee	oo	ee	oo	ee
uu	ee	oo	ee	uu
aa	oo	oo	oo	uu

Letterherkenning:

- . Teken een rondje om elke **oo** en zet een streepje onder elke **aa**.
- . De ee en uu kunnen benoemd worden als 'andere letters die je nog gaat leren'.
- . Maak het makkelijker door fiches te leggen op alle letters die geen **oo** of **aa** zijn.
- . **Duurzame tip:** Doe dit werkblad in een plastic hoes en laat de oefening doen met afwasbare stiften.



Lees nu het boek SpinnenSoep

In dit humorvolle pictoboek staat pictotekst, aangevuld met de letter oo.

De leerling kan dus al een heel boek lezen met alleen de letter oo.

Bestel de pdf van dit boek via de

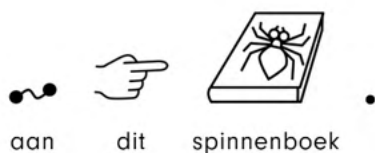
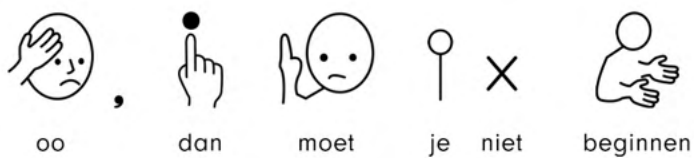
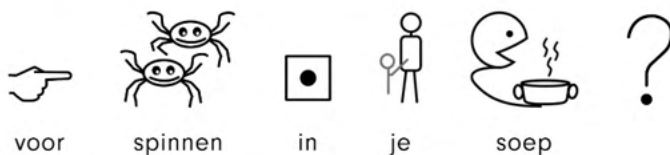
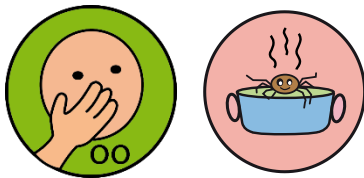
[Pictoboekenclub](#)

Ook verkrijgbaar:

VisPoes, met de letter m

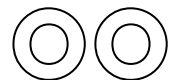
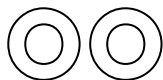
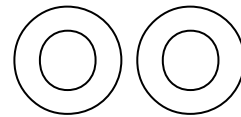
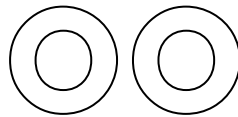
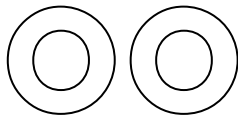
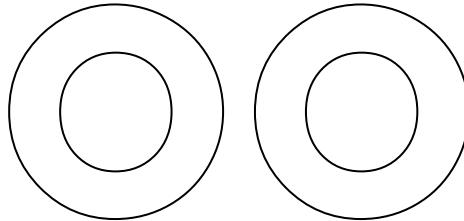
KuikenWorm, met de letter uu

Krokobil, met de letter au



Verwijzing voor de docent: Een boek lezen terwijl er maar één letter is staat, de letter oo

LMJD oo 8 Pictolezen, gecombineerd met één letter



Extra, niet kleuren maar schrijven.

Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen hebben er baat bij.

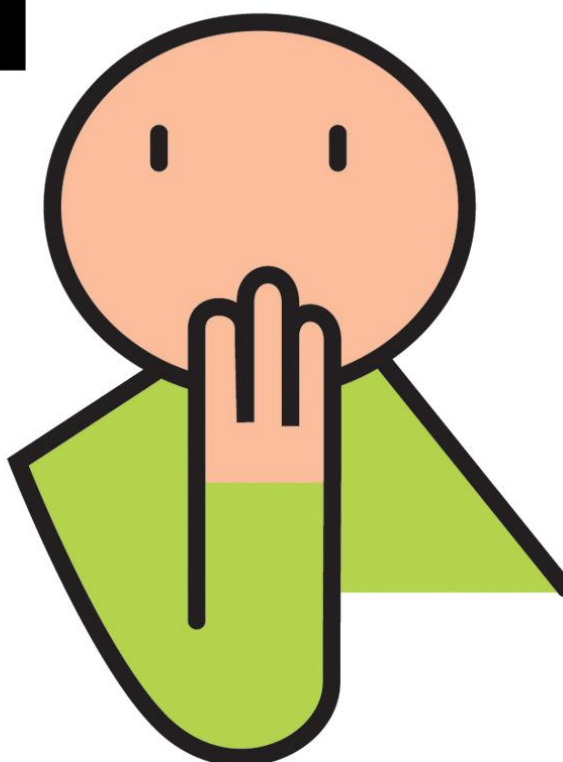
. Begin steeds op de klok van 2 uur met het schrijven van elk rondje.

LMJD **oo** 9 Schrijfblad



Hoofdstuk 4

m



Trijtje maakt het klankgebaar m



scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een lange stemhebbende en mummelende klank.
Zeggen: De mond is gesloten. De lucht ontsnapt door de neus terwijl de stembanden trillen. Zeg geen *em*, maar enkel *m*.
Zien: Een korte stok met een poort en nog een poort.
Doen: Drie vingers, de drie poten van de *m*, worden op de gesloten mond gelegd. Houd met de duim de pink vast. Het is belangrijk dat de vingers tegen de mond worden gehouden zodat het geluid alleen door de neus weg kan.

Introductie van de letter

Toon (op het digibord) het introductieblad met Aafje en moeder die iets lekkers mogen uitkiezen. Vertel dat Aafje en haar moeder op een deftig feest zijn, bijvoorbeeld een bruiloft, waar ze een taartje mogen uitkiezen. Schrijf de letter *m* in de wolkjes en leer het gebaar aan. Motorisch is dit voor sommige leerlingen een ingewikkeld gebaar. Laat ze gerust ook vier vingers op hun mond leggen. Schrijf de letter *m* in de tekstballonnen. Verwoord daarbij precies wat je schrijft: *“Een korte stok met een poort en nog een poort.”*

Voeg het introductieblad voor de leerlingen toe aan het groepsleesboek.

Constructiekaart.

Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen. Verwoord daarbij hardop wat je doet: *“Een korte stok met een poort en nog een poort.”* Maak het gebaar en zeg: **m**.

Letterkaart

Laat de vormen op de letterkaart neerleggen. Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden. Maak het gebaar en zeg: **m**. Hang de letterkaart op in het lokaal en/of voeg hem toe aan het groepsleesboek

Werkbladen en leesteksten

Voeg de leesteksten die behandeld zijn toe aan het groepsleesboek. Zie ook de suggesties op bijlage 1.

Klanksynthese, dit kan alleen met woorden waarvan de gebaren al bekend zijn. Oefen nu ook de klanksynthese met *aa-p* en *oo-m*. Dit doe je door alleen de gebaren te maken en de leerlingen de klanken te laten uitspreken en koppelen. Zie De methodiek 2.1, pagina 6.

Auditieve synthese kan met alle klankzuivere woorden, want er worden geen gebaren gebruikt. Vraag de leerlingen te kijken naar verschillende dingen in het lokaal: *r-aa-m*, *d-eu-r*, *m-uu-r*, *h-oe-k*, *m-at*, *j-u-f*, *b-e-l*, *d-oe-k*. Probeer ook: *v-l-oe-r*, *k-a-s-t*, *k-n-o-p*, *s-t-oe-l*, *b-a-n-k* (zeg een duidelijke *n*, want de verklanking moet in het hoofd gebeuren).

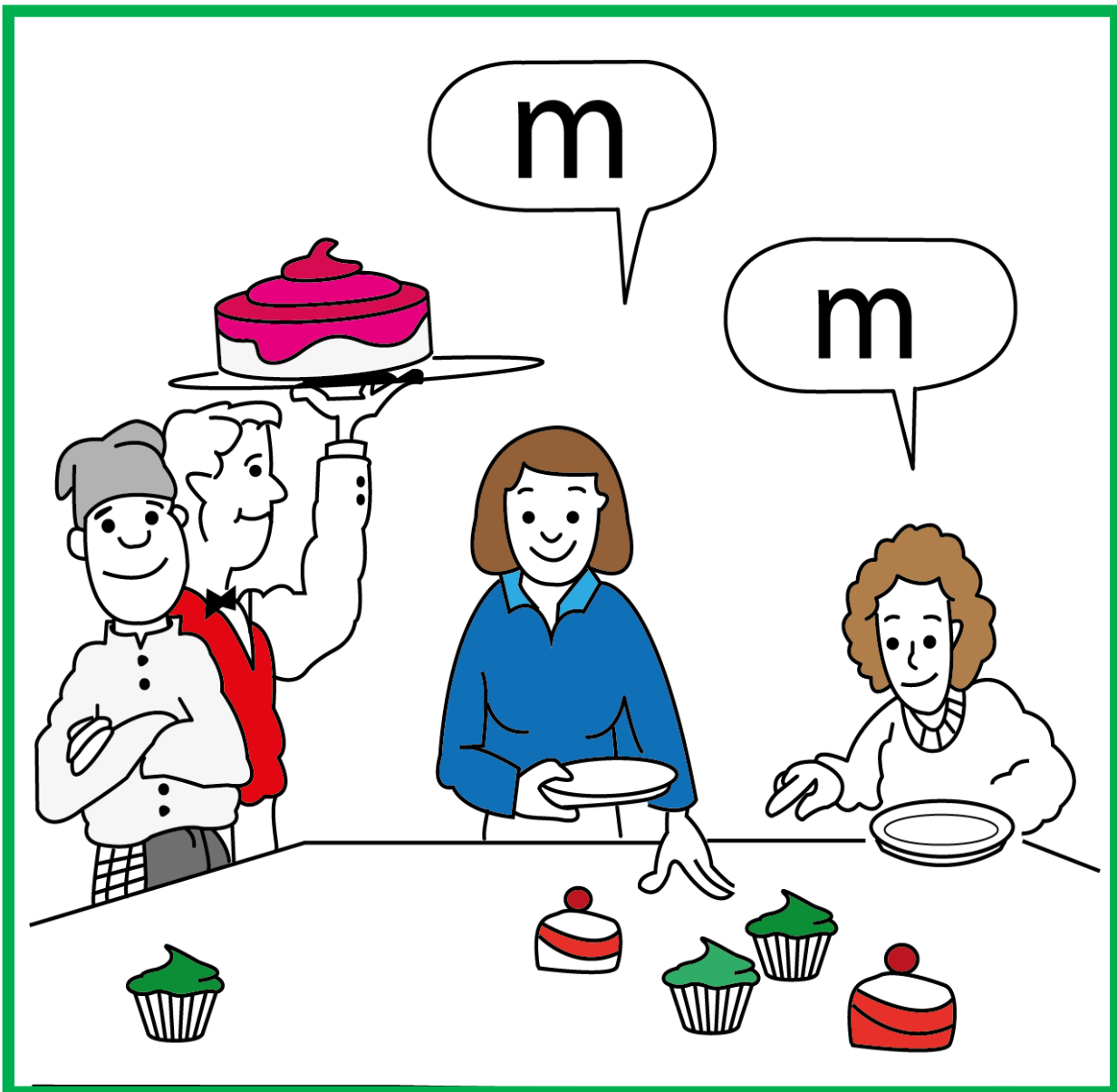
Tip: Via de pictoboekenclub is het boek **VisPoes** verkrijgbaar. Een grappig pictoboek over een poes die de vis in de kom niet te pakken krijgt. Dit boek bevat alleen picto's in combinatie met de letter **m**.



Letterinleiding

- . Laat deze afbeelding zien (bijvoorbeeld op het digibord).
- . Stel vragen als: Wat doet een kok? Wat doet een ober?
- . Schrijf de **m** in de tekstballonnen en verwoord daarbij: *korte stok, poortje en nog een poortje.*
- . Maak het gebaar en ontdek dat als je je hand op je mond legt je alleen maar **m** kunt zeggen

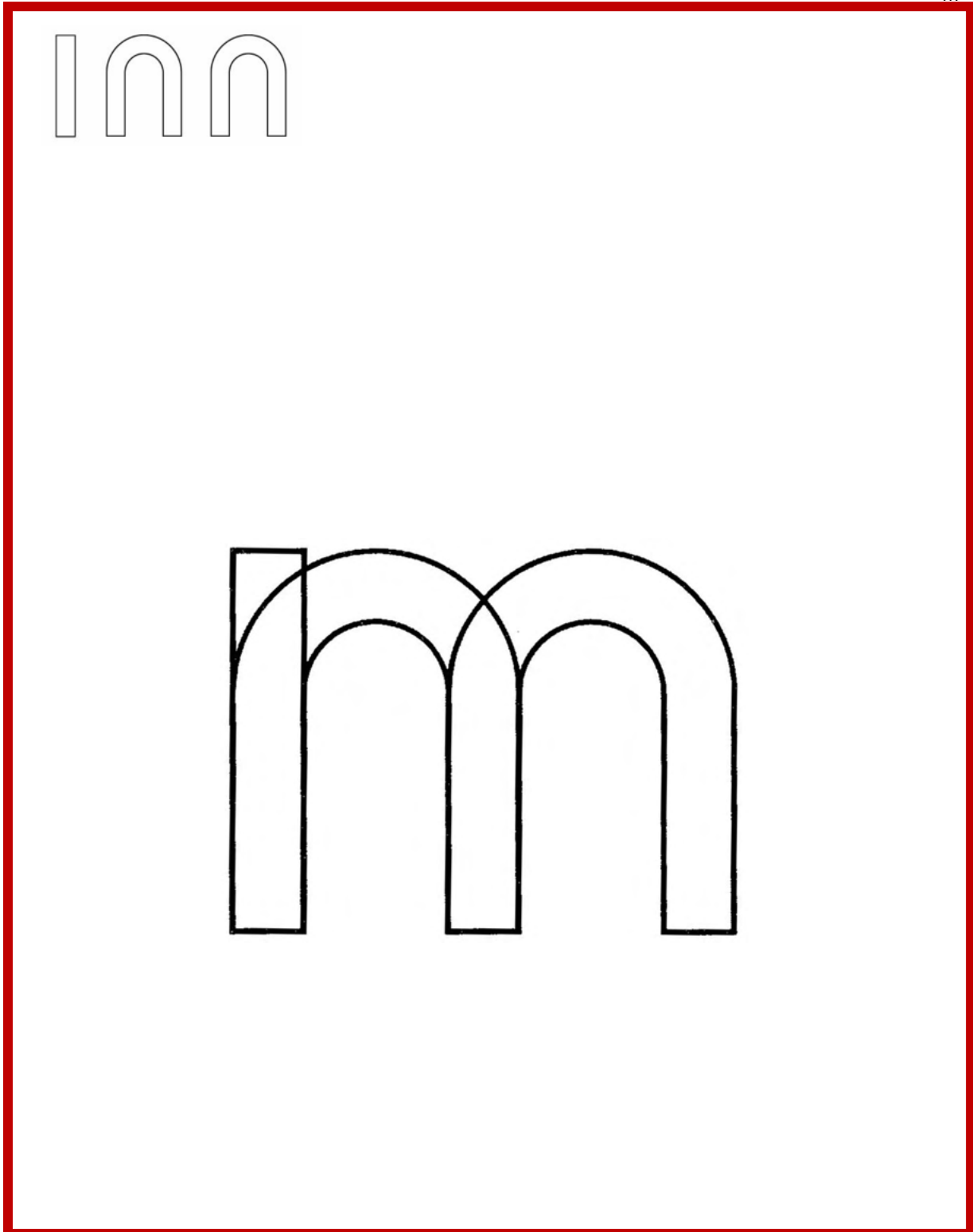
LMJD **m** 2 Introductieblad voor de leerkracht



Letterintrodactie

. Voeg de tekening toe aan het groepsleesboek.

LMJD **m** 3 Introductieblad voor het groepsleesboek

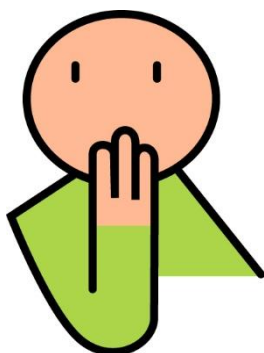


Letterverkenning

- . Kies de vormen uit het vormendoosje: een korte stok en twee poortjes.
- . Leg de vormen op de letter in de juiste volgorde van links naar rechts.
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **m**.

LMJD **m** 4 Constructiekaart

m



Juf Barbara geeft les over de m

scan of klik

LMJD **m** 5 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen in de juiste volgorde op de letter.



m



oma



eet



chocolaatjes

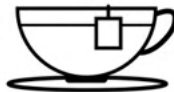
m m m



oma



drinkt



thee

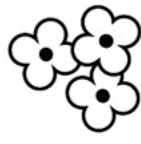
m m m



oma



ruikt



bloemen

m m m

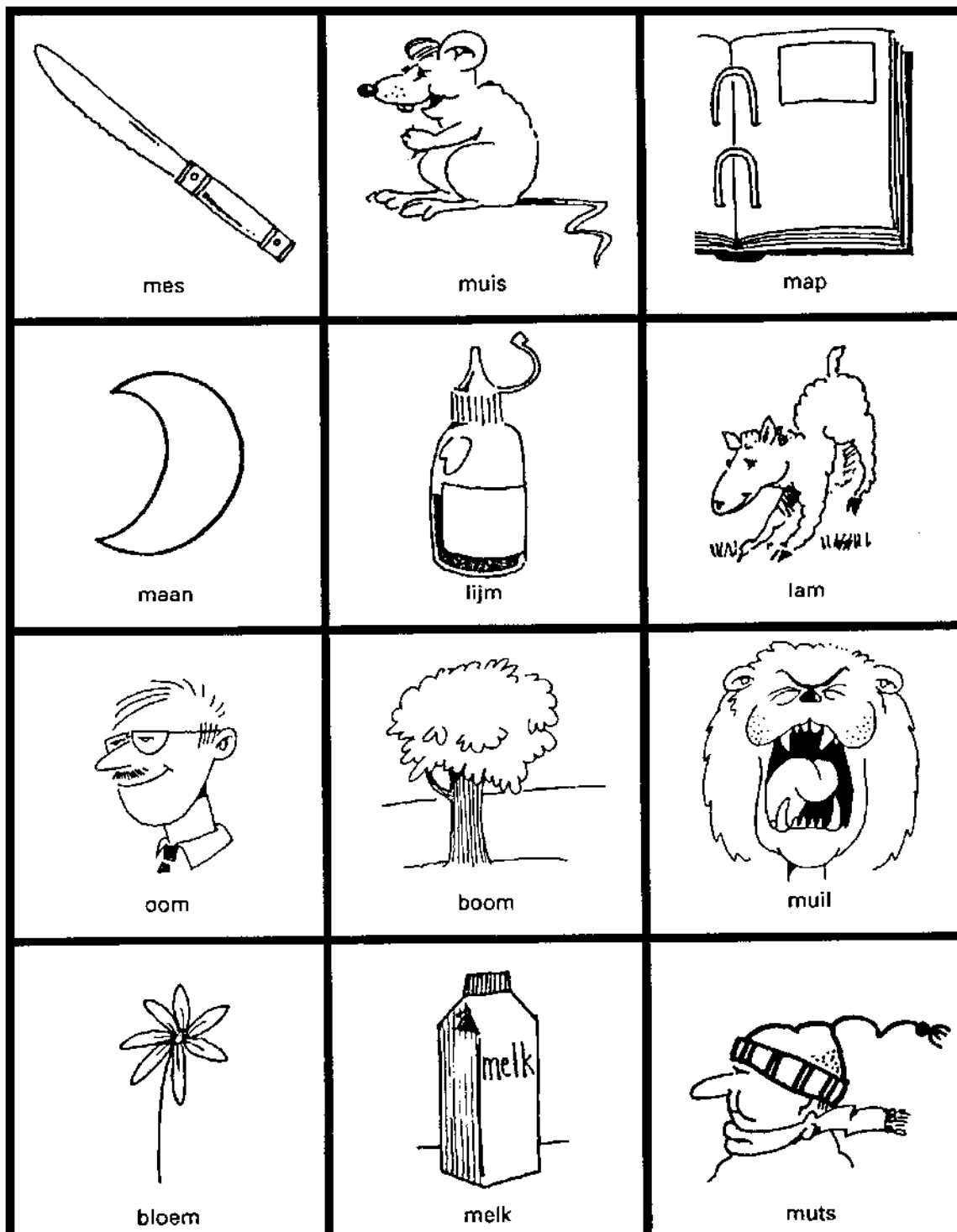


Picto in combinatie met een letterwoord: m

. Lezen met bijwijzen.

. Stel vragen over de tekst: Wat kun je nog meer ruiken? Hoe ruikt thee? Wat ruikt erg zoet?

LMJD **m** 6 Leestekst



m

Auditieve synthese met woorden waarin een m voorkomt

- . Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting.
- . Noem de klanken van een plaatje en laat de leerling het woord zeggen en aanwijzen.
- . Knip de kaartjes los en herhaal de oefening door kaartjes te laten verzamelen: pak het kaartje met m-uis, m-aan.
Eindig met m-e-lk, m-u-t-s en b-l-o-e-m, want die zijn het moeilijkst .

LMJD **m** 7 Auditieve synthese



oom

oom



leest

de

de



krant

oom



leest



over



vakantie



wil

oom



naar



zee



ja

, oom



wil



met

de

de



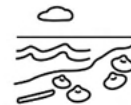
hond



naar

het

het



strand

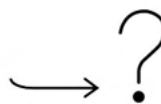


wat

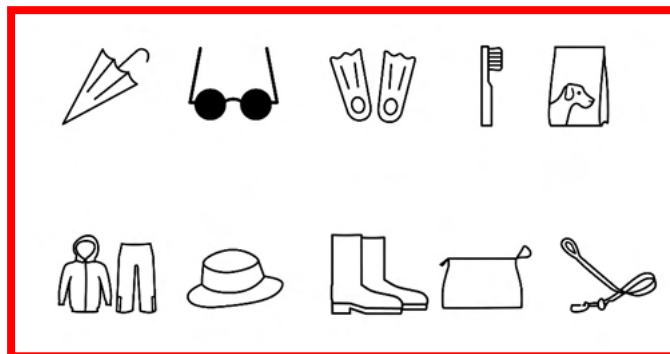


neemt

oom




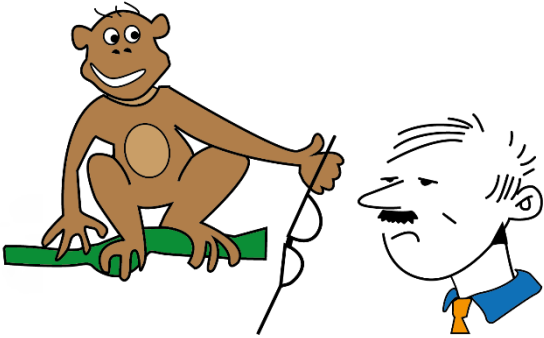
mee





Picto in combinatie met het letterwoord oom

- . Lees het woord *oom* met de gebaren. Let op, deze tekst heeft leestekens!
- . Bedenk zelf wat oom misschien mee zal nemen of juist niet...
- . Doe een auditieve synthese oefening met de woorden: t-a-s, z-a-k, j-a-s, l-ij-n, v-oe-r, b-r-i-l en b-roe-k.


LMJD **m** 8 Leestekst

aap  → oom 




kijkt naar

aap  **de** 


pakt de bril

oo oo , oom 

schrikt

aap  **de**  

geeft de bril terug

oom = 



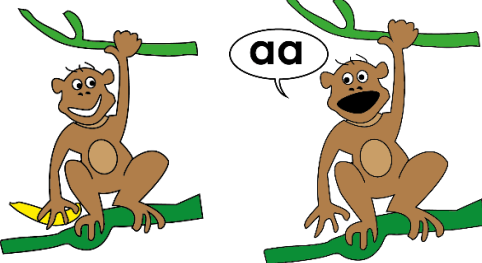
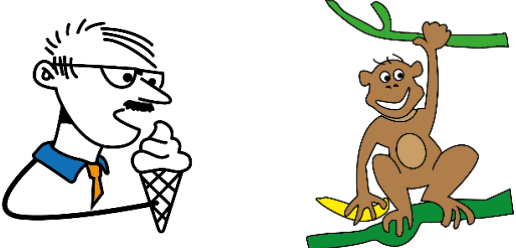

is blij



Pictotekst in combinatie met de letterwoorden oom en aap

. Tip: Het gebruik van een leeswijzer kan helpen om de concentratie op een regel scherp te houden.

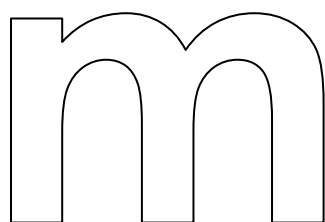
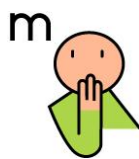
LMJD **m** 9 Leestekst

oom	
aap	
aap + aap	
oom + aap	
aap □ oom	

Werkblad:

Opdracht: Knip de kaartjes los en leg bij elkaar wat bij elkaar hoort.





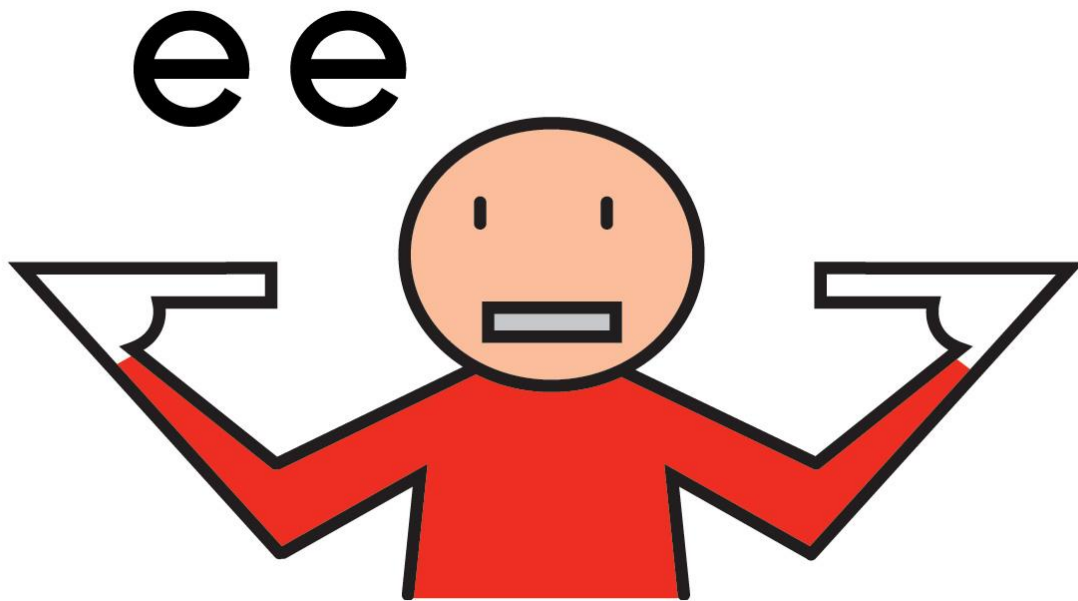
Extra

Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Begin bovenaan de korte stok en ga naar beneden, dan meteen doorgaan naar de poortjes.

LMJD **m** 11 Schrijfblad



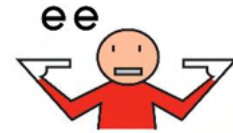
Hoofdstuk 5



Trijtje maakt het klankgebaar ee



scan of klik



Typering van de ee

- Horen: Een lange klinker.
 Zeggen: De mond staat een beetje open en is breed. De mond maakt een spleet.
 Zien: Een streepje met een open rondje en nog een streepje met een open rondje.
 Doen: De beide handen worden horizontaal en plat naast de mond gehouden.
 Dan 'glijden' de handen horizontaal naar buiten terwijl *ee* wordt gezegd.

Introductie van de letter

- . Hang het introductieblad voor de docent in het lokaal of projecteer dit op het digibord.
- . Vertel: bij de *aa* de is mond helemaal open, bij de *oo* rond en nu bij de *ee* helemaal breed.
- . Oefen het gebaar van de *ee*. Gebruik de spiegel: Hoe ziet je gezicht eruit bij de *aa*, *oo* en *ee*? Bij de *ee* is het net of je lacht. Maak maar een foto van jezelf als je *ee* zegt!
- . Schrijf de letter *ee* in de tekstballon. Verwoord daarbij precies wat je schrijft: *"Een streepje met een open rondje en nog een streepje met een open rondje."*

Constructiekaart

Geef de leerlingen de vormen en de constructiekaart en laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen. Verwoord wat je doet:
"Een streepje met een open rondje en nog een streepje met een open rondje."
 Maak het gebaar en zeg: **ee**.

Letterkaart

Geef de leerlingen de letterkaart en laat daarop de vormen neerleggen.
 Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.
 Maak het gebaar en zeg: **ee**. Hang de letterkaart op in het lokaal en/of voeg deze toe aan het groepsleesboek.

Eep

Introduceer het personage Eep. Eigenlijk heet hij Ebele, dat is een Friese naam. Maar iedereen noemt hem Eep. Eep komt later in andere teksten weer terug als vader. Vader Eep houdt veel van dieren en wandelt graag langs zee. Nu wordt zijn naam geschreven als **eep**.

Bij Spel 4.1: *Letters in de doos*

Knip de vijf huizen van werkblad 4.1 los.

- Leg de kaartjes voor iedere leerling ondersteboven op tafel.
- Iedere leerling draait willekeurig een kaartje om.
- Wijs op de letterposter één van de letters aan.
- De leerling die deze letter open voor zich heeft mag het gebaar maken, het kaartje wegleggen en een ander kaartje omdraaien.
- Wijs een andere letter aan. .

Gebruik het zesde kaartje, waarop de tot nu toe behandelde letters en lettercombinaties staan, ook als informatie voor ouders/verzorgers: kleur daartoe de vakjes van de letters die de leerling kan benoemen.

Auditieve synthese

Idee: Laat het woord vinden door een tip te geven:

niet groen maar g-ee-l

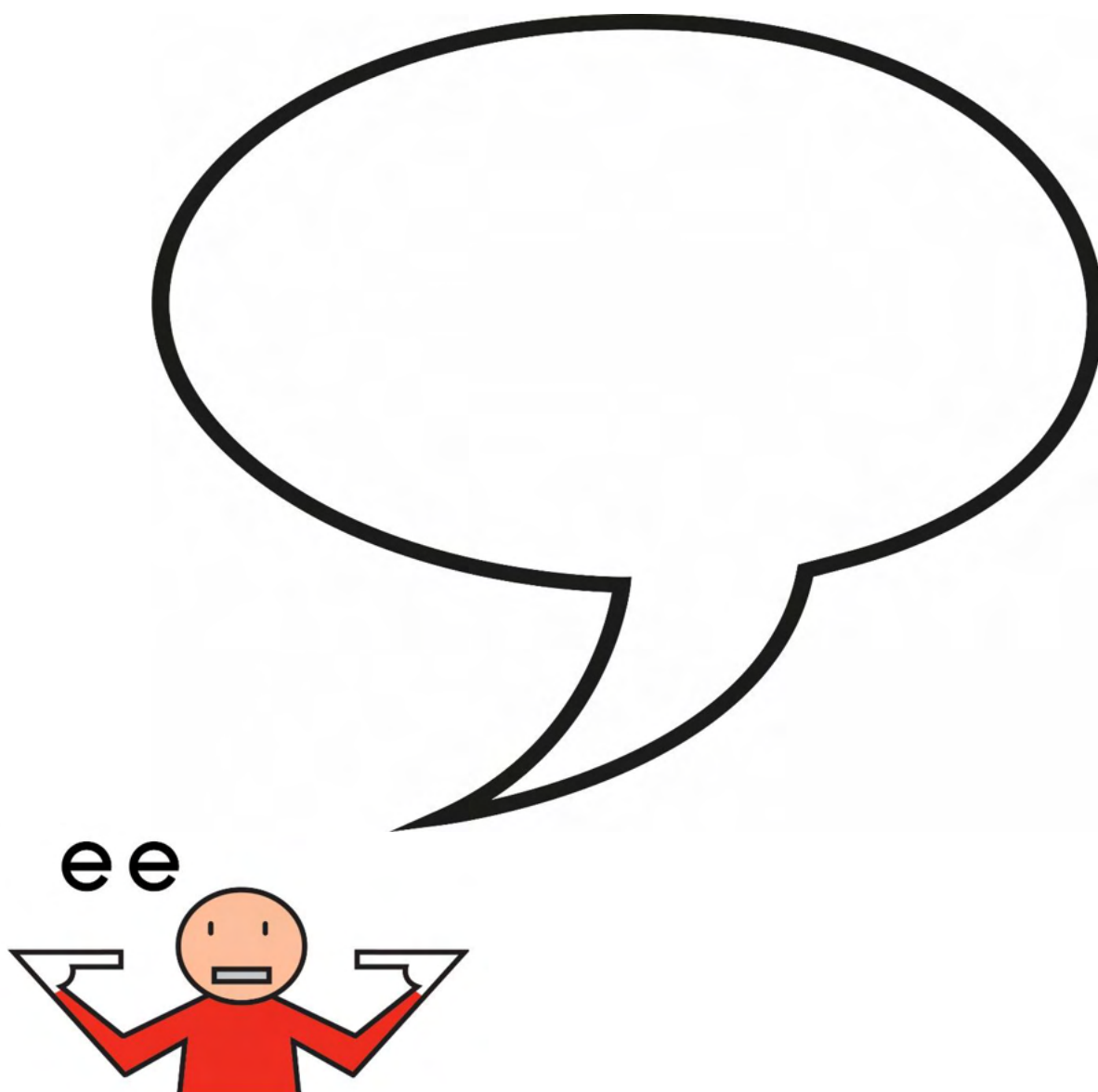
niet koud maar h-ee-t

niet minder maar m-ee-r (zeg een duidelijke ee, want de verklanking moet in het hoofd gebeuren)

geen appel maar een p-ee-r

geen aap maar een b-ee-r

ee



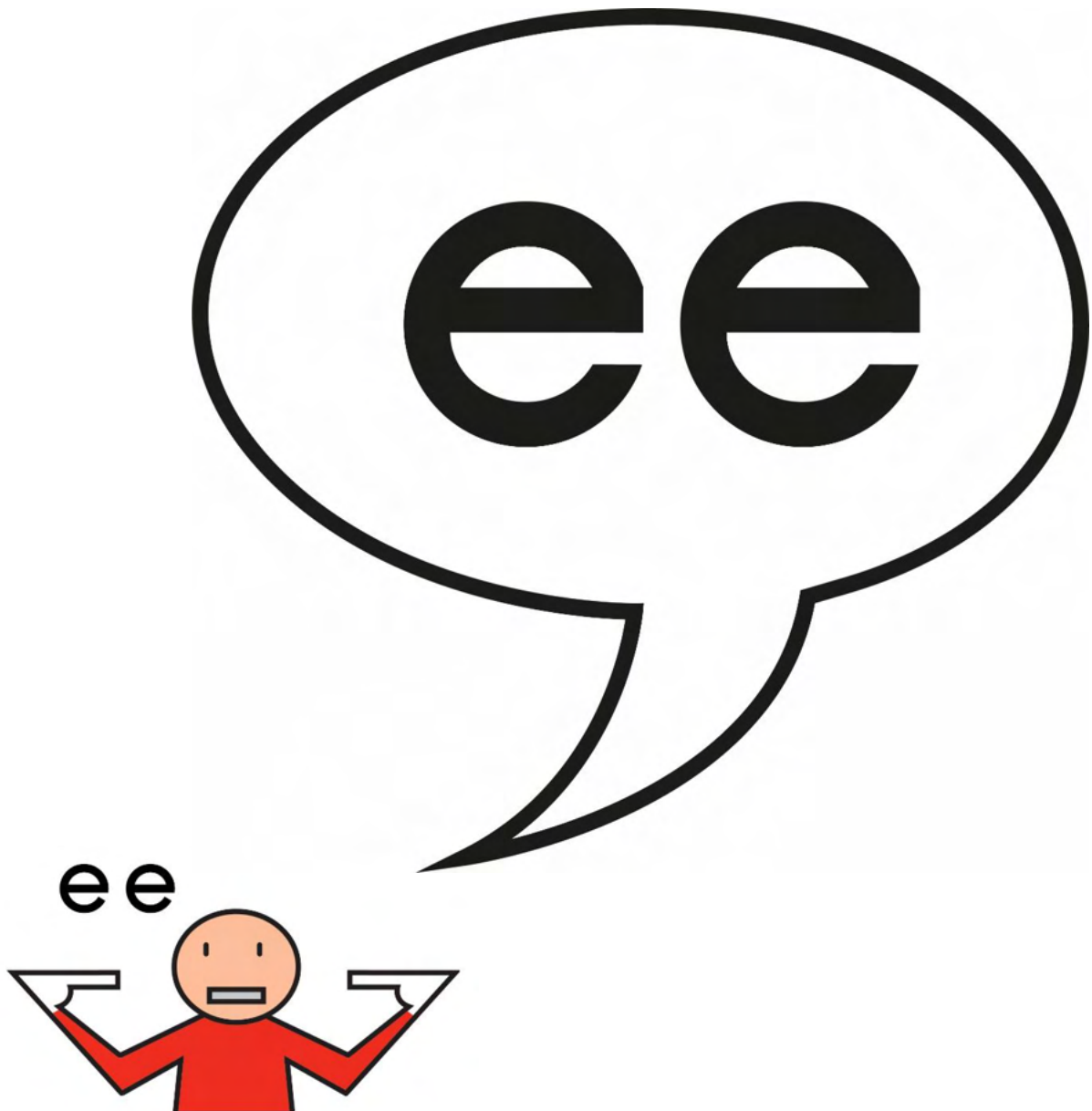
Letterintroductie

. Schrijf de ee in het wolkje en verwoord wat je doet. Zie aanwijzingen op de docentpagina.

LMJD **ee** 2 Docentpagina 2

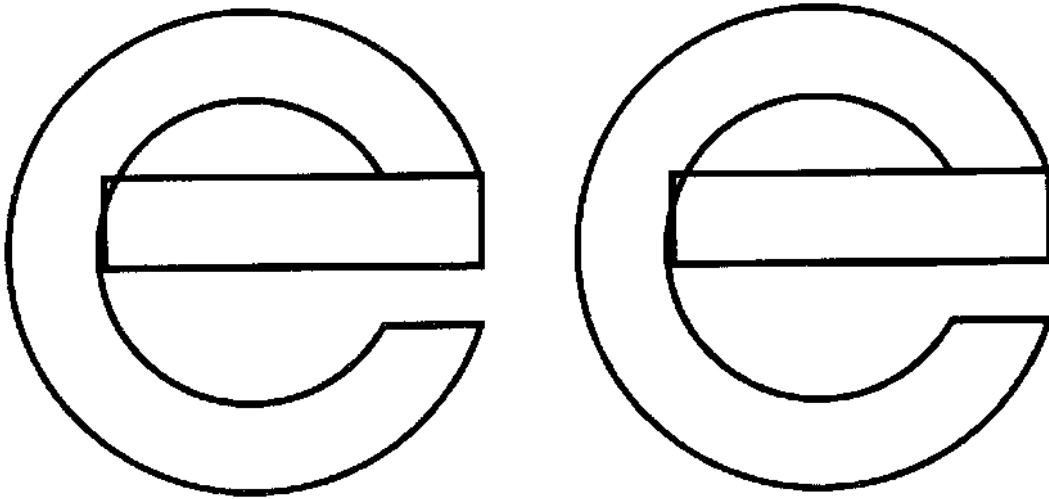
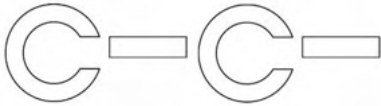
ee

73



Letterintroductie

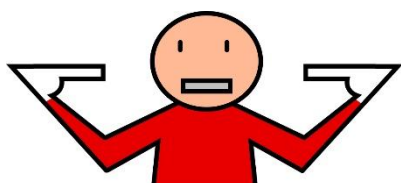
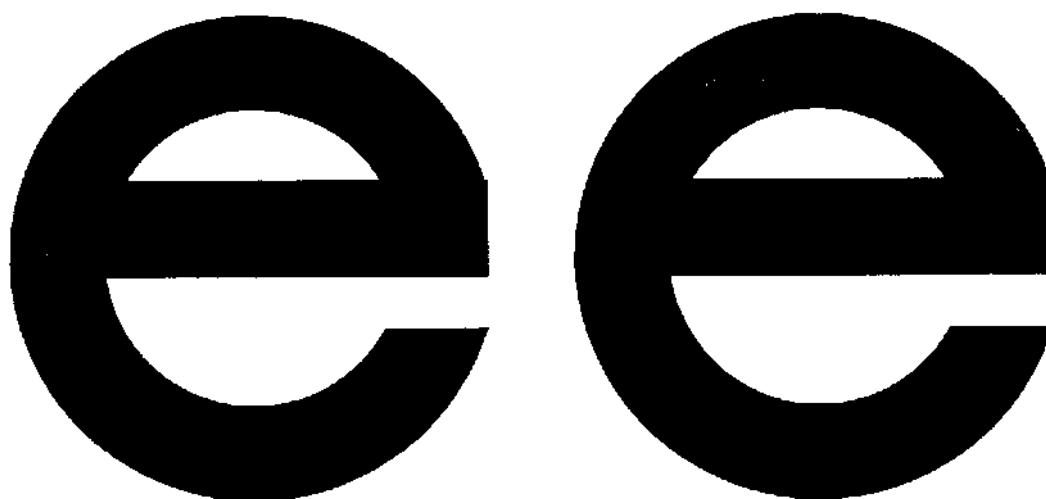
LMJD **ee** 3 Introductieblad voor het groepsleesboek ee



Letterverkenning met vormen uit het vormendoosje

- . Leg de vormen op de letter: een streepje met open rondje en nog een streepje met een open rondje
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **ee**.

LMJD **ee** 4 Constructiekaart



Een leuk filmpje met Roos de Boo over de ee



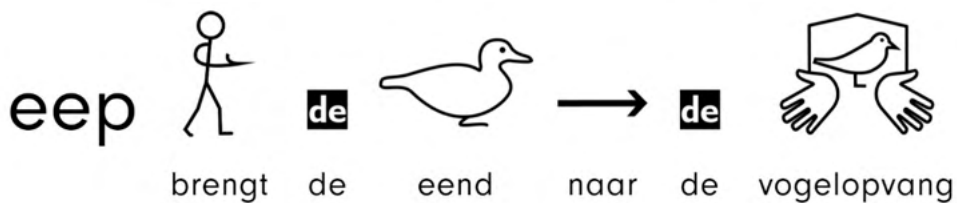
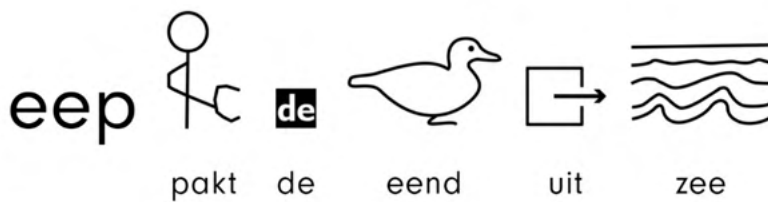
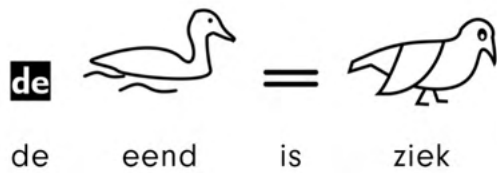
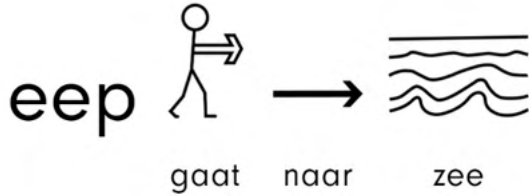
scan of klik

LMJD **ee** 5 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen op de letter.



eep

ee



Picto in combinatie met een letterwoord: k-m


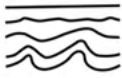
. Besteed eerst aandacht aan de figuur die *eep* heet. Zie docentenpagina.

. Lees de tekst samen hardop en stel vragen als: Wie weet wat er in de vogelopvang gebeurt?

LMJD **m** 6 Leestekst

ee

eep  + oom 


eep  → 
gaat naar zee

oom  mee
gaat

eep  
gaat zwemmen

oom  
gaat zonnebaden



eep  → oom
zwaait naar

oom 
slaapt

Picto in combinatie met letterwoorden: k-m

- . Voer een gesprekje over het strand: wandelen, zwemmen, zonnebaden.
- . Laat leerlingen over eigen ervaringen vertellen.
- . Lezen met bijwijzen en begrijpen. Stel vragen als: Wat kan er gebeuren als je te lang in de zon ligt?

LMJD **ee** 7 Leestekst

aap



zit



in



de

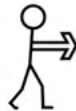


boom

ee



oom



gaat



naar



de



boom

aap



springt

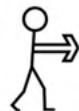


naar

oom



aap



gaat

mee



met

oom

mee



naar

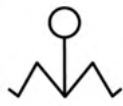


de



kooi

aap



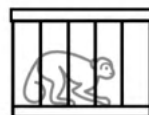
zit



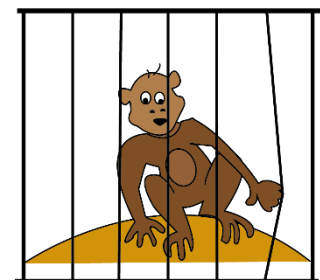
in



de



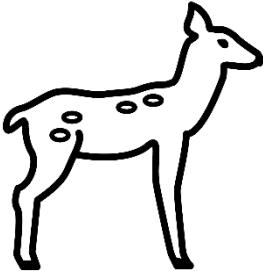
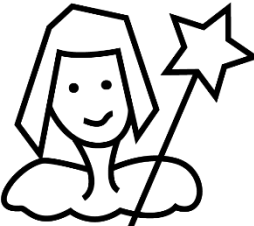
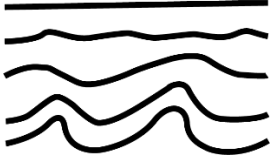


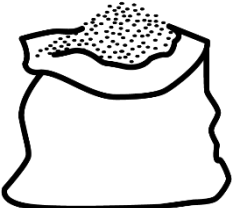

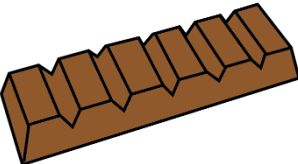
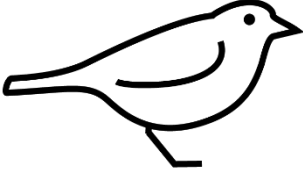

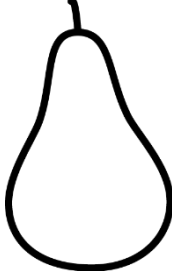
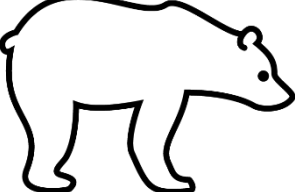
kooi



Picto in combinatie met letterwoorden: m-k

- . Bekijk de pagina globaal. Waar gaat het over, denk je? Wat is de titel?
- . Vertel dat oom Koen als vrijwilliger in de dierentuin werkt, dat maakt het verhaal begrijpelijk.
- . Lees de tekst en wijs goed bij. Gebruik eventueel een leeswijzer om de concentratie te ondersteunen.
- . Voeg alle leesteksten uit dit hoofdstuk toe aan het groepsleesboek

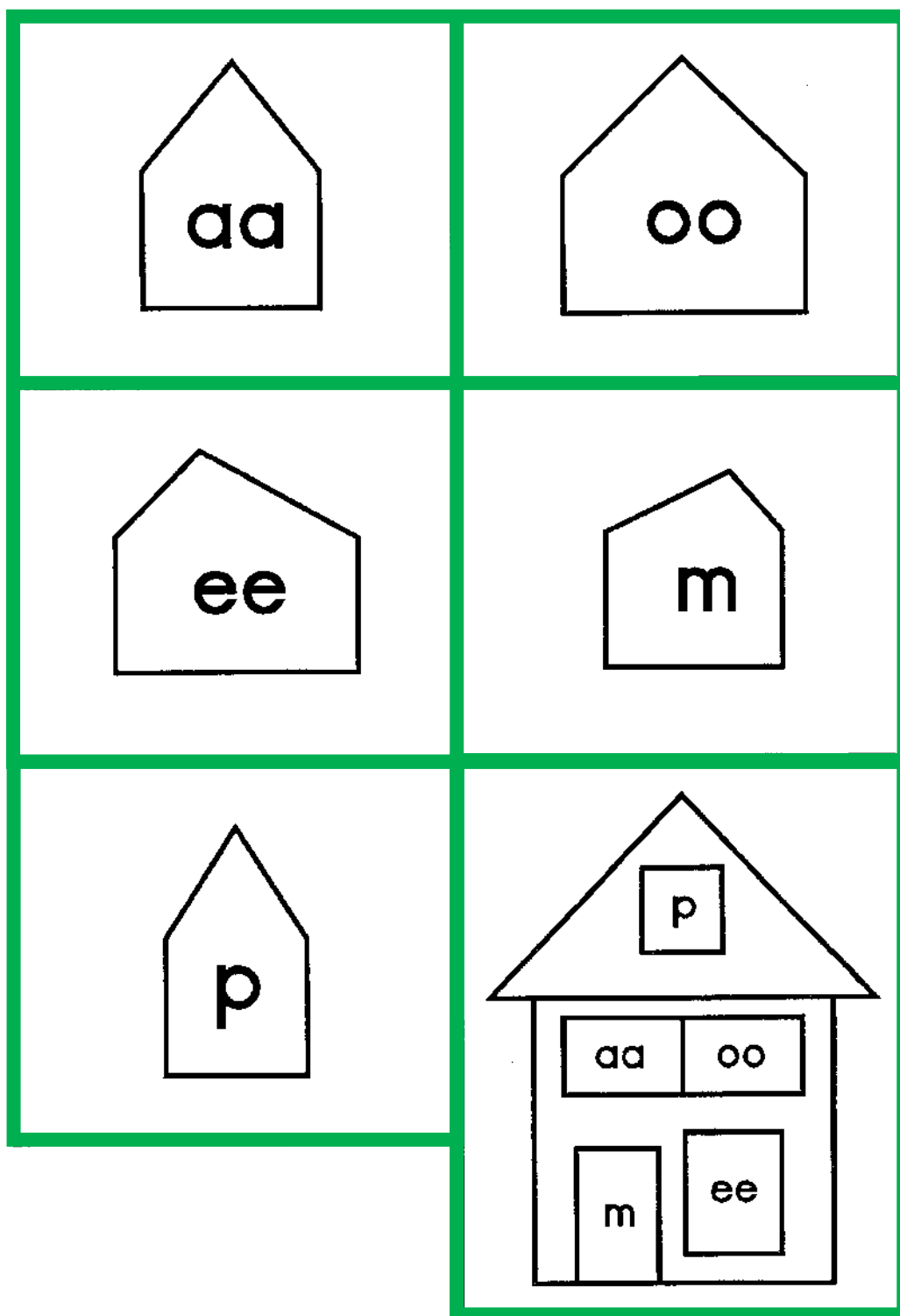
LMJD ee 8 Leestekst

ee		
 ree	 fee	 zee
 been	 geel	 meel
 teen	 reep	 mees
 zeef	 peer	 beer

Auditieve synthese met woorden waarin de ee voorkomt

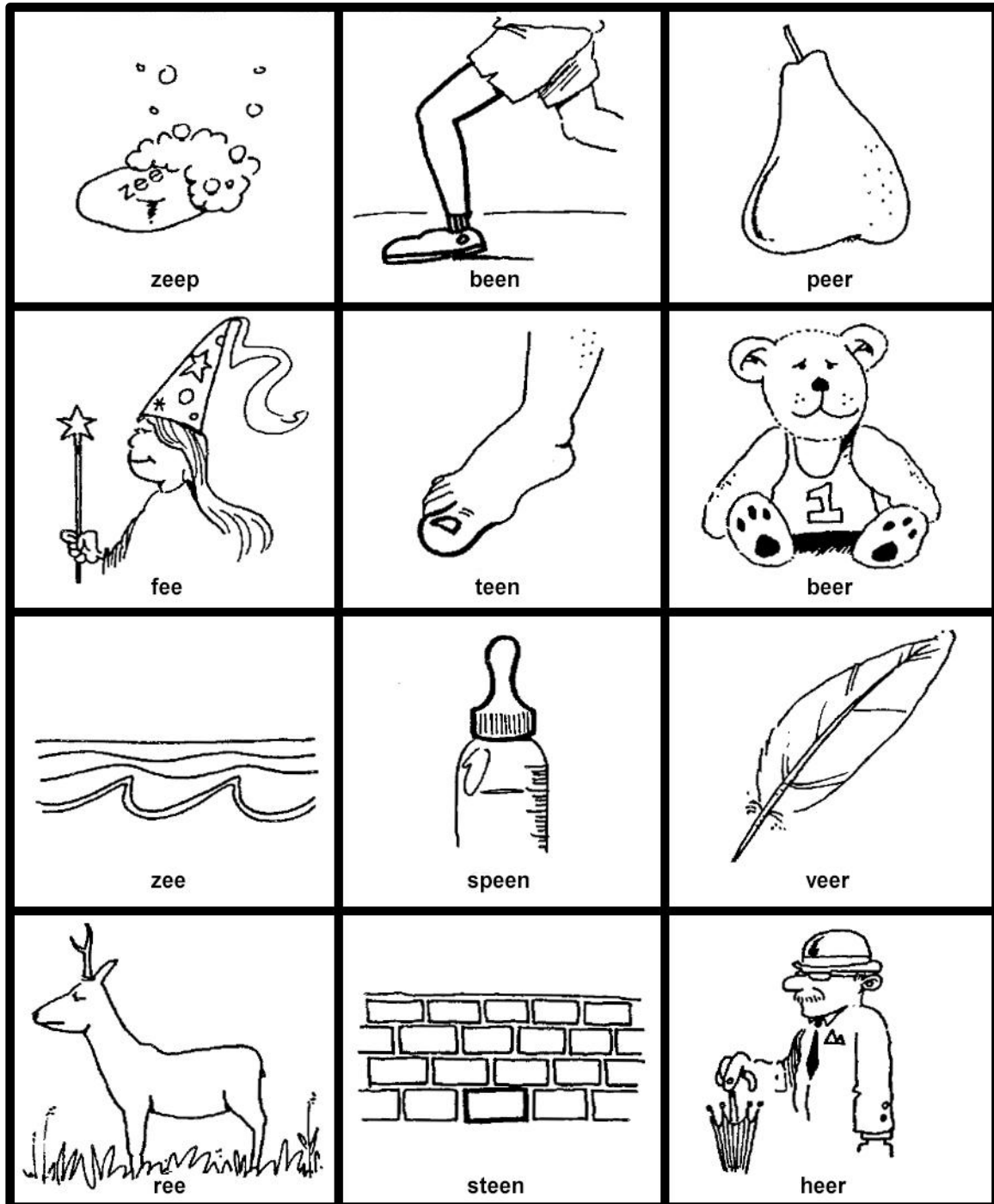
- Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'. Zie bijlage 1.
- Help door bij het zeggen van de ee ook het klankgebaar te maken, vooral bij peer en beer!

LMJD ee 9 Auditieve synthese



*Extra:
Letterkennis spel, zie spelregels op de docentpagina*

LMJD **ee** 10 Werkblad/spel



ee

Auditieve synthese met woorden met een ee.

- . Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis van de plaatjes duidelijk is.
- . Noem de klanken van een woord en laat de leerling het woord zeggen en het plaatje aanwijzen.
- LET OP:** Zeg ook bij *peer*, *beer*, *veer* en *heer* een duidelijke **ee** en maak het ee-gebaar erbij.
- . Help eventueel bij de vierklankwoorden s-pee-n en s-tee-n door de eerste letters al zelf te koppelen.

Extra: Variatie synthese oefening, tevens bevordering van het taalgevoel.

sppeen rijmt op t-ee-n, en b-ee-n en s-tee-n

heer rijmt op v-ee-r, b-ee-r, p-ee-r en m-ee-r (heeft dit woord heeft een plaatje?)

ree rijmt op f-ee, z-ee en m-ee (heeft dit woord heeft een plaatje?)

zeep rijmt op r-ee-p (heeft dit woord heeft een plaatje?)

LMJD ee 11 Auditieve synthese

Extra: gebruik dit 'Lekker rijmboek' als aanleiding voor een extra auditieve syntheseoefening.



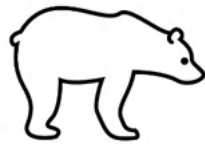
Dit originele pictoboek is samengesteld door Miranda Pierik-Rietveld.
Je kunt het boek als pdf bestand bestellen en downloaden bij de [Pictoboekenclub](#).

Dit boek biedt inspiratie tot het maken van auditieve synthese oefeningen.

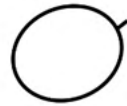


peer

—



beer



druif

—



duif



moes

—



poes



kaas

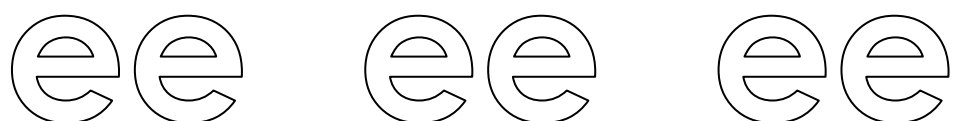
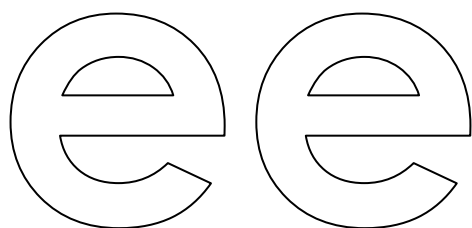
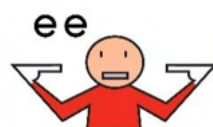
—



haas

Extra: Een idee voor een Auditieve Synthese oefening

LMJD **ee** 12 Verwijzing naar een pictoboek



Extra

*Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Begin met het streepje en ga dan door met het open rondje.*

LMJD **ee** 13 Schrijfblad



Hoofdstuk 6

t



Trijntje maakt het klankgebaar t



scan of klik

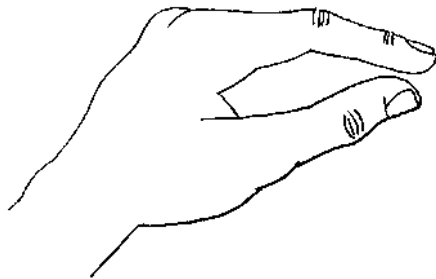


Typering van de klank

- Horen: Een stemloze ploffer.
 Zeggen: De tongpunt ligt tegen de binnenkant van de boventanden. De zijkant van de tong sluit tegen de kiezen. De lucht wordt plots naar buiten geperst, waarbij de tongpunt naar beneden schiet. Zeg geen *té* of *tù* maar enkel *t*.
 Zien: Een lange stok met een boogje onderaan en een streepje.
 Doen: Duim en wijsvinger van een hand schieten uiteen, vlak naast de mond, zoals de *t* achter de tanden vandaan schiet.

Introductie van de letter

Schrijf op de eigen linkerhand de letter **t** en vertel dat dit een toverletter is, want zodra er met deze *t*-hand het *t*-gebaar wordt gemaakt en de toverklank *t* wordt uitgesproken verandert de leerling in een dier of muziekinstrument dat begint met een *t*: tijger, tor, toekan, tackel, terriër, tortelduif, torenvalk, tonijn, tapir, teek, termiet, of in trompet, trommel, triangel, trombone, tamboerijn, trezjak.



Hang het instructieblad in het lokaal of projecteer de tekening op het digibord. Schrijf de letter **t** op deze hand en verwoord daarbij de vormen: *“Een lange stok met een boogje onderaan en een streepje.”*

Vraag aan de leerlingen wie vandaag ook deze toverletter op zijn linker hand wil hebben.

Constructiekaart

Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen. Verwoord daarbij wat je doet: *“Een lange stok met een boogje onderaan en een streepje.”* Maak het gebaar en zeg: **t**.

Letterkaart

Bied de letterkaart aan en laat daarop de vormen neerleggen. Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden. Maak het gebaar en zeg: **t**.

Auditieve synthese

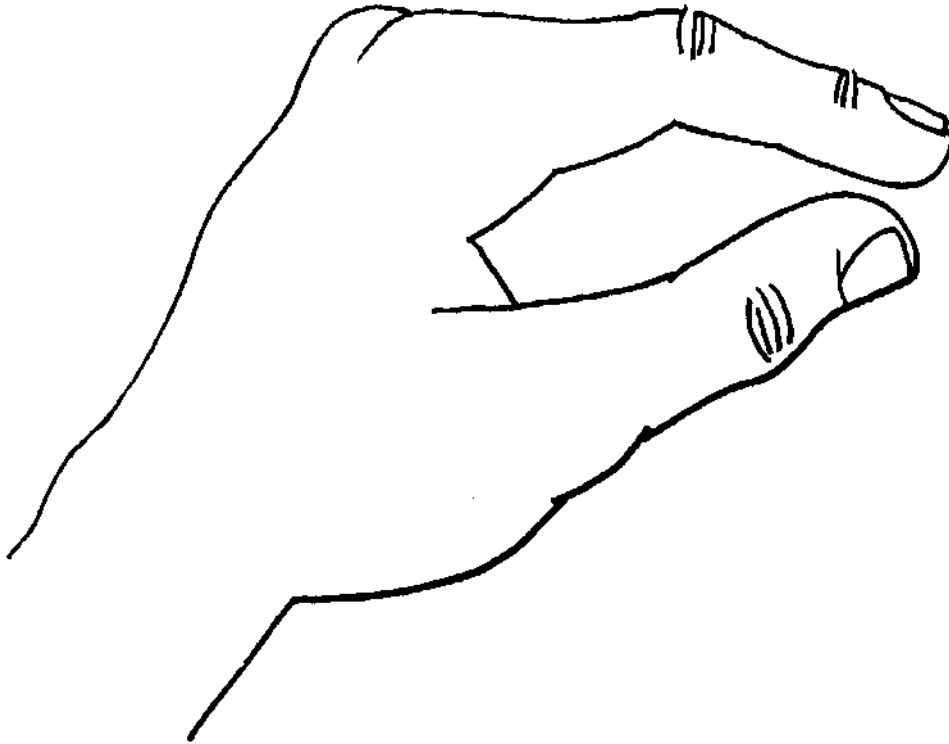
Oefen regelmatig de auditieve synthese met bijvoorbeeld dierennamen. Maak er een spel van: De leerkracht zegt de klanken van een dier. De leerlingen maken het geluid en zeggen daarna welk dier het is: aa-p, k-oe, ui-l, aa-l, g-ei-t, l-a-m, k-i-p, h-aa-s, b-o-k, m-u-s, m-ee-s, h-aan, b-i-g, k-a-t, p-oe-s, l-ui-s, m-u-g, b-ee-r, m-ui-s, v-i-s, d-ui-f. Probeer ook eens: w-o-r-m, r-u-p-s, s-l-a-k, s-p-i-n, s-n-oe-k, k-r-a-b, s-ch-aa-p, v-l-ie-g,

Klanksynthese

Klanksynthese, waarbij je niet de klanken zegt, maar allen de gebaren maakt is nu mogelijk met de woorden. Help door de gebaren aan het eind van een zin te maken:

Ik denk aan een aa-p
 De aap heeft een p-oo-t
 Aap loopt naar oo-m
 Een vriend heet ook wel een m-aa-t
 Een stuk vis heet een m-oo-t
 Blijf jij thuis of ja je m-ee

t



t

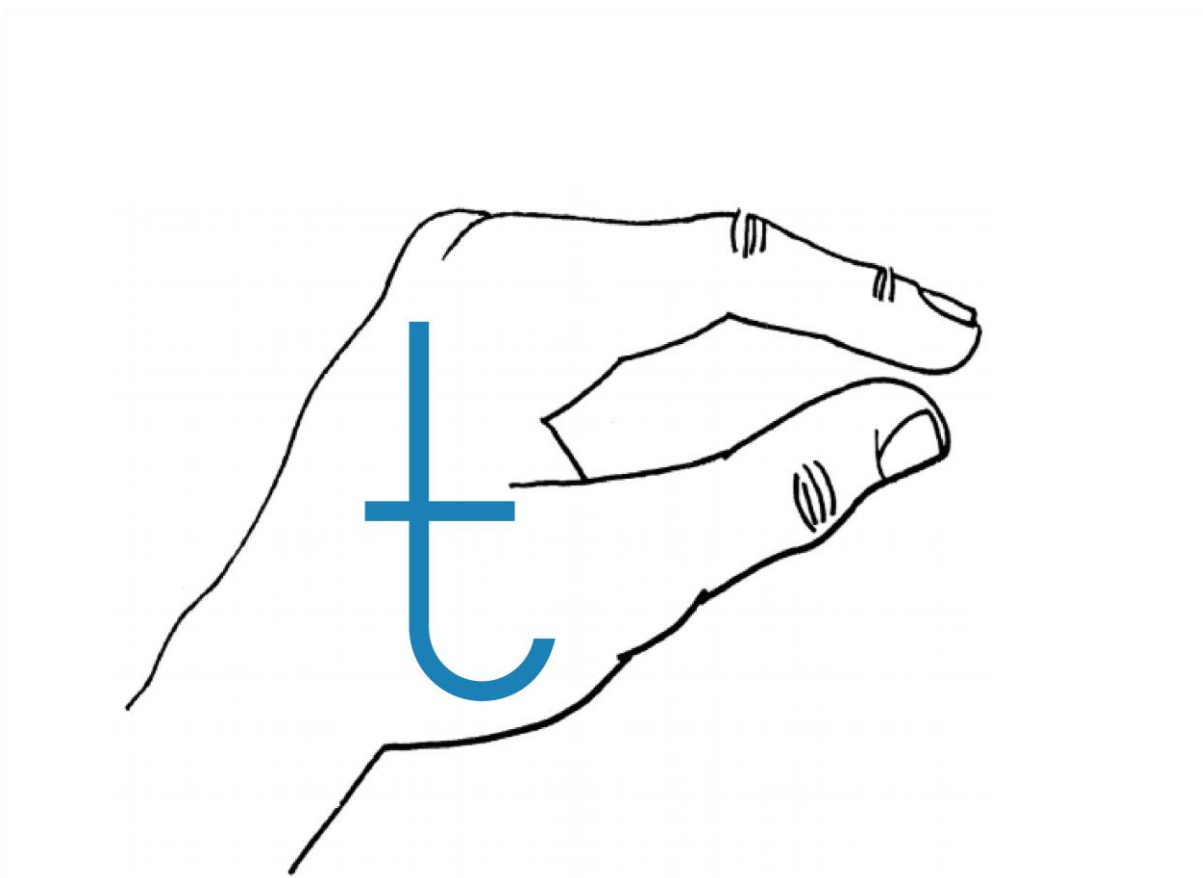


Letterintrodactie

. Schrijf de t in de hand en verwoord wat je doet. Zie aanwijzingen op de docentenpagina

LMJD t 2 Introductieblad docent

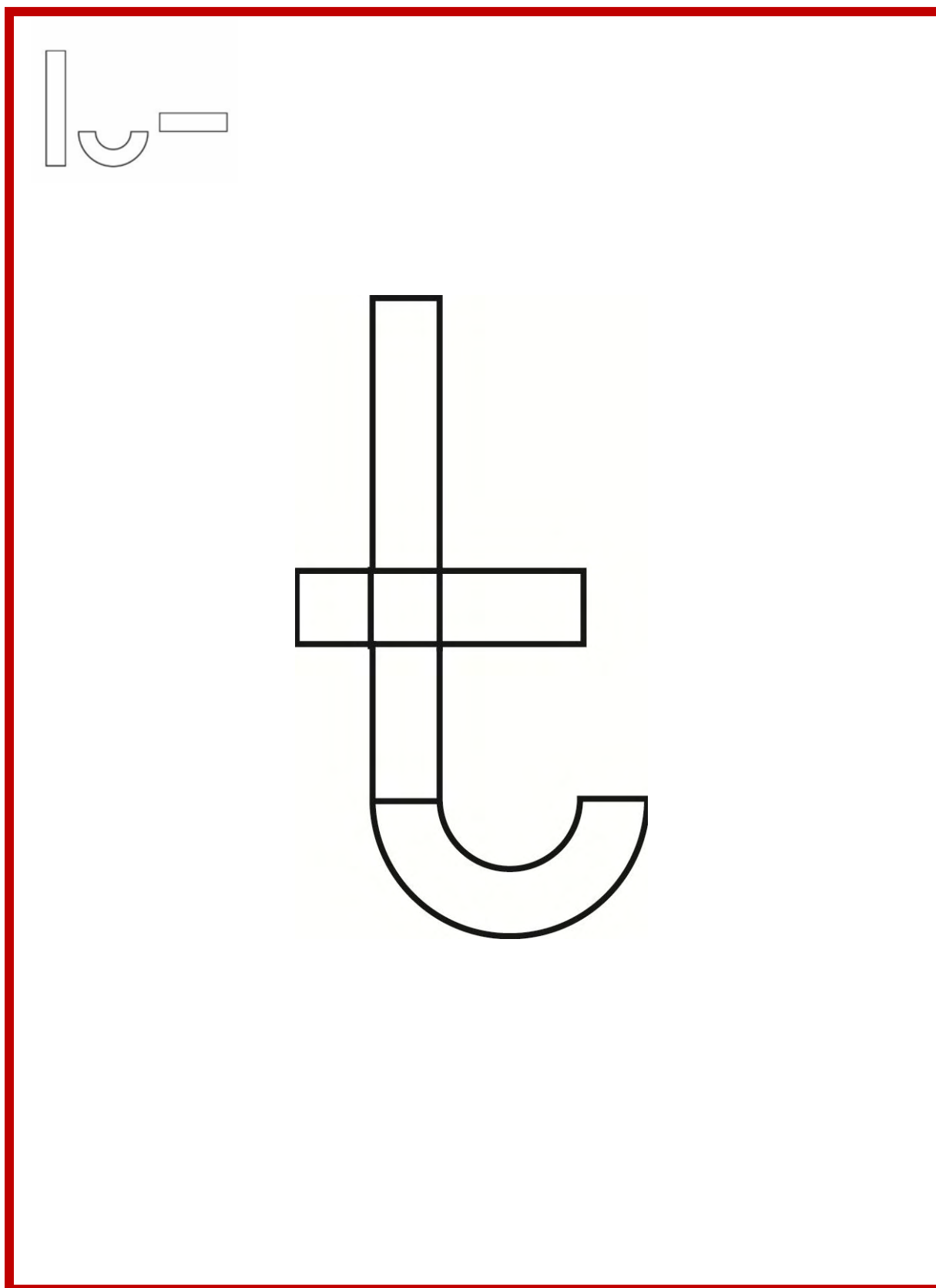
t



t



LMJD † 3 Introductieblad voor het groepsleesboek



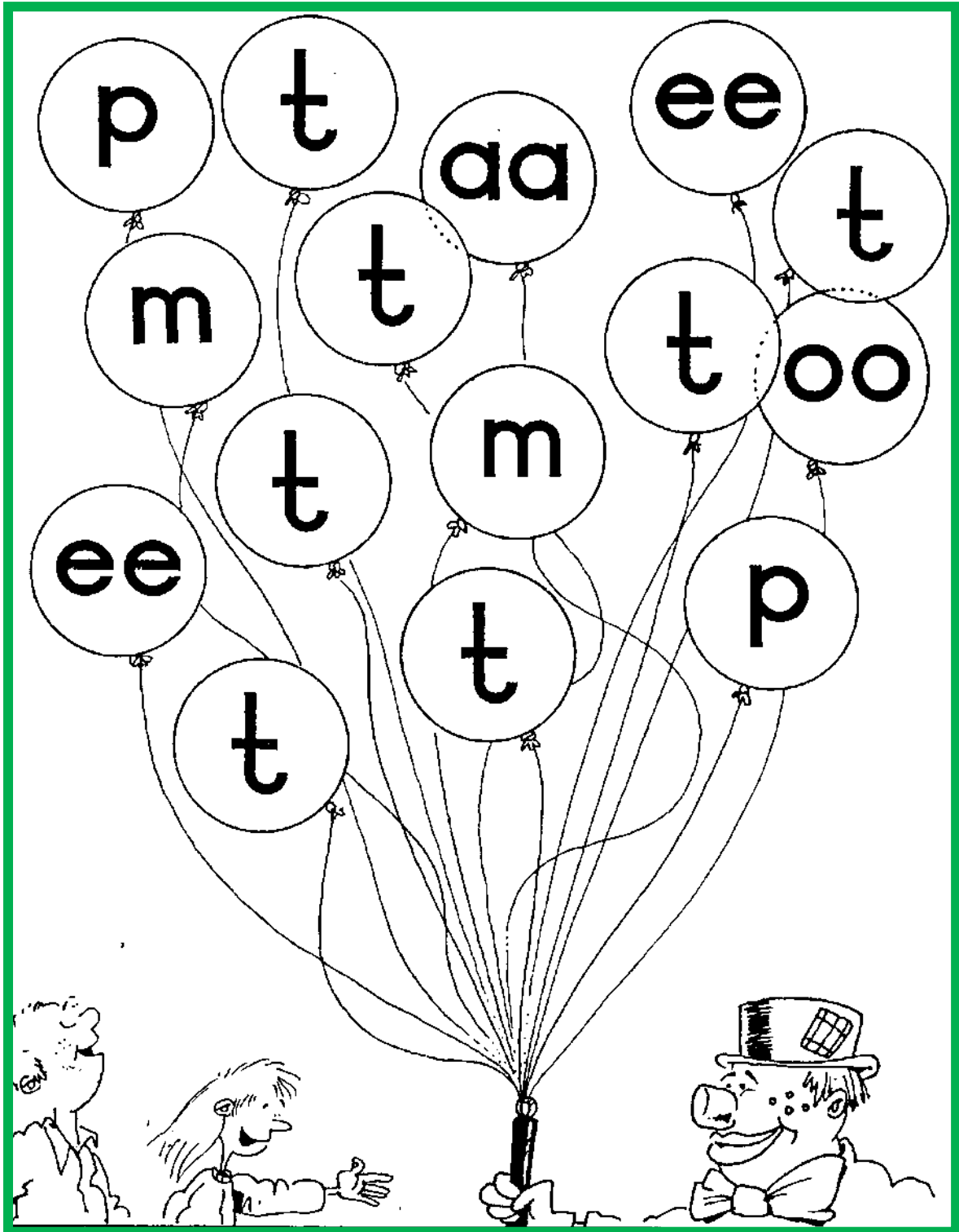
Letterverkenning met vormen uit het vormendoosje

- . Leg de vormen in deze volgorde op de letter: een lange stok, een boogje en een streepje.
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **t**.

LMJD † 4 Constructiekaart



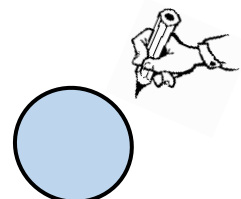
LMJD † 5 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen op de letter.



Letterherkenning

- . Benoem de letters in de ballonnen.
- . Kleur alleen de ballonnen met een t.

LMJD † 6 Werkblad





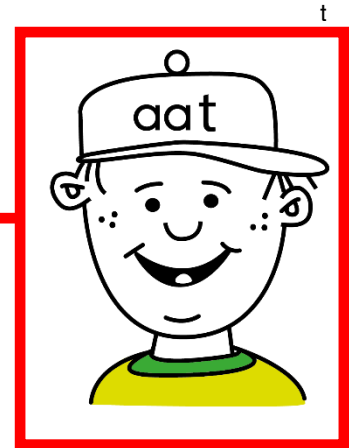
aat



en



aap



aap



kijkt



naar

aat

aat

eet

1



banaan

aap



loopt



naar

aat

aap



pakt

de



de

pet

+

en

de



de

banaan



weg



zijn

de



de

banaan

+

en

de



de

pet

aat

=



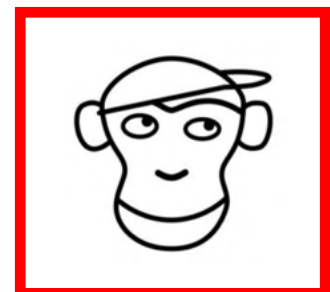
is

boos



op

aap















Picto in combinatie met letterwoorden: k-m.

- . Introduceer de jongen aat: hij is gek op dieren en bananen. Maar hij is soms niet handig en let niet altijd goed op.
- . Bedenk hoe je dit verhaal goed kan laten aflopen. Is de aap een apenkop? Ben jij wel eens een apenkop?

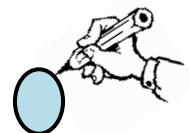
LMJD † 7 Leestekst

t

	<input type="radio"/>	oom eet	1 
	<input type="radio"/>	eep eet	1 
	<input type="radio"/>	aat eet	1 
	<input type="radio"/>	oom eet	
	<input type="radio"/>	eep eet	
	<input type="radio"/>	aat eet	
	<input type="radio"/>	oom eet	
	<input type="radio"/>	eep eet	
	<input type="radio"/>	aat eet	

Picto in combinatie met letterwoorden: k-m.

- Kijk naar het plaatje en zoek de zin die erbij hoort.
- Kleur het rondje bij de zin die bij het plaatje hoort.
- Tip: Schuif dit werkblad in een plastic hoes en laat de oefening doen met afwasbare stiften.





eet oom  ?

eet oom  ?



eet eep   ?

eet eep   ?



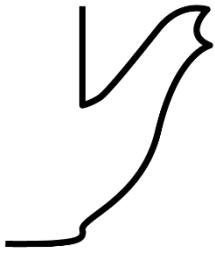
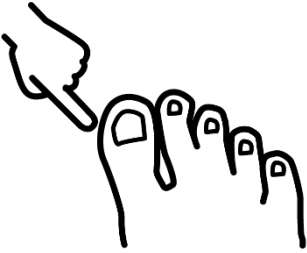

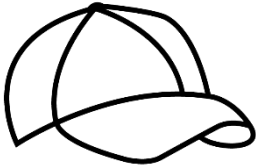
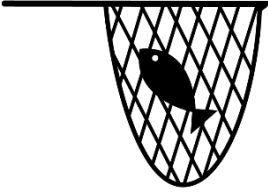

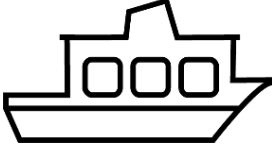

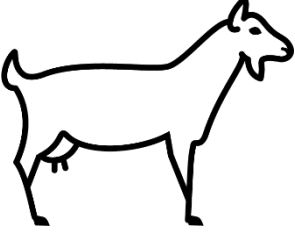
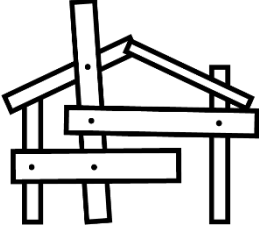


eet aat  ?

eet aat  ?



Picto in combinatie met letterwoorden: k-m.

- . Beantwoord de vragen door naar de illustraties te kijken en trek een streep naar de juiste zin bij het plaatje.
- . Duurzame tip: Schuif dit werkblad in een plastic hoes en laat de oefening doen met afwasbare stiften.

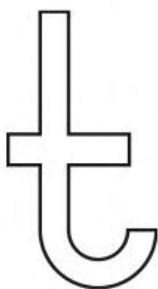
 <p>tuit</p>	 <p>teen</p>	 <p>tak</p>
 <p>pet</p>	 <p>net</p>	 <p>poot</p>
 <p>boot</p>	 <p>zout</p>	 <p>geit</p>
 <p>hut</p>	 <p>kuit</p>	 <p>sput</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de t voorkomt

- Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden', zie aanwijzingen op bijlage 1. Help door bij het zeggen van de t ook het klankgebaar te maken.
- Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak het kaartje met de g-ei-t, enz.

LMJD † 10 Auditieve synthese

t



Extra

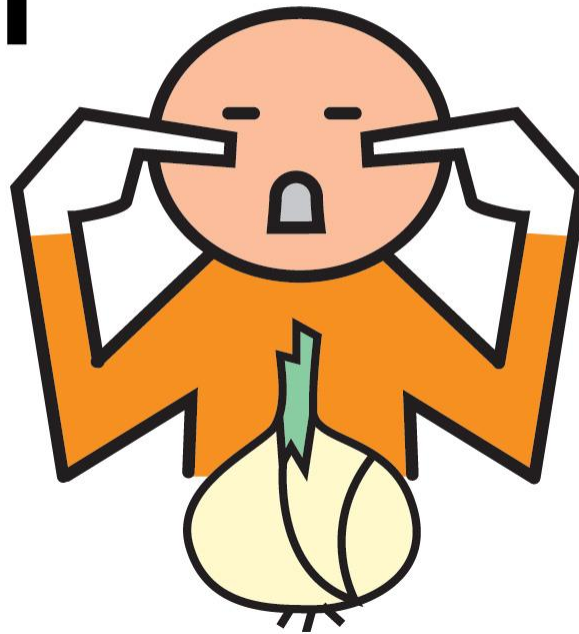
*Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Begin bovenaan de lange stok met het boogje. Daarna pen of potlood optillen en het streepje maken.*

LMJD t 11 Schrijfblad



Hoofdstuk 7

ui



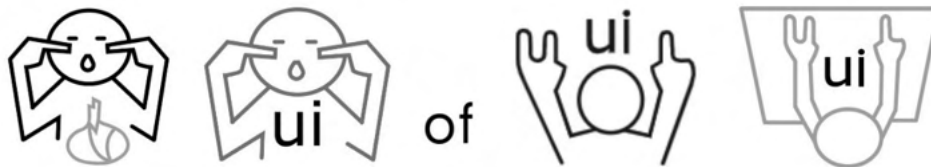
Trijntje maakt het klankgebaar ui

scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een klank die een beetje verandert tijdens de uitspraak.
 Zeggen: De mond maakt een tuitje en de luchtweg wordt langzaam nauwer doordat de onderkaak naar boven gaat.
 Zien: Een kuiltje (met een korte stok) en een korte stok met punt.
 Doen: Er zijn twee gebaren mogelijk:
 1. Maak met twee handen een gebaar van huilen.
 2. De linkerhand maakt een u-gebaar door de wijsvinger en middelvinger op te steken en de rechterwijsvinger is de i, maar is ook het mes waarmee de ui die links wordt vastgehouden, gesneden wordt.
 De snijbeweging is dan het gebaar. Ga met de rug naar de leerlingen staan om spiegelbeeld problemen te voorkomen.



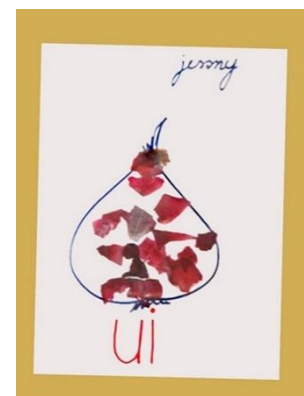
Introductie van de letter

- Nodig: ui, snijplank en mes.
 Laat een ui zien en probeer de naam duidelijk uit te laten spreken. Voor sommige leerlingen is de **ui** een moeilijke klank om te articuleren.
 Snij de ui open en ontdek dat je van een ui soms moet huilen.
 Leg de link met het gebaar.
 Schijf de letter **ui** onder de ui op werkblad 13.1. Verwoord daarbij de vormen: *“Een kuiltje (met een korte stok) en een korte stok met punt.”*

- Geef iedere leerling een kopie van werkblad 13.1.
 Verpulver de droge buitenbladeren van uien.
 Smeer de ui van het werkblad 13.1 in met lijm en strooi de ui-bladsnippers uit over de tekening van de ui.
 Stop het werkblad in een plastic hoes en voeg dit toe aan het groepsleesboek.

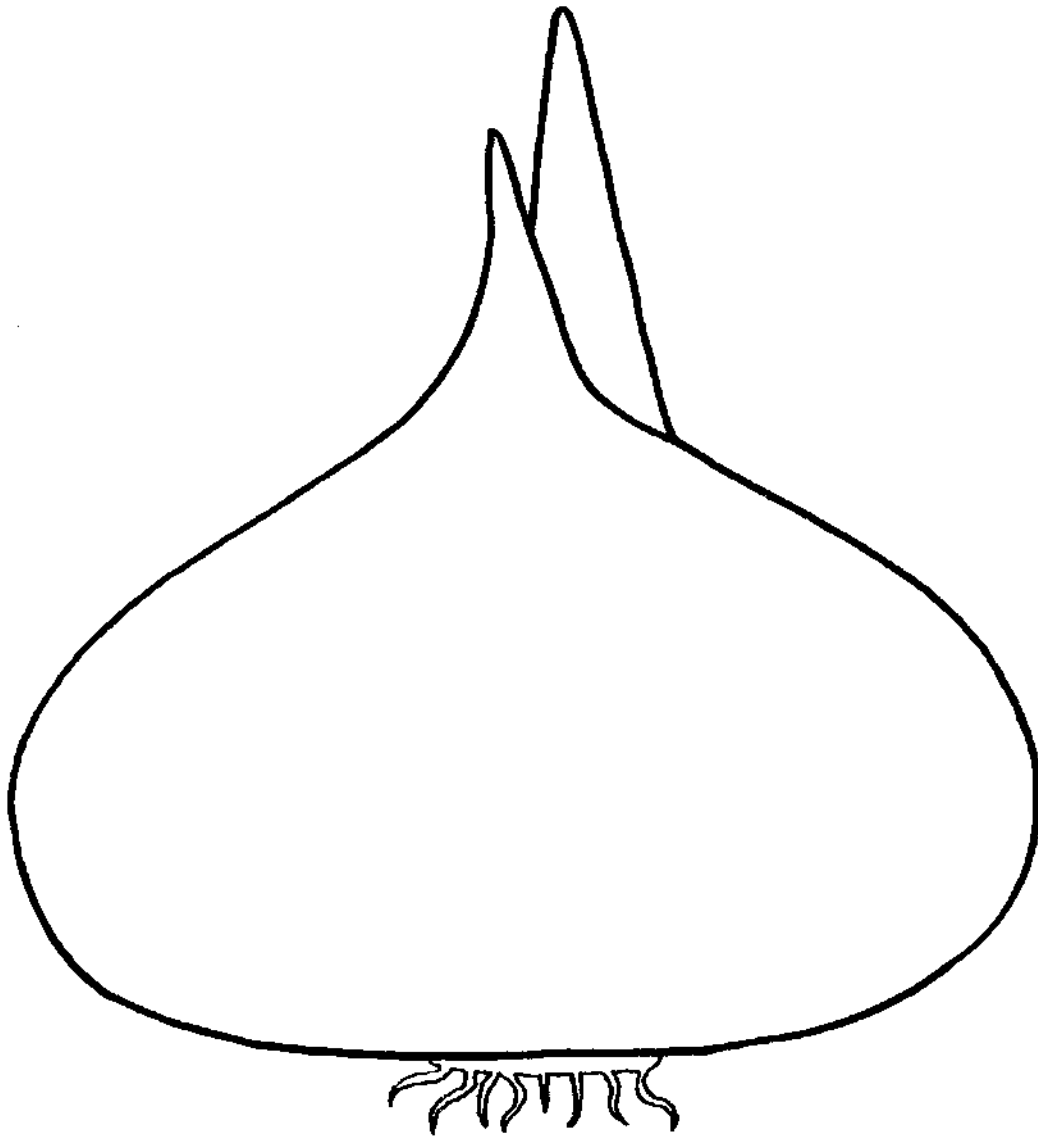
- Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen.
 Verwoord daarbij hardop wat je doet:
“Een kuiltje met een korte stok en een korte stok met punt.”
 Maak het gebaar en zeg: *ui*.

- Hang de letterkaart op in het lokaal en/of voeg deze toe aan het groepsleesboek



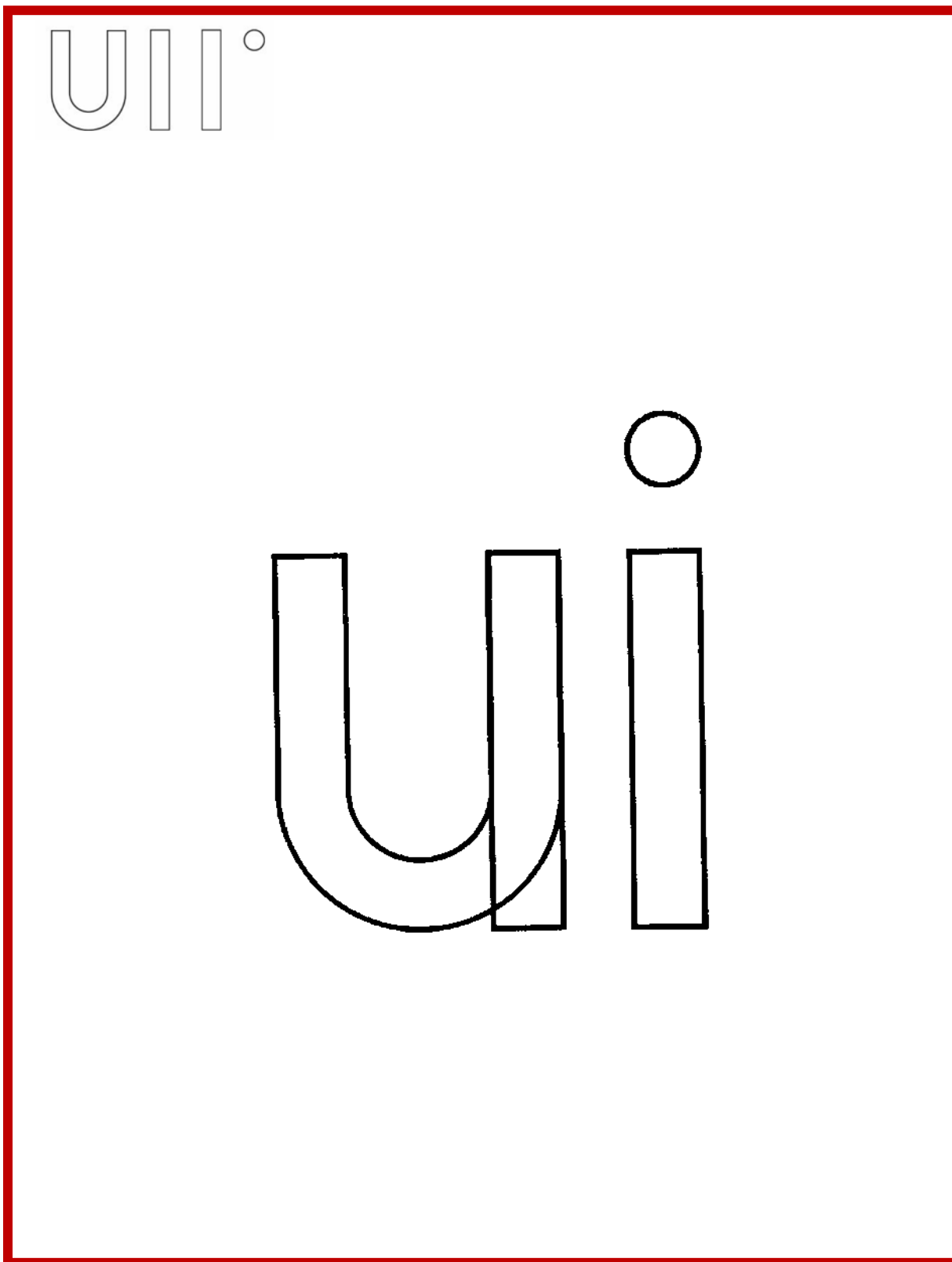
Auditieve synthese

- Oefen de auditieve synthese door klanken te zeggen van een lichaamsdeel. De leerling zegt het woord en wijst het lichaamsdeel aan:
 d-ui-m, b-ui-k, k-ui-t, m-ui-s, h-ui-g, v-ui-s-t.
 en: oo-g, oo-r, n-eu-s, k-i-n, h-aar, b-ee-n, r-u-g, n-e-k, k-ee-l, b-i-l, v-oe-t, t-ee-n, h-eu-p, k-ie-s, zi, d-ij, h-ie-l, l-e-l,
 Probeer ook: a-r-m, k-n-ie, h-a-r-t, h-a-l-s, s-n-o-r, p-o-l-s, p-i-n-k (spreek de n uit als n en niet als ng!)
 Maar nog niet de woorden die niet klankzuiver zijn, zoals mond, baard, hand, tong, wang. **Zie bijlage 1.**



. Zie aanwijzingen op de docentenpagina.

LMJD U1 2 Introductieblad



Letterverkenning: Vertel dat het kuiltje niet altijd een korte stok heeft.

- . Leg de vormen in volgorde op de letter: een kuiltje met een korte stok, een korte stok en een stip
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **ui**.

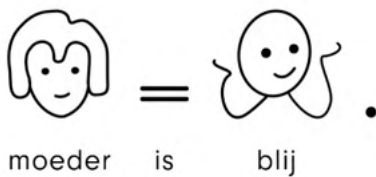
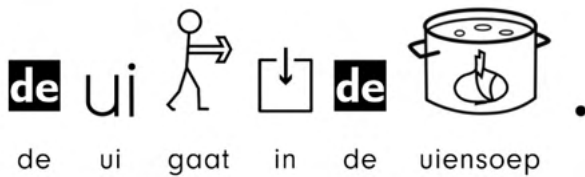
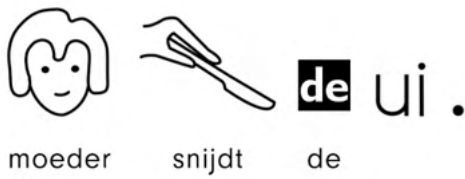
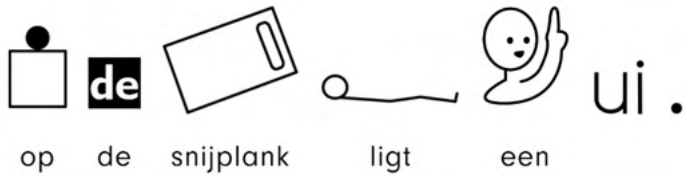
LMJD **ui** 3 Constructiekaart

ui



LMJD **ui** 4 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Leg de vormen in de juiste volgorde op de letter.

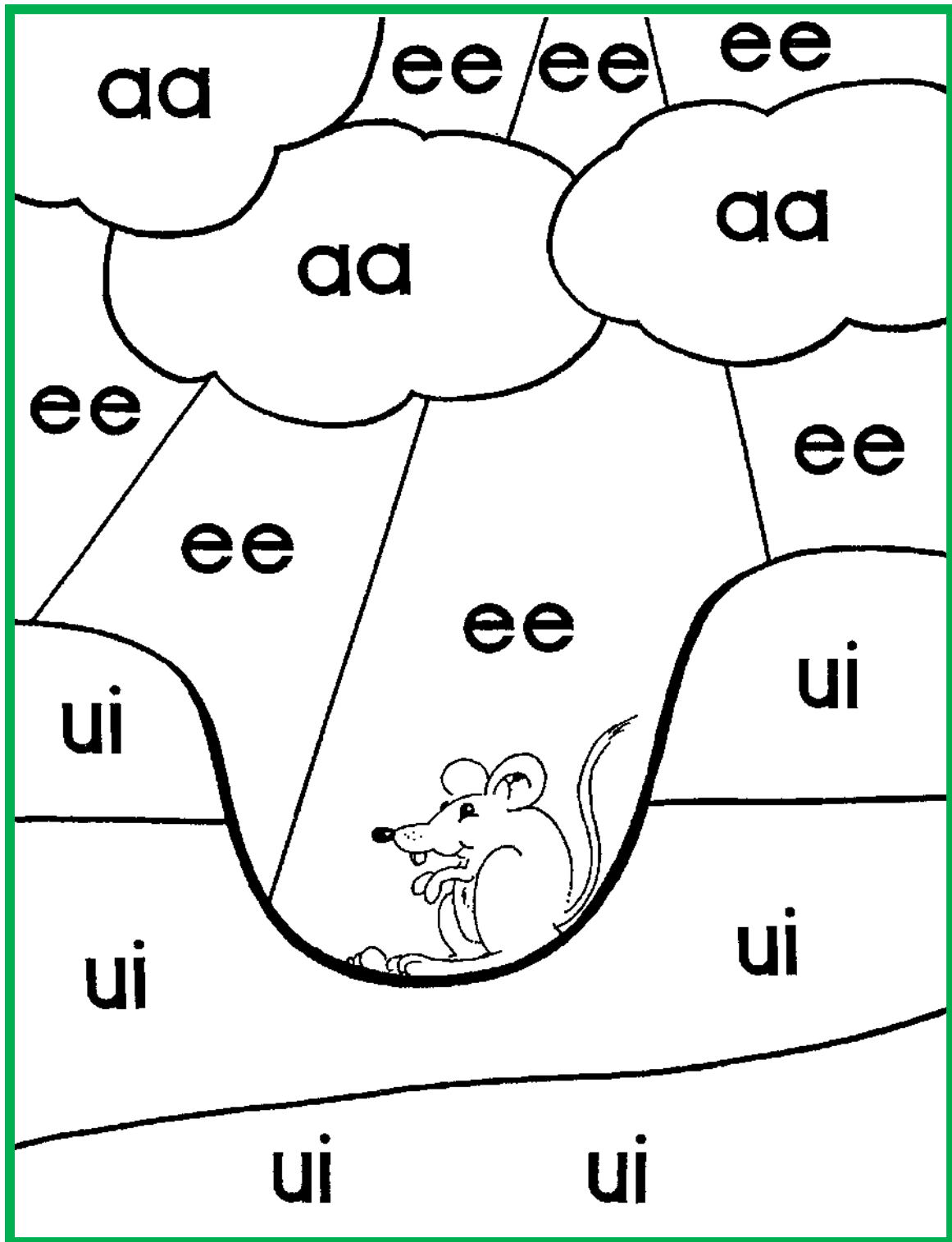
de ui



Picto in combinatie met het letterwoord ui

- . Materiaal: een snijplank, een mes, een ui, een bakje. Laat zien hoe je een ui snijdt.
- . Lees regel voor regel hardop. Let op: elke zin heeft deze keer een punt!
- . Moet jij ook huilen bij het snijden van een ui? Maak ook het gebaar met het kuiltje/bakje en het mes!

LMJD **ui** 5 Leestekst






ui ● ee ● aa ●



Letterherkenning



. Kleur de vlakken: ui bruin, ee geel, aa paars .


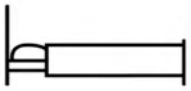
LMJD **ui** 6 Werkblad








aat eet  +  
 kaas en kijkt tv

eep  : **het** = 
 zegt het is bedtijd

de   **uit**
 de tv gaat

aat  → 
 gaat naar bed

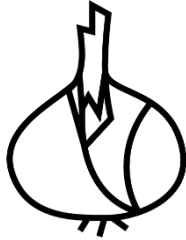
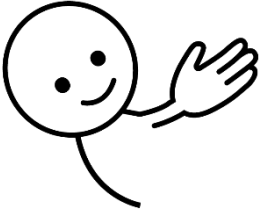
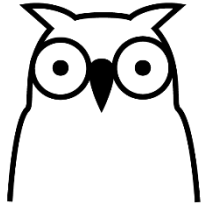
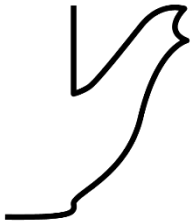
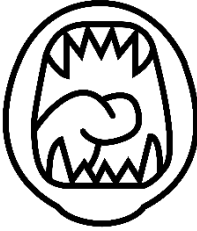

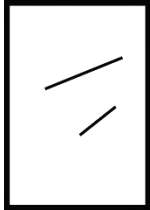
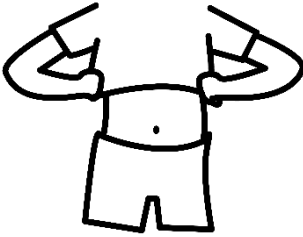
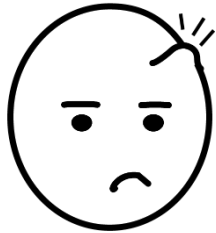
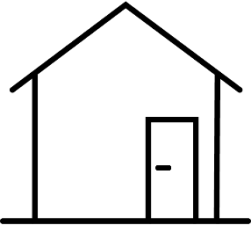


  **mee**
 beer gaat

aat   
 slaapt

Picto in combinatie met letterwoorden: k-m

- Let op: bij het woordje uit ontbreekt op deze pagina de korte stok bij de u.
- Klopt het plaatje bij de tekst? Heb jij een pet op als je gaat slapen?

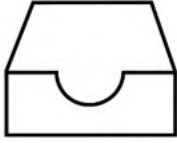
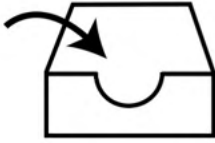
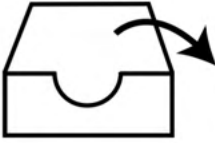


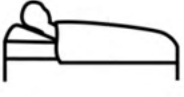
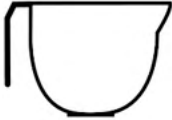


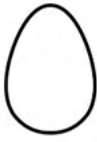





LMJD **ui** 7 Leestekst

 <p>ui</p>	 <p>lui</p>	 <p>uil</p>
 <p>tuit</p>	 <p>muil</p>	 <p>huil</p>
 <p>ruit</p>	 <p>buik</p>	 <p>buil</p>
 <p>huis</p>	 <p>luis</p>	 <p>muis</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de ui voorkomt

- Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'. Zie bijlage 1.
- Help door bij het zeggen van de ui ook het klankgebaar te maken.
- Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak het kaartje met de m-uis, enz.

LMJD **ui** 8 Auditieve synthese

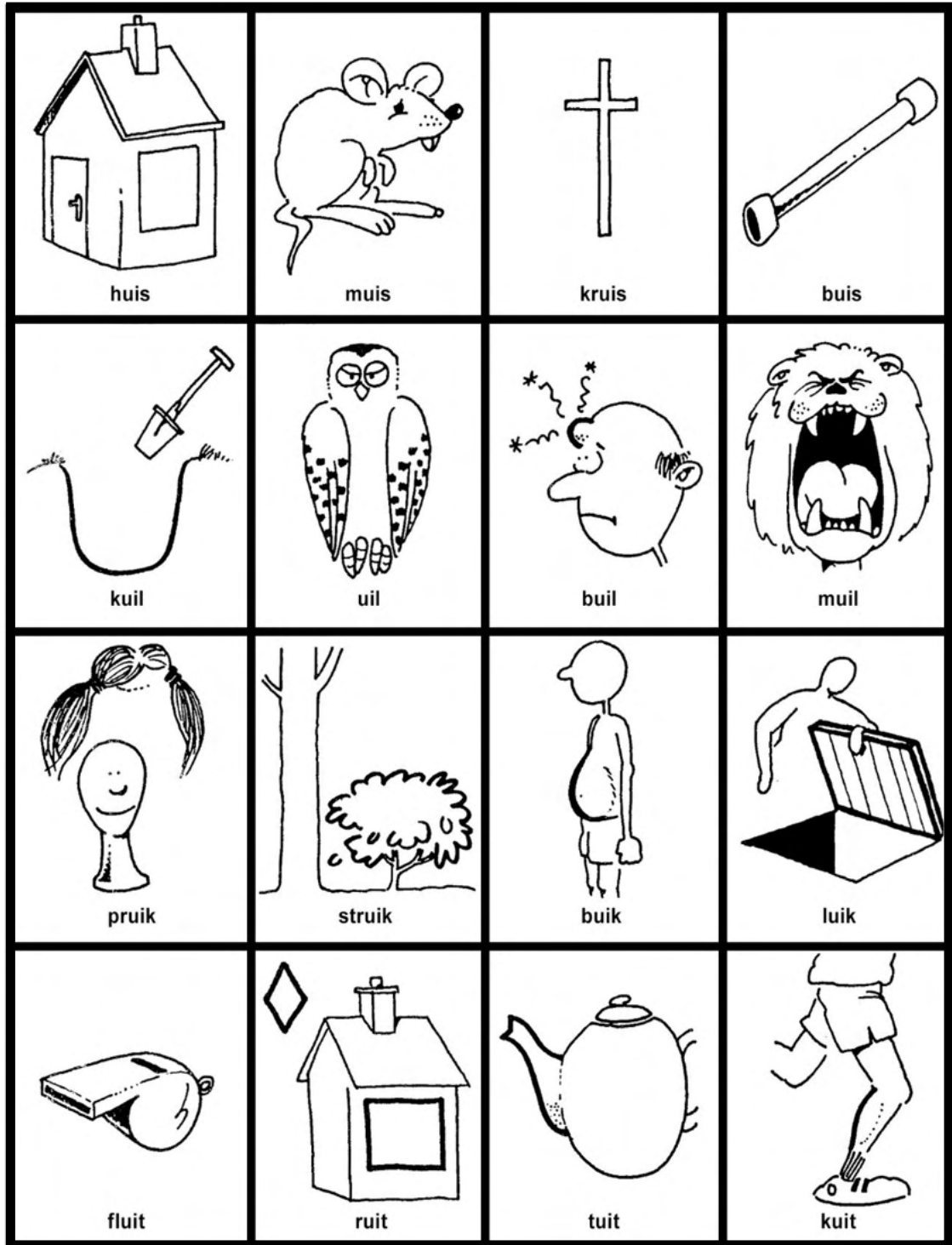
uit	de			
	de	la	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
uit	het			
	het	bed	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
uit	de			
	de	kom	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
uit	het			
	het	ei	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
uit	de			
	de	tas	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Picto in combinatie met het letterwoord uit

Kleur het rondje onder het juiste plaatje dat bij **uit** hoort.



LMJD **U**i 9 Werkblad



ui

Extra, om alvast te oefenen.

Auditieve synthese met woorden met een ui. Ter voorbereiding op het spellend lezen.

- Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis van de plaatjes duidelijk is.
- Geef van één van de plaatjes de klanken aan.
- De leerling zegt het woord en wijst het juiste plaatje aan.
Help eventueel door na het zeggen van de klanken nog even de eerste klank in herinnering te brengen door die klank te herhalen. Of help door al wat klanken samen te voegen: str-ui-k, of s-tr-ui-k of st-r-ui-k.

LMJD **ui** 10 Auditieve synthese



ui

ui ui ui

ui ui ui ui ui

Extra

Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen hebben er baat bij.

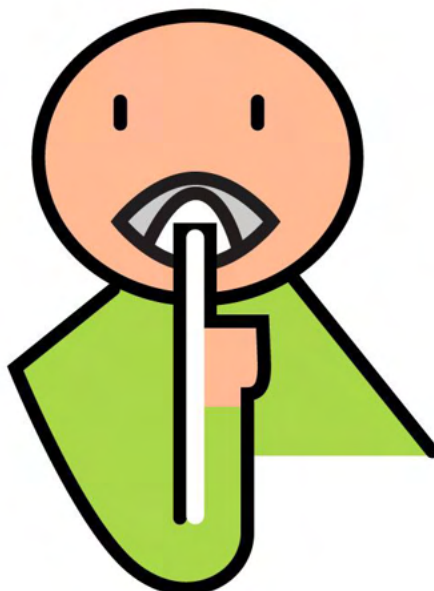
- . Eerst het kuiltje met de korte stok. Dan pen optillen en het stokje maken. Dan de punt erboven.
 - . Denk bij het schrijven eerst aan het bakje/kuiltje waarin de ui ligt (u) en dan aan het mes (i).
- Of: Eerst huil je erg (2 vingers) en dan minder (1 vinger).

LMJD **ui** 11 Schrijfblad



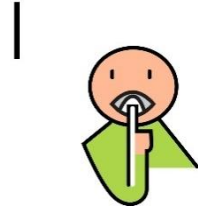
Hoofdstuk 8

I



Trijtje maakt het klankgebaar I

scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een lange, stemhebbende klank. (leuk licht, of lelijk lallend.)
 Zeggen: De mond is open, de tongpunt rust tegen de binnenkant van de boventanden. De lucht ontsnapt aan weerszijden van de tongranden. Zeg geen *e*!, maar enkel *l*.
 Zien: Een lange stok, soms met een boogje onderaan.
 Doen: De wijsvinger wijst naar de plaats waar de tongpunt rust. De lijn van de elleboog naar de top van de wijsvinger symboliseert de lange stok.

Opmerking vooraf:

De meeste lettertypes bestaan tegenwoordig alleen nog uit een lange stok. Bij sommige werkbladen zie je nog het boogje onderaan.

Introductie van de letter

Zeg of zing de zin: Lientje leerde Lotje lopen langs de lange Lindelaan.
 Maak daarbij steeds het gebaar van de *l*.
 Oefen ook voor de spiegel, zodat de leerlingen kunnen zien dat het puntje van de tong achter de boventanden blijft wanneer je *l* zegt.

Hang het werkblad 0.1 in het lokaal of projecteer de tekening op het digibord.
 Schrijf de letter *l* in de tekstballon. Verwoord de vorm: *"Een lange stok (met een boogje onderaan)."*

Laat de vorm op de constructiekaart leggen en verwoord wat je doet:
"Een lange stok (met een boogje onderaan)." Maak het gebaar en zeg: *l*.

Laat op de letterkaart de vorm neerleggen, met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.
 Maak het gebaar en zeg: *l*. Hang de letterkaart op in het lokaal.

Spel De letter in het huis

Geef elke leerling een kopie van het werkblad LMJD I 5. Knip de kaartjes los. Leg ze ondersteboven op tafel, zodat de letters niet te zien zijn. Iedere leerling draait nu één kaartje om. De leerkracht schrijft een letter op het bord en de leerling die deze letter voor zich heeft mag deze benoemen en krijgt één punt. De leerkracht schrijft nu een andere letter op het bord. Wie verzamelt de meeste punten?

Variatie:

Werk in tweetallen: De ene leerling draait steeds een kaartje om en de ander houdt de puntentelling bij.
 Opmerking: De letters staan in een huis getekend om omkeringen te voorkomen.

Klanksynthese

Oefen de klanksynthese waarbij één woord van de zin met klankgebaren wordt aangegeven:

in de boom zit een ui-l (of aa-p)

in het water zwemt een aa-l

de meeuw zit op een p-aa-l

de leeuw heeft een m-ui-l

de hond geeft een p-oo-t

aat is l-ui

oom speelt op een l-ui-t

het is al l-aa-t

ik bak brood met m-ee-l

dat is een lekker m-aa-l

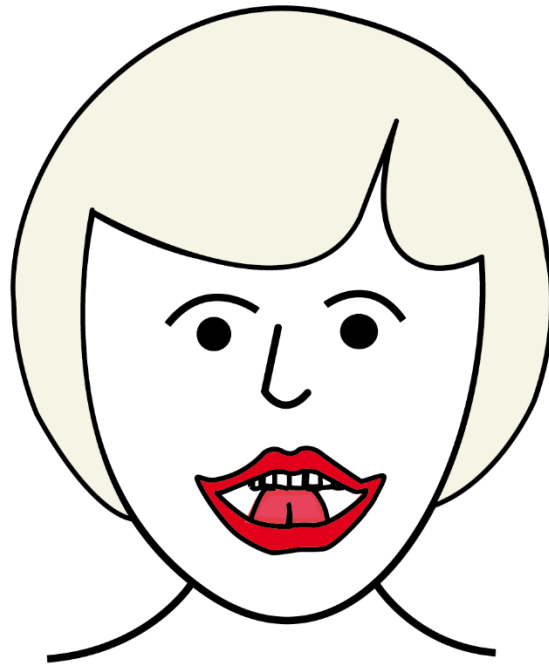
aan de theepot zit een t-ui-t

ik spreek de Nederlandse t-aa-l

ik l-oo-p naar huis

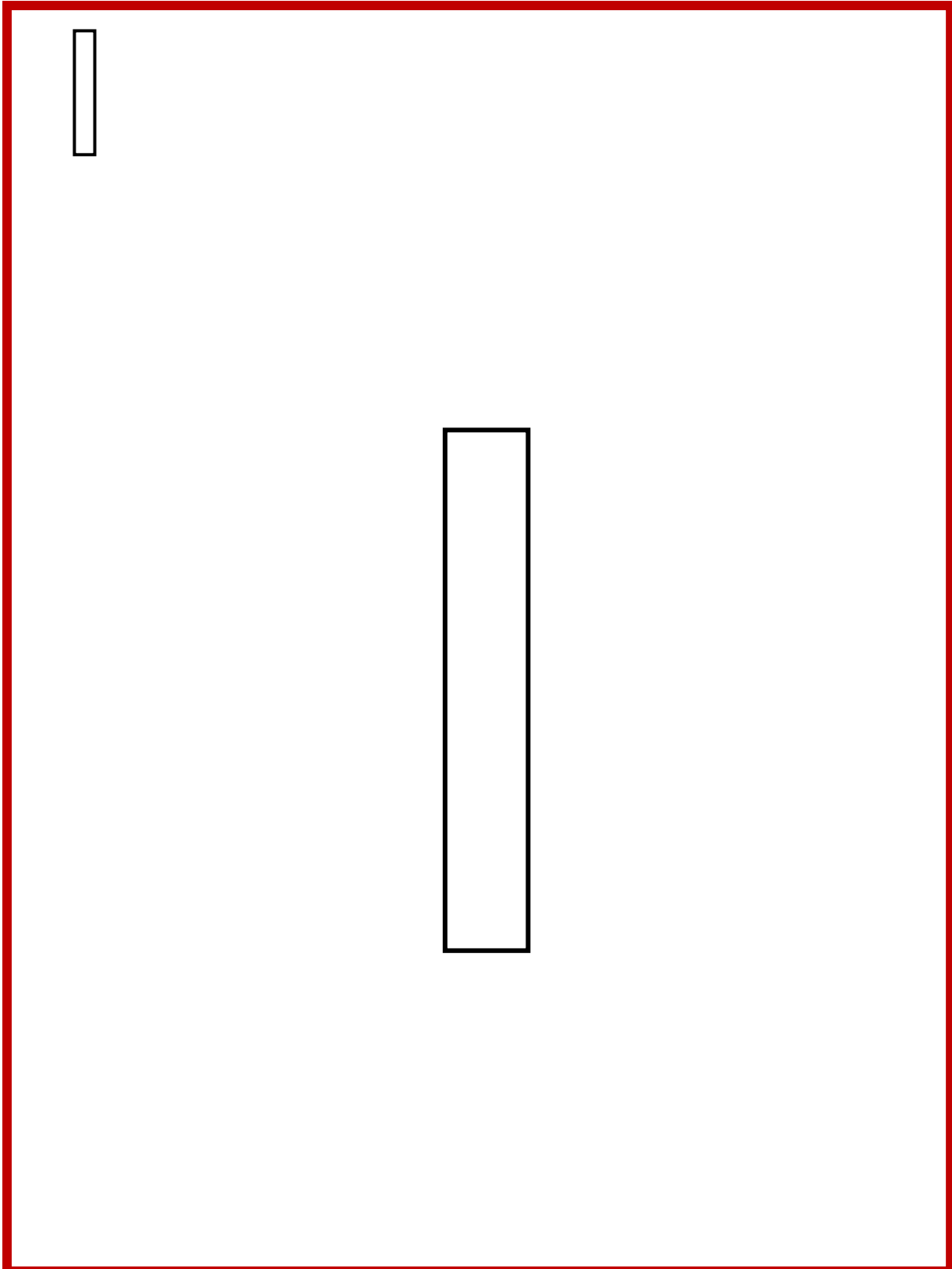
welke (schoen) m-aa-t heb jij

Probeer ook: daar hangt een mooie p-l-aa-t, Aat l-oo-p-t naar school, de molenaar m-aa-l-t graan, er zit ee-l-t op mijn voet, mijn tas p-ui-l-t uit.



. Zie aanwijzingen op de docentpagina.

LMJD | 2 Instructieblad



Letterverkenning

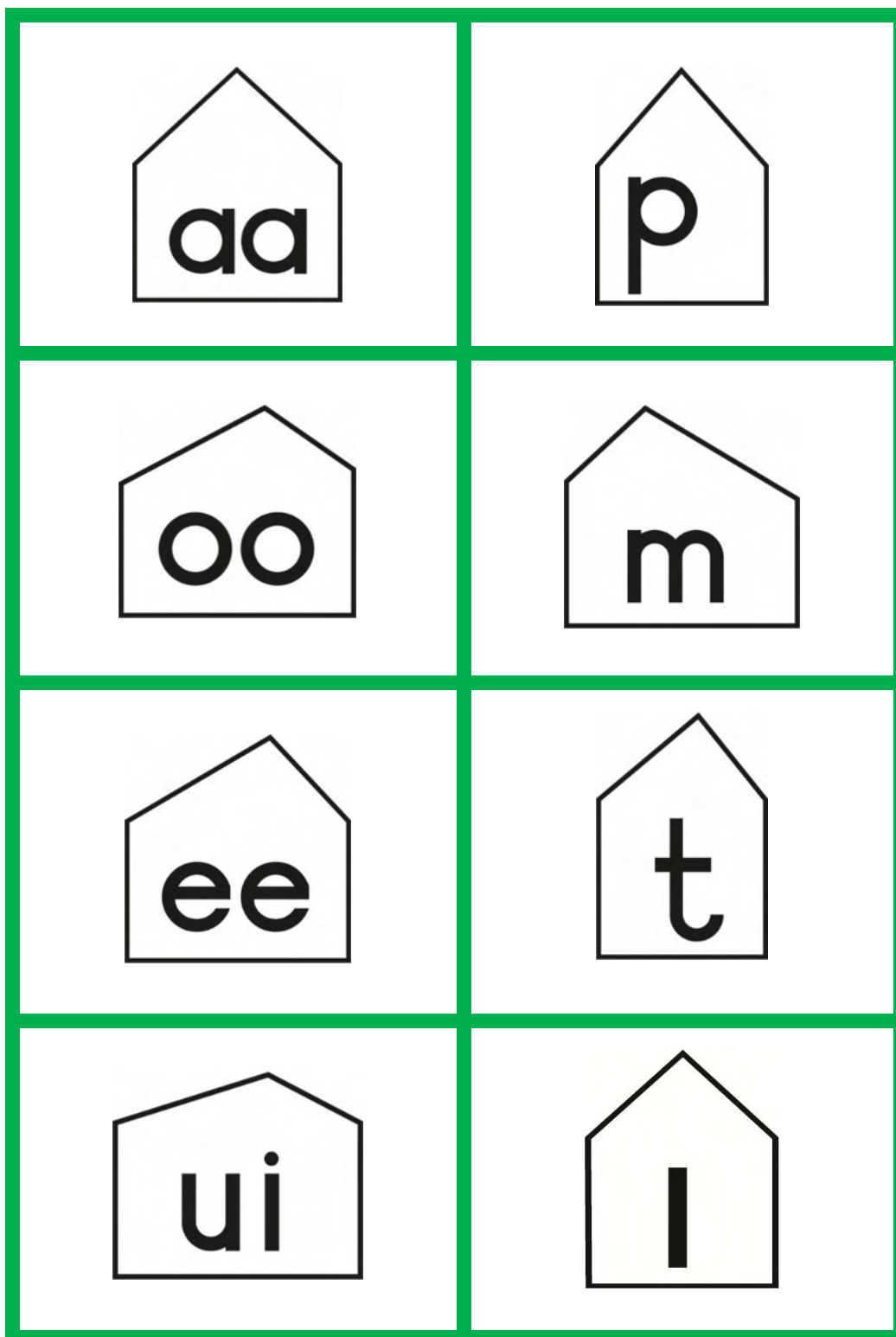
- . Je hebt alleen deze vorm nodig: een lange stok Leg er eventueel onderaan een boogje bij als je wilt uitleggen dat de geschreven letter vaak een klein boogje onderaan heeft
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg l.

LMJD | 3 Constructiekaart



Juf Barbara geeft les over de l

scan of klik



Letterherkenning

. Spel: De letter in het huis. Zie docentenpagina LMJD | 0.0

LMJD | 5 Werkblad



uil uit

Illustratie:

. Deze illustratie past bij leestekst 'De uil en de muis' op de volgende pagina.

LMJD | 6 Illustratie

de uil

+

de



en

de

muis



uil

de uil



zit



in

de



de

boom

de uil



kijkt



naar

de



de

muis

de uil



vliegt



naar

de



de

muis

eet

de uil

de



de

muis


Picto in combinatie met letterwoorden: k-m.

*Vooraf: er is bewust voor gekozen het picto **de** soms niet te ondertitelen*




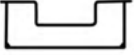
. Lees de letterwoorden eerst met behulp van de klankgebaren.


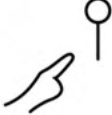
. Als dat goed gaat, lees dan de tekst per regel met bijwijzen.



. Hoe denk jij dat het verhaal afloopt?


aat + 
en pup





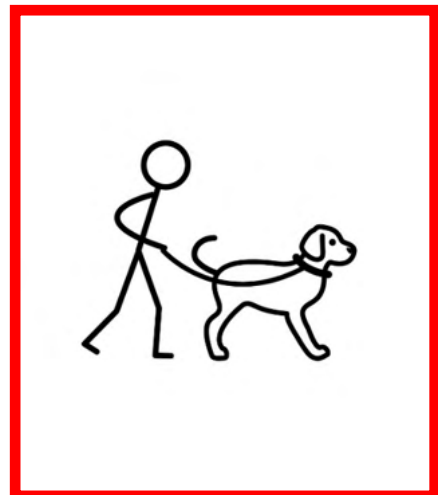
   **de**  .
pup ligt in de mand

aat  :   mee uit ?
roept ga jij

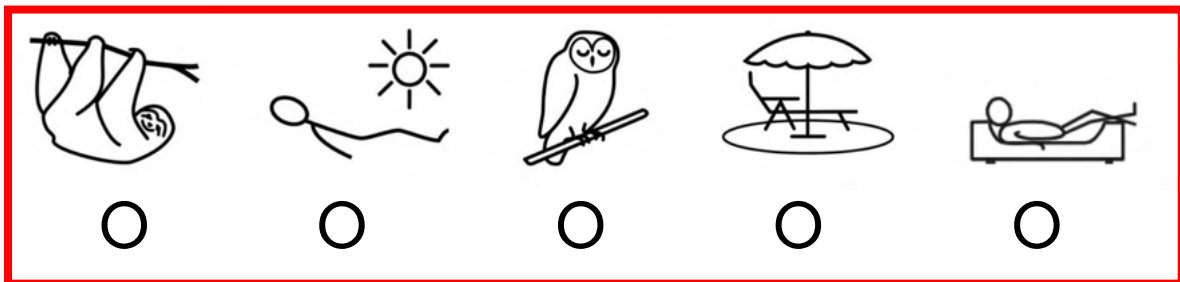
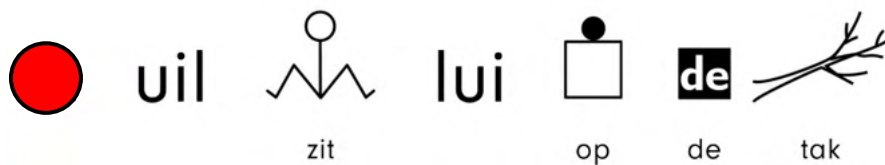
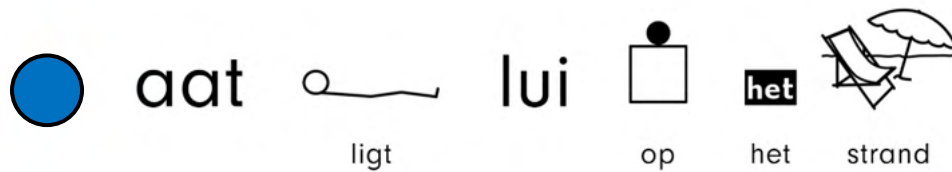
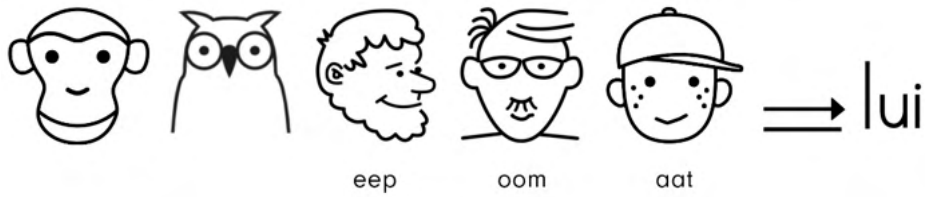
 =  lui .
pup is niet

aat =  .
is blij

  mee uit .
pup gaat





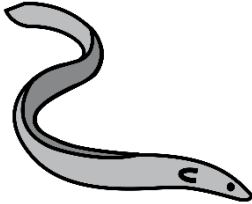

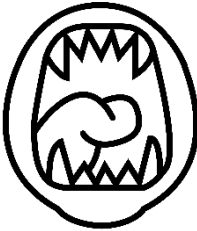


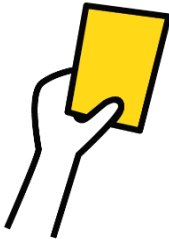
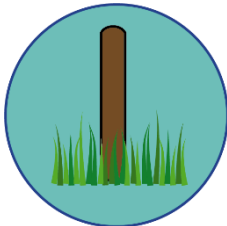
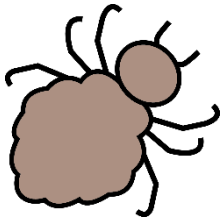
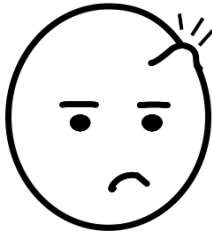
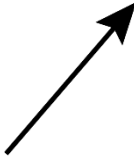
Picto in combinatie met letterwoorden: m-k en k-m
. Oefen eerst het woord lui. Wat betekent dit woord? Ben jij wel eens lui?
. Praat over het uitlaten van een hondje.



Picto in combinatie met letterwoorden: k-m en m-k

. Welk plaatje hoort erbij? Geef het rondje dezelfde kleur als het driehoekje dat bij de zin staat.



 <p>lui</p>	 <p>uil</p>	 <p>aal</p>
 <p>lees</p>	 <p>muil</p>	 <p>huil</p>
 <p>lam</p>	 <p>geel</p>	 <p>paal</p>
 <p>luis</p>	 <p>buil</p>	 <p>pijl</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de l voorkomt

- . Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- . Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'. **Zie bijlage 1.**
- . Help door bij het zeggen van de l ook het klankgebaar te maken.



loop

ik



loop



de



ik

naar

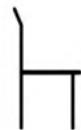
tafel



loop



de



ik

naar

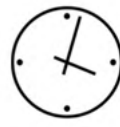
stoel



loop



de



ik

naar

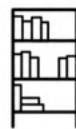
klok



loop



de



ik

naar

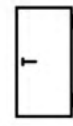
kast



loopt



de



jij

naar

deur

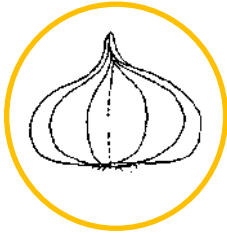

Picto in combinatie met een letterwoord: m-k-m


. *Let op:* in de laatste zin staat zelfs een vierklankwoord!


. Lees zin voor zin en voer dan de opdracht uit

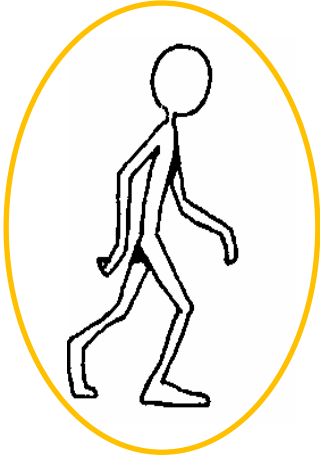
. Knip de zinnen los en deel die dan als losse opdrachten uit.

LMJD | 11 Leestekst / Opdrachtspel

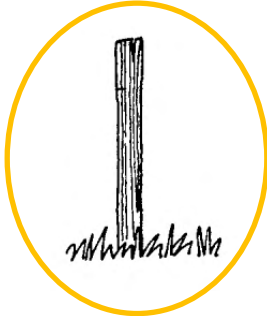
ui .  

uil . 

lui . 

loop . 

aal .

paal . 

Woorden lezen: m-k-m

- . Begin met een klanksynthese oefening van deze woorden: wijs eens aan: de aa-l, de p-aa-l, enz.
- . Trek een lijn van elk woord dat je kan lezen naar het juiste plaatje.

LMJD | 12 Werkblad



uit .

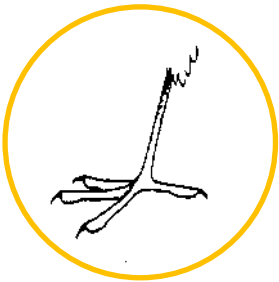
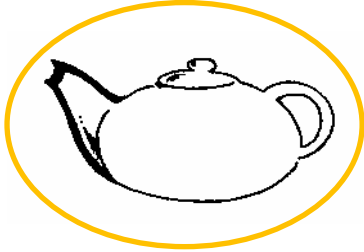



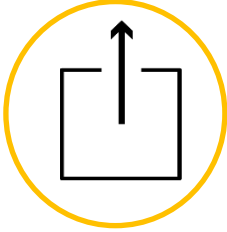
tuit .

meet .

meel .

muil .

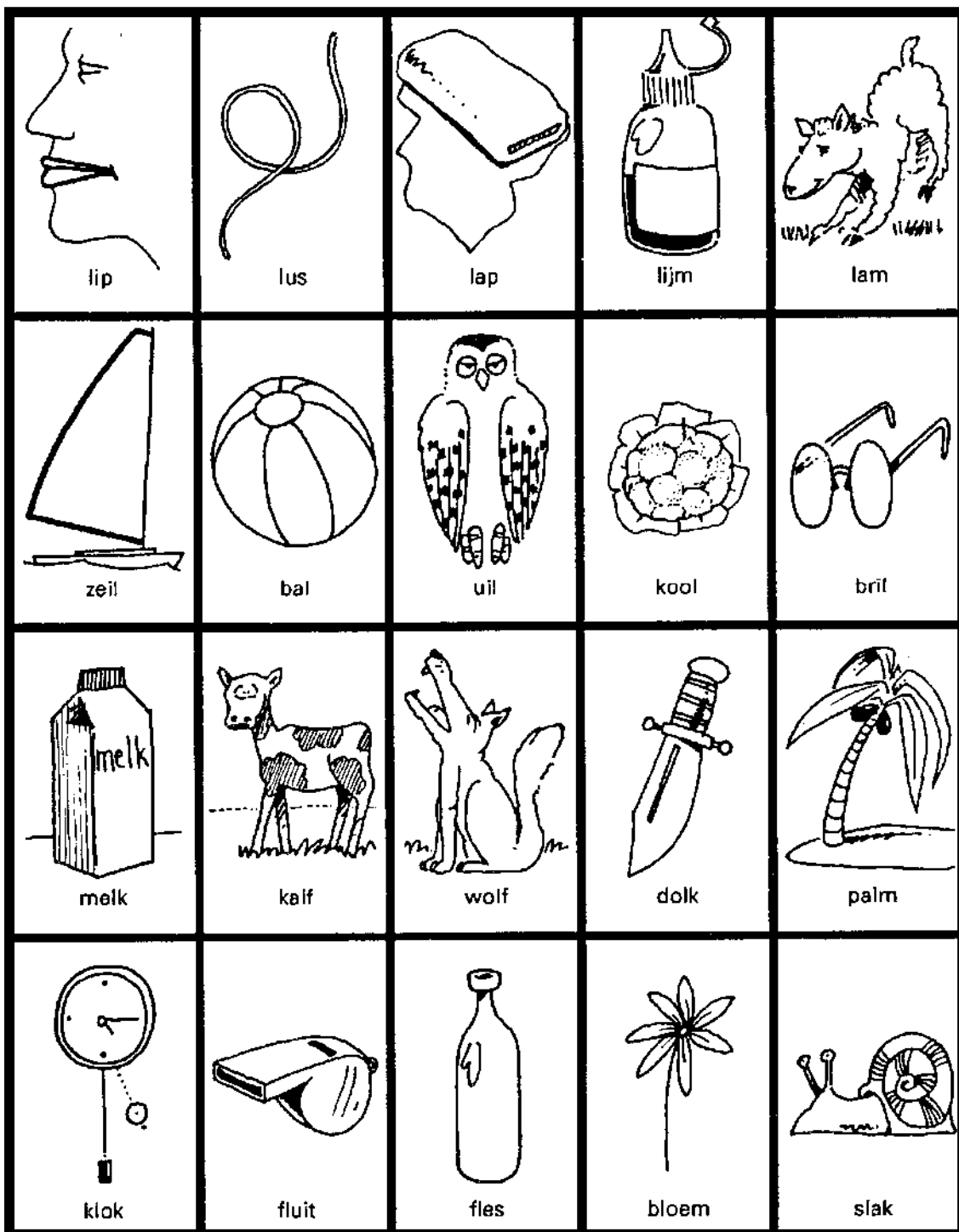
poot .



Woorden lezen: m-k-m

- . Begin met een klanksynthese oefening van deze woorden: wijs eens aan: de m-ui-l, ui-t, enz.
- . Trek een lijn van elk woord naar het juiste plaatje.



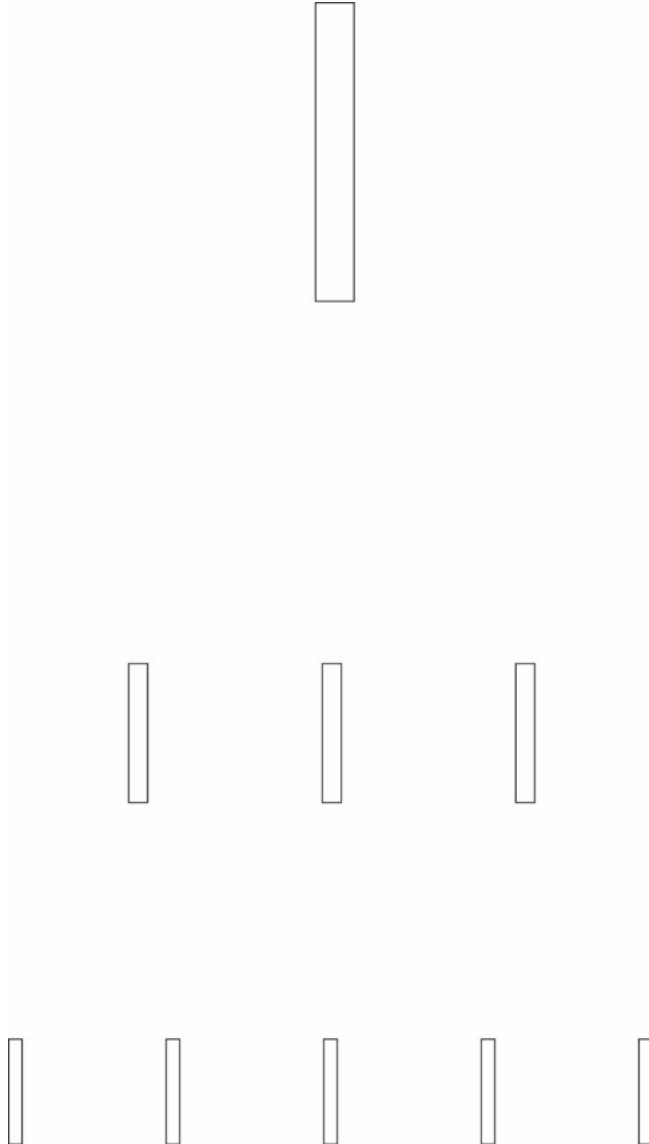


Extra: Auditieve synthese met woorden met een l.

- . Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis duidelijk is.
- . Geef van één van de plaatjes de klanken aan. De leerling zegt het woord en wijst het juiste plaatje aan.
- . Help door na het zeggen van de klanken nog even de eerste klank in herinnering te brengen door die te herhalen: *l-i-p*, en na even wachten heel zacht de eerste klank nog een keer zeggen.

LMJD | 14 Auditieve synthese extra oefening

I



Extra

*Schrijven: Niet nodig om leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Alleen een lange stok van boven naar beneden.*



Hoofdstuk 9



Trijtje maakt het klankgebaar ij



scan of klik



Typering van de klank

- Horen:** Een klank die een beetje verandert tijdens het uitspreken. De klank sluit zichzelf als het ware af.
- Zeggen:** De mondstand is half open en half breed. Vooral de onderkaak en de tong helpen mee de klank 'af te sluiten'.
- Zien:** Een kuiltje met een lange stok en een boogje. En twee punten.
- Doen:** Een afsluitend gebaar in de vorm van een supergroot ei. Beide handen beginnen daarbij bij de tenen en gaan tot boven het hoofd, terwijl de klank *ij* wordt uitgesproken. Accentueer je beide punten door even je vuisten ballen.

Opmerking: Afhankelijk van de leeftijd van de leerling: Begin met het vertellen dat de ij-klank twee letters heeft: een lange en een korte ij/ei. We leren nu alleen de lange ij. De korte ei wordt later aangeleerd. Steun de leerlingen die het woord *ei* al kennen als globaal woord, vanwege de verpakking van eieren: het is het korte broertje van de lange ij.

Introductie van de letter

Projecteer de tekening van het instructieblad op het digibord. Doe het gebaar overdreven voor en zeg: ik trek de ij uit mijn tenen omhoog tot boven mijn hoofd en denk aan een heel groot ijsje, maar ik zeg alleen de klank ij.

Schrijf de letter ij in de tekstballon van het introductieblad.

Verwoord daarbij wat je schrijft: *"Een kuiltje met een lange stok en een boogje. En twee punten erboven."*

Constructiekaart

Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen. Verwoord daarbij hardop wat je doet: *"Een kuiltje met een lange stok en een boogje. En twee punten."* Maak het gebaar en zeg: ij.

Letterkaart

Laat de vormen op de letterkaart met de wijsvinger navoelen en de vorm hardop verwoorden.

Maak het gebaar en zeg: ij.

Letterpel bij LMJD ij 4

Vooraf: Geef ieder leerling de kaart met de 9 letters en negen huisletters.

Knip de huizen uit. Dit zijn de huisletters die bij het spel op de kaart worden gelegd.

Verdeel de spelers in groepjes (twee tot vier leerlingen).

Elk groepje zit rond een tafel, ieder heeft een eigen kaart met de 9 letters voor zich.

De huisletterkaartjes liggen met de letters naar beneden (onzichtbaar) in het midden van de tafel.

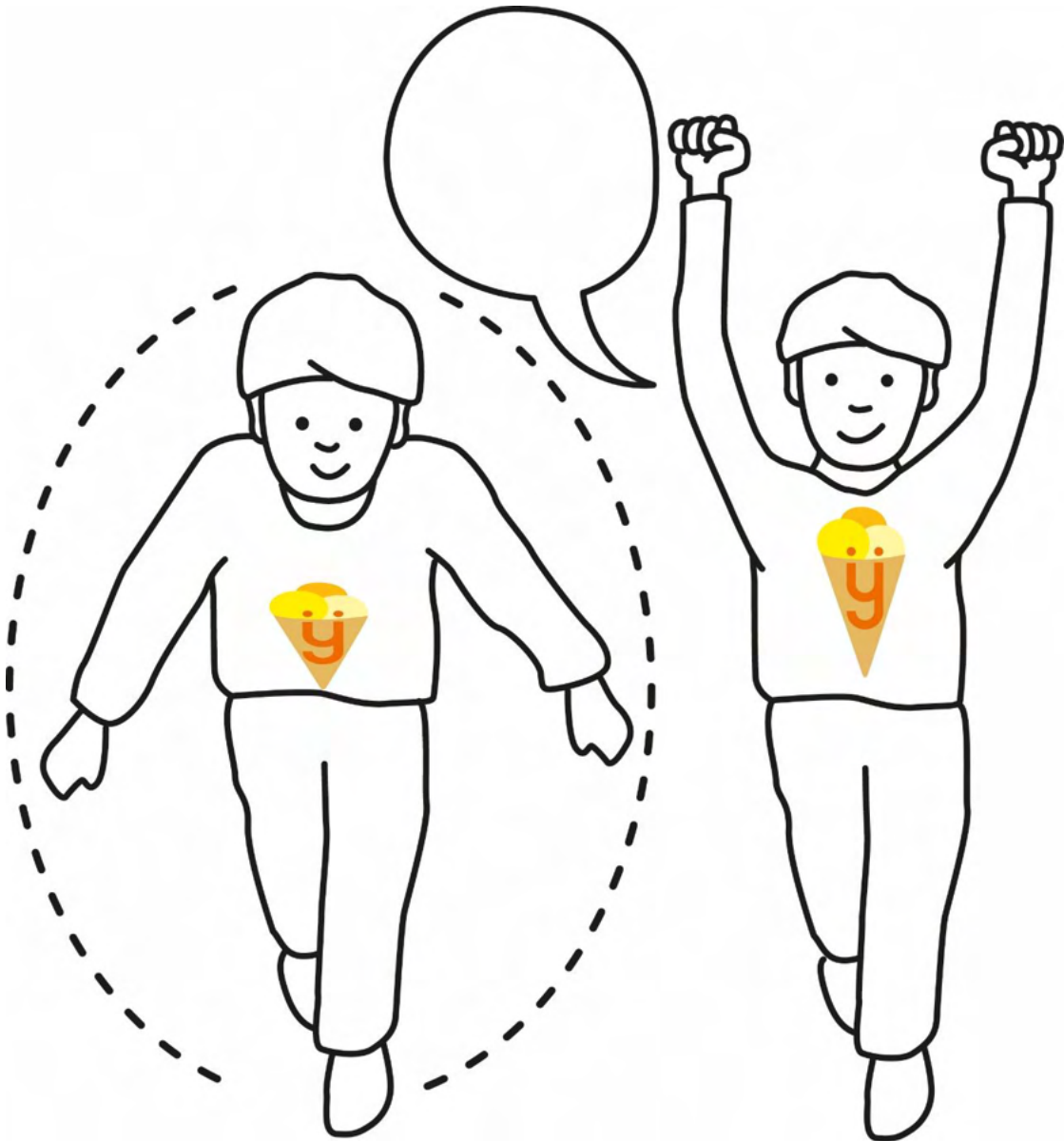
Spelregels: Om de beurt pakt één speler een kaartje, draait het om, maakt het gebaar, benoemt de klank en legt het huis met de letter op de juiste plaats op zijn eigen kaart.

Pakt een leerling een letter die hij al heeft, dan legt hij het kaartje terug op tafel en is de beurt voorbij.

Tip: Besteed aandacht aan de verschillende verschijningsvormen van de *ij*. We schrijven hem vaak als een kuiltje met een lange stok en een boogje onderaan, maar de computer versie bestaat vrijwel altijd uit twee tekens.

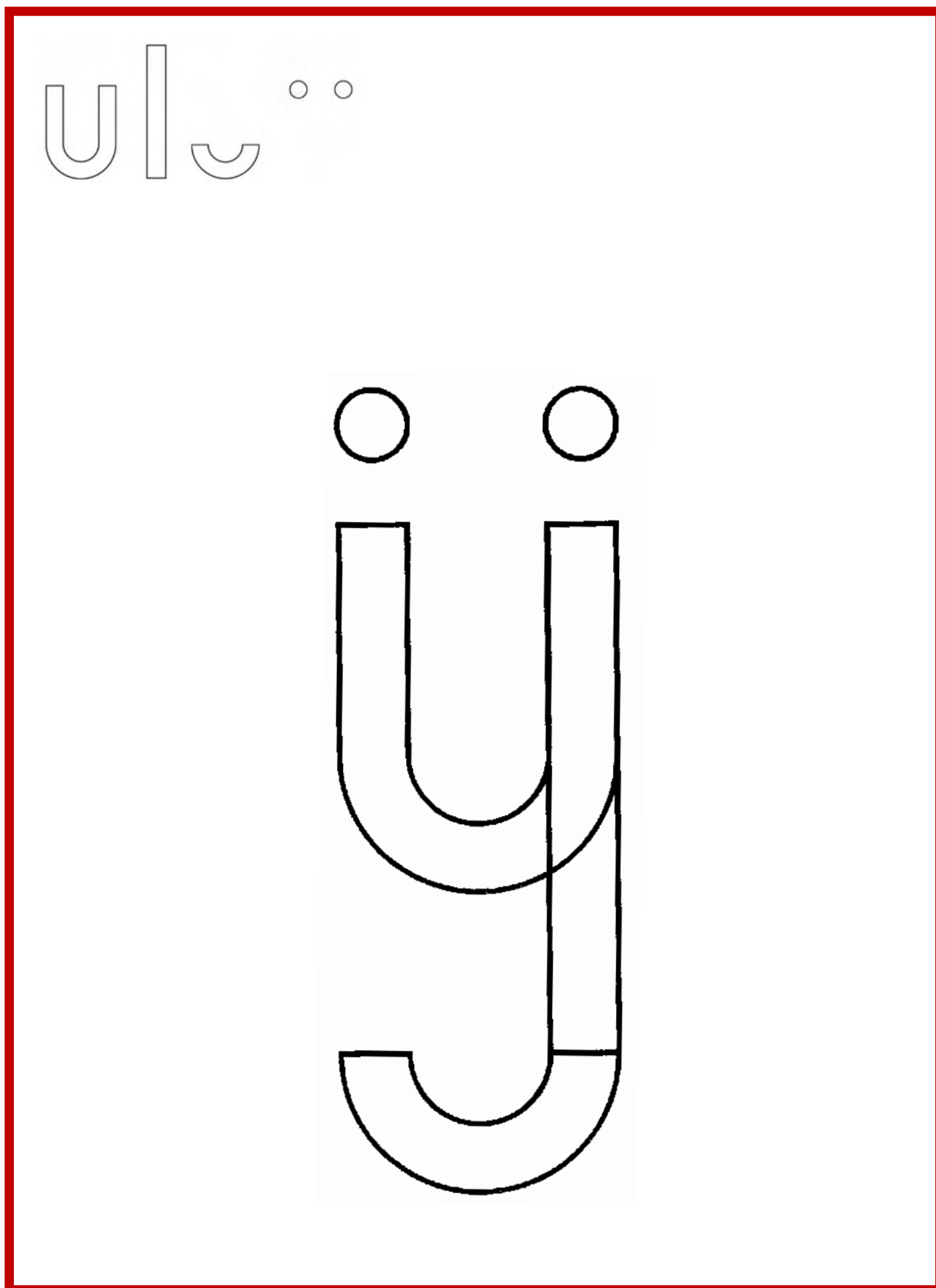
Werkblad LMJD ij 11 is een visuele oefening om de leerlingen te laten wennen aan de verschillende lettertypen van de *ij*.

Tip: Voeg de leesteksten na behandeling toe aan het groepsleesboek.



Zie aanwijzingen op de docentenpagina.
Trek het gebaar van de lange ij vanuit je tenen omhoog.

LMJD ij 2 Introductieblad

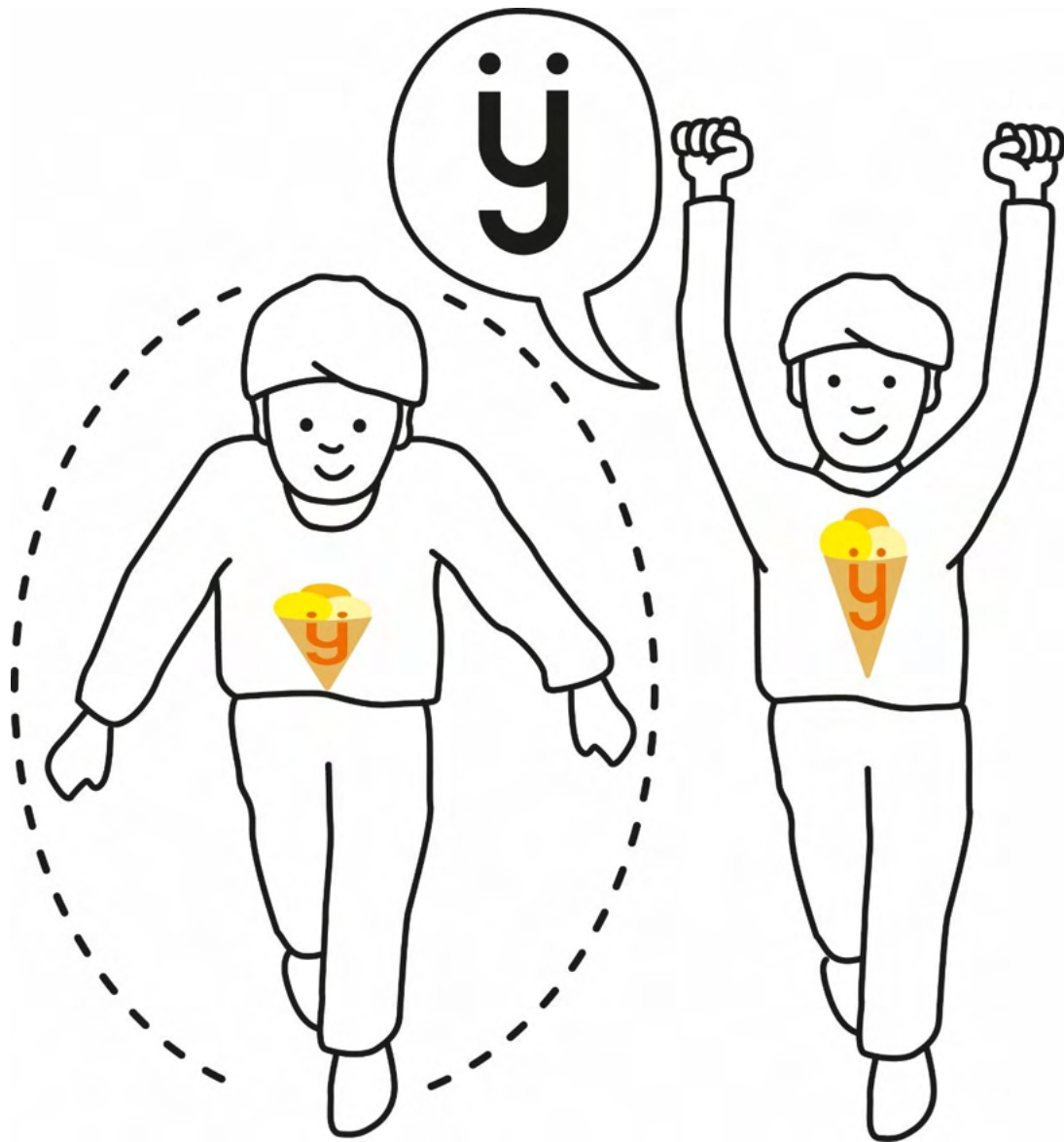


Letterverkenning met de vormen uit het vormendoosje. Zie aanwijzingen op de docentenpagina.

. Je hebt deze vormen nodig: een kuiltje, een lange stok, een boogje en 2 stippen.

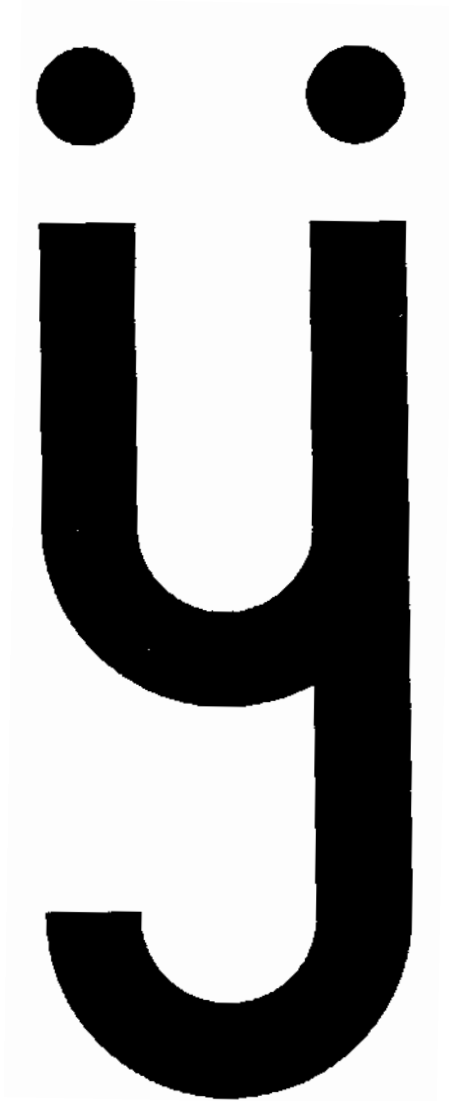
. Klaar? Maak het klankgebaar en zeg ij.

LMJD ij 3 Constructiekaart



LwjkA ij 4 Letterkaart voor het groepsleesboek.

ij



LwjkA ij 5 Letterkaart voor het groepsleesboek. Tip: Laat de vormen in de juiste volgorde op de letter leggen.

aa	ÿ	ee
m	ui	l
p	oo	t



Letterherkenning

. Letterspel. Voor spelmogelijkheden zie bijlage 10.

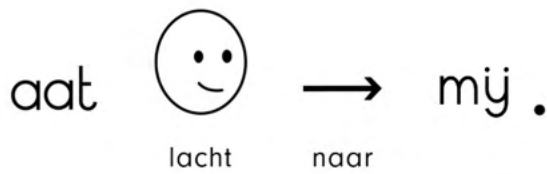
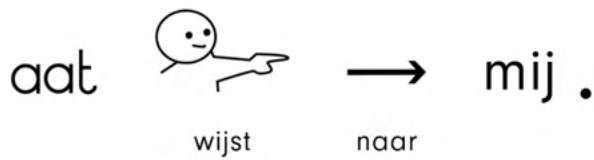
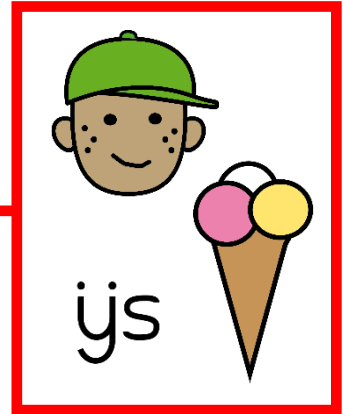
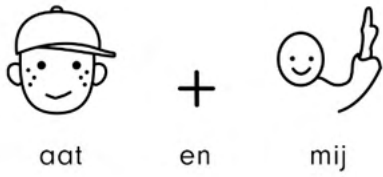
LMJD ij 6 Spel op letterniveau

ui ee oo aa aa aa ee ee ij oo ui ee ee ij oo ui ee oo aa ij

ui	ee	oo	aa	ij
bruin	geel	rood	paars	grijs

Letterherkenning

- . Kleur eerst de vijf bloemen in de potten op de onderste rij zoals is aangegeven
- . Geef elke bloem daarna de juiste kleur.


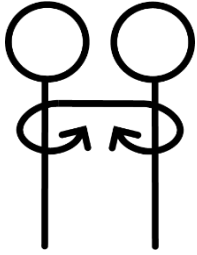
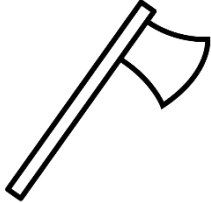



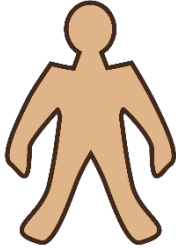

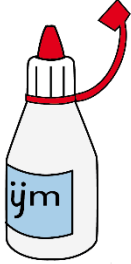

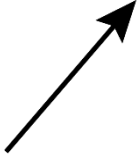
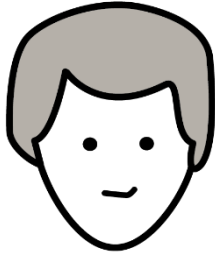


Picto in combinatie met 2-letterwoorden

Let op: Je leert met deze pagina te wennen aan de beide manieren waarop de letter ij geschreven wordt.

. Lees elke zin en praat en over de betekenis ervan. Probeer het uit te beelden en bekijk de plaatjes.


LMJD ij 8 Leestekst

 <p>ijs</p>	 <p>wij</p>	 <p>bijl</p>
 <p>bij</p>	 <p>blij</p>	 <p>wijs</p>
 <p>lijf</p>	 <p>rijk</p>	 <p>lijm</p>
 <p>hij</p>	 <p>pijl</p>	 <p>grijs</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de ij voorkomt

- . Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- . Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'. Zie bijlage 1.
- . Help door bij het zeggen van de ui ook het klankgebaar te maken.
- . Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak het kaartje met de I-ij-m, enz.

LMJD ij 9 Auditieve synthese

ÿ	ij	ÿ
ij	ÿ 	ij
ij	ij	ij

Letterherkenning

- . Letterherkenning van de *ij* in verschillende uitvoeringen.
- . Bespreek de verschillen. Vaak bestaat de *ij* uit 2 tekens, maar we schrijven hem meestal aan elkaar met een kuiltje. Probeer het maar! In elk geval heeft de *ij* als kenmerk de 2 punten erboven.
- . Welke twee kaartjes horen bij elkaar? Geef dezelfde kaartjes dezelfde kleur.

LMJD *ij* 10 Werkblad



pijp ..

pijl ..

lijm ..

mij ..

Woorden lezen: m-k-m

- . Begin met een klanksynthese oefening: wijs eens aan: de p-ij-p, de l-ij-m, enz.
- . Trek een lijn van elk woord dat je al kan lezen naar de twee juiste plaatjes.
- . **Let op:** De ij staat op dit werkblad zoals hij meestal wordt afgedrukt: met 2 tekens.

LMJD ij 11 Werkblad



tijnm .

lijm .

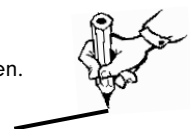
pijl .

mij .

pijp .

Woorden lezen: m-k-m

- . Begin met een klanksynthese: wijs eens aan: de t-ij-m, de l-ij-m, enz.
- . Trek een lijn van elk woord dat je al kan lezen naar het juiste plaatje.
- . **Let op:** De ij staat op dit werkblad zoals hij meestal wordt afgedrukt in boeken, dus niet verbonden.





Extra

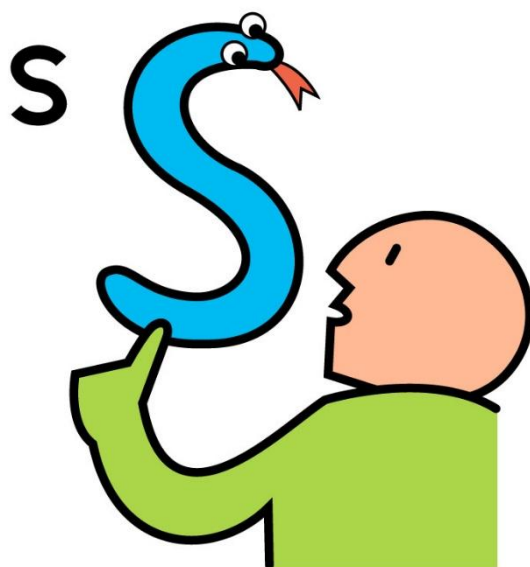
Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen hebben er baat bij.

. Begin links bovenin met het kuiltje, dan terug de lange stok met boogje onderaan, dan de punten.

LMJD **ij** 13 Schrijfblad



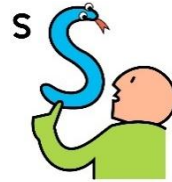
Hoofdstuk 10



Trijtje maakt het klankgebaar s



scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een lange, stemloze, sissende klank.
 Zeggen: De mond is iets open. De zijrand van de tong sluit tegen de kiezen. De lucht wordt door een gleufje in het voorste deel van de tong geblazen. Zeg geen *es*, maar enkel *s*.
 Zien: Een boogje, een schuine lijn en nog een boogje.
 Doen: De wijsvinger maakt in de lucht de s-vorm na.

Introductie van de letter

Projecteer introductieblad 0.1 op het digibord of teken zelf een mooie slang op het bord met een lege tekstballon erbij.

Begin met een groepsgesprek over slangen.

Wie heeft wel eens een sissende slag gehoord of gezien?

Het gebaar is niet moeilijk te maken. Gewoon een *s*-beweging met de arm.

Het maakt niet uit welke kant de beweging opgaat, want als de leerling de letter *s* ziet staat die altijd goed.

Het omkeringprobleem komt pas als de letter ook geschreven moet worden.

En omdat we in deze leesmethode het schrijven uitstellen totdat de leerling lezen kan, maakt het niet uit welke kant de *s* opslingert bij het maken van het gebaar. Maak het gebaar van de *s* een aantal keren en schrijf dan de letter in de tekstballon.



Bij het introductieblad voor het groepsleesboek

Volg de vorm: Wie durft de slang te aaien? Aai de slang vanaf zijn kop tot aan het puntje van zijn staart.

Bij de constructiekaart

Deze kan wel gebruikt worden, maar er zijn twee redenen om dit onderdeel over te slaan. Ten eerste verwijst de letter zelf al ogenblikkelijk naar het gebaar en de klank. Ten tweede is de letter *s* niet mooi passend met de basisvormen te construeren. Het doet daarom wat gekunsteld aan als je probeert de *s* met de vormen te vullen.

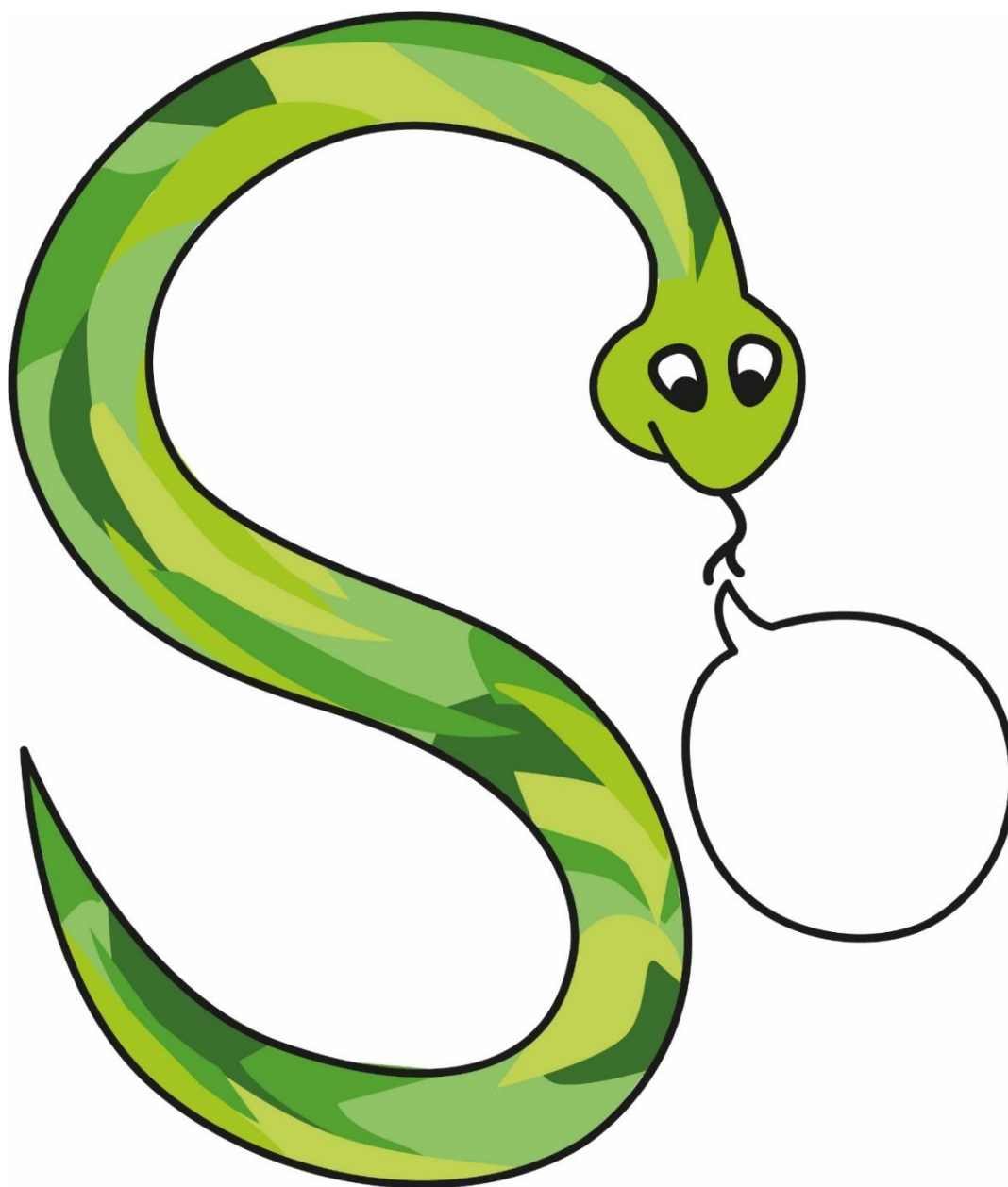
Werkbladen en leesteksten

Voeg de leesteksten die behandeld zijn toe aan het groepsleesboek.

Auditieve synthese

Rijmwoorden kunnen de klanksynthese ondersteunen; ze geven richting aan.

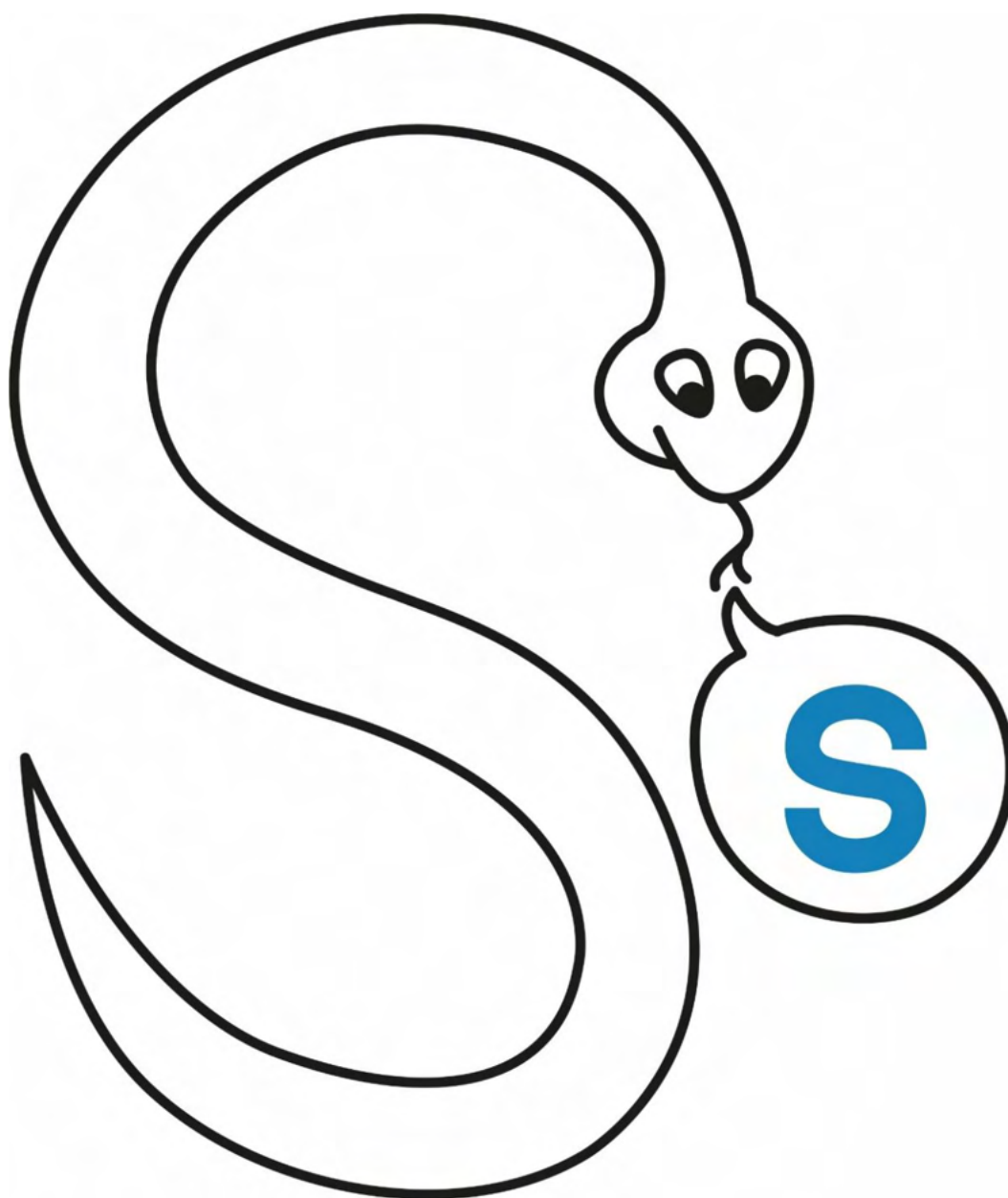
- In het huis zit een m-ui-s
 Ik zie een reus met kromme n-eu-s
 Hij doet zijn das in zijn t-a-s
 De kaas ligt naast de v-aa-s
 Een haas lust geen k-aa-s
 In de doos ligt een r-oo-s
Probeer ook: Die grote doos past, niet in de k-a-s-t
 Ik hou me vast, aan de m-a-s-t
 Die laars is p-aa-r-s
 Kijk uit, anders val je op je s-n-uit
 Hij speelt gitaar met een kapotte s-n-aa-r
 Ik koop, ik koop een pot met s-t-r-oo-p



Introductieblad

. Zie aanwijzingen op de docentpagina. Schrijf de letter in het wolkje terwijl de leerlingen toekijken.
Maak er een feestje van! Wie kan bewegen als een slang?

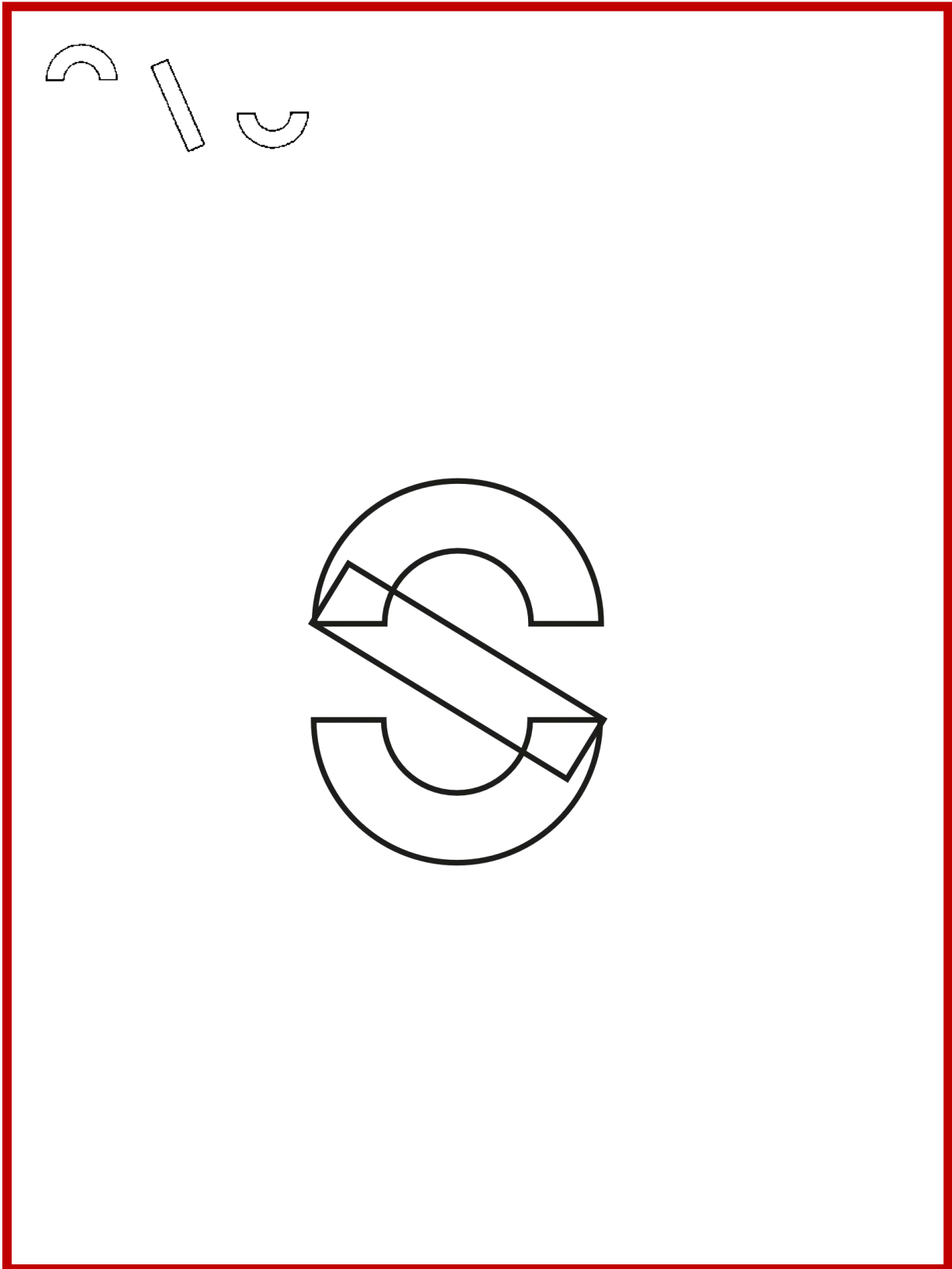
LwjkA S 2 Introductieblad



Letterherkenning
. Zie aanwijzingen op de docentenpagina.

LMJD **S** 3 Kleurplaat en Introductieblad voor het groepsleesboek:





Extra: Letterverkenning

Tip: Je kunt deze opdracht zonder probleem overslaan en de **s** als een slangetje aanleren!

. Je hebt deze vormen nodig: een schuine stok en 2 boogjes.

. Klaar? Maak het klankgebaar en zeg **s**.

LwijkA S 4 Constructiekaart

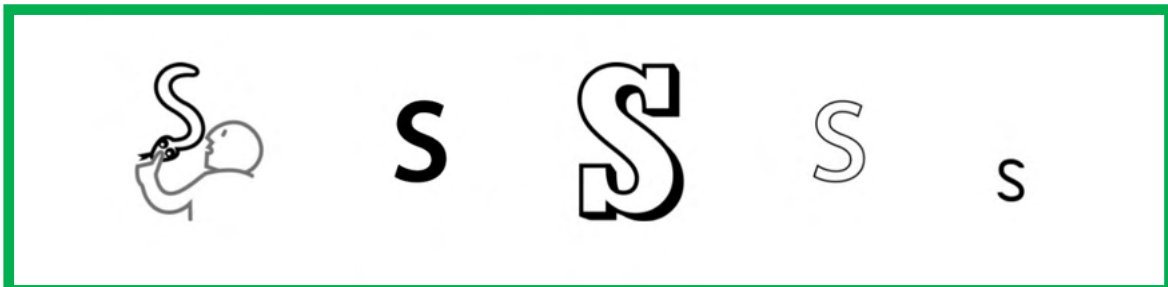
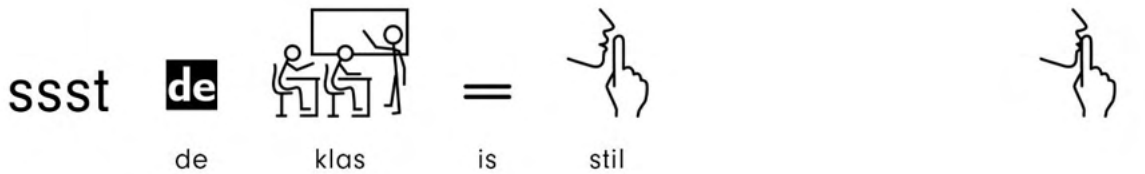
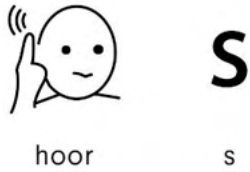
S



Annemieke Bastiaans zingt een lied over de s



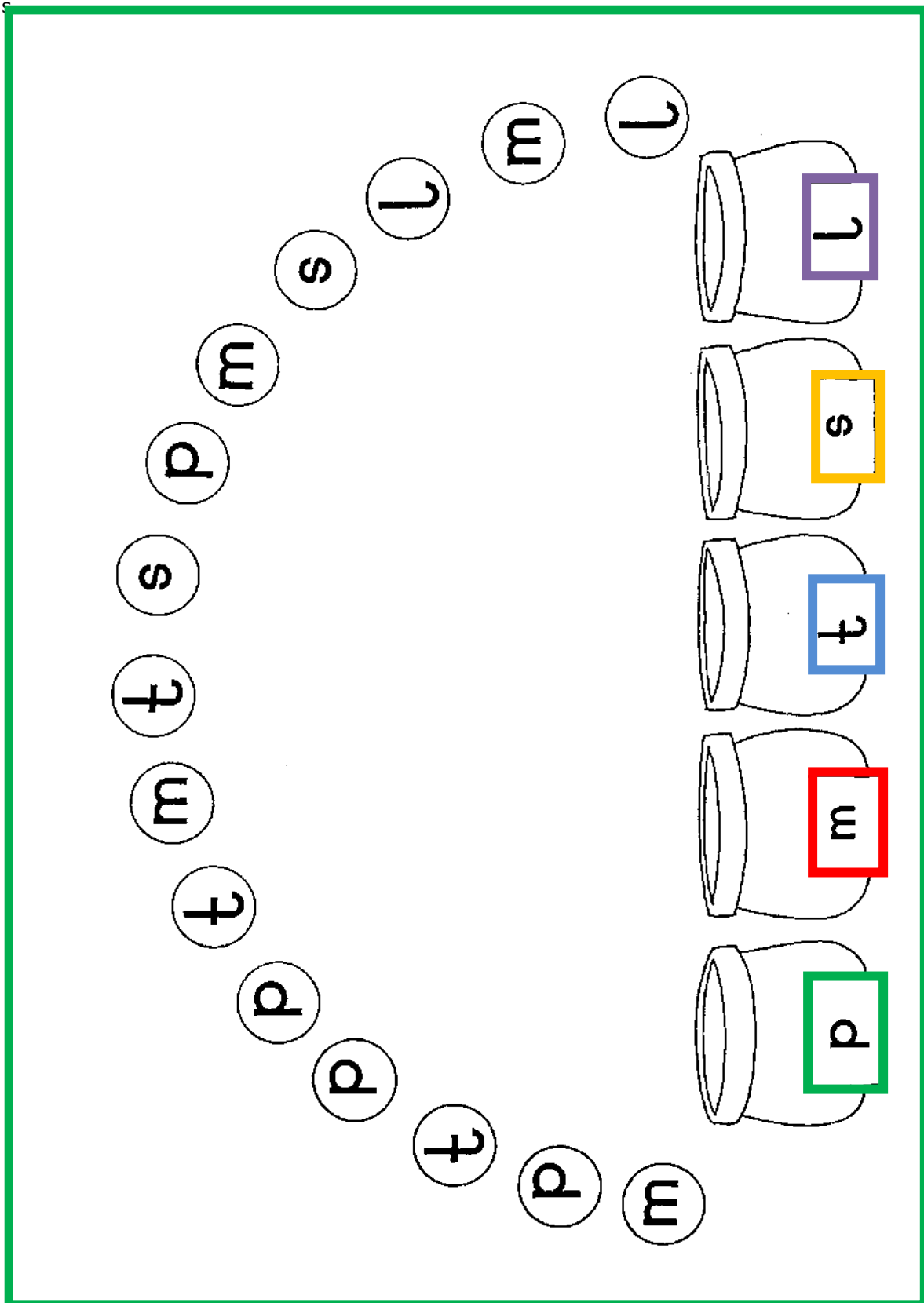
scan of klik



Picto in combinatie met s

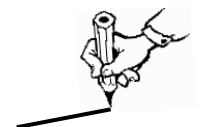
- . Lees zin voor zin met bijwijzen en vertel over je eigen ervaring: Wie heeft wel eens een slang gehoord?
- . Voeg de pagina toe aan het groepsleesboek.

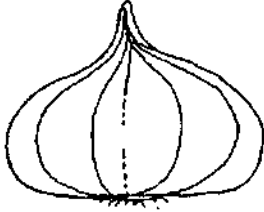



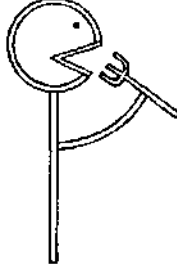

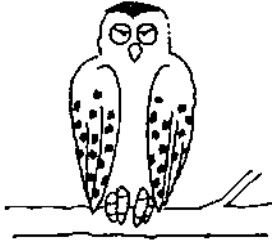


LMJD **S** 6 Leestekst



Letterherkenning

- . Doe elke knikker in de juiste knikkerpot: trek een lijn.
- . Geef elke letter de kleur die op de pot staat: p = groen, enzovoort.



		
ui	aap	aal
		
aat	eet	oom
		
uil	ijs	ijs

Woorden lezen: k-m

- . Klanksynthese: Maak de gebaren van een woord en laat de leerling het plaatje aanwijzen.
- Daarna spellend lezen met behulp van de gebaren. **Let op:** Er zijn 2 lettertypes van de ij bij ijs!
- . Knip de plaatjes en de woorden los en leg ze weer bij elkaar.



LMJD 5 8 Werkblad



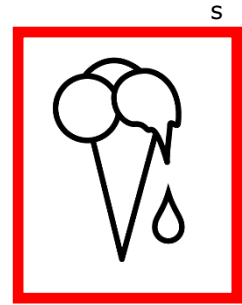
oma

eet ijs



opa

eet ijs



oom eet ijs

eep eet ijs

aat eet ijs



ik



opa



oma



uil



eep



aap



oom

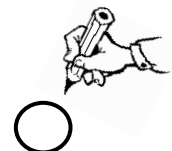


aat

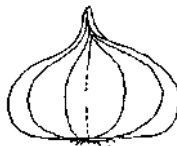
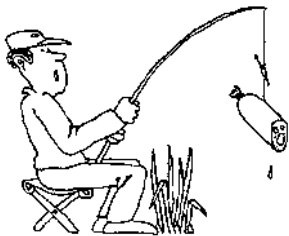
Picto in combinatie met letterwoorden: k-m

. Spellend lezen: letter voor letter bijwijzen, spellen, koppelen en het woord zeggen.

. Zet een kring om iedereen die ijs eet. Dat zijn er 5. Wie eten geen ijs?

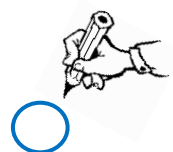



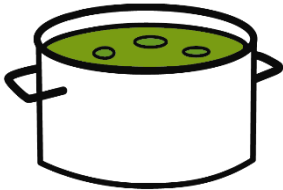

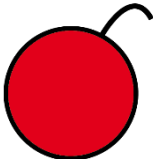
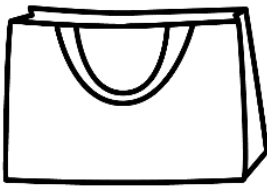

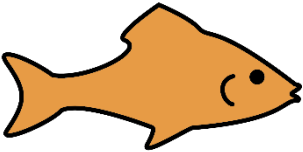

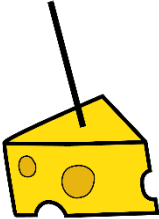
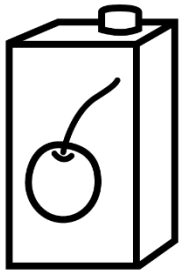
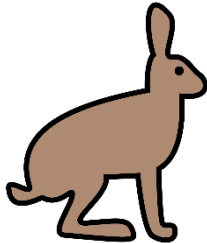
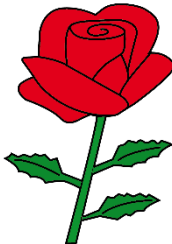
aa	ui
aap	ui
aal	uil
aas	uit
aat	tuit



Woorden lezen: k-m

- . Begin met klanksynthese: maak de gebaren en laat de leerling de klanken zeggen, koppelen en het plaatje aanwijzen.
- . Lees een woord en zet met dezelfde kleur een rondje om het woord en om het plaatje.
- . Welke twee plaatjes blijven er over?



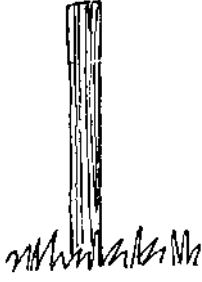
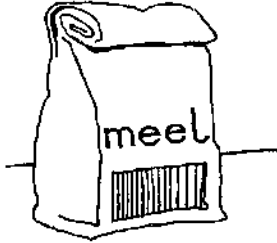




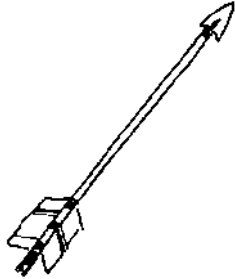


 <p>ijs</p>	 <p>soep</p>	 <p>aas</p>
 <p>bes</p>	 <p>tas</p>	 <p>poes</p>
 <p>vis</p>	 <p>saus</p>	 <p>kaas</p>
 <p>sap</p>	 <p>haas</p>	 <p>roos</p>

Auditieve synthese met woorden waarin de s voorkomt

- . Benoem de plaatjes rij na rij, zodat de woorden bekend zijn.
- . Noem de klanken van een woord en laat het woord 'raden'.
- . Help door bij het zeggen van de s ook het klankgebaar te maken.
- . Knip de kaartjes los en herhaal de oefening: pak het kaartje met de b-e-s, enz.

LMJD S 11 Auditieve synthese

		
pijp	tuit	paal
		
meel	poot	muil
		
muis	lijm	pijl

Woorden lezen: m-k-m

- . Klanksynthese: Maak de gebaren van een woord en laat de leerling het plaatje aanwijzen.
- Daarna zelf spellend lezen met behulp van de gebaren.
- . Knip de plaatjes en de woorden los en leg ze weer bij elkaar.

LMJD S 12 Werkblad



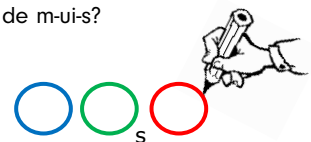
lui .	tuit .	mees .
pijl .	muis .	meel .
pijp .	luis .	paal .



Woorden lezen: m-k-m

- . Eerst met gebaren de klanksynthese oefenen en de plaatjes laten aanwijzen. Waar is de m-uis?
- . Lees een woord en zet een rondje in de juiste kleur om het plaatje.

LMJD S 13 Werkblad



3333

1 een	ui		1 een	paal	
1 een	muis		de		
1 een	pijl		de		
meel					

			
---	---	--	---



Picto in combinatie met letterwoorden: m-k-m

. Begin met een klanksynthese-oefening met de te lezen woorden.

. Lees een zin en zoek de tekening erbij. Geef het rondje de juiste kleur



LMJD S 14 Werkblad

x poot	x muis	x muil
x pijl	x mees	x meel
x paal	x luis	x lijm



Woorden lezen: m-k-m

. Begin met de klanksynthese van de woorden en laat daarbij de plaatjes aanwijzen.

X X X

. Lees een woord en zet een kruisje in de juiste kleur bij het juiste plaatje

Tip: Gebruik vanaf nu ook DigiLetters en DigiFlits om extra te oefenen, zie info vanaf pagina 195.



aap .

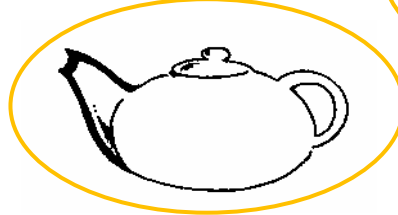

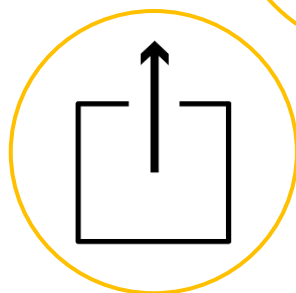



aat .

uit .

tuit .

mees .

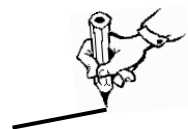
meet .










Woorden lezen: m-k-m.

. Lees het woord en trek een lijn naar het juiste plaatje.

LMJD S 16 Werkblad

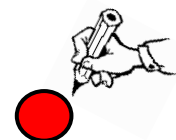


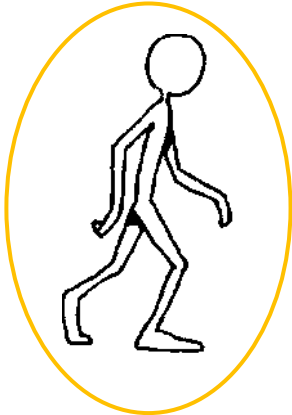

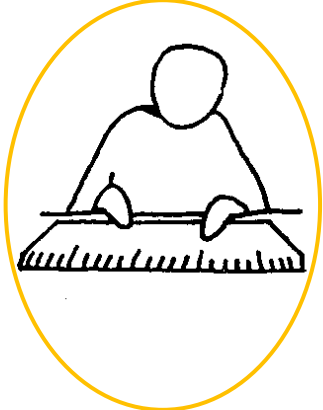


<p>1 een</p>	<p>poot</p>	<p>+</p>	<p>1 een</p>	 <p>boot</p>	<p>●</p>
<p>1 een</p>	<p>muis</p>	<p>+</p>	<p>1 een</p>	 <p>huis</p>	<p>●</p>
<p>1 een</p>	<p>luis</p>	<p>+</p>	<p>1 een</p>	<p>muis</p>	<p>●</p>
<p>1 een</p>	<p>pijl</p>	<p>+</p>	<p>1 een</p>	 <p>bij</p>	<p>●</p>


			
○	○	○	○


Extra: Picto in combinatie met letterwoorden: m-k-m.


- Lees zin voor zin en luister goed naar de woorden die op elkaar rijmen.
- Zoek de woorden in de tekening.
- Als deze opdracht te moeilijk is, ga dan door met het aanleren van *de volgende letter* en probeer deze en de volgende teksten later nog eens.
- Geef de rondjes de juiste kleur.





	
	
	
	

 eet .

 meet .

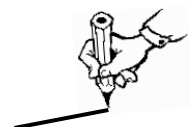
 lijm .

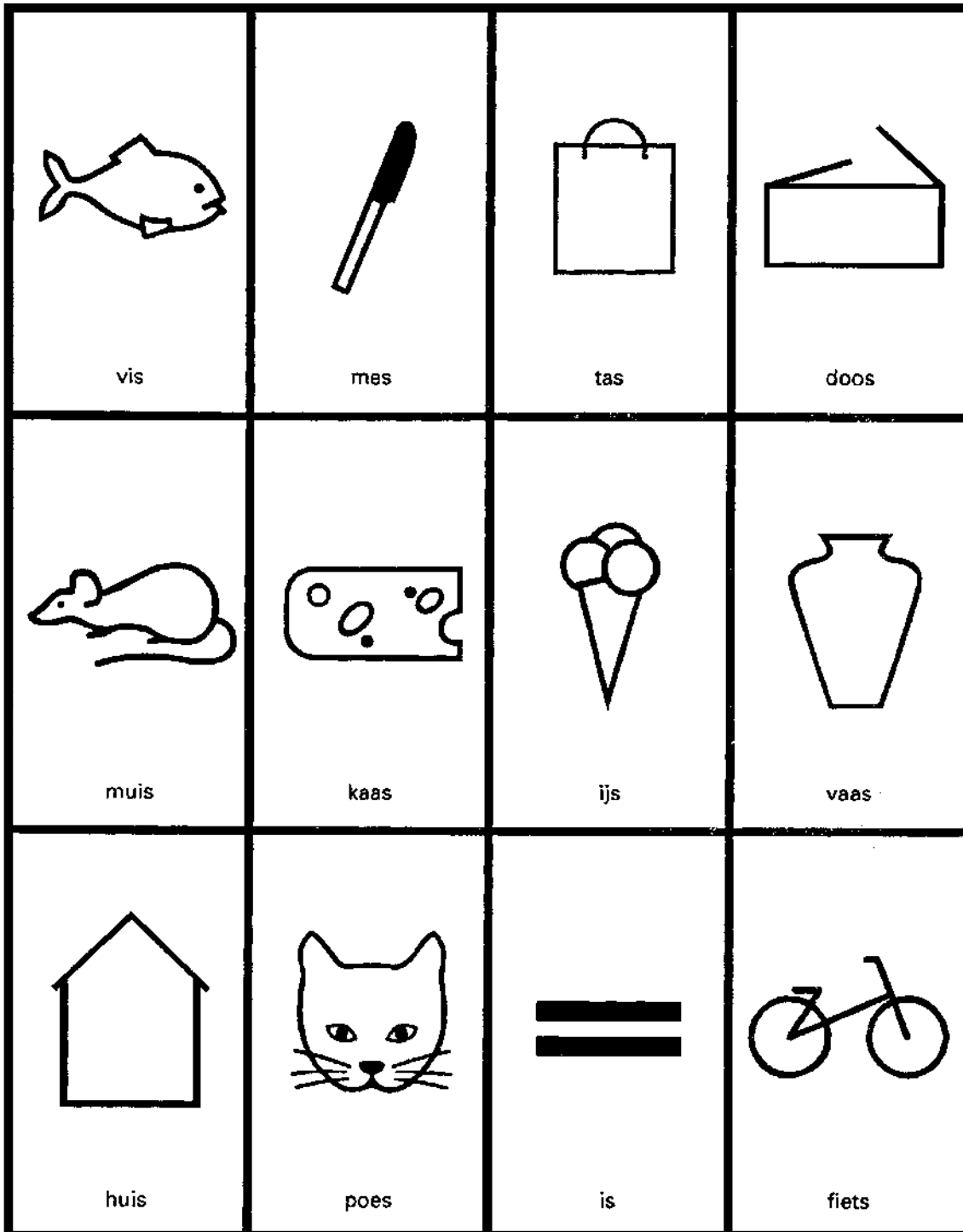
 lees .

 loop .

Picto in combinatie met letterwoorden: m-k-m.
. Lees een zin en trek een lijn naar het juiste plaatje

LMJD s 18 Werkblad



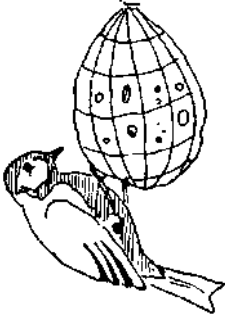

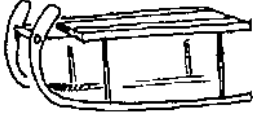
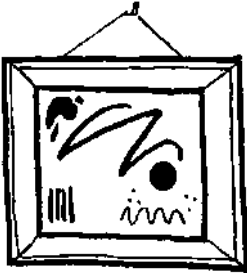




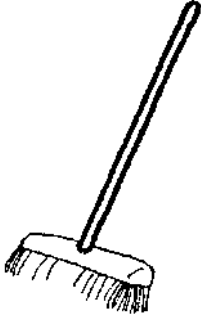


S

Auditieve synthese met woorden die op s eindigen.

- . Benoem vooraf de plaatjes in de juiste leesrichting, zodat de betekenis duidelijk is.
- . Geef van één van de plaatjes de klanken aan.
- . De leerling zegt het woord en wijst het juiste plaatje aan.
- . Help zo nodig door na het zeggen van de klanken nog even de eerste klank in herinnering te brengen, bijvoorbeeld: *p-oe-s*, en dan (na even wachten) de eerste klank heel zacht herhalen. Zie bijlage 1.

LMJD S 19 Auditieve synthese

		
mees	luis	slee
		
lijst	puist	pluim
		
sloop	spuit	steel

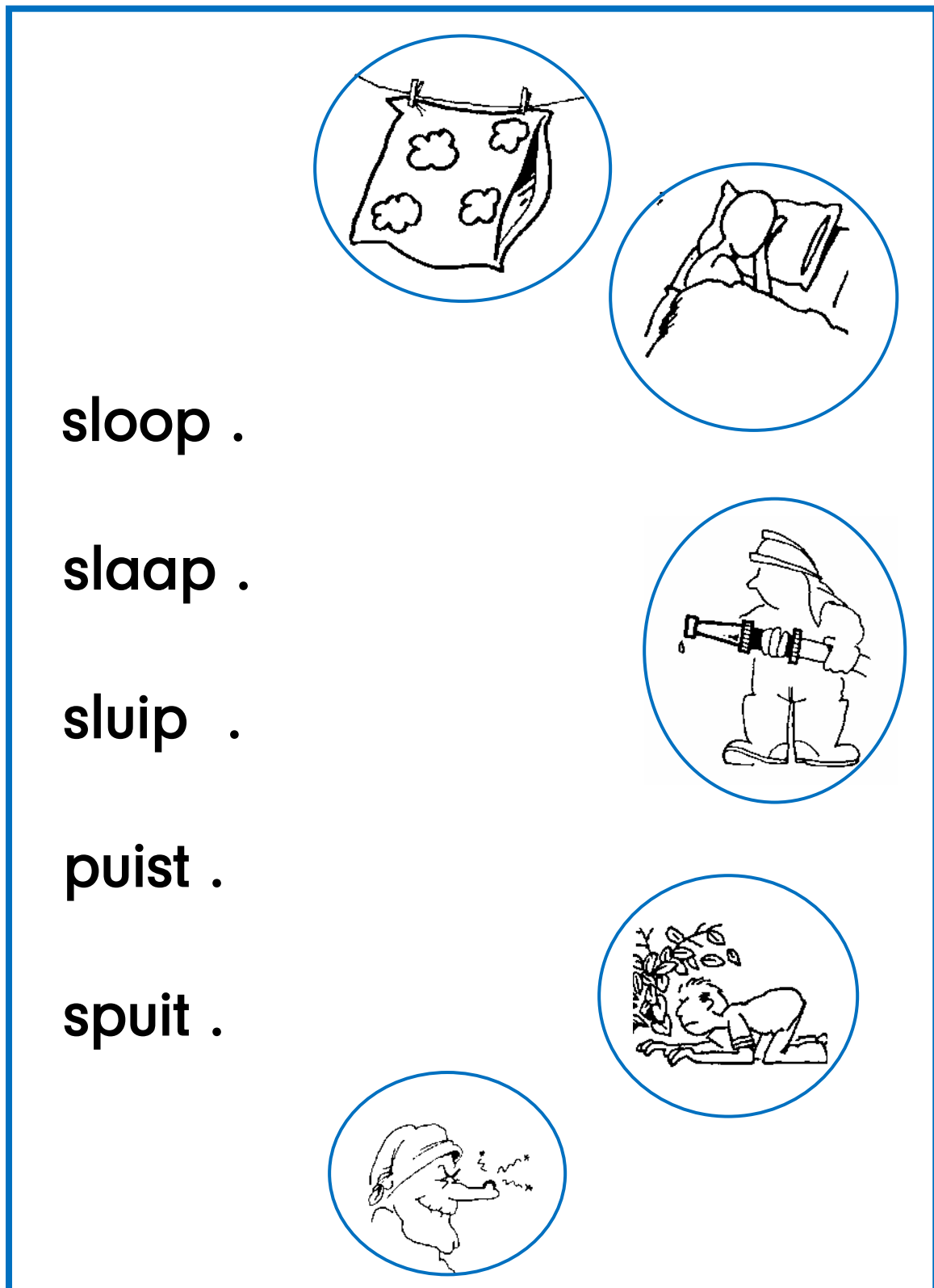
Extra: Klanksynthese en lezen m-k-m-m- en m-m-k-m Alleen voor leerlingen die hier aan toe zijn!

. Maak de gebaren van een woord en laat de leerling het plaatje aanwijzen.

. Knip de plaatjes en de woorden los en leg ze weer bij elkaar.

LMJD S 20 Werkblad





sloop .

slaap .

sluip .

puist .

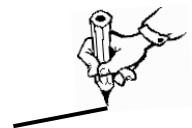
sput .





Extra: Woorden lezen: m-m-k-m.

. Begin met een klanksynthese oefening van deze woorden: wijs eens aan: de s-l-o-o-p, enz.

. Trek een lijn van elk woord dat je al kan lezen naar het juiste plaatje.

Te moeilijk? Sla de blauwe oefeningen gerust over en ga door met de volgende letter.





slaap .



speel .



spuit .

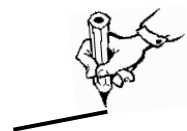


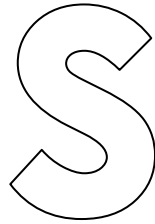
sluip .

Extra Picto in combinatie met letterwoorden: m-m-k-m.

Te moeilijk? Sla de blauwe oefeningen gerust over en ga door met de volgende letter.

LMJD S 22 Werkblad





Extra

*Schrijven: Niet nodig om te leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.
. Begin bovenaan, bij de kop van deze slang.*

LMJD **S** 24 Schrijfblad



Hoofdstuk 11

uu



Trijntje maakt het klankgebaar uu



Typering van de klank

Horen:	Een lange klinker.
Zeggen:	De mond vormt een tuitje. De tongpunt ligt tegen de ondertanden.
Zien:	Een kuiltje met een korte stok en nog een kuiltje met een korte stok.
Doen:	Van beide handen worden de wijs- en middelvinger opgestoken aan weerszijde van de mond. Terwijl er uu gezegd wordt, gaan de handen ophoog.



Introductie

Bij oudere leerlingen kan het gebaar rechtstreeks worden aangeleerd. Leg de relatie met de andere lange klanken: Bij de *aa* is de mond wagenwijd open, bij de *ee* is hij breed, bij de *oo* is hij rond en bij de *uu* maakt hij een tuitje. De **uu** is een klank met een gebaar dat als het ware de lucht in getild wordt. Als de leerlingen kinderen zijn, kan begonnen worden met het voorlezen van het verhaal van Aat en de haan.

Aat en de haan

“Uu uu uu. Uu uu uu...”

Aat wrijft zich in de ogen en draait zich nog een keertje om. Het is lekker warm in bed. Ha, denkt hij, de zon komt op onze haan heeft het al gezien. Zijn haan is altijd de eerste die ziet dat er een nieuwe dag begint. “Uu uu uu. Uu uu uu...” Ja, ja, ik hoor je wel, zegt Aat en hij stapt uit bed.

“Kr...kr... kr...”

Wat is dat? Wat een vreemd geluid. Dat is geen kraaien. Dat is krassen. Aat gaat snel naar het raam. Hij schuift het gordijn open. Op de muur naast de houten schuur staat zijn haan te kraaien:

“Uu uu uu. Uu uu uu.” En daar, op het dak van de schuur staat een grote zwarte kraai. Zijn kop hangt scheef naar beneden. Hij kijkt naar de haan en opent zijn snavel: “Kr... kr... kr...”

Maar de haan is niet bang. Hij staat recht op zijn poten. Zijn hals gaat omhoog: “Uu uu uu. Uu uu uu...”

Om nog meer indruk te maken klappert hij zijn vleugels in en uit. Dat wil de kraai ook! Hij klapt zijn vleugels open en probeert ze dan weer in te klappen. Maar dat lukt hem niet. Nee, hij is geen haan.

“Kr... kr...kr.....”, roept hij nog zachtjes. Dan vliegt hij weg.

De haan kijkt trots in het rond. Dat heeft hij toch maar mooi gedaan. Nu moeten de kippen nog worden gewekt en dus begint hij opnieuw: “Uu uu uu. Uu uu uu...” En ja, daar verschijnt de eerste kip in het poortje van het kippenhok. De dag kan beginnen.

Gebaar en klank

Oefen het gebaar en de klank. De *uu* is voor veel leerlingen een moeilijke klank om uit te spreken. Vraag eventueel advies aan een logopedist.

Constructiekaart

Gebruik de constructiekaart om de lettervorm te verkennen.

Leg de vormen in de goede volgorde op de constructiekaart en verwoord de volgorde: *Een kuiltje met een korte stok en nog een kuiltje met een korte stok*. Zeg de klank en maak het gebaar erbij: *uu*.

Opmerking: de korte stok is niet bij elk lettertype van toepassing.

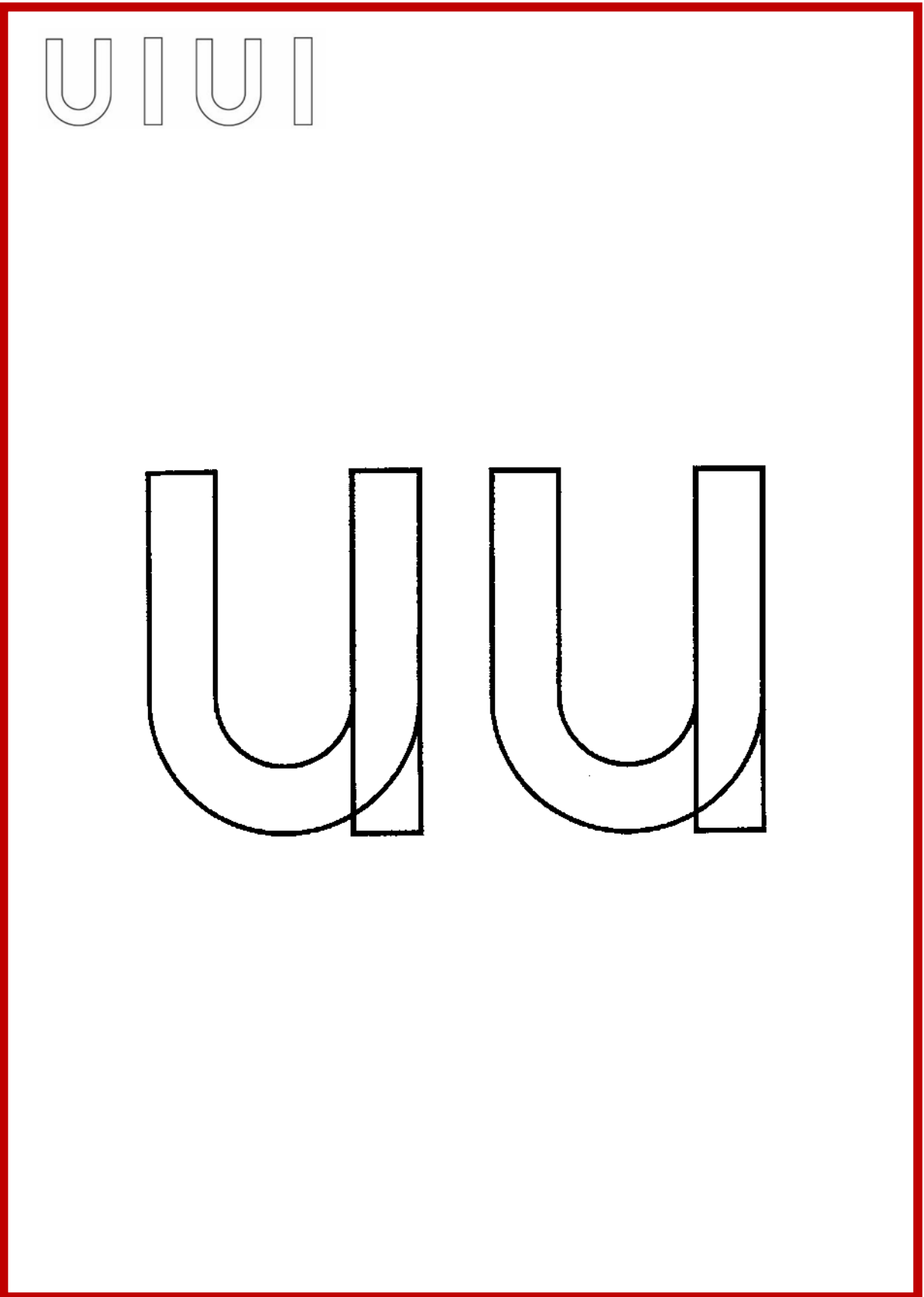
We gebruiken daarom afwisselend de **uu** en de **uu**. Zie werkblad 6.

Tip: Via de pictoboekenclub is het boek **KuikenWorm** verkrijgbaar.

Dit boek bevat, afgezien van de letter uu, alleen pictotekst..



LMJD **uu** 1 docentenpagina



. Zie aanwijzingen op de docentenpagina.

LMJD **uu** 2 Constructiekaart

uu



Trijtje oefent met kleuters de aa, ee, oo en uu

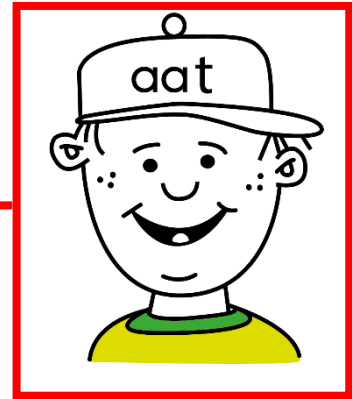
scan of klik



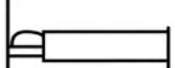
LMJD **uu** 3 Letterkaart voor het groepsleesboek. **Tip:** Laat de vormen in de juiste volgorde op de letter leggen.

uu



de   uu uu.

de haan kraait



aat    .

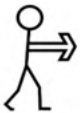
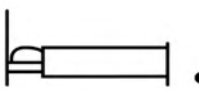
ligt in bed

aat  **de**  .

hoort de haan

de   uu uu uu .



de haan kraait

aat  uit  .

gaat uit bed

 oo oo ,  uu uu .

oo uu

de  = uit **het**  .

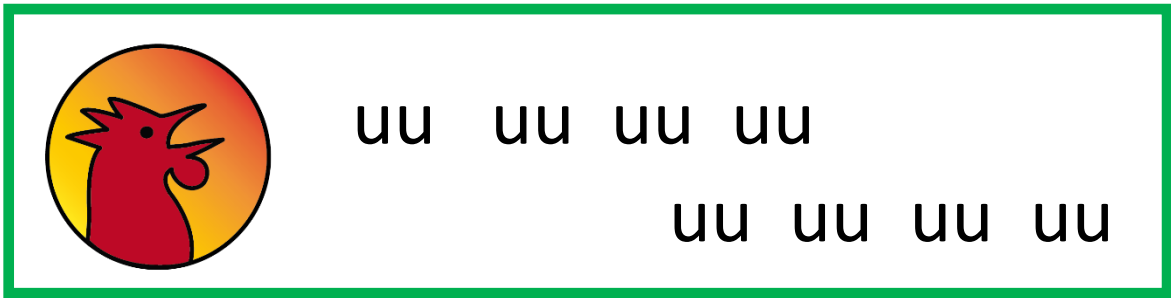
de haan is het hok



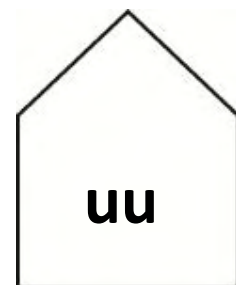
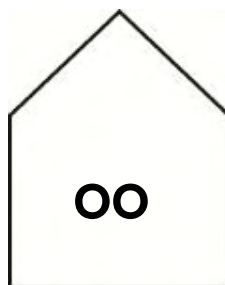
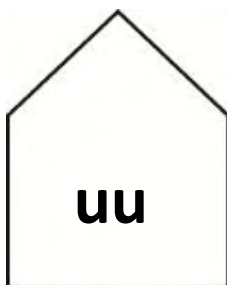
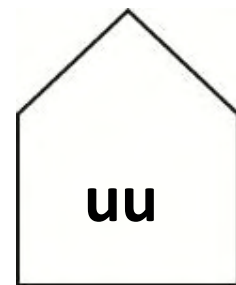
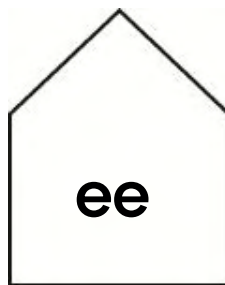
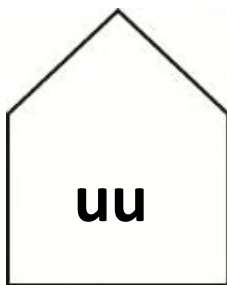
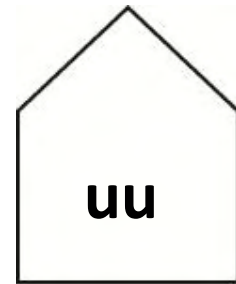
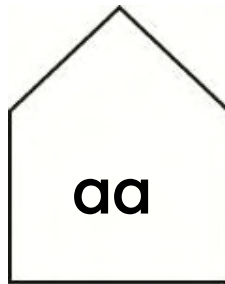
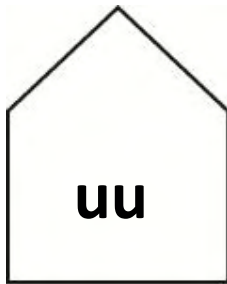
Pictotekst met k-m woorden

. Lezen met bijwijzen en het verhaal navertellen. Hoe krijgt Aat de haan weer in het hok? Met voer misschien?

LMJD uu 4 Leestekst



uu uu uu uu
uu uu uu uu



aa ee oo uu

Letterherkenning tussen ander lange klanken

Lees en kleur alleen de huizen (of hokken) waar een *uu* in staat.

LMJD **uu** 5 Werkblad

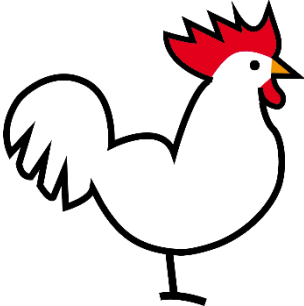


ui au uu

uu uu uu

au ui uu

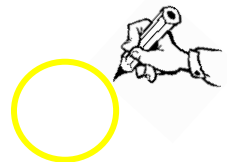
uu uu uu

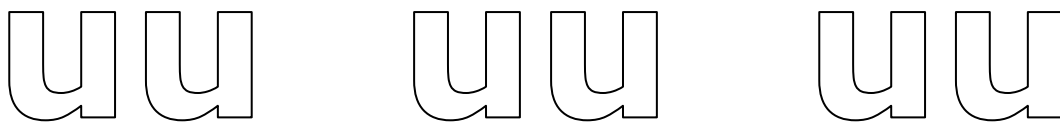
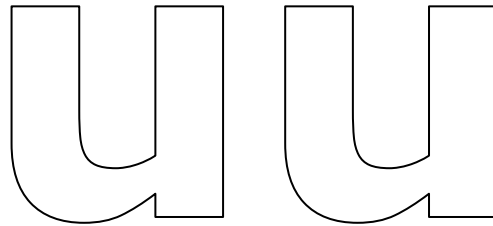


Letterherkenning tussen andere letters met een u-teken

- . Speciaal werkblad voor leerlingen met letterherkenningsproblemen, zie docentenpagina 2.
- . Laat zien dat bij sommige lettertypen de korte stok mist bij de uu.
- . Zet een rondje om elke uu.

LMJD **uu** 6 Werkblad





Extra

Schrijven: Niet nodig voor het leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag en hebben er baat bij.

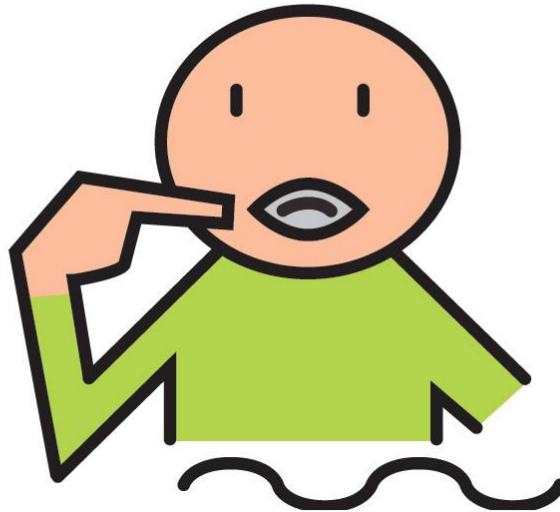
. Begin met het kuiltje en ga dan door met de korte stok.

LMJD **uu** 12 Werkblad



Hoofdstuk 11

r



Trijntje maakt het klankgebaar r



scan of klik



Typering van de klank

- Horen: Een stemhebbende ratelklank.
 Zeggen: De mond is iets open en de tongpunt is achter de tanden. De zijranden van de tong drukken tegen de kiezen, waardoor de tongpunt op en neer kan bewegen.
 Zien: Een korte stok met een boogje.
 Doen: Eén wijsvinger trilt naast de mond op en neer.

Introductie van de letter: Geluid kun je zien!

Begin met een natuurkunde les: Geluid kun je zien!
 Met behulp van een breinaald of een dun latje kun je een trilling tegelijkertijd laten horen en zien.



Bij het zeggen van de r trilt de tong net als bij deze natuurkunde les.

Constructiekaart

Laat de vormen in de juiste volgorde op de constructiekaart leggen.
 Verwoord daarbij hardop wat je doet: *"Een korte stok met een boogje."* Maak het gebaar en zeg: r.

Letterkaart

Laat de letter met de wijsvinger navoelen en de vormen hardop verwoorden. Maak het gebaar en zeg: r.

Werkbladen en leesteksten

Interpunctie

Vanaf nu worden de zinnen bijna altijd afgesloten met een punt. Leg uit waarom dat zo is:
 Een punt betekent dat de zin uit is en dat je even wacht voor je aan de volgende zin begint.
 Een vraagteken geeft aan dat de zin een vraagzin is en dat je daar antwoord op kunt geven.
 Een uitroepeteken geeft de zin extra kracht.

Het picto de

Vanaf leestekst LMJD r 11 wordt het picto *de* vervangen door het letterwoord *de*. Waarschijnlijk hebben de leerlingen dit niet eens in de gaten. Zo wel, laat ze dan het letterwoord vergelijken met het picto *de*. Leer dit letterwoordje globaal aan. *Spellen* heeft bij dit woordje geen zin.

Klanksynthese tip:

Oefen de klanksynthese van makkelijk naar moeilijk met de letters die de leerlingen nu kennen:
 aa-p, ui-l, oo-r, r-ee, m-ee-s, m-ui-s, l-ui-s, p-oo-t, m-ui-l, s-n-ui-t, s-t-aa-r-t.

Auditieve Synthesetip: Dierennamen raden

Oefen van makkelijk naar moeilijk. Zo komen steeds meer syntheseproblemen aan bod komen:
 k-oe, p-oe-s, v-i-s, r-a-t, k-a-t, m-u-s, m-ie-r, p-ie-r, g-e-i-t, l-a-m, b-o-k, b-ee-r, d-ui-f, g-a-n-s, w-o-r-m, z-a-l-m, s-p-i-n, s-t-ie-r, s-n-oe-k, k-r-ee-f-t, s-ch-aa-p, ee-n-d (zeg d), (p-aa-r-d (zeg d), h-o-n-d, n-ij-l-p-aa-r-d

Dit kan ook met kledingstukken, lichaamsdelen, huisraad, enzovoort. Zie bijlage 1.

Een natuurkundeles:

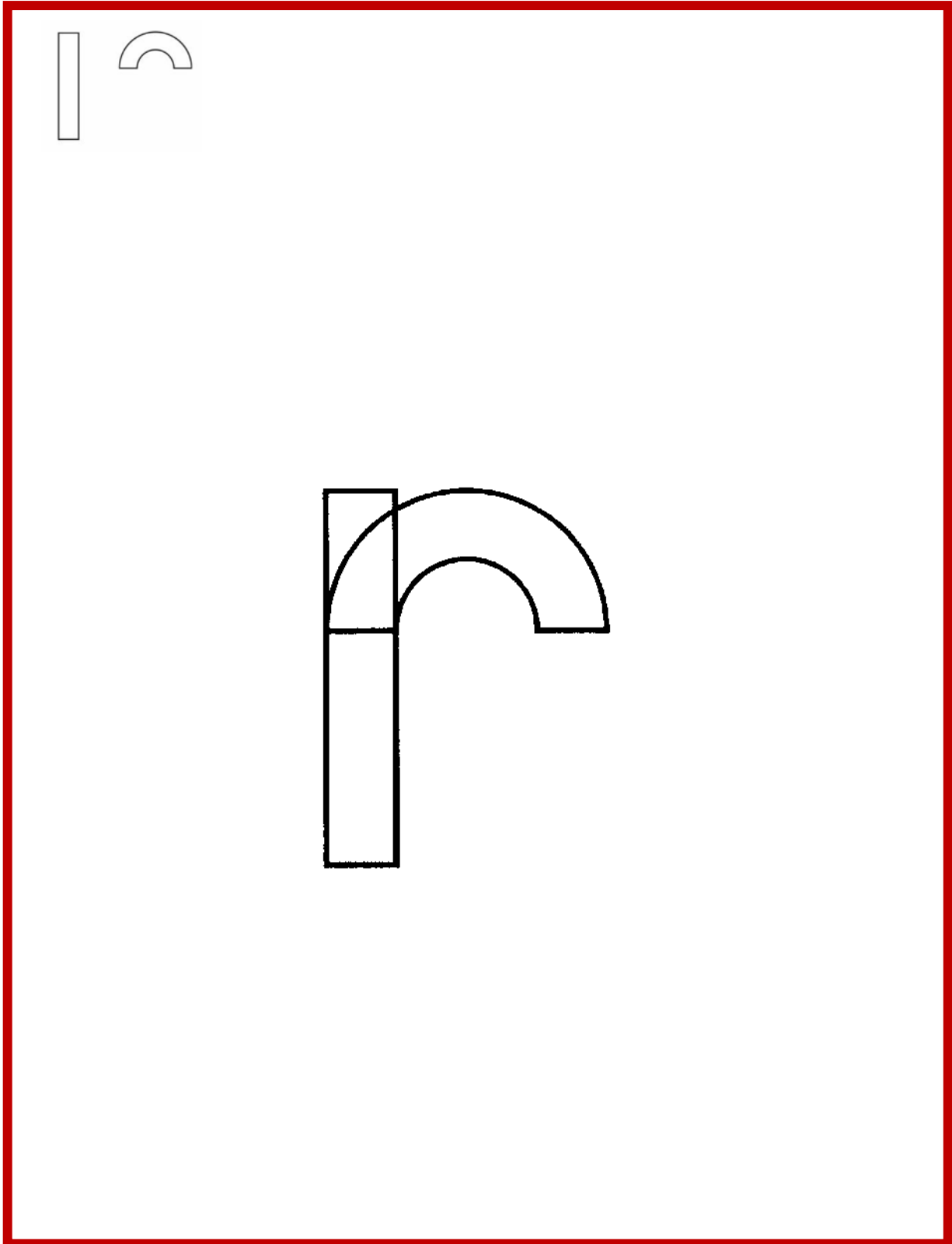
Geluid kun je zien.



Doel: Laat de leerlingen zien hoe letters geschreven worden, met extra aandacht voor de r.

Toon deze afbeelding op het digibord en vertel over de circusoptocht. Aap zit te slapen op de olifant en zegt **aa**. Schrijf de aa in het wolkje. De clown zegt **oo**, schijf de oo in het wolkje., De ballon knapt: schrijf er een **p** bij De jongen met het ijsje zegt **m** en de ratel van dikke tante Kee die voorop loopt zegt **r r r**.

LMJD **r** 2 Introductiepagina



Letterverkenning met vormen uit het vormendoosje

- . Leg de vormen op de letter: een korte stok met een boogje bovenaan
- . Klaar? Maak het klankgebaar en zeg r.

LMJD r 3 Constructiekaart

r



Juf Barbara geeft les over de r



scan of klik

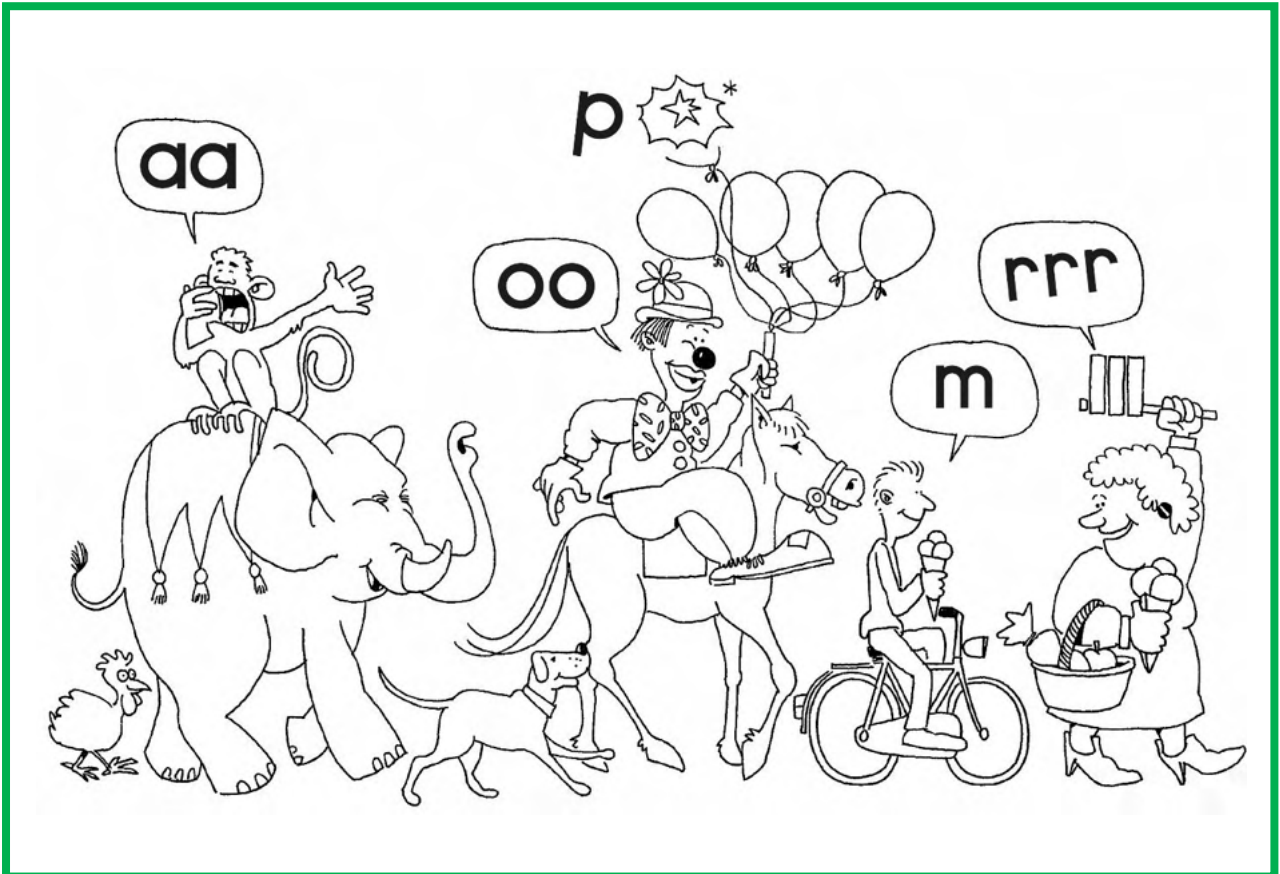
en herhaalt p, r, s, t



scan of klik

LMJD r 4 Letterkaart voor het groepsleesboek.

r	m	aa	p	oo
---	---	----	---	----




● ● ● ● ●
 aa p oo m r

Letterherkenning

- Vertel eerst wat je allemaal ziet op de tekening: Voorop loopt een dame met een ratel in haar hand, dan een jongen op een fiets met een ijsje, een clown op een paard met ballonnen, een hond, een olifant met een gapende aap en tenslotte een haan.
- Welke geluiden maken ze? Lees de tekstwolkjes. Doe dat met veel intonatie!
- Trek lijnen van de letterkaartjes naar de tekstwolkjes.
 Kleur de tekstwolkjes met **oo** en **aa** geel. Kleur de tekstwolkjes met **r**, **p** en **m** blauw.

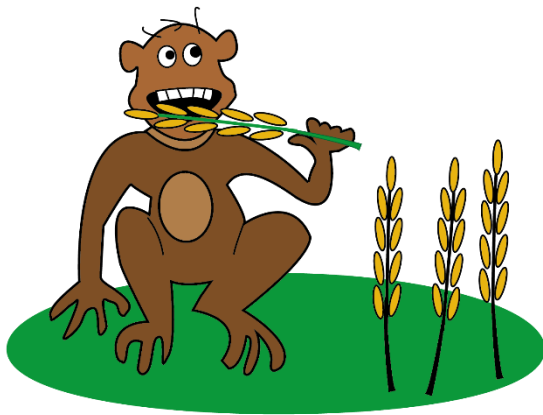


de aar

de aap  → **de** aar .
kijkt naar

de aap eet **de** aar .

m m m .

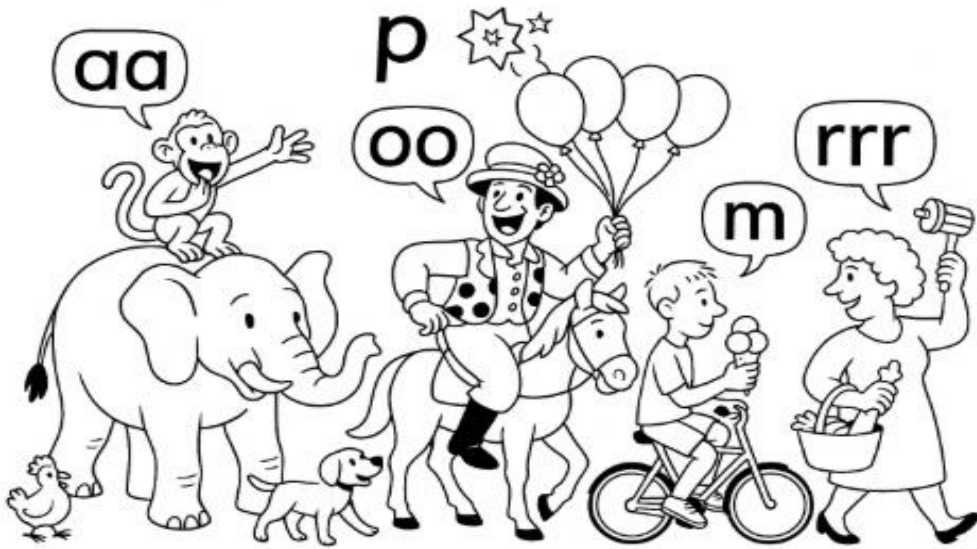


aap  .
lacht

Picto in combinatie met letterwoorden km

- . Laat zo mogelijk een echte aar zien. In een aar zitten graankorrels. Die kun je opeten.
- . Vestig de aandacht op de punt achter elke zin. Een punt betekent dat de zin klaar is.

LMJD r 6 Leestekst

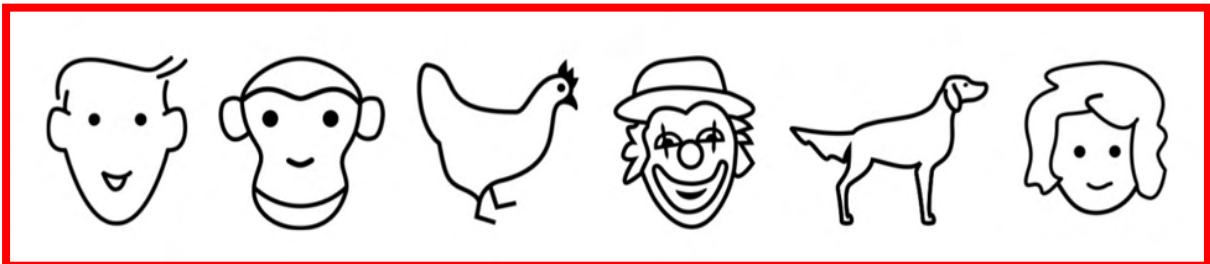


● rij mee □ 1 .

● rij mee □ 1 .

● rij mee □ 1 .

● loop □ **de** rij .
vooraan




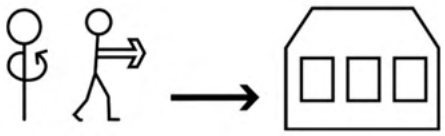



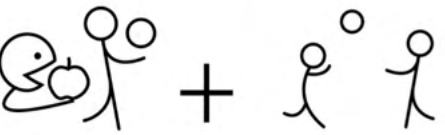

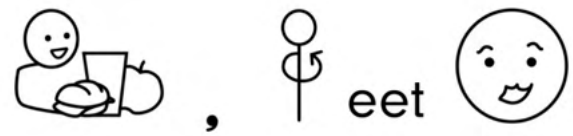

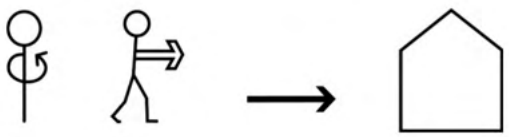
Picto in combinatie met letterwoorden mk en 1 mkm woord.

Houd de leerling scherp: Wie ziet dat dit een andere tekenstijl is dan het circus op pagina 173?

. Lezen en nadenken: Wie is de ik in elke zin? Wijs de juiste persoon aan.

. Kleur of zet een gekleurd rondje bij de juiste persoon. Wie blijven over?



	8 uur		ik ga naar school
	9 uur		ik zit in de klas
	10 uur		pauze en buitenspelen
	12 uur		lunchpauze ik eet gezond
	3 uur		ik ga naar huis

Pictotekst in combinatie met tweeletterwoorden: k-m

. Met de **Pictoschrijver** kun je deze tekst namaken met eigen activiteiten en tijden.

LMJD r 8 Werkblad

● aap oor aar ree

● peer poot mees muil

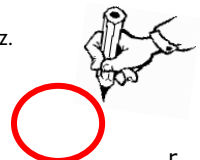
● muis raar paar maar

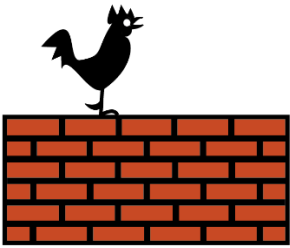
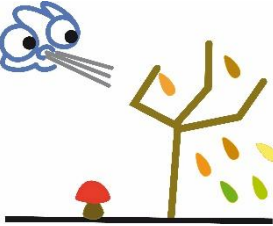
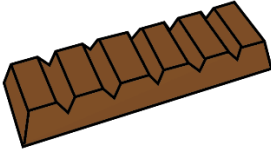




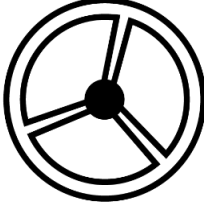
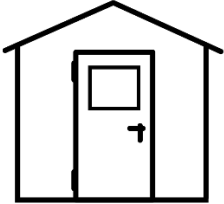
			
			
			
aar	raar	maar	paar

Werkblad: m-k-m

. Eerst een klanksynthese oefening: maak de gebaren en laat het plaatje aanwijzen: aa-p, p-oo-t, enz.
. Geef elk plaatje de aangegeven kleur (of zet er een rondje omheen).

LMJD r 9 Werkblad



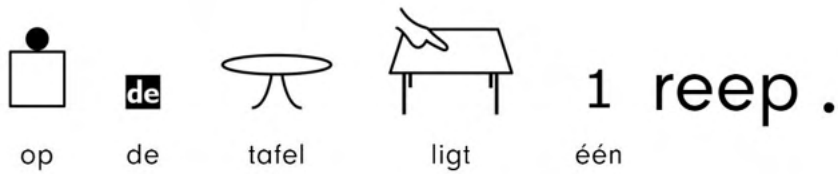
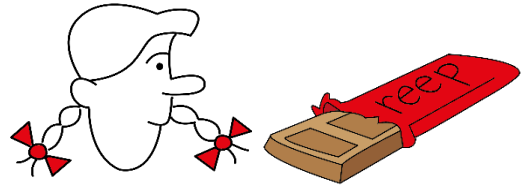
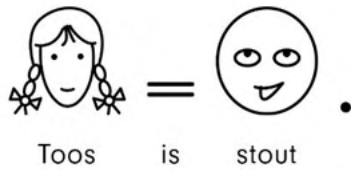
 <p>muur</p>	 <p>guur</p>	 <p>puur</p>
 <p>zuur</p>	 <p>tuur</p>	 <p>vuur</p>
 <p>duur</p>	 <p>stuur</p>	 <p>schuur</p>

<p>puur</p>	<p>muur</p>
<p>tuur</p>	<p>stuur</p>

Auditieve syntesen en klanksynthese

- . Oefen de auditieve synthese met de woorden: g-uu-r, v-uu-r, z-uu-r, d-uur en s-ch-uu-r
Opmerking: s en ch zijn twee verschillende klanken.
- . Oefen de klanksynthese (alleen de gebaren) met: p-uu-r, m-uu-r, t-uu-r en s-t-uu-r
- . Laat de plaatjes bij de woorden die de leerling kan lezen inkleuren.
- . Knip de kaartjes los en leg de woorden bij de juiste plaatjes.





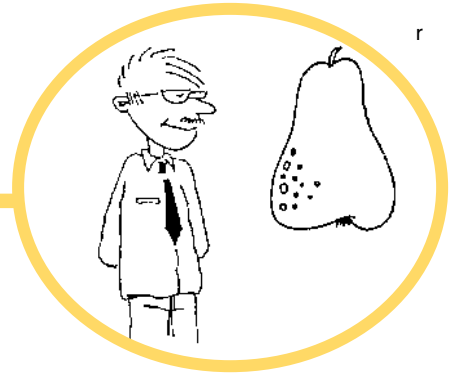
Picto in combinatie met letterwoorden: m-k-m

. Begin met een klanksynthese oefening met *t-oo-s*, *r-ee-p* en *r-a-m*.

. Begin een gesprek over stiekem snoepen.

LMJD ¶ 11 Leestekst



de peer







 1 peer .
 in de boom hangt één

de peer
 
 uit de
 
 .
 valt boom

oom
 
 → de peer .
 kijkt naar

de peer = rijp .
 is rijp

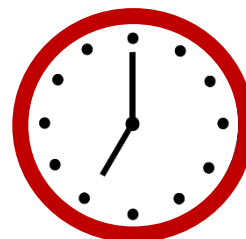
oom eet de peer . m
 
 !
 lekker

Picto in combinatie met letterwoorden: m-k-m

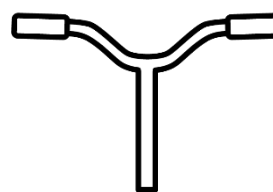
- Tip: Doe een klanksynthese oefening met de woorden: boom, r-ij-p, r-o-t, p-i-t, s-t-ee-l, s-ch-i-l, en p-ee-r. (zeg *ee*, want de verklanking door de letter *r* moet in het hoofd van de leerling gebeuren).
- In deze tekst staan 5 verschillende woorden die je al kunt lezen. Klopt dat?
- **Let op:** Dit is de eerste pagina waarop het picto 'de' vervangen is door het letterwoord. Lees de aanwijzingen op de docentenpagina.

LMJD r 12 Leestekst

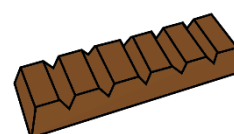
7 uur .



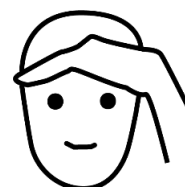
puur .



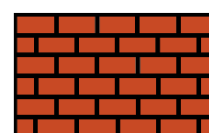
muur .



tuur .



stuur .



Woorden lezen: m-k-m




. Trek een lijn van woord naar plaatje.



LMJD r 13 Werkblad

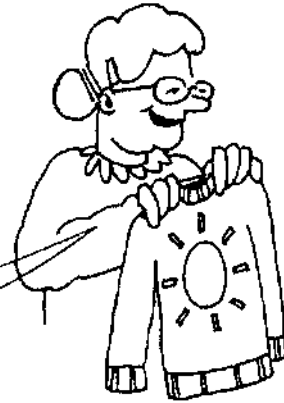


de trui.


aart  kijkt  naar  oma.



 oma  breit  een trui.

 kijkt **aart**  een **trui.**



 op **de trui**  staat  een  zon 

de trui =  **aart.**
is voor


 een **trui**  voor **mij.**

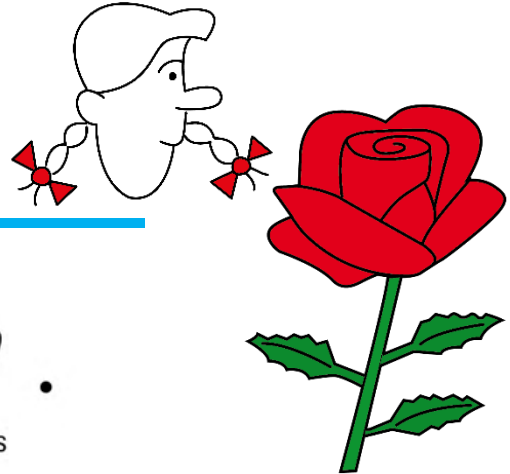


Picto in combinatie met letterwoorden: m-m-k




- Tip: Eerst een klanksynthese-oefening met als thema kleding: r-o-k, s-o-k, m-u-t-s, j-u-r-k,, t-r-uj, b-r-o-e-k.
- Bekijk en bespreek de lay out van deze tekst. Wie zegt wat?
- Lees de tekst met stemmetjes: wie is de verteller, wie speelt oma en wie is Aart?



LMJD r 14 Leestekst



de roos + 



de roos staat  de  .
in vaas

de  staat  de  .
vaas op tafel

toos stoot  de  .
tegen vaas

de roos  uit de  .
valt vaas

de  =  , maar de roos =  .
vaas is stuk is oke

Extra

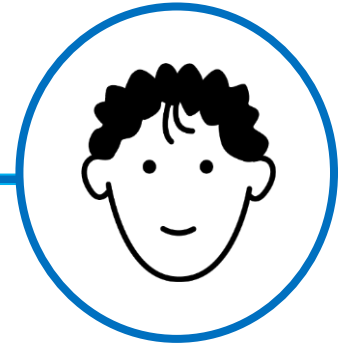
Picto in combinatie met letterwoorden: m-m-k-m

. Begin met een klanksynthese-oefening met de woorden die straks gelezen moeten worden.

. Bespreek wat je leest, bijv: Hoe kan het dat de vaas wel kapot is maar de roos niet?

LMJD r 15 Leestekst

aart . . . taart



eet maar aart.

eet maar taart.

aart eet taart.

aart ... taart ?

aart rijmt :

aart - taart - maart

maart - taart - staart



Extra Picto in combinatie met letterwoorden: k-m-m en zelfs m-m-k-m-m

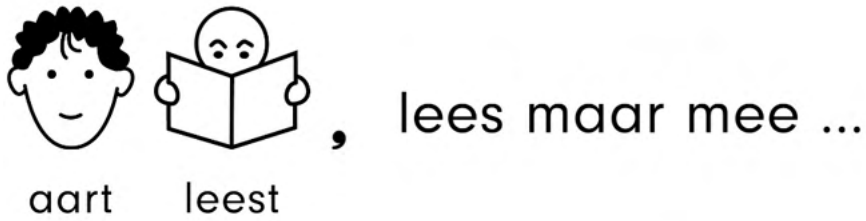
. Doe vooraf een synthese-oefening met: aa-r-t, m-aa-r-t, t-aa-r-t, s-t-aa-r-t









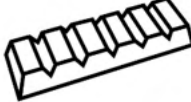
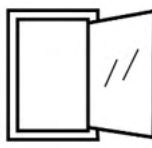






. Voor de eerste keer een tekst met alleen maar letters! Begin met deze vragen:

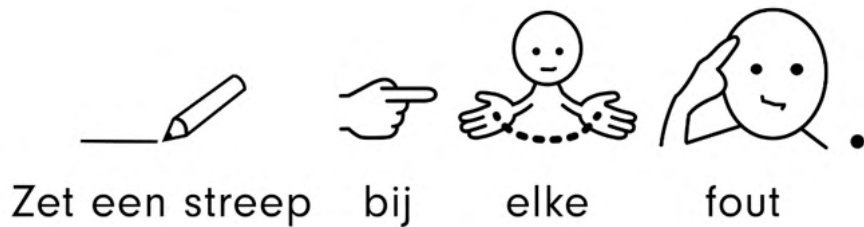
Hoe vaak staat het woordje aart erin? En hoe vaak het woord taart? Probeer nu de tekst te lezen.

. Als de teksten nu te moeilijk worden voor sommige leerlingen, laat hen dan wat oefeningen herhalen.

In deel B doet iedereen weer mee met het leren van de volgende letter en leest ook dan op eigen niveau.



					
ree	rij	<u>oor</u>	<u>aar</u>	raam	raat
					
roos	room	reep	ruit	peer	
					
trui	poort	pruim	taart	staart	







Extra

Picto in combinatie met langere woorden met een r

. Lees de ondertitels kritisch, want in elke regel staan er twee woorden verkeerd.




 ,  +  **truus** **suus**
 ik Suus en Truus **Truus** **Suus**

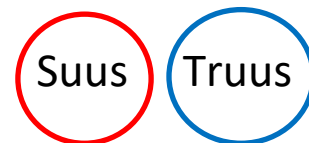
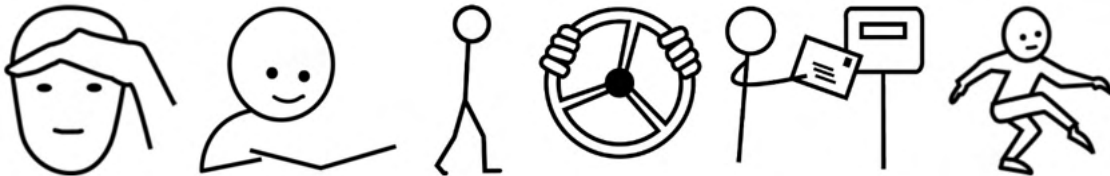
 lees + Suus leest.

 loop + Truus loopt.

 tuur + Suus tuurt.

 stuur + Truus stuurt.

 sluip + Suus sluipt.



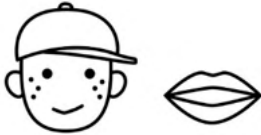
Extra: Langere woorden lezen: m-m-k-m-m

- Voor de leerlingen die deze langere woorden misschien al kunnen lezen.
- . Vertel dat namen met een hoofdletter worden geschreven en leer de hoofdletter T aan.
- . Lees zin voor zin en wijs aan welke persoon en welk plaatje er bij de zin hoort.
- . Kleur of omcirkel de plaatjes die bij Suus horen rood en die bij Truus horen blauw.

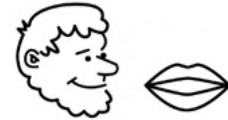




eep leest



aat praat



oom loopt



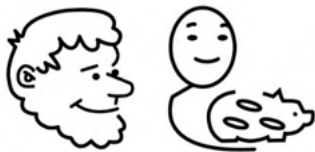
aart eet taart



suus spuit



truus sluipt



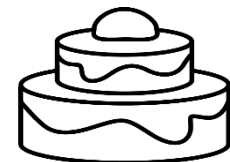
eep spaart



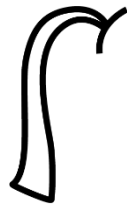
prijs



pluim



staart



ijstaart



pluimstaart

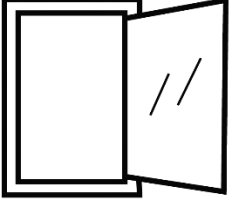
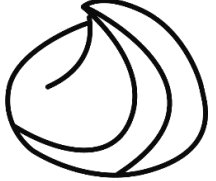
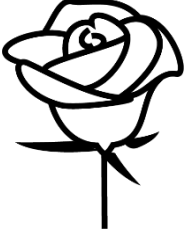
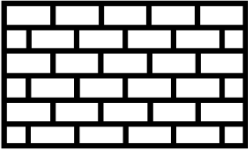
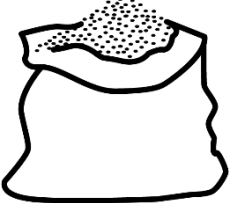
Extra: Langere klankzuivere woorden lezen

. Begin met een klanksynthese oefening van deze woorden.

. Trek een lijn van tekst naar plaatje. De eerste en laatste zijn al voorgedaan.



Spellend lezen oefenen met verantwoorde strookwoorden

<p>r a a m</p>	
<p>r o o m</p>	
<p>r o o s</p>	
<p>m u u r</p>	
<p>m e e l</p>	

Spellend lezen: een voorbeeld van verantwoord werken met 'strookwoorden'.

. Knip dit vel in 5 stroken, maak geen vouwen tussen de letters, maar dek de laatste letter(s) af.

Opmerking: het is belangrijk dat het woord als één geheel kan worden gezien en niet als losse letters. Daarom mag de ruimte tussen de letters niet te groot zijn en dienen de letters ook allemaal dezelfde kleur te hebben.

TIP: het is beter bij het oefenen de letters af te dekken dan weg te vouwen. Het plaatje volgt als beloning / begrip.

Tip: met behulp van de pictoschrijver kun je zelf meer strookwoorden maken.

Tip: Maak nu met het programma Digiflits de stap naar het flitslezen, zie www.lezenmoetjedoen.nl



Extra

Schrijven: Niet nodig voor het leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag..

. Eerst de korte stok van boven naar beneden, dan het boogje.

LMJD r 21 Werkblad



	aap	aap	 aap
	oom	oom	 oom
	eet	eet	 eet
	uil	uil	 uil
	ijs	ijs	 ijs
	uur	uur	 uur

Extra

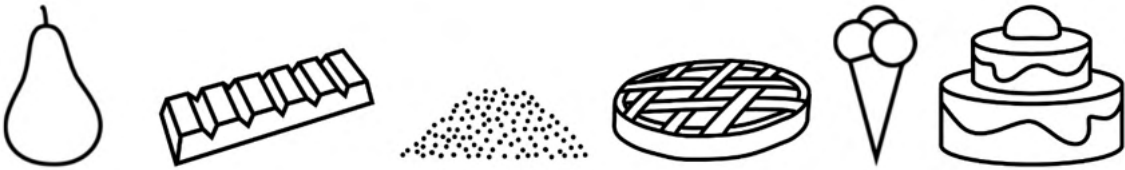
Schrijven: Voor leerlingen die dit graag doen .



peer reep

meel taart

ijs ijstaart



peer reep meel taart ijs ijstaart

Extra Niet nodig voor het leren lezen, maar sommige leerlingen doen het graag

Schrijven: Met behulp van De Pictoschrijver kun je zelf vergelijkbare schrijfbladen maken .

Tip: In de hoofdmap van de voorbeeldverhalen staat het hele rails-alfabet zonder ondertitels.

Zo kun je schrijfteksten maken die passen bij de interesse van de leerling.

Tip: Laat leerlingen die van schrijven houden vooral veel kopiërend schrijven!

Tip: Corrigeer schrijffouten alleen als je echt niet begrijpt wat er staat.



Aanvullende materialen

Met de **Pictoschrijver** schrijf je als leerkracht of logopedist zelf je pictoverhalen en voeg je de woorden die jouw leerling kan lezen, met letters toe. Zie pictoschrijver.nl



De leerkracht maakt de pictotekst



De leerling leest

Met de **Pictozoeker** kun je losse picto's downloaden op 3 formaten: 3, 8 en zelfs 14 cm. Vooral handig als je zelf je werkbladen maakt. Je kunt hierop alleen inloggen met je je pictoschrijver-account. Zie pictozoeker.nl

Maak kennis met het groeiend aantal pictoboeken in de **Pictoboekenclub**. Deze boeken worden veelal gemaakt door leerkrachten of ouders. Er zijn boeken met puur picto, maar ook picto in combinatie met letterwoorden op verschillend niveau. Zie pictoboekenclub.nl

Zeggen wat je ziet is een leergang waarmee de leerling kan leren pictolezen. Je leert hiermee spreken in zinnen (logopedie) het principe van 'lezen' (wat je ziet kun je benoemen en begrijpen) en het hanteren van de juiste leesrichting.

Er is ook een **Zeggen wat je ziet-Vlaamse versie**, met typisch Vlaamse aanpassingen.



pictoschrijver.nl



pictozoeker.nl



pictoboekenclub.nl



lezenmoetjedoen.nl
Vlaamse versie

De Vormen

Gebruik de vormen om op de constructiekaarten te leggen. Deze zijn, net als de andere materialen, verkrijgbaar via lezenmoetjedoen.nl. Maar je kunt de vormen ook zelf maken van stevig karton. Veel leerlingen hebben er baat bij om de vorm van een letter op deze sensomotorische manier te kunnen verkennen.



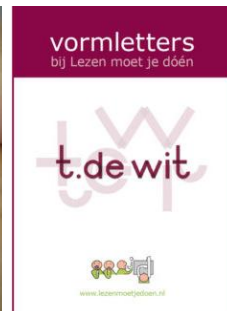
Vormenboek



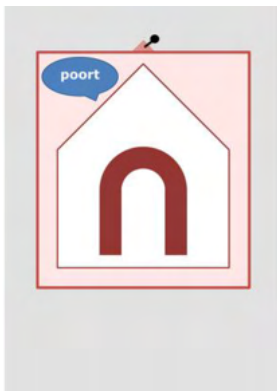
Vormenset



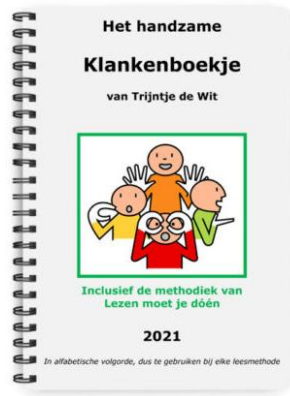
Vormletterkaarten gelamineerd of PDF



Leerlingen die moeite hebben met het benoemen van de vormen kunnen worden geholpen met de oefeningen uit Het Vormenboek. Hierin worden de tien grondvormen met leuke doe-opdrachten en liedjes spelenderwijs aangeleerd. En als extraatje is er nog een setje van 10 Vormwandkaarten, PDF.



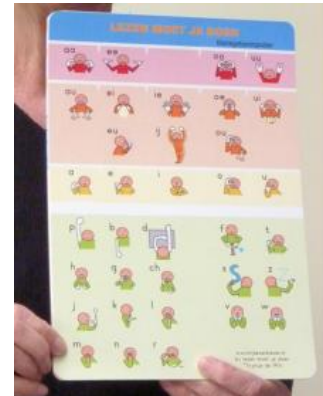
Vormwandkaarten PDF



Het Klankenboekje



Klankgebarenposter



Klankgebarenkaart A4

Het handzame klankenboekje

Dit boekje bevat alle informatie over de methodiek en de beschrijving van alle klankgebaren in alfabetische volgorde. Onmisbaar voor wie los van de methode 'Lees wat je kunt' vanuit de methodiek 'Lezen moet je dóén' wil werken. In wezen heb je genoeg aan de informatie die in dit boekje staat om iemand op verantwoorde wijze te leren lezen. Je hoeft dan alleen nog maar zelf de leesstof te maken met behulp van de pictoschrijver, waardoor je nauw kunt aansluiten bij de belevingswereld van de leerling(en). Ook een handig boekje om op je bureau te hebben liggen wanneer ook ander leerkrachten of stagiaires met de leerlingen werken.

De klankgebarenposter is zowel in LMJD-kleuren verkrijgbaar als met grijze gebaren, met de Pi-Spello kleuren als achtergrond. Speciaal voor scholen die naast LMJD ook met een andere taalmethode werken.

De klankgebarenkaart op A4 formaat is gelamineerd alleen met LMJD-kleuren verkrijgbaar. Als PDF verkrijgbaar in LMJD-kleuren, maar ook in neutraal grijs of in Pi-Spello kleuren.

De **LMJD letterkaarten** A4 gelamineerd worden vooral gebruikt om op te hangen in het lokaal. Als PDF verkrijgbaar in LMJD kleuren, maar ook in neutraal grijs en in Pi-Spello kleuren.

Letters om op te hangen

Het idee

Een set letterkaarten die in het lokaal kunnen worden opgehangen. Letter en gebaar zijn zowel naast, als onder elkaar in serie gebracht.

Opbouw

De letters staan in alfabetische volgorde. Bij de klinkers ziet u eerst de lange klank (aa), dan de tweeklanken (au) en tenslotte de korte klank (a). Onderaan elke serie binnen deze Pdf vindt u nog een aantal letters in afwijkend lettertype.

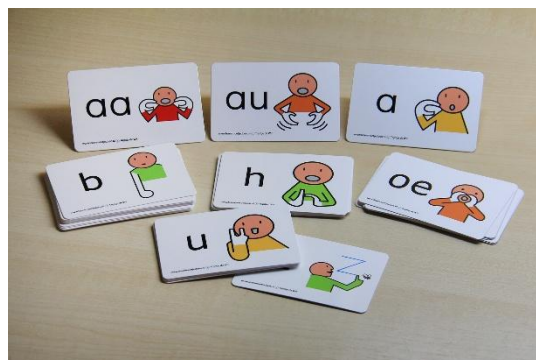
Tip

De letterkaarten kunnen ook worden dubbelgevouwen. U toont dan alleen de letterzijde of alleen de kant met het gebaar.



Klankgebarenkaartjes om de letters mee te oefenen.

Tip: Geef de leerling een leeg doosje en behoud zelf het volle doosje met de 34 letterkaartjes. Steeds als een leerling een nieuwe letter heeft geleerd krijgt hij het kaartje in zijn doosje. Zo ziet hij zijn eigen letterkennis groeien!



de klankgebarenkaartjes

Een extraatje:



Domino LWJK A



Domino LWJK B



Domino LWJK C



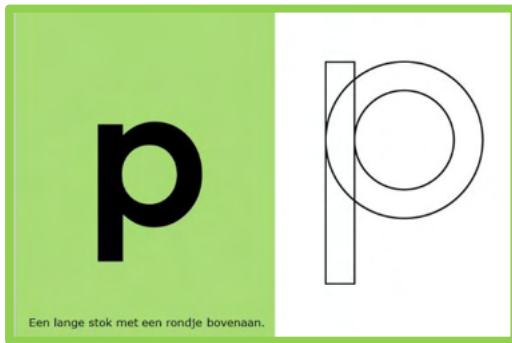
Domino LWJK D

Het DigiLetterpakket

Met het *DigiLetterpakket* oefen je vanuit een Powerpoint de letterkennis.

De letters zijn onderverdeeld in deelpakketten van medeklinkers en klinkers en staan in alfabetische volgorde waarbij de leerkracht zelf gemakkelijk en letterkeuze kan bepalen.

Voor elke letter zijn er steeds 3 dia's. Op de eerste dia staat alleen de letter. Als de leerling die kan benoemen, ga je door naar een andere letter. Als de leerling het niet weet laat je de 2^e dia zien en benoem je samen de vormen die je ziet. Vaak weet de leerling het dan wel. Laat, indien nodig, ook de 3^e dia zien: de letter met het klankgebaar. De leerling zal nu snel weten dat dit de P is. Zie [Digiletters ppt](#) Op deze manier kun je met de klas snel en effectief de letterkennis oefenen.



2^e dia: benoem de vormen



3^e dia: maak het gebaar

Klik op het icoontje voor een korte impressie van werkwijze van DigiLetters van het onderdeel medeklinkers oefenen of download deze demo via de pagina downloads van lezenmoetjedoen.nl. In dit voorbeeld zie je de b en de ch.



Het DigiFlitspakket

Met het *DigiFlitspakket* oefen je vanuit een Powerpoint de overstap van spelend lezen naar flitsend lezen.

Bedoeld voor leerlingen die de eerste tien letters kennen, maar nog spelend of traag lezen.

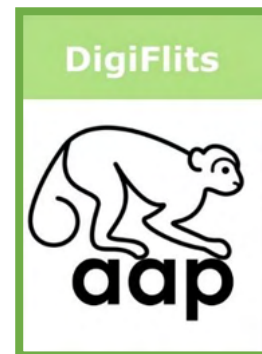
Gebruik het klassikaal vanaf het digibord of individueel vanaf de computer.

DigiFlits A bevat 34 verschillende woorden

Steeds als het moeilijker wordt krijgt de nummering een andere kleur.

Vanaf nummer 35 wordt een aantal woorden herhaald, maar nu met andere lettertype: aa en ij

Zie: [DigiFlits, ppt](#)



Het idee erachter:

Er worden steeds 4 dia's getoond.

De 1^e dia dient als sein: *Let op, hier komt het volgende flitswoord.*

De 2^e dia toont het flitswoord. De leerkracht bepaalt hoe lang het woord in beeld blijft.

De 3^e dia is leeg: de leerling krijgt tijd het woordbeeld in zich op te nemen en het woord te zeggen.

De 4^e dia toont het woord met het plaatje waarmee de betekenis zonder verdere uitleg wordt bevestigd.

Klik op het icoontje voor een korte impressie van werkwijze van DigiFlits of download deze demo via de pagina downloads van lezenmoetjedoen.nl.

Met de woorden aap en eet laten we werking van het programma zien.

Dit programma is gebaseerd op de woorden die kunnen worden gelezen met de eerste 10 letters uit de map Lezen Wat Je Kunt A.



Lees het zelf.nl

Lees het zelf is een gratis te gebruiken computerprogramma om zelfstandig het lezen te oefenen. Het is gemaakt voor kinderen die zichzelf willen leren lezen, bijvoorbeeld voor wie Nederlands een nieuwe taal is. Dit programma is dus niet specifiek gericht op kinderen met een taalprobleem. De leerling krijgt het woord te zien en moet dan kiezen tussen twee afbeeldingen. Hij kan daarbij hulp krijgen van de klankgebaren. Als het goed is mag je op de ballon klikken. Zie leeshetzelf.nl



Kijken en Kiezen



Kijken en Kiezen is een computerprogramma waarvoor een licentie vereist is. Het programma is geënt op de principes van Lezen moet je dóén en heeft een leerlingvolgsysteem. De leerkracht kan het programma aanpassen aan de individuele behoeften van de leerling zoals de oefentijd en het startniveau. De resultaten zijn eenvoudig in te zien vanaf elke werkplek met internettoegang en een goede browser. Men kan een gratis proeflicentie aanvragen.

Leesmij



Leesmij is een serie van 6 dunne leesboeken op A4 formaat.

- Leesteksten met illustraties die het begrijpend lezen stimuleren.
- Stripverhalen met weinig tekst die de verbeelding stimuleert.
- Soms een doe-blad waarbij het aanwijzen al voldoende is.

De vier leerlijnen zijn op kleurniveau vormgegeven.
 groen: letterniveau
 rood: tweeklankwoorden
 geel: drieklankwoorden
 blauw: vierklankwoorden

Inhoud per deel:

Lees mij A1 - **aap**: pictotekst, aa en p met het letterwoord aap.

Lees mij A2 - **oom**: oo en m met twee letterwoorden (aap en oom).

Lees mij A3 - **eet**: ee en t met acht letterwoorden (aap, oom, eet, aat, eep, mee, maat en meet).

Lees mij A4 - **uil**: ui en l met 15 letterwoorden.

Lees mij A5 - **ijs**: ij en s met 23 letterwoorden.

Lees mij A6 - **lees mij uit**: de tien eerste letters met 38 eenlettergrepige woorden.

Schrijfletters



Schrijfletters is een pakket met 35 gelamineerde oefenbladen waarmee je de letters leert schrijven met de letters van het standaard alfabet én met alle twee tekenletters zoals aa, ee, ui, oe, enzovoort. Duurzaam, want met uitwisbare stift herhaald bruikbaar. Ook als PDF verkrijgbaar, zowel in de LMJD kleuren als in de Pi-Spello kleuren. Maar ook in neutraal grijs voor gebruik bij andere methodes.

Bijlage 1 Synthese

Auditieve synthese

De docent zegt letterlijk* de klanken van een woord.

De leerling luistert naar de klanken en koppelt deze in zijn hoofd tot een betekenisvol woord.

Maar bij slechthorende leerlingen: De docent zegt de klanken en maakt daarbij óók de gebaren.

Hulpmogelijkheden bij auditieve synthese

1. Herhaal de klanken van het woord en spreek ze steeds vloeiender uit.
2. Ondersteun de klanken met gebaren bij de leerlingen die visueel zijn ingesteld.
3. Geef de context aan, bijvoorbeeld: het is een dier met vier poten.
4. Wijs naar het voorwerp, maak een bijpassend geluid of maak een kenmerkende beweging.
5. Voorkom dat een leerling de laatste klank als beginklank kiest door alleen bij de *eerste* klank het bijpassende gebaar te maken en herhaal dit gebaar als alle klanken gezegd zijn.
6. Controleer altijd of de leerling het woord begrijpt door het laten aanwijzen van een plaatje, het maken van een geluid, enz.

Klanksynthese

De docent maakt de gebaren. De leerling zegt de klanken en koppelt deze in zijn hoofd tot een betekenisvol woord.

Visuele synthese

De docent toont een letterwoord. De leerling zegt de letters hardop en koppelt de klanken tot een betekenisvol woord. We noemen dit spellend lezen.

Flitssynthese

De docent toont heel kort een kaart waarop een letterwoord staat. De leerling leest het woord zonder te spellen.

* Aandachtspunten bij de synthese:

De verklanking van de letters binnen een woord moet in het hoofd van de beginnende lezer plaatsvinden en dus moet de docent de klanken aanreiken zoals je die als letter in het woord *ziet*. Als dit basisprincipe van de klanksynthese consequent wordt toegepast, geeft dat de leerling houvast omdat het een eenduidige en logische werkwijze is.

Voorbeelden

beer	niet <i>b-i-r</i>	maar b-ee-r
boor	niet <i>b-o-r</i>	maar b-oo-r.
bed	niet <i>b-e-t</i>	maar b-e-d
bank	niet <i>b-a-nk</i>	maar b-a-n-k
bang	niet <i>b-a-ng</i>	maar b-a-n-g

De ng wordt bewust niet als zelfstandige lettercombinatie aangeboden, want er zijn ook woorden als *ingang* en *kangoeroe*. Bovendien, als de *ng* als klank wordt aangeboden roept men een probleem op bij het leren schrijven van woorden als *bank* (*bang*). Men kan dit probleem voorkomen door de *ng* en de *nk* niet als lettercombinatie met een eigen klank aan te leren en door de *nk* woorden als eerste aan te leren. Zie: Methodiek 1.2, pagina 6

Aanwijzingen

Biedt de synthese oefeningen in een heterogene groep aan. Voor ieder leerling is wel een synthese opdracht op maat te maken. De een kan twee klanken koppelen (*ui-t*), een ander koppelt al vierklankwoorden (*s-p-ui-t*).

Geef voldoende denktijd en help pas als blijkt dat de leerling er niet uitkomt of gaat raden.

Tip: Vraag altijd naar de betekenis van het woord opdat de klanksynthese geen zinloos kunstje wordt, maar een nuttige vaardigheid die de leerling kan gebruiken bij het begrijpend lezen. Ook wij doen dit nog als we een moeilijk en onbekend woord te lezen krijgen.

Let op: Om te leren lezen is *auditieve analyse* niet aan de orde. '*Hakker*' hoeft dus niet. Net zo min als vragen naar de middelste of de laatste letter. Alleen de eerste letter is belangrijk, de rest volgt vanzelf.

Bijlage 2 Handelingwijzer bij de leesteksten

Volg deze suggesties bij het voorbereiden van een les vanuit een leestekst:

- 1. Globaal overzicht**
Bekijk samen de pagina eerst globaal. Over wie gaat het verhaal? Wat is de titel? Wat zie je op de tekening? Waar gaat de tekst over, denk je?
- 2. Uitbeelden**
Spreek af welke leerlingen na afloop het verhaal (of de zin) gaan naspelen of uitbeelden.
- 3. Nieuwe elementen**
Besteed vooraf extra aandacht aan nieuwe elementen in de tekst: een nieuwe letter, een nieuw woord, een nieuwe persoon.
- 4. Vóórschrijven**
Schrijf een nieuw woord letter voor letter voor op het bord, zodat de leerlingen kunnen zien hoe een woord ontstaat. Spel het woord langzaam en wijs tegelijkertijd de letters aan. Lees tenslotte het hele woord enkele keren samen, zowel spellend als vloeiend. Het spellen bevat de volgende fases: 1. het visueel analyseren, 2. het verklanken, 3. het auditief synthetiseren en 4. het begrijpen.
- 5. Voorlezen**
Lees het verhaal eerst zelf zin voor zin voor en wijs duidelijk bij. Besteed veel aandacht aan de betekenis van de tekst, door bijvoorbeeld uit te beelden of te kijken naar de illustratie.
- 6. Bijwijzen**
Laat de leerling na de voorbereiding de tekst zin voor zin lezen. Let erop dat de leerling goed bijwijst: op de juiste plek en op het juiste moment! Help de leerling door zijn hand vast te houden of laat de leerling zijn hand op de jouwe leggen en wijs zo samen bij.
- 7. Spellend lezen**
Laat de leerling eerst spellend lezen. Maar zodra de leerling het woordbeeld herkent is dat niet meer noodzakelijk. Probeer radend lezen tegen te gaan door de leerling bijvoorbeeld te vragen elk woord opnieuw te decoderen (letter voor letter bijwijzen, spellen, woord zeggen en begrijpen), of door zelf langzaam spellend te lezen terwijl de leerling bijwijst.
- 8. Bijwijzen**
Laat de leerling zo nodig een leeswijzer gebruiken. Bijvoorbeeld een leeswijzer die het grootste deel van de pagina afdekt, of een van doorzichtig plastic om het overzicht op het geheel niet kwijt te raken en zich toch te kunnen concentreren op de te lezen regel.
- 9. De eerste beurt**
Geef de eerste beurt aan een leerling die de tekst waarschijnlijk goed zal lezen.
- 10. Ook de zwakste leerling krijgt een beurt**
Geef ook een beurt aan de leerling die (nog) niet kan lezen en/of praten. Wijs samen aan en lees zelf hardop mee. Luisterend meelezen is ook een vorm van lezen.
- 11. In tweetallen lezen**
Laat de leestekst in tweetallen herhalen: de ene leerling leest, de andere wijst bij.
- 12. Presentatie van de prestatie**
Laat een leerling een leestekst die hij goed beheerst, voorlezen aan iemand van buiten de eigen onderwijsleergroep.
- 13. Relatie met de illustratie.** Past die bij de tekst? Laat ook eens een illustratie bij de tekst maken door te tekenen of te fotograferen.
- 14. Leg een individuele leesmap aan** waarin de teksten en werkbladen van de leerling bewaard worden. Zo is er meteen ook overzicht over de vorderingen.

Bijlage 3 Handelingwijzer bij de stripverhalen

- 1. Het verhaal inleiden**
Vertel vooraf iets over of rond het verhaal zonder alles al te verklappen.
- 2. Globaal overzicht**
Bekijk samen het stripverhaal en bedenk eventueel samen namen voor de personen. Wie zouden ze kunnen zijn? Zou je dat zelf ook kunnen zijn?
- 3. Plaatje voor plaatje**
Bespreek vervolgens plaatje voor plaatje en lees de tekst in de tekstballonnen. Besteed extra aandacht aan de intonatie, want in een stripverhaal staat de tekst vrijwel altijd in de directe rede.
- 4. Meerdere stemmen**
Als er meer personen in het verhaal voorkomen, maak er dan een soort hoorspel van met meerdere stemmetjes.
- 5. Uitbeelden of navertellen**
Speel het verhaal na of beeld het op een andere manier uit. Gebruik je fantasie, want in een stripverhaal gebeurt meer dan je ziet.
- 6. Afdекken**
Gebruik zo nodig een leeswijzer om een deel van de pagina af te kunnen dekken.
- 7. Kleuren om meer inzicht te krijgen**
Laat het stripverhaal kleuren. Maak de leerlingen duidelijk dat een bepaald figuur in de verschillende plaatjes steeds de zelfde kleur moet hebben. Ga tijdens het kleuren steeds naast een andere leerling zitten en laat die leerling dan zelf wat vertellen over de plaatjes, in de goede volgorde.
- 8. Extra**
Teken voor de leerling die al wat meer aankan, extra tekstballonnen en vul die in met tekst die deze leerling kan lezen.
- 9. Creatief en spannend**
Knip de plaatjes los en probeer eens een ander verhaal te leggen.
Of er laat meer plaatjes bij tekenen.

TIP: Kopieer en plastificeer deze pagina's en houd hem als 'handelingswijzer' bij de hand.

Bijlage 4 Vorderingenlijst bij LWJK A

Zie voor de manier van toetsen: Methodiek 4.2

Naam:

<i>Noteer de datum waarop bij toetsing is gebleken dat de leerling dit onderdeel beheerst</i>					
	Vormherkenning		Klank-gebaar koppeling		letterherkenning
	datum		datum		datum
rondje		aa		aa	
open rondje		p		aa	
poortje		oo		p	
kuiltje		m		oo	
lange stok		ee		m	
korte stok		t		ee	
streepje		ui		t	
schuine lijn		l		ui	
boogje		ij		l	
stip		s		ÿ	
		r		ij	
		uu		s	
				r	
				uu	

Globale inschatting beheersing van:

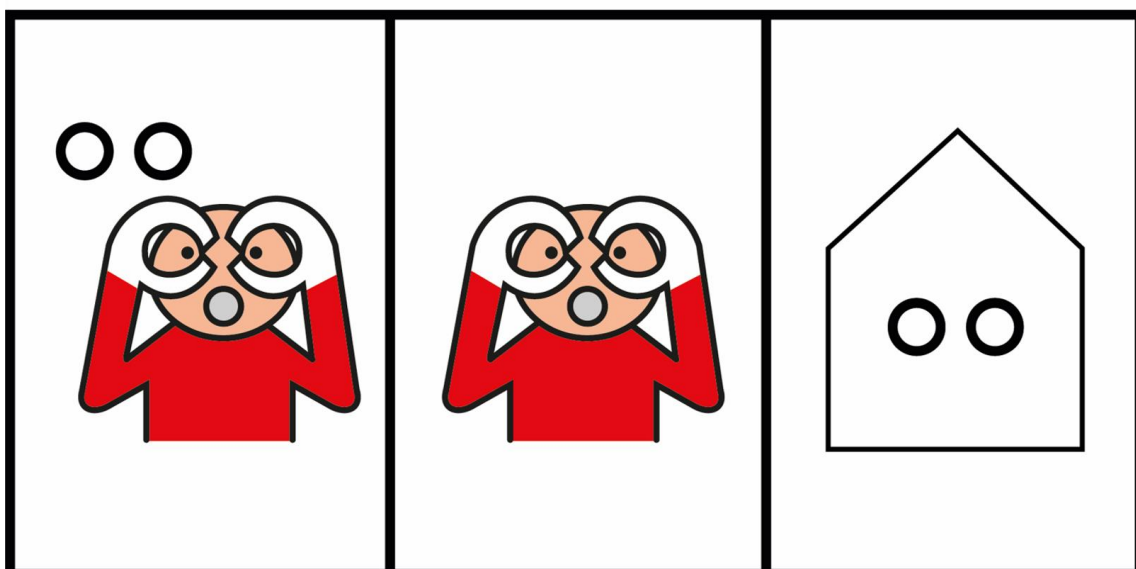
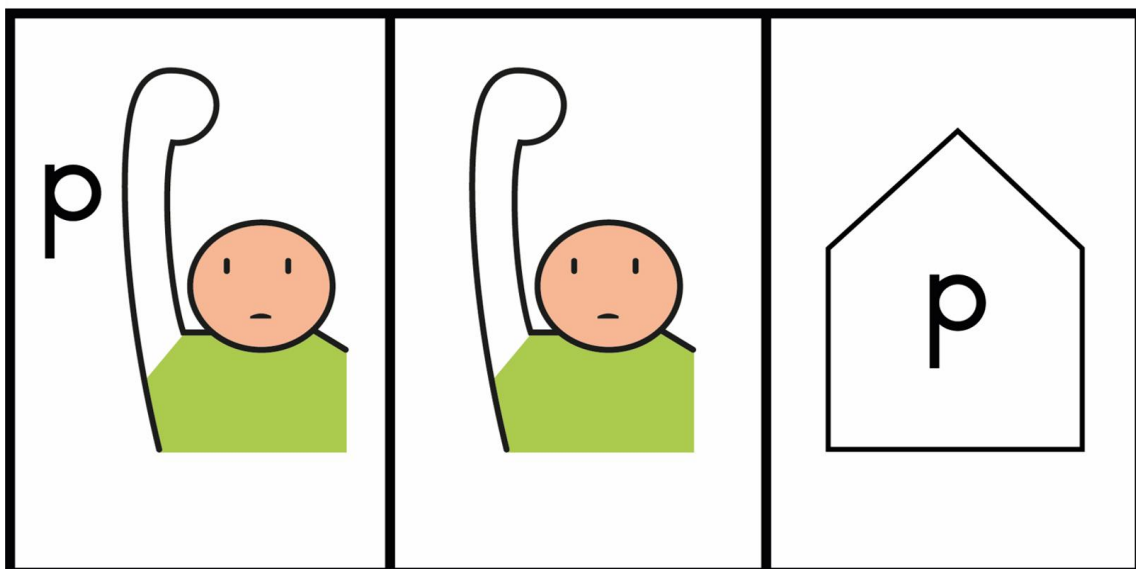
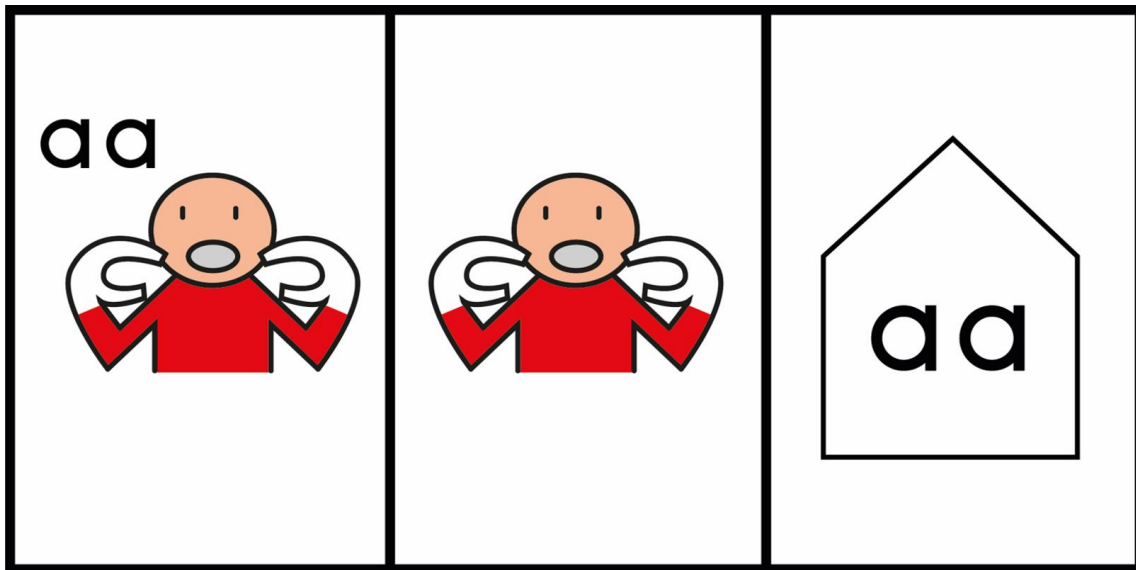
<i>Noteer de datum waarop geconstateerd wordt dat de leerling dit niveau beheerst</i>				
	2-klankwoorden	3-klankwoorden	4-klankwoorden	meer
				
auditieve synthese				
klanksynthese				
lezen met gebaren				
spellend lezen				
lezen				

Bijlage 5 De tien grondvormen om uit te knippen en te gebruiken op de constructiekaarten.

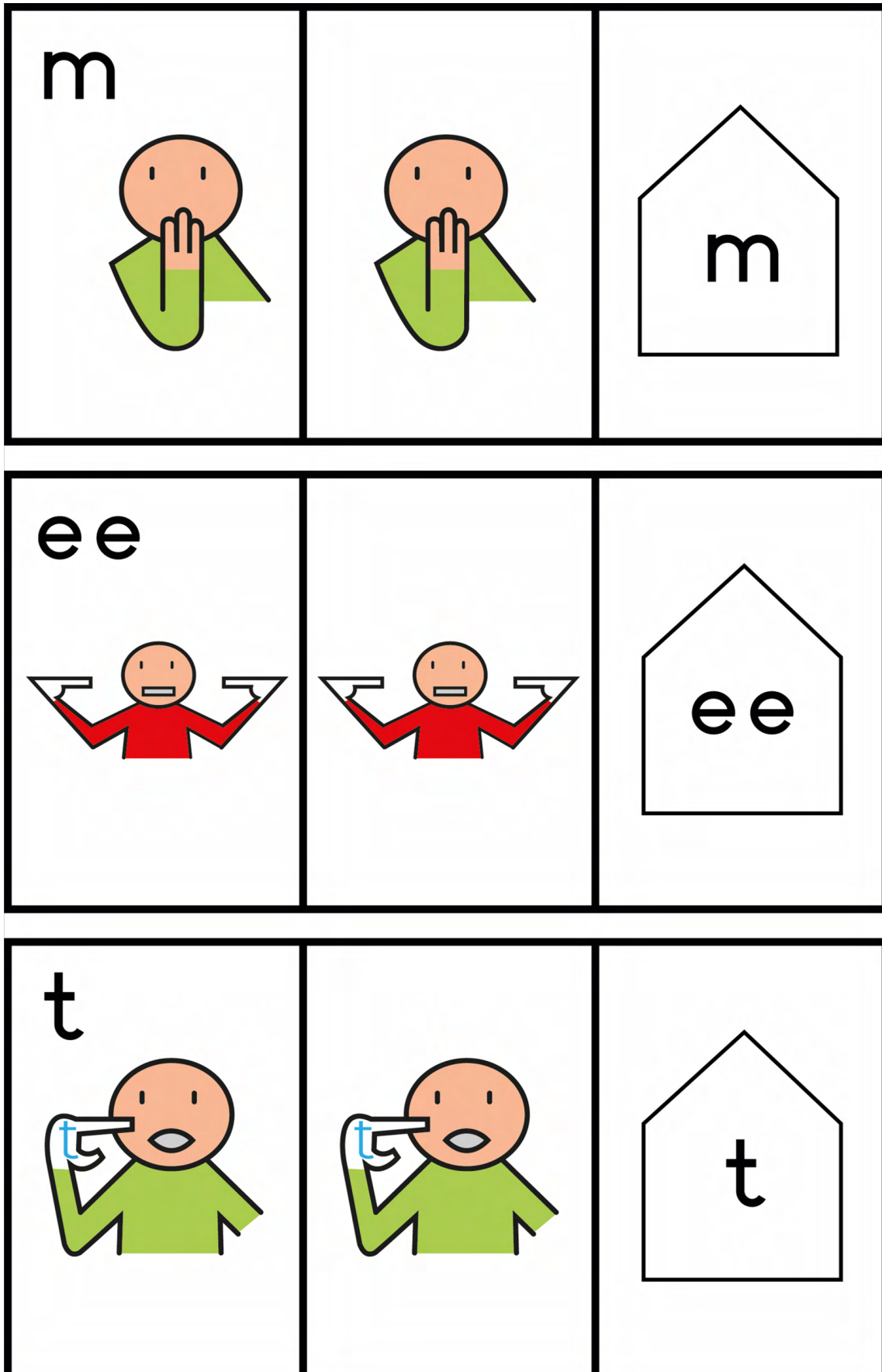


Vormendoosjes met plastic vormen zijn te bestellen via lezenmoetjedoen.nl

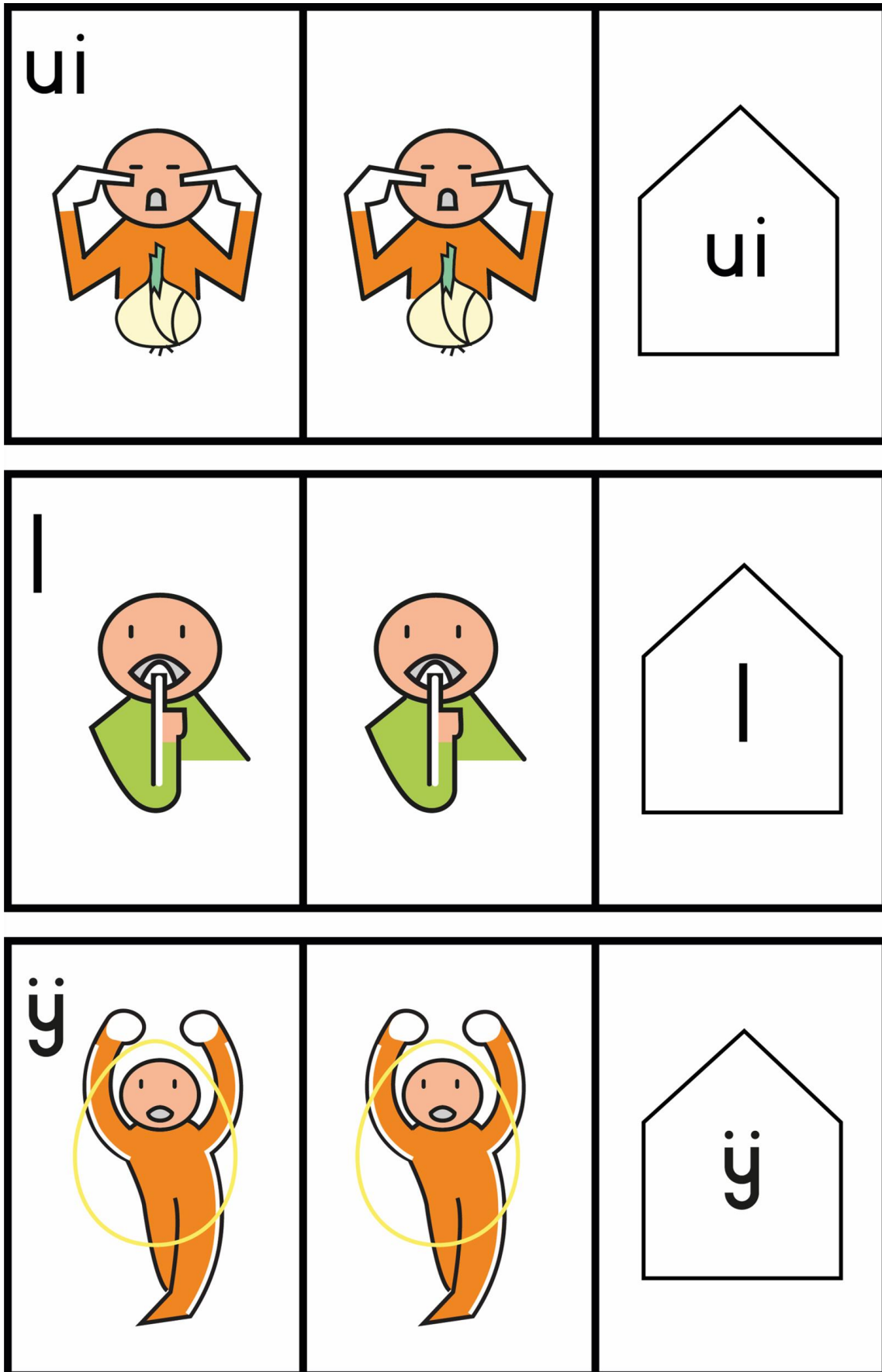
Bijlage 6



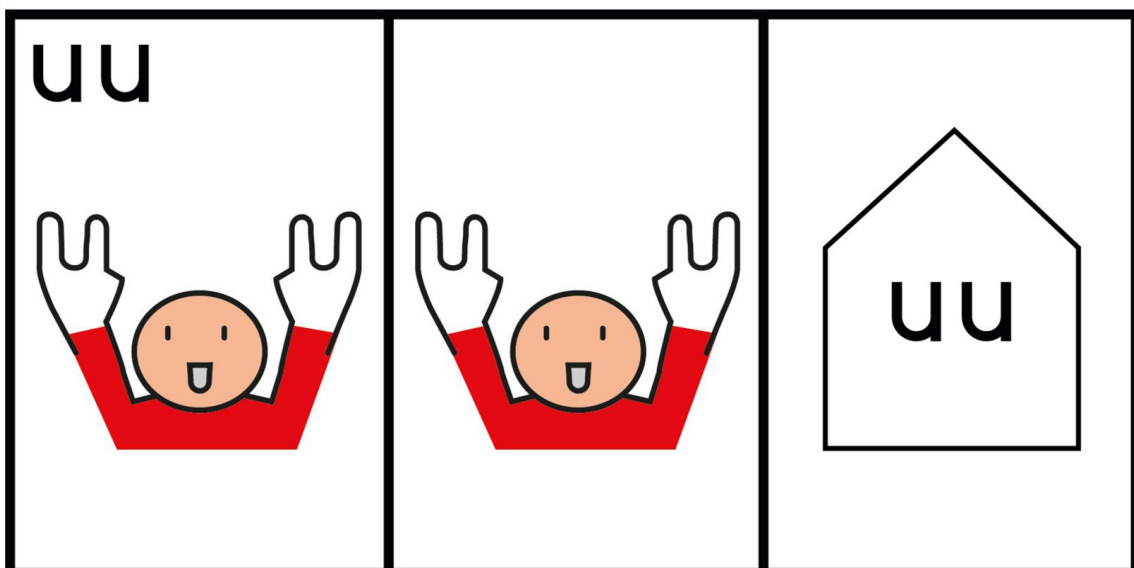
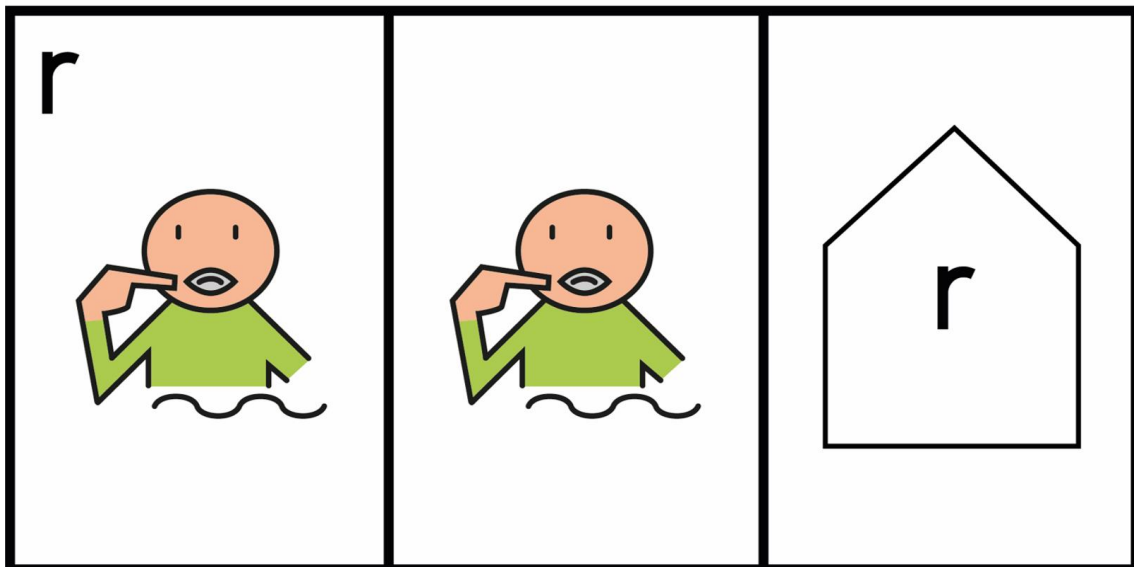
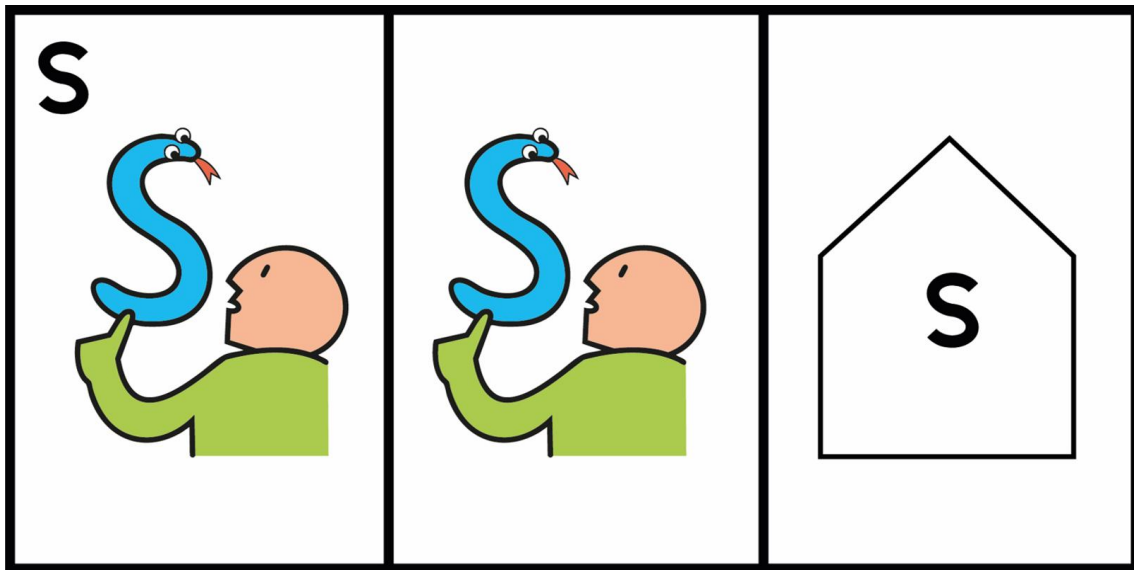
Bijlage 7



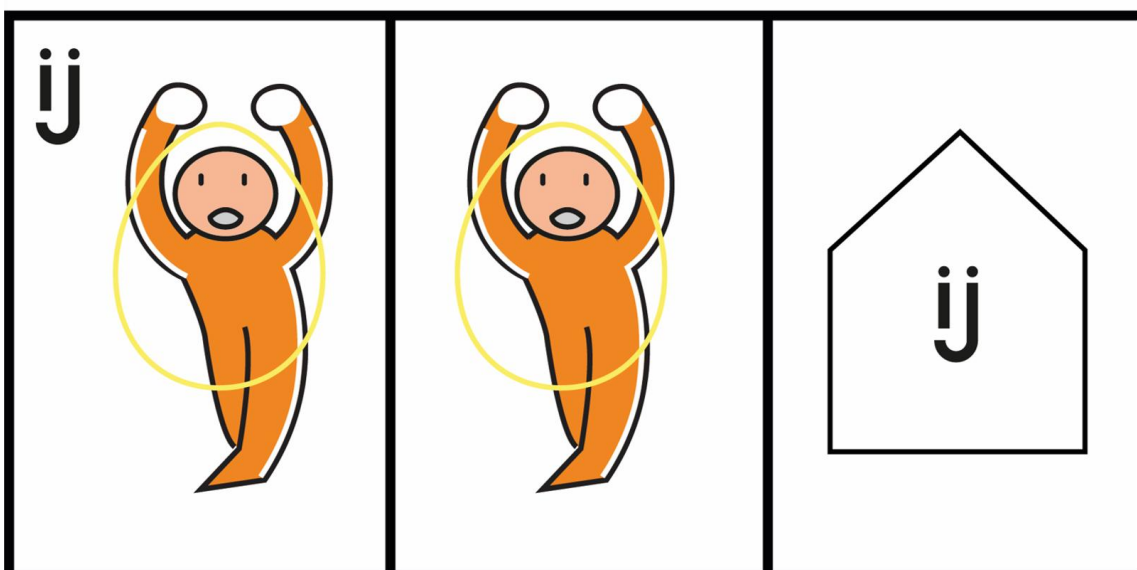
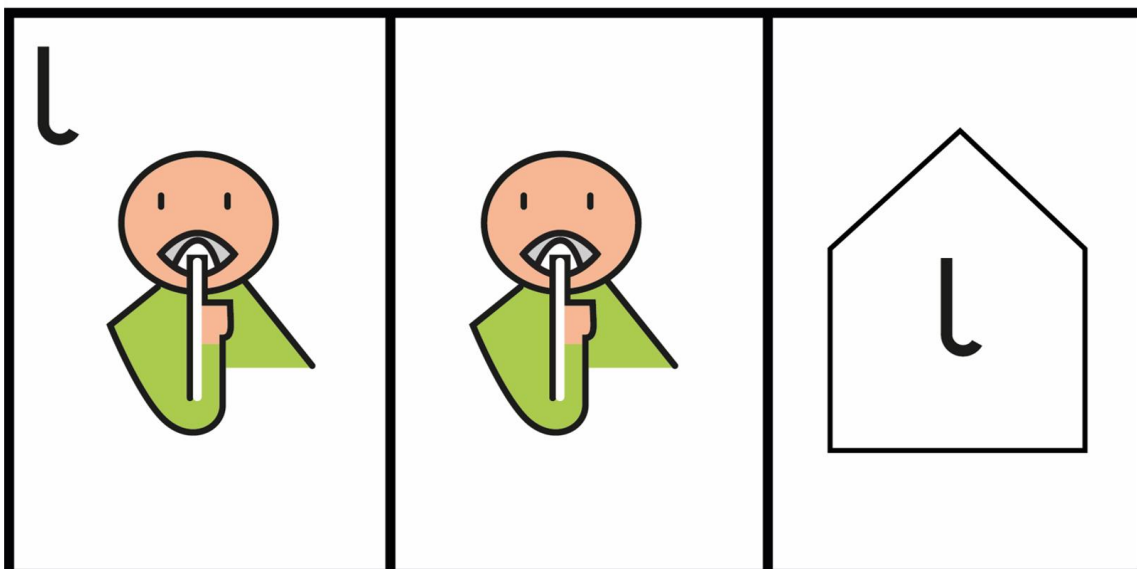
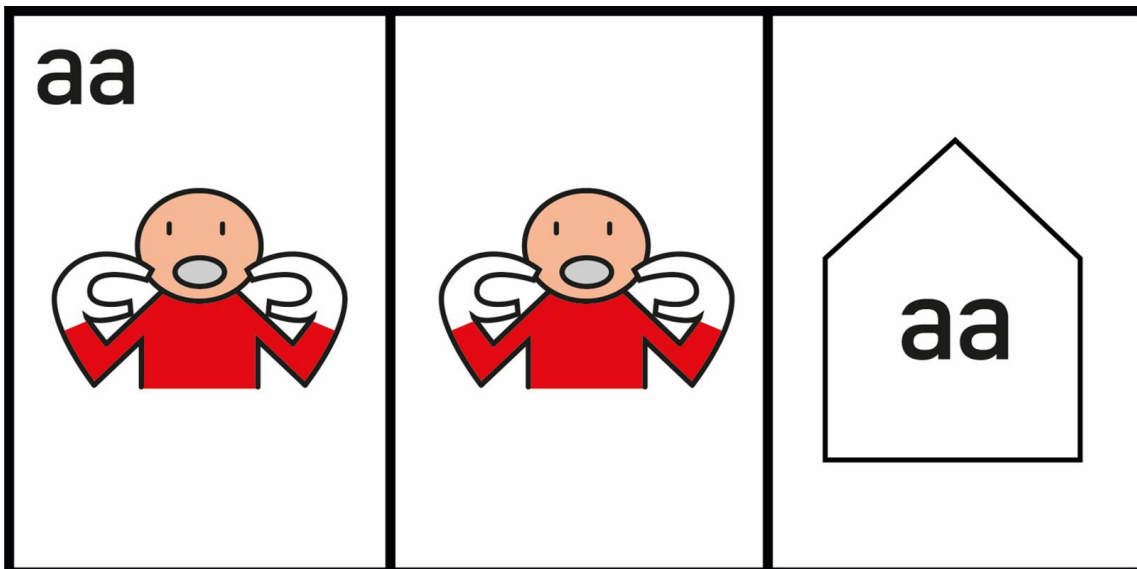
Bijlage 8



Bijlage 9



Bijlage 10



Extra kaartjes van afwijkend lettertype *aa*, *l* en *ij*. LwjkA6.5e: Letter- en gebarenkaartjes 5

Bijlage 11 Spelen met huisletters

Opmerking: Het plaatsen van letters in huizen zorgt ervoor dat er geen verwarring kan ontstaan over de positie van de letters. Een in een huis geplaatste letter zal door de leerling namelijk niet ondersteboven gezien worden.

Materiaal:

Kopieer de huisletters en maak van elk huis een 'speelkaart'.

Vorbereiding hoepelspel voor 4 tot 12 spelers

Leg in de gymzaal minimaal 16 hoepels neer en leg in 8 van deze hoepels een letter.

Je kunt dit spel ook op het speelplein spelen en dan 16 of meer cirkels tekenen.

Spel 1:

Verdeel de leerlingen in groepjes van 2. Elk groepje gaat in een lege hoepel staan.

De spelleider noemt een getal onder vijf en alle leerlingen mogen dit aantal hoepels opschuiven.

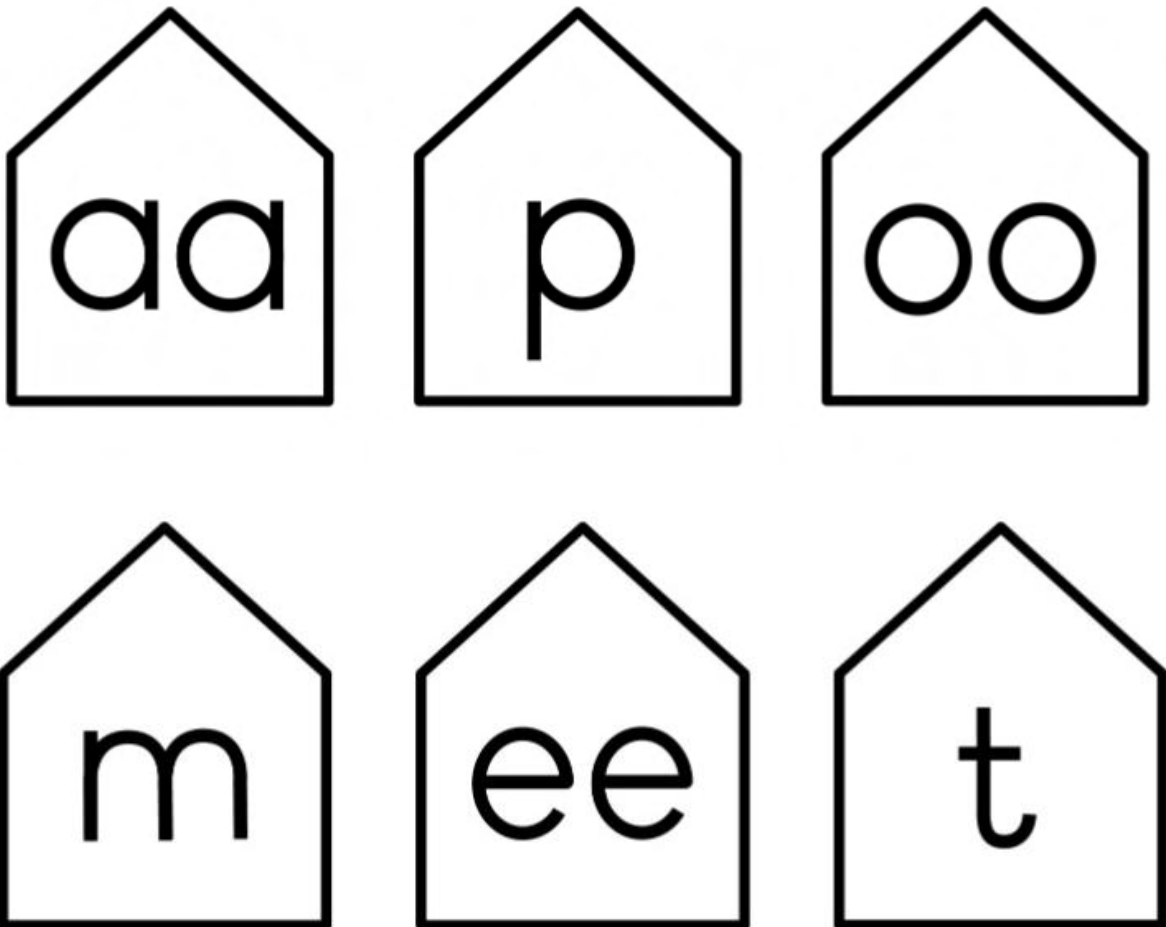
Elk groepje dat dan in een letterhoepel komt steekt de kaart op, maakt het gebaar, zegt de klank en krijgt daarvoor een punt. Welk groepje verdient zo de meeste punten?

Spel 2:

Een leerling krijgt een blinddoek voor. Alle andere leerlingen mogen in een hoepel naar keuze gaan staan. De geblinddoekte leerling noemt een letter of zegt 'leeg'. Wie in de betreffende hoepel staat is af. Iedereen schuift één hoepel op. Daarna wordt dit herhaald tot er een winnaar overblijft.












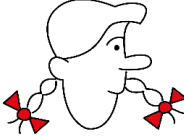










Spel 3:

Als spel 2, maar nu noemt de geblinddoekte speler het getal 1, 2 of 3. Iedereen schuift net zoveel hoepels op. Wie dan in een lege hoepel terecht komt is af. De anderen benoemen hun letter en wachten op het volgende getal dat de geblinddoekte leerling noemt. Wie blijft uiteindelijk over?



Bijlage 11 Personen waarbij iets te vertellen valt

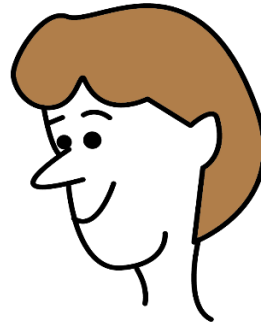
Vanuit deze persoonsbeschrijvingen krijgt de docent een indruk van de verschillende personen die in dit deel in één of meerdere hoofdstukken voorkomen.

picto	plaatje	persoonsbeschrijving				
		Aaf Aaf is een wat ouder meisje. Ze zingt graag. Het liefst wil ze een beroemde zangeres worden. Maar wat een schrik als ze opeens haar stem kwijt is...				
		Moeder Moeder vindt het geweldig dat Aaf zo mooi kan zingen. Ze houdt van koken, al vindt ze het niet leuk dat haar ogen gaan tranen als ze een uitje fijn snijdt.				
		Oom Koen Oom heet nu alleen nog <i>oom</i> , in deel 2 gaat hij <i>oom Koen</i> heten. Hij is de oom met de snor en de bril. Ook draagt hij vaak een stropdas. Zelfs als hij in de dierentuin is. Hij werkt daar als vrijwilliger bij de apen. Soms gaat hij naar het strand om te zonnen				
		Eep Is een leuke vader met een kriebelbaard. Hij gaat graag op stap, bijvoorbeeld naar de dierentuin of naar de eenden in het park. Of met Koen naar de zee.				
		Aat Aat is een buurjongen. Hij is een sportieve knul die altijd een pet draagt. Hij is dol op friet en op banaan. Maar hij vindt het niet leuk als die door een aap wordt afgepakt. En als zijn ijsje valt, moet hij huilen...				
		Toos Komt maar op 1 pagina voor en wel bij de letter <i>s</i> . Maar in <i>deel 2</i> komt ze terug. Toos is het meisje met de lange vlechten. Ze is dol op chocola en op haar poes, als die tenminste niet achter de muizen aan zit. Ze is wat onhandig en stoot snel iets om.				
		Aart Aart houdt van taart. Oma breidt een trui voor hem.	 oma			
						
aaf	moeder	oom	eep	aat	toos	aart

Bijlage 12 De personenposter bij LWJK A



aaf



moeder



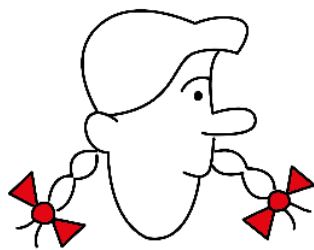
eep



aat



oom



toos



aart



aaf



moeder



oom



eep



aat



toos



aart

Nawoord: Hoe nu verder?

De leerling kan nu op zijn eigen niveau lezen met deze 12 aangeleerde letters:
aa, p, oo, m, ee, t, ui, l, ij, s, uu en r.

Wie eerder nog niet toe was aan de gele of blauwe teksten en werkbladen kan hier alsnog mee blijven oefenen. Maar dit hoeft niet, want de leerling die niet verder is gekomen dan de groene of rode oefeningen kan toch weer blijven meedoen met de groep als de letters van LWJK deel B worden aangeboden. Het aanleren van een nieuwe letters is altijd weer een feestje voor de hele groep.

Lezen moet je dóén hanteert een duidelijke opbouwmethodiek waarbij de groepsbeleving centraal staat en waar toch iedere leerling op eigen niveau kan blijven oefenen.

Zo valt niemand uit en wordt ook niemand belemmerd in het eigen leertempo.

Je kunt dus alle mappen op eigen niveau laten doorwerken en toch de groep bij elkaar houden.

losse letters	groen
tweeklankwoorden	rood
drieklankwoorden	geel/oranje
vierklankwoorden	blauw/blauw
alle woorden/schrijffletters	paars

Ga verder met LWJK deel B. Er komen in de revisie dan weer 12 letters bij en kun je lezen met 24 letters. Daarna volgt de revisie van LWJK deel C, met weer nieuwe letters.

Vervolgens worden ook de woorden met open lettergreep behandeld vanuit woorden zoals: spa, la, ja, zo, nu enzovoort. De leerling raakt vertrouwd met meerlettergrepige woorden en kan uiteindelijk alle klankzuivere woorden lezen. Het gaat er nu om dat de aangeleerde leesvaardigheid verder geoefend wordt met het lezen van teksten.

Het is vooral zaak om leesstof aan te blijven bieden die past bij de belevingswereld van de leerling. De pictoschrijver kan helpen bij het maken van leesstof op elk niveau met thema's die aansluiten bij de actualiteit en/of interesse van de leerling.

Combinatie met andere leesmethodes... wel of niet noodzakelijk?

Het is niet nodig om een tweede leesmethode naast LMJD op school te hanteren als het om leren lezen gaat. Maar scholen buiten het speciaal onderwijs, die al een andere leesmethode hebben, willen die meestal ook blijven gebruiken, bijvoorbeeld omdat er ook andersoortige taal en schrijfoefeningen in staan. Wees in dat geval kritisch ten opzichte van de aan te bieden oefeningen. Breng de leerling niet onnodig in de problemen met oefeningen die voor de leerling lastig en ook niet nodig zijn om te kunnen leren lezen. Vermijd oefeningen waarbij de leerling zelf de eerste of de middelste letter moet invullen, oefeningen met onzinwoorden of oefeningen waarbij de leerling de middelste of laatste klank moet benoemen. Deze oefeningen zijn moeilijk en niet nodig om te kunnen leren lezen of schrijven. Voor het leren spellend schrijven lijkt de methode Pi-Spello goed aan te sluiten bij LMJD.

Je kunt zelf extra leesstof maken met behulp van de pictoschrijver. Je maakt dan zelf verhalen op het juiste leesniveau over onderwerpen die de interesse van leerling hebben. Bij lezen gaat het bovenal om het begrip en de beleving.

2025, Trijntje de Wit

Neem 5 minuten de tijd om te horen hoe de mensheid het SCHRIFT ontdekte en wat we daarvan nog terugzien bij het 'schrijfje spelen' van onze kleuters. Zij volgen spelenderwijs de natuurlijke stappen. Daar word je toch blij van?



scan of klik